ULUSLARARASI BESTSELLER
FRANSIZ SÜİTİ'NİN YAZARINDAN

Yalnızlık Şarabı

IRÈNE NÉMIROVSKY

PEGASUS

YALNIZLIK ŞARABI

Pegasus Yayınları: 237
Bestseller Roman: 70

YALNIZLIK ŞARABI
IRÈNE NÉMIROVSKY
Özgün Adı: Le Vin de Solitude

Yayın Yönetmeni: Özkan Özdem
Yayınevi Editörü: Yusuf Tan
Kitap Editörü: Zeynep Tür
Bilgisayar Uygulama: Meral Gök
Kapak Tasarım: Y. Bora Ülke
Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Kilim Matbaası
Maltepe Mah. Litros Yolu Fatih Sanayi Sit.
No:12/204-232 Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: Şubat 2010
2. Baskı: Şubat 2010
ISBN: 978-605-4263-43-1

PEGASUS YAYINLARI © ÉDITIONS ALBIN MICHEL-1935

Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

PEGASUS YAYINLARI
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han
No: 27/9 Taksim / İSTANBUL
Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

IRÈNE NÉMIROVSKY

YALNIZLIK ŞARABI

Fransızcadan Çeviren:
CAN UTKU

PEGASUS YAYINLARI

Birinci bölüm

1

Dünyanın Hélène Karol'ün doğduğu köşesinde, yoğun bir toz kümesi havada yavaşça uçuşarak akşamın gelişini haber verir, sonra da gecenin nemiyle birlikte yere çökerdi. Gökyüzünde bulanık ve kırmızı bir ışık aylakça gezinir, rüzgârsa Ukrayna ovalarından gelen hafif ve yakıcı duman kokusunu, nehir sularıyla kıyıda büyüyen sazlıkların serinliğine katarak şehre doğru taşırdı. Rüzgâr Asya'dan eser, Ural Dağları ile Hazar Denizi'nin arasından geçerek yol boyunca sarı toz bulutlarını önüne katardı. Kamçı gibi sert ve kurak bir rüzgârdı bu. Havayı yoğun bir gürlemeyle doldurur ve batıya doğru uzaklaşarak sonunda yitip giderdi. O geçip gittikten sonra ortalık sakinleşirdi. Gücünü yitirmiş, batmakta olan solgun renkli güneş, kurşuni bir buluta sarınmış olarak ırmağın içine dalardı.

Karol'lerin balkonundan bütün şehir, Dinyeper'den uzaktaki tepelere kadar görülebilirdi. Şehrin üzerinde

dolambaçlı sokaklar boyunca gaz lambalarının küçücük alevleri parıldarken, nehrin karşı kıyısındaysa otların arasında yakılmış baharın ilk ateşleri ışıldardı.

Balkonun çevresi, içlerinde tercihen tütün çiçeği, sümbülteber, muhabbet çiçeği gibi akşamları açan çiçekler olan saksılarla çevrilmişti. Öyle geniş bir balkondu ki bu, yemek masası ve iskemlelerle birlikte çadır bezinden iki kişilik bir kanepe ve Hélène'in dedesi ihtiyar Safronov'un koltuğunu da alabiliyordu.

Aile masanın başında yerini almış sessizce yemek yiyordu. Gaz lambasının ışığı, bej rengi kanatlı küçük gece kelebeklerini kendine çekmekteydi. Hélène oturduğu iskemlede öne eğilince ay ışığıyla aydınlanan avludaki akasya ağaçlarını görebiliyordu. Bakımsız ve pis bir avluydu bu gerçi, ama yine de bir bahçe gibi ağaçlar ve çiçeklerle doluydu. Yaz akşamlarında hizmetkârlar bu avluya çıkarak aralarında gülüşüp konuşurlardı. Bazen karanlığın içinde beyaz bir eteğin uçuştuğu görülür, bazense akordeon sesleri arasmda boğuk bir haykırış işitilirdi:

"Bırak beni, şeytan."

O zaman Bayan Karol başını kaldırıp şöyle derdi:

"Aşağıdakilerin keyfi yerinde yine..."

Hélène, iskemlesinde yarı uyuklar haldeydi. Bu mevsimde yemek geç yenirdi. Bahçede koşturmaktan yorgun düşmüş bacaklarının hâlâ titremekte olduğunu hissediyordu. Göğsü, çemberin peşinde koşarken istem-

sizce çıkardığı kuş ötüşüne benzer tiz haykırışların hatırasıyla inip kalkıyordu. Arada bir, tarlatan jüponunun altına sakladığı ve bacağını acıtan siyah topunu küçük, sert eliyle zevkle okşuyordu. Henüz sekiz yaşında bir çocuktu. Üzerinde işlemeli İngiliz kumaşından bir elbise, belindeyse hareli siyah kumaştan, kelebek şeklindeki fiyongu iki toplu iğneyle tutturulmuş bir kemer vardı. Havada yarasalar uçuşmaktaydı ve ne zaman içlerinden biri biraz alçalarak sessizce başlarının üzerinden geçecek olsa, Hélène'in Fransız mürebbiyesi Matmazel Rose küçük bir çığlık atıp gülüyordu.

Hélène güçlükle gözlerini aralayıp iki yanında oturmakta olan anne ve babasma baktı. Babasının yüzünü, onu bir hale gibi çevreleyen sarı ve titrek bir dumanın ardından seçebiliyordu. Yorgun gözlerinde lambanın ışığı titriyor olmalıydı. Ama hayır, duman gerçekti. Lambadan tütüyordu. Hélène'in büyükannesi hizmetçiye seslendi:

"Macha, kıs şu lambayı!"

Hélène'in annesi yemek yerken içini çekiyor, esniyor, bir yandan da Paris'ten gelen moda dergilerini karıştırıyordu. Hiç konuşmayan babasıysa ince ve zayıf parmaklarını hafifçe masaya vuruyordu.

Hélène yalnızca babasma benzerdi. Hık demiş burnundan düşmüştü sanki. Gözlerindeki ateşi, geniş ağzını, kıvırcık saçlarını, biraz üzülse ya da acı çekse hemen sararıveren esmer, sarımsı tenini babasından almıştı. Ba-

basına şefkatle bakıyordu. Oysa babasının bakışları da, okşamaları da yalnızca elini somurtkan ve kaprisli bir tavırla iten karısı içindi:

"Bırak Boris... Hava sıcak, bırak beni..."

Annesi lambayı kendi önüne çekerek herkesi karanlıkta bırakmıştı. Yorgun ve sıkıntılı bir tavırla iç çekerek bukleli saçlarıyla oynuyordu. Uzun boylu, sağlam yapılı, "hükümet gibi kadın"dı. Şişmanlama eğilimiyle mücadele etmek için, o zamanlarda kadınların taktığı zırh biçimindeki korselerden takardı ve iki saten cebin üzerindeki göğüsleri, bir sepetteki meyveler gibi dururdu. Güzel, beyaz kollarını pudralardı. Hélène bu kar beyazı teni, tırnakları birer pençe gibi uzun, hiç iş görmemiş beyaz elleri yakından gördüğünde tiksintiye yakın tuhaf bir duyguya kapılırdı. Aile çemberini Hélène'in dedesi tamamlamaktaydı.

Ayın huzurlu ışığı ıhlamur ağaçlarının üzerine düşüyor, tepelerin arkasındaki bülbüller ötüşüyordu. Dinyeper Nehri göz alıcı bir beyazlıkla ışıldamaktaydı. Ay ışığı, Bayan Karol'ün mermer gibi bembeyaz ve sert ensesini, Boris Karol'ün gümüş rengi saçlarını, ihtiyar Safronov'un kısa ve seyrelmiş sakalını aydınlatıyor, Hélène'in henüz elli yaşında olduğu halde çok yaşlı ve çok bitkin görünen büyükannesinin kırışık ve sivri yüzüyse güçlükle seçilebiliyordu. Rusya'nın derinliklerinde kaybolmuş bu taşra kentinin uykudaki sessizliği ağır, derin ve çok hüzün vericiydi. Birdenbire bu sessiz-

lik, bulvarın kaldırım taşları üzerinde çınlayan bir araba gürültüsüyle bozuldu. Kamçı vuruşlarının, tekerlek seslerinin, küfürlerin birbirine karıştığı korkunç bir yaygara koptu. Sonra fırtına uzaklaştı... Boşluk... Sessizlik... Ağaçlarda bir kanat çırpışı... Uzaktaki bir kır yolundan gelen bir şarkı, sonra şarkı sesini bastıran kavga, bağrışma sesleri, jandarma çizmelerinin patırtısı, saçlarından tutulup sürüklenen sarhoş bir kadının feryatları... Sonra yine sessizlik... Hélène uykuya dalmamak için hafifçe kolunu çimdikliyordu. Yanakları alev alev yanıyordu. Omzuna dökülen kara, bukleli saçları onu terletiyordu. Eliyle saçlarını topladı. Kavga sırasında oğlanların onu yenebilmek için son çare olarak bu saçlara asıldıklarını hatırlayınca öfkelendi. Kum havuzunun kaygan tarafında düşmeden dengede durabildiği aklına gelinceyse kibirle gülümsedi. Bütün eklemleri, acı veren ama tatlı bir yorgunlukla sızlamaktaydı. Her zaman yara bere içindeki, morluklar ve sıyrıklarla dolu dizlerini gizlice okşuyordu. Vücudunun derinliklerinde akmakta olan sıcacık kanı hissediyordu. Ayaklarını sabırsızlıkla sallarken bazen tahta masanın, bazense büyükannesinin bacaklarına çarpıyordu; ama kadın onu azarlanmaktan korumak için sesini çıkarmıyordu. Bayan Karol arada bir aksi bir sesle konuşuyordu:

"Ellerini masanın üzerine koy."

Sonra moda dergilerine geri dönüyor ve bir yandan içini çekerek okuduklarını bıkkın dudaklarının arasından alçak sesle mırıldanıyordu:

"Limon rengi, yumuşak, ipekli surah kumaşından, belinde on sekiz adet turuncu kadife fiyonk bulunan tea-gown[1]."

Küçük bir tutamını parmaklarına doladığı parlak siyah saçlarını hülyalı bir tavırla yanaklarında gezdiriyordu. Canı sıkılıyordu. Bu şehrin otuz yaşını aşmış diğer kadınları gibi kâğıt oynayarak sigara içmek için bir araya toplanmaktan hiç hoşlanmıyordu. Ev işleri ya da çocuk bakımı tüylerini ürpertiyordu. Onun mutlu olduğu tek yer, bir yatak ve bir sandıkla döşeli bir otel odasıydı. Paris'te tabii...

"Ah! Paris..." dedi hülyalı bir tavırla gözlerini yumarak. " 'Şoförler ve Arabacıların Buluşma Yeri'nde, çinko masalar üzerinde yemek yemek, gerektiğinde geceler boyunca üçüncü mevkinin sert battaniyeleri üzerinde, vagonlarda uyumak, ama yalnız ve özgür olmak!" Burada, her pencerede başka bir kadın gözünü onun üzerine, Paris'ten alınmış elbiselerinin, fondötenli yanaklarının, yanında ona eşlik eden erkeğin üzerine dikerdi. Burada her evli kadının, kocasıyla kâğıt oynayan ve çocuklarının "amca" diye seslendiği bir sevgilisi vardı. "İyi de sevgili dediğin ne işe yarar ki?" diye düşündü. Gözünün önüne Paris'in sokaklarında peşine düşen tanımadığı o erkekler geliyordu. İşte bu hiç olmazsa heyecan verici, tutkulu ve tehlikeli bir şeydi... Ne adını, ne yurdunu bildiği, hayatı boyunca bir daha hiç görmeyeceği bir erkeği kollarının arasma almak, ona özlemini duyduğu keskin

1 (İng.) Çay elbisesi. (Ç.N.)

ürpertiyi verebilen tek şeydi. Şöyle düşündü:

"Ah! Ben kocasıyla çocuğu arasında dingin, halinden memnun yaşayıp gidecek bir burjuva kadını olmak için yaratılmamışım!"

Bu arada akşam yemeği bitmişti. Karol tabağını kenara iterek, bir önceki yıl Nice'ten aldığı ruleti önüne çekti. Hepsi ona yaklaştı, o da fildişi bilyeyi neredeyse bir çeşit öfkeyle fırlattı. Ancak biraz sonra, avludan gelen akordeon sesi yükseldiğinde, ince, uzun parmağını havaya kaldırdı ve çalmakta olan ezgiyi oyunu kesmeden kusursuzca mırıldandıktan sonra, şarkıyı yarı kapalı dudaklarının arasında ıslıkla çalmaya devam etti.

"Nice'i hatırlıyor musun, Hélène?"diye sordu Bayan Karol.

Hélène, Nice'i hatırlıyordu.

"Peki ya Paris? Paris'i unutmadın ya?"

Hélène, Paris'i, Tuileries'yi hatırladığında kalbinin eriyecekmişçesine yumuşadığını hissetti. (Yumuşak kış göğünde paslanmış demir rengi ağaçlar, yağmurun tatlı kokusu ve sisli, yoğun alacakaranlıkta Vendôme sütununun üzerinden yükselen o sarı ay...)

Karol çevresindeki her şeyi unutmuştu. Parmaklarını huzursuzca masaya vurarak, fildişi bilyenin çılgınca dönüşünü izliyordu. Hayallere dalmıştı:

"Siyah, kırmızı, 2, 8... Ah! Kazanacaktım! Koyduğumun kırk dört katını kazanacaktım. Tek bir altın para yeterdi."

Ama her şey çok çabuk olup bitmişti. Belirsizliğin ya da tehlikenin tadını çıkaracak, yenilgiye kahrolunacak, zafere sevinilecek zaman bile kalmamıştı. Zamanı geldiğinde bakara oynamalıydı... Ama henüz bunun için çok küçük, çok yoksuldu... Belki bir gün... kim bilir?

Yaşlı Bayan Safronov, "Ah Tanrım! Ah ulu Tanrım!" dedi mekanik bir şekilde. Bir bacağı hafifçe topallıyordu. Yüz hatları, tıpkı eski bir fotoğraftaki yüzler gibi gözyaşlarıyla silikleşmiş, belirsizleşmişti. Gömleğinin lüleli yakasından sarı tenli kat kat boynu gözüküyordu. Sanki söylenen her söz yüreğini ağzına getirirmişçesine, bir elini her zaman dümdüz göğsünün üzerinde tutar, daima üzgün, endişeli, şikâyetçi görünürdü. Onun için her şey iç çekip sızlanmaya bir bahane gibiydi. Sanki hep şöyle diyordu:

"Ah, hayat ne kötü! Tanrı ne korkunç! İnsanlar ne kadar katı..."

Kızma da, "Çok haklısın Bella. Hâlâ sağlığın yerindeyken hayatın tadını çıkarmaya bak. Ye... Şunu mu istiyorsun? Bunu mu çekiyor canın? Benim yerimi, benim bıçağımı, benim ekmeğimi, benim lokmamı mı istiyorsun? Al, hepsi senin olsun..." diyordu. "Alın hepiniz, Boris sen de, Georges sen de ve sen de sevgili Hélène'ciğim. Zamanımı alın, emeğimi, kanımı, etimi..." diyordu sanki, yumuşak ve feri sönmüş gözleriyle yüzlerine bakarken.

Ama hepsi onu geri çeviriyordu. O da şefkatle başını sallayıp, gülümsemeye çalışıyordu:

"İyi, tamam, sustum, bir şey demiyorum..."

Bu arada büyük bir dikkatle tırnaklarını incelemekte olan Georges Safronov, uzun, zayıf gövdesini ve çıplak başını doğrultmuştu. Günde iki kez tırnaklarını cilalardı; bir sabah bir de akşam yemeğinden önce. Kadınların sohbeti ilgisini çekmiyordu. Boris Karol ise görmemişin tekiydi. "Safronov'un kızıyla evlendiği için kendini şanslı saysın..." Gazetesini açtı. Hélène okudu: "Savaş..."

Sordu:

"Savaş çıkacak mı, dede?"

"Ne?"

Ne zaman ağzını açacak olsa, karşısındaki kim olursa olsun onu dikkatle süzmeye başlar ve konuşmadan önce bir süre beklerdi. Bunun ilk nedeni, söylediği şey hakkında annesinin ne düşündüğünü öğrenmek istemeleriydi kuşkusuz, ama bir nedeni daha vardı. Öylesine küçük ve her şeyden öylesine uzaktı ki, karşısındakinin bulunduğu yerden ona ulaşabilmesi için uzun bir yolculuk yapması gerekiyordu.

"Savaş mı? Bunu da nereden duydun? Belki de çıkar, bilinmez ki..."

"Umarım çıkmaz," dedi Hélène, böyle söylenmesi gerektiğini hissederek.

Ama herkes ona bıyık altından gülerek bakmaktaydı. Babası yüzünde müşfik, melankolik ve alaycı bir ifadeyle gülümsüyordu.

"Pek de akıllıymışsın," dedi Bella omuzlarını silkerek. "Savaş çıkarsa kumaş fiyatları yükselir... Babanın kumaş fabrikası olduğunu bilmiyor musun?"

Ağzını açmadan güldü. Bazen ağzını olduğundan küçük göstermek, bazen altın dişini saklamak, bazense kibarlık etmek için, yüzünün ortasında keskin ve sert bir çizgi oluşturan dudaklarını büzerdi. Başını kaldırıp saate baktı:

"Haydi bakalım, yatağa..."

Yanından geçerken büyükannesi, Hélène'i kolundan yakaladı. Kaygı dolu gözleriyle yorgun yüzünü ona doğru uzattı: "Öp haydi, öp büyükanneyi!" Sabırsız, nankör ve huysuzlanmış çocuk kendini bir anlığına bu çelimsiz sarılışa bıraktığında, yaşlı kadın, Hélène'i bütün gücüyle göğsüne bastırdı.

Hélène'in seve seve kabul ettiği ve neşeyle karşılık verdiği tek öpücük babasınınkiydi. Bir tek onun kanını, ruhunu, gücünü ve zayıflığını kendine yakın buluyordu. Gümüş rengi saçları ay ışığında hafifçe yeşile çalan babası ona doğru eğildi. Henüz genç olsa da yüzü kırışmaya, buruşmaya başlamıştı. Gözleri kâh derin ve hüzünlü bakıyor, kâh yaramaz bir neşenin ateşiyle parlıyordu. Öperken kızının saçının buklelerini çekiştirdi gülerek.

"İyi geceler Lenoussia, küçük yavrum benim..."

Onların yanından ayrılır ayrılmaz küçük kızın yüreği saf ve katıksız bir huzur, neşe ve şefkatle doldu. Matmazel Rose'un elini tuttu. Sonra da yatıp uykuya daldı. Matmazel Rose lambanın sarı ışığıyla çevrelenmiş, dikiş dikiyordu. Işık, kadının küçük elinin ince ve yüzüksüz parmaklarının arasından süzülüyordu. İri kıvrımlar halinde bükülmüş beyaz perdeden içeri ay ışığı sızıyordu. Matmazel Rose şöyle düşündü: "Hélène'in yeni elbiselere, önlüklere, çoraplara ihtiyacı var... Hélène çok hızlı büyüyor..."

Bazen bir ses, bir şimşek, bir çığlık, bir yarasa gölgesi, beyaz örtüler üzerinde bir hamamböceği onu ürpertirdi. Böyle zamanlarda iç geçirip şöyle derdi: "Asla, asla alışamayacağım bu ülkeye..."

2

Hélène odasında yere oturmuş oyun oynuyordu. Berrak ve ılık bir ilkbahar akşamıydı. Solgun gökyüzü, pembe bir ateşin parlak izlerini en uzak derinliklerinde taşıyan kristal bir küreyi andırıyordu. Salonun aralık duran kapısından gelen Fransızca bir şarkı küçük çocuğun kulaklarına dek ulaşıyordu. Şarkıyı Bella söylüyordu. Tırnaklarını boyamadığı ya da yemek odasındaki, içindeki dolgu malzemesi tutam tutam dışarı fırlamış eski kanepeye uzanarak bezginlik ve sıkıntıyla iç çekmediği zamanlarda, bazen piyanonun başına oturup tembel elleriyle belli belirsiz akortlar tutturarak şarkı söylerdi. "Aşk, sevgili," diye mırıldanırken sesi canlı ve keskin bir vurgu kazanırdı. Ağzını kocaman açar, dudaklarını büzmeyi bırakırdı. Aşk sözcüklerini yüksek sesle söyler, çoğunlukla tatsız ya da bezgin olan sesi bu zamanlarda boğuk ve yumuşak bir tını kazanırdı.

Salondaki her şeyin üzeri, eskiden ten rengi olan, şimdiyse tozlu ve mat bir görünüm almış, ipek taklidi pamuklu bir kumaşla örtülüydü. Karol'lerin işletmekte olduğu fabrikada, tutkal ve meyve kokan, köylülerin elbiseleriyle pazar günleri başlarına örttükleri örtüleri yapmakta kullandıkları bu kaba pamuklu kumaş dokunmaktaydı. Salondaki eşyalarsa Paris'ten, Saint-Antoine semtinden geliyordu: Yeşil ve vişneçürüğü pelüşten puflar, tahtadan oyulmuş çırakmanlar, kenarları renkli incilerle süslü Japon fenerleri... Bir lambanın ışığı piyanonun kapağının üzerinde unutulmuş tırnak cilasını aydınlatıyordu. Bella'nın ışıkta parıldayan tırnakları yuvarlak ve bombeli, uçlarıysa birer pençe gibi sivriydi. Çok ender görülen anaç şefkat anlarında Bella kızını göğsüne bastırdığında, bu tırnaklar Hélène'in yüzünü ya da çıplak kollarını tırmalardı.

Çocuk küçük adımlarla ilerledi. Bella zaman zaman çalmayı bırakıp susuyor, ellerini tuşların üzerinde bırakıp umutla bir şeyler bekliyor, dinliyor gibi görünüyordu. Oysa dışarıda ilkbahar akşamlarının kayıtsız sessizliği hüküm sürüyor, sadece sabırsız rüzgâr Asya'nın bitmek bilmez sarı tozunu önüne katarak esiyordu.

"Her şey bittikten sonra," diye iç çekti Bayan Karol. Dişlerini sıkıyordu. "Sanki meyve yiyor," diye düşündü Hélène. İncecik kaşlarının kavisi altında bomboş ve son derecede katı görünen, iri, parıltılı gözleri yaşlarla

doluydu. Pırıl pırıl parlayan ama akmayan bir su birikintisi gibi...

Hélène pencerenin yanına giderek sokağa baktı. Bella'nın halası iki yavaş atın çektiği ve Polonya modasına uygun giyinmiş (kadife yelek, kırmızı, kabarık kollar ve tavus kuşu tüyleriyle süslü şapka) bir arabacının sürdüğü eski bir faytonla buradan geçerdi bazen. Ailenin hâlâ zengin olan en büyük kolundan geliyordu bu hala. Bu kol servetini tüketmemiş olduğundan, kızlarını şehrin aşağı mahallelerinde fabrika işleten, ne idüğü belirsiz küçük Yahudilerle evlendirmek zorunda kalmamıştı. Ufak tefek, dimdik, sivri yüzlü, kuru ve safran sarısı tenli, iri, parlak ve kara gözlü, saldırganca denebilecek bir teslimiyetle boyun eğdiği kanser yüzünden göğsü eriyip bitmiş, çok üşüdüğünden her zaman kürklü kumaşlara sarınmış olarak gezen Lydie Safronov, yeğeniyle karşı karşıya geldiğinde çenesini belli belirsiz indirerek buzdan bir selam verir ve onu uzak, mesafeli, içinde acımasız ve küçümseyici bir parıltı taşıyan bakışıyla süzerdi. Kimi zaman yanında oğlu Max'ı da taşırdı. Henüz yetişme çağında olan Max, gri lise üniformasıyla dolaşan zayıf bir çocuktu. Üzerine imparatorluk kartalı işlenmiş bir de şapkası vardı. Uzun ve narin boynunun üzerindeki küçücük başını aynı annesi gibi hep dimdik tutar, bu da ona aynı kibirli, yukarıdan bakan engerek havasını verirdi. İnce, kemerli bir burnu vardı. Tıpkı arabasıyla atlarının gösterişinden ya da dizlerine örttü-

ğü İngiliz kumaşının kalitesinden olduğu gibi, profilinin soylu güzelliğinden de emin bir hali vardı. Bakışlarıysa hep soğuk ve dalgındı. Sokakta karşılaştıkları zaman Hélène, Matmazel Rose tarafından sırtından hafifçe dürtüldükten sonra somurtkan bir yüzle başını öne eğerek reverans yapar, kuzeni küçücük bir selam verip hemen başını çevirir, halasıysa altın çerçevesi güneş ışığında parıldayan kelebek gözlüklerinin ardından onu acıyan gözlerle süzerdi.

Ama o gün pencerenin altından yalnızca bir kiralık araba yavaşça geçmekteydi, o kadar. İçinde bir kadın tek başına oturmuş, bir çocuk tabutunu tıpkı bir çamaşır bohçası taşır gibi göğsüne bastırmıştı. Halk cenaze masraflarından kaçınmak için bu yola başvururdu. Kadının yüzü huzurlu görünüyordu. Ay çekirdeği yiyordu. Yüzünde sanki besleyeceği boğazların eksilmesinden ya da gecenin sessizliğinde ciyaklayacakların azalmasından hoşnutmuşçasına bir gülümseyiş vardı.

Birden kapı açıldı, Hélène'in babası içeri girdi.

Bella ürperdi; piyanonun kapağını sertçe kapadı ve endişeyle kocasının yüzüne baktı. Fabrikadan eve böyle erken saatte dönmesi görülmüş şey değildi. Hélène hayatında ilk defa babasının yüzünde hafif bir seğirme gördü. Babasının çökük avurtlarında belirginleşen bu seğirme, bugünden sonra bir erkek yüzünde her gördüğünde bir bozgun işareti olacaktı onun için. Ne o zaman, ne de daha sonra yaşlanıp hastalandığında başka türlü

şikâyet etmeyi bilmiş Boris Karol içinse bu, felaketin tek habercisiydi.

Karol salonun ortasına kadar yürüdü. Tereddüt eder gibi görünüyordu. Sonra katı ve zoraki bir şekilde gülerek konuştu:

"Bella, işimi kaybettim."

Karısı haykırdı:

"Ne dedin?"

Karol omuzlarını kaldırarak cevap verdi:

"Duydun işte."

"Kovdular mı?"

Karol kibirle dudaklarını büzdü:

"Aynen öyle," dedi sonunda.

"Ama neden? Niçin? Ne yaptın ki?"

"Hiçbir şey," dedi boğuk ve bezgin bir sesle. Babasının sıktığı dişlerinin arasından kaygıyla çıkan, huzursuz iniltiyi duyunca Hélène içinde tuhaf bir acıma duygusu hissetti. Karol bulduğu ilk iskemlenin üzerine çöktü; sus sırtı kambur, kolları iki yana sarkmış halde kımıldamadan oturuyordu. Gözlerini yere dikmişti ve mekanik bir şekilde ıslık çalar gibi inlemeye devam ediyordu.

Bella'nın sinirli haykırışıyla yerinden sıçradı:

"Delirdin mi sen? Hiçbir şeymiş! Ne diyorsun sen? Ne demek... Zaten meteliksiziz!"

Annesinin kollarını ani ve esnek bir hareketle bükü-

şü, Hélène'e resim dersi için çizdiği Medusa'nın başındaki yılanların hareketini anımsattı. Annesinin sinirden çarpılmış, incecik dudaklarından sözcükler, hıçkırıklar ve lanetlemeler sel gibi dökülüyordu:

"Ne yaptın, Boris? Benden saklamaya hakkın yok! Senin bir ailen, bir çocuğun var! Durduk yerde kovmazlar ki? Borsada mı oynadın? Ah, biliyordum zaten! İtiraf et, haydi! Oynamadın mı? O zaman kumarda kaybettin? Söyle haydi, itiraf et. Konuş hiç olmazsa, bir şeyler söyle! Ah! Mahvıma sebep olacaksın sen benim!"

Hélène açık kapıdan süzülerek odasma geri döndü ve yere oturdu. Kısacık hayatında öyle çok kavgaya tanık olmuştu ki, duydukları onu ölçüsüzce sarsmıyordu artık. Böyle bağrışıp dururlar sonra da susarlardı. O zamana kadar kalbi göğsünün içinde sımsıkı kapalı ve taş gibi ağır duracaktı.

Hâlâ duyabiliyordu onları:

"Müdür beni çağırttı ve madem duymak istiyorsun, benimle senin hakkında konuştu, Bella. Dinle. Senin çok para harcadığını söyledi. Dinle, sonra konuşursun. Aldığın elbiseleri, yurtdışma yaptığın yolculukları anlattı bana. Maaşımla bütün bunları karşılayamazmışım. Elimin altında duran kasa aklımı çelebilirmiş, ama beni böyle bir şeyle suçlamak istemezmiş. Tek bir kuruş olsun eksilmiş mi, diye sordum, hayır, dedi. 'Ama bu şekilde yaşamaya devam ederseniz er geç olacağı bu,' diye cevap verdi. Hatırlıyor musun, Bella? Seni uyar-

mıştım. Ne zaman yeni bir elbise, yeni bir kürk alacak olsan, ne zaman Paris'e gidecek olsan hep aynı şeyi söyledim: 'Dikkatli ol, küçük bir şehirde yaşıyoruz. Dedikodu yapacaklar. Beni hırsızlıkla suçlayacaklar.' Fabrikanın müdürü Moskova'da oturuyor. Bana güvenmek isteyecek doğal olarak. Ama artık güvenemiyor. Onun yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım. Senden hiçbir şey esirgemiyorum. Kadınların gözyaşlarma, çığlıklarına dayanamıyorum ben. Her istediğini yapmana izin veriyorum, hem de bir hırsız yerine konmak pahasına. Bir hırsız, bir korkak, kılıbık bir koca... Yerimde başkası olsa senden kuşkulanırdı. "Birden sesini yükseltti. Vahşi, kaba bir sesle Bella'nın söylediklerini bastırmaya çalışıyordu şimdi: "Sus, sus diyorum sana! Ne diyeceğini gayet iyi biliyorum! Evet, sana güveniyorum! Sus, hiçbir şey söyleme! Hiçbir şey bilmek istemiyorum! Sen benim karımsın! Karım, çocuğum, evim... Başka neyim var ki benim? Sizi korumam gerek," dedi sesini alçaltarak.

"Ama Boris, neler söylüyorsun sen? Ağzından çıkanı kulağın işitiyor mu? Boris, sevgilim..."

"Sus!"

"Gizlim, saklım yok benim..."

"Sus!"

"Ah! Artık beni sevmiyorsun sen! Bundan birkaç yıl önce asla bana böyle şeyler söylemezdin! Hatırlasana! Ben bir Safronov'dum, kiminle istesem evlenebilirdim. Sonra sen geldin. Evlenmemiz nasıl bir skandala yol aç-

mıştı hatırlasana. Bana kaç kere dediler: 'Siz! Nereden geldiği belli olmayan bu Yahudi'yle mi evleneceksiniz? Ailesini bile kimse tanımıyor, Tanrı bilir nereden çıkmış! Sizin gibi biri!' Ama ben seni sevdim, Boris."

Karol, "Cebinde tek bir kuruşun yoktu, bütün o cici erkek arkadaşların da çeyiz peşindeydi," dedi acı bir sesle. "Annenin, babanın karnını da ben doyuruyorum. Ben, nereden geldiği belli olmayan o Yahudi. Yerin dibine batasıca Safronov'ların ekmeğini ben kazanıyorum. Ben, ben!"

"Ama ben seni sevdim, Boris! Sevdim seni! Seviyorum! Sana sadığım ben, ben..."

"Yeter! Bunları dinlemek istemiyorum. Mesele bu değil zaten. Sen benim karımsın, ben de karıma inanmak zorundayım! Aksi takdirde temiz olan hiçbir şey kalmaz, hiçbir şey, hiçbir şey..." diye tekrar edip durdu umutsuzca. "Artık bunları konuşmayalım, Bella!"

"Hep o kıskanç kadınlar, çevremizi saran bütün o haset dolu kocakarıların suçu bu. Mutlu olduğumu biliyorlar ya, onun için çekemiyorlar beni. Senin gibi bir kocam olduğu için, genç olduğum için, güzel olduğum için çekemiyorlar. Hepsi onların başının altından çıkıyor!"

"Belki de," dedi Karol, güçsüzce.

Karısı, sesindeki yumuşamayı fark eder etmez kendini gözyaşı seline bıraktı:

"Bana böylesine sert, böylesine yaralayıcı sözler söyleyebileceğine hayatta inanmazdım. Hiç affetmeye-

ceğim seni! Seni mutlu etmek için elimden geleni yapıyorum ben... Senden başka neyim var benim bu dünyada? Senin benden başka neyin var?"

"Bunları konuşmanın ne yararı var?" dedi Karol alçak sesinde belli belirsiz bir utanç ve acıyla. "Biliyorsun ki seni seviyorum."

Kapı kapalı olduğu halde her bir sözcük Hélène'in kulaklarına ulaşıyordu. Oysa o hiçbirini duymuyormuş gibi, kurşun askerleri için eski kitaplardan bir kale yapmakla meşguldü. Büyükannesi hiç ses çıkarmadan odadan geçip gitti. Ne iç çekişleri, ne de ihtiyar yanaklarından aşağı süzülen yaşlar endişelendiriyordu Hélène'i. Büyükannesi her zaman ağlardı çünkü. Gözleri hep kırmızıydı, dudaklarıysa hiç durmadan titrerdi. Hélène, dikiş dikmekte olan Matmazel Rose'a hınzırca bir bakış fırlattı:

"Bağırıyorlar... Duyuyor musunuz?.. Neler oluyor?"

Matmazel Rose hemen cevap vermedi. Dizine dayadığı kumaşa tırnağıyla sıkıca bastırarak dudaklarını sıktı. Sonunda, "Dinlemek ayıp, Lili," dedi.

"Dinlemiyorum ama yine de duyuyorum."

"Hep o aşağılık kadınlar," diye haykırıyordu Bella gözyaşları içinde."O şişman, çirkin yaratıklar benim Paris'ten aldığım elbiseleri, şapkaları çekemiyorlar. Hepsinin de birer âşığı var üstelik, biliyor musun, Bo-

ris? Bir de o benim peşimden koşan adamlar var tabii, reddettiğim adamlar..."

"Yerde oturma," dedi Matmazel.

Anne ve babasının kavgaları sırasında, daha iyi bağırabilmek üzere güçlerini toplamak için kısa aralar verdikleri sükûnet anlarında Hélène, mutfakta bir yandan yerleri silen hizmetçilerin söyledikleri şarkıları duyuyor ve akşamın tuhaf, berrak sessizliğini her zamankinden daha keskin algıladığını hissediyordu. Ama onun ilgisini asıl çeken şey inşa etmekte olduğu kaleydi. Kurşun askerlerini sevgiyle yürütüyordu. Askerlerinin orasını, burasını köpekler kemirmişti. Kırmızı üniformaları Hélène'in parmaklarını ve elbisesini lekeliyordu. Onları İmparatorluk Muhafaza Birliği'nin neferleri, Napoléon'un muhafızları olarak görüyordu. Saçının bukleleri yerleri süpürecek, eski parkelerin tozlu, baygın kokusu burun deliklerini dolduracak kadar eğmişti başını. Gölge dolu sayfaları açılmış koca koca kitaplar, karanlık ve göz korkutucu bir sığınak oluşturmuş, ordusu bu dağ sırası üzerinde, parçalanmış kayaların arasına gizlenmişti. Kapıya iki gözcü koydu. Geri kalan kitapları hızlıca üst üste fırlatarak, en sevdiği kitap olan, neredeyse tamamını ezbere bildiği *Sainte-Hélène Hatıratı*'ndan cümleler tekrarlamaya başladı. Matmazel Rose, günün son ışıklarından faydalanarak dikiş dikebilmek için pencerenin kenarına oturmuştu. Dışarıdaki dünya kaldırımdaki huzurlu güvercinlerin sesleri dı-

şında sessiz ve sakin olduğundan annesinin hemen yan odadan yükselen ağlayışları, hıçkırıkları ve bedduaları kulağma geliyordu. Hélène ayağa kalkıp elini elbisesinin yuvarlak yakasının içine soktu: "Mareşaller, subaylar, astsubaylar, askerler..." Wagram Ovası'nın ortasında, cesetlerin arasında duruyordu şimdi. Bu sahneyi hayalinde öylesine canlı görebiliyordu ki, atlar tarafından kemirilmiş sarımtırak bir otla kaplı arazinin resmini bile çizebilmişti. Kan ve zafer dolu bir rüya onu taşlaşmışçasına hareketsiz bırakıyordu: Kocaman ağzı yarı açık, üst dudağı sarkmış, karmakarışık saçları ter içindeki alnına düşmüş bir kız çocuğu. Bademciklerinin verdiği rahatsızlıkla derin derin soluyordu; ama ağzından çıkan bu boğuk ve telaşlı soluyuş derinlerdeki düşünceleriyle uyum içindeydi. Güneşin batış anında bu küçük yeşil tümseği hayal etmenin tadını çıkarıyordu. Şimdi o hem imparator (dudaklarını hızlı hızlı oynattı, ses çıkmadı gerçi ama o içinden şöyle demişti: "Askerler ölümsüz bir zaferle örtündünüz!"), hem de Fransız bayrağının altın rengi saçaklarını dudaklarına bastırırken ölmüş genç teğmendi. Paramparça olmuş göğsünden kan akıyordu. Dolabın vitrin camında gördüğü mavi bir elbiseyle kocaman, beyaz bir önlük giymiş, solgun yüzlü, sekiz yaşındaki kız çocuğunu tanımadı. Parmakları mürekkep lekeleri içinde, güçlü ve sağlam bacaklarına ipek çoraplarla, bağcıklı sarı çizmeler giymiş kız, iç dünyasındaki şiddetten sersemlemişti. Gizli düşünü daha iyi saklaya-

bilmek, bunu bulup çıkarabilecek olanların kafalarını karıştırmak için iyice sıktığı dudaklarının arasından bir şarkı mırıldanmaya başladı:

Küçük bir gemiydi o...

Dışarıda kadının biri, avlunun alçak duvarından aşağı doğru sarkarak haykırdı:

"Hey! Bu yaşta kadın peşinde koşmaya utanmıyor musun, seni ihtiyar köpek?"

Uzakta manastırın çanları, akşamın duru havasmda boğuk, ciddi bir sesle çınlamaktaydı.

... Daha önce hiç –hiç– hiç denize açılmamış...

Askerler saldırıya geçtiler. Gökyüzü pespembe olmuştu şimdi. Davullar çaldı.

"Evlerinize döndüğünüzde... Çocuklarınız sizin için... Babam Büyük Ordu'nun askeriydi, diyecekler..."

"Ne olacağız biz şimdi, Boris? Ne olacak halimiz?"

Babasının alçak ve yorgun sesi:

"Ne diye sızlanıyorsun şimdi? Hiçbir şeyin eksik oldu mu bugüne kadar? Çalışıp hayatımı kazanmaktan utanır mıyım sanıyorsun? Senin baban gibi aylağın teki değilim ben. Çalışabilecek yaşa geldiğimden beri kimseden hiçbir şey dilenmedim..."

"Ben bu dünyanın en bedbaht kadınıyım!"

Esrarengiz bir şekilde bu sefer sözcükler Hélène'in kulaklarından içeri girebilmiş ve yüreğini acıyla doldurmuştu:

"İlla her şeyi drama dönüştürecek bu kadın," diye düşündü.

"Bedbahtsın demek," diye haykırdı Karol. "Ben çok mu mutluyum sanıyorsun? Ah! Evlendiğim güne lanet olsun! Keşke kafamı kırsaymışım da evlenmeseymişim! Tek istediğim huzurlu bir yuvayla bir çocuktu. Oysa elime geçen senin ağlamalarından başka bir şey olmadı. Bir oğlum bile olmadı."

"Of, yeter artık," diye düşündü Hélène. Bu kavga hem çok fazla uzun sürmüştü hem de her zamankinden daha çetin ve samimi gibiydi. Bir tekmeyle askerlerini mobilyaların altına yuvarladı.

Ama annesinin ürkek, sinsi sesini duymaya hâlâ devam ediyordu. Bağırma sırası Karol'e geçtiğinde Bella ya susuyor, ya da hıçkırıp ağlamakla yetiniyordu:

"Dur bakalım, sinirlenme hemen... Sana hesap soruyor değilim ki... Burada böyle kavga edeceğimiz yerde kafa kafaya verip düşünmemiz gerek... Ne yapacağız şimdi?"

Artık daha alçak sesle konuşuyorlardı. Yan odadan bir şey duyulmuyordu.

Duvarın üzerinden sarkan kadm şimdi kahkahalar atarak kaçıyordu:

"Çok yaşlısın be dostum, çok yaşlısın..."

Hélène, Matmazel Rose'un yanına gidip dikkatini çekmek için dikmekte olduğu kumaşa asıldı.

Matmazel Rose içini çekerek, Hélène'in alnına düşmüş kara perçemlerini kaldırdı:

"Çok sıcaksın Lili... Artık biraz sakin ol. Daha fazla okuma, çok fazla okuyorsun. Haydi, mozaiklerinle ya da mikadonla oyna."

Hizmetçi lambayı getirdi ve kapılarla pencereler de kapanınca kısa bir an için çocukla mürebbiyesinin çevresinde tıpkı bir böceğin kabuğu gibi kapalı ve kırılgan bir evren oluştu.

3

Matmazel Rose, narin hatlarıyla tatlı bir yüzü olan, ince ve zayıf bir kadındı. Gençliğinde zarafet ve neşe dolu bir güzelliği olduğu belliydi; ama şimdi buruşmuş, yıpranmış ve zayıflamıştı. Küçük ağzının çevresi, otuz yaşını geçmiş kadınların dudaklarında görülen acı ve sıkıntı kırışıklıklarıyla derinleşmişti. Güneylilere özgü canlı ve güzel kara gözleri vardı. Duman gibi hafif, dalgalı, kestane rengi saçları zamanın modasına uygun olarak pürüzsüz alnının üzerinde hava gibi hafif haleler oluştururdu. Yumuşacık teni sabun ve menekşe özü kokardı. Boynuna siyah kadifeden sıkı bir kurdele bağlar, beyaz keten ya da siyah yünden gömlekler, düz etekler, uzun ve sivri uçlu, düğmeli pabuçlar giyerdi. Küçük ayaklarıyla ve eskimiş gümüş bir tokayla süslü geyik derisinden bir kemer bağladığı yuvarlak beliyle pek övünürdü. Ölçülü ve ağırbaşlı, huzurlu ve bilge bir kadındı.

İçinde yaşadığı bu tutarsızlıkla dolu evin, hiçbir konuda ölçüsünü bilmeyen bu ülkenin ve Hélène'in yabani ve tuhaf karakterinin kendisinde uyandırdığı onca kaygı ve üzüntüye karşın bütün bu yıllar boyunca masum neşesini korumayı bilmişti. Hélène bu dünyada ondan başka kimseyi sevmiyordu. Akşamları lamba yandıktan sonra Hélène, sehpasının başına oturup resim çizer ya da resim keserken, Matmazel Rose da ona kendi çocukluğunu, kız kardeşlerini, erkek kardeşini, oynadıkları oyunları ve öğrenciliğini geçirdiği Ursuline Manastırı'nı anlatırdı.

"Küçükken bana Rosette derlerdi..."

"Uslu bir çocuk muydunuz?"

"Her zaman değil."

"Benden uslu muydunuz?"

"Sen çok uslu bir çocuksun, Hélène. Sadece bazı anlar hariç. Sanki o zamanlarda içine şeytan giriyor."

"Zeki miyim peki?"

"Evet, ama kendini olduğundan daha zeki sanıyorsun. Hem Lili, zekâ her şey değildir. Senin daha iyi ya da daha mutlu olmanı sağlamaz. İyi ve cesur olmak gerekir. Olağanüstü şeyler yapmak için falan değil, sadece küçük bir kız çocuğusun sen, Ama Tanrı'nın iradesini kabul etmek için gereklidir."

"Evet. Annem kötü bir insan, değil mi?"

"Daha neler Hélène... Kötü bir insan değil, sadece hep şımartılmış. Önce annesi, sonra baban tarafından. Çünkü baban onu çok seviyor. Hayat da onu hep şımartmış. Hiç çalışmak ya da bir şeylere katlanmak zorunda kalmamış... Haydi, benim portremi çizmeye çalış bakalım..."

"Yapamam. Haydi, şarkı söyleyin lütfen, Matmazel."

"Bütün şarkılarımı ezberledin artık."

"Olsun, söyleyin siz: *Alsace ve Lorraine'i aldınız, ama biz size rağmen hep Fransız kalacağız.*"

Matmazel Rose sık sık şarkı söylerdi. Sesi güçlü değildi, ama berrak ve güzeldi. Birçok şarkısı vardı: *Malbrough savaşa gidiyor, Aşkın zevki bir an sürer* ve *Balkonunun altında iç çekiyorum, yakında güneş doğacak...*

Ağzından "aşk" sözcüğü çıkarken bazen içini çeker ve eliyle Hélène'in saçlarına dokunurdu. Âşık olmuş muydu hiç? Sevdiğini yitirmiş miydi yoksa? Mutlu olmuş muydu? Ne diye kalkıp Rusya'ya başkalarının çocuklarına bakmaya gelmişti? Hélène bütün bunları hiç öğrenemedi. Küçükken sormaya cesareti yoktu, büyüdüğündeyse, hayatında tanıdığı kadınlar içinde arzunun lekesini taşımayan, gözleri sanki gülümseyen, masum görüntülerden başka hiçbir şey görmemiş gibi bakan bu saf ve temiz tek örneğin anısını bozmadan saklamak istedi.

Bir keresinde Matmazel Rose uzaklara dalıp giderek şöyle demişti:

"Yirmi yaşmdayken öylesine mutsuzdum ki, bir gün kendimi Seine Nehri'ne atmak istedim."

Gözleri dalıp gittiği yerde sabit, bunları söylerken, Hélène, onun o anda insanın geçmişinin acılarından bir çocuğa bile, hatta özellikle bir çocuğa söz edebildiği bir ruh hali içinde olduğunu hissetmişti. Küçük kızın kalbini tuhaf ve yabani bir utanma duygusu kaplayıverdi. Titreyen dudaklardan nefret ettiği bütün o kelimelerin dökülmek üzere olduğunu hissetti: "Aşk", "öpüşme", "sevgili"...

İskemlesini birden geriye itti ve öne arkaya sallanıp ayaklarını yere vurarak avazı çıktığı kadar şarkı söylemeye başladı. Matmazel Rose ona baktı. Yüzünden önce bir şaşkınlık, sonraysa hüzünlü bir boyun eğiş ifadesi geçti. İç çekti ve sustu.

"Şarkı söyleyin lütfen, Matmazel Rose. *Marseillaise*'i söyleyin. Hani şu küçük çocuklardan bahseden dizeyi: 'Biz de savaşa gireceğiz...' Ah, nasıl da isterdim Fransız olmayı!"

"Haklısın Lili. Dünyanın en güzel ülkesi..."

Ağlamaların, bağırıp çağırmaların, havada uçuşan tabak çanakların gürültüsü sürerken yatağına yatmış olan Hélène, Matmazel Rose sayesinde bu uzaktaki fırtınayı, tıpkı sıcacık evinden dışarıdaki rüzgârın uğultusu-

nu dinlermişçesine huzurlu bir mesafeyle dinliyor, lamba ışığında dikiş dikmekte olan bu sessiz sakin kadının onun için bir sığınak olduğunu biliyordu.

Bella'nın sesi hâlâ kulağına geliyordu:

"Çocuk olmasa bir an durmazdım. Hemen şimdi terk ederdim seni."

Kocası arada bir evi dağınık bulduğunda ya da masanın üzerinde pembe tüylü yeni bir şapka dururken mutfaktaki et yandığında veya masa örtüsü delik deşik olduğunda rahatsızlığını belli edecek olsa, Bella iyi bir ev kadını olduğunu hiçbir zaman iddia etmediğini, evden de evin her türlü işinden de nefret ettiğini, hayatta kendi zevkinden başka hiçbir şeyi sevmediğini söylerdi. "Ben böyleyim, beni olduğum gibi kabul edeceksin," derdi.

Boris Karol önce biraz bağırır, sonra susardı. Sanki bu evliliğin omuzlarında güçlükle taşıdığı yükü her kavgada yere düşüp yuvarlanıyordu ve bu yükü taşımaya boyun eğmek, yere eğilip onu yeniden kaldırmaktan daha kolay geliyordu. Hem karısının bu gitme tehdidinden de gizliden gizliye korkuyordu. Erkeklerin hoşuna gittiğini, peşinde dolaşanlar olduğunu biliyordu... Ve onu seviyordu...

"Ulu Tanrım," diye düşündü Hélène yatağında yarı uykuda dönerken. Yatağı kendiyle beraber büyümediği ve yenisinin alınması da her yıl unutulduğu için her

dönüşünde uzun bacaklarını yatağın küçük tahtalarına çarpıyordu. Matmazel Rose'un günlük onarım çabalarına karşın pamukları sürekli dışarı çıkan kenarı işlemeli saten yorganına sarınarak düşündü: "Ulu Tanrım, bir an önce çekip gitse de bu iş bitse! Bir ölebilse!"

Her akşam dua ederken, ("Tanrım, babama, anneme sağlık ver...") annesinin adının yerine Matmazel Rose'un adını koyuyor ve buna belli belirsiz, cinai bir umut bağlıyordu.

"Bütün bu ağlamalara, bu gereksiz tehditlere ne gerek var? Ne diye boşu boşuna konuşup duruyorlar? Bu kadın dayanılır gibi değil, bu kadın benim sebebim olacak," diye düşündü.

Hélène kendi kendine konuşurken büyüklerin diliyle konuşur, her zaman dilinin ucuna gelen, ama yalnız olmadığı zamanlarda söylemeye utanacağı, kendini yetişkin kadın kıyafetleri içinde yakalanmış gibi hissedeceği, akıllıca, olgun lafları yalnızken söylerdi. Başkalarıyla konuşurken sözcüklerini daha basit, daha sıradan, daha beceriksizce cümleler haline getirir, böylece söylediklerine annesini sinir eden bir duraksama, bir belirsizlik havası verirdi.

"Bu çocuk bazen geri zekâlı gibi konuşuyor. Sanırsın ki aydan gelmiş!"

Uykuya daldığı zamansa, bağışlayıcı uyku ona yaşını geri verir, düşlerinde gönlünce hareket eder, avazı

çıktığı kadar bağırarak neşeyle haykırırdı.

Daha sonraları Karol evden ayrıldı ve akşamlar tekrar eski huzuruna kavuştu. Sibirya'da, Asya taygasında bir altın madeninde yöneticilik yapacaktı. Servetinin başlangıcı olacaktı bu. Artık ev, akşamları bomboştu. Bir tek, büyükannesi bir odadan diğerine sessiz sedasız dolaşıp duruyordu. Kocasıyla kızı ise yemek faslı biter bitmez köşelerine çekiliyorlardı. Hélène de kendini çocukluğun o insanı huzur ve zindelik banyosuna sokup çıkaran tatlı ve sarhoş edici uykusuna bırakıyordu kendini. Uyandığında odası gün ışığıyla aydınlanmış oluyordu. Matmazel Rose'u, eskimiş eşyaların boyaları aşınmış yüzlerini silerken buluyordu. Üzerine geçirdiği siyah ince satenden, küçük katları olan bir önlükle giysilerini koruyordu; çünkü daha sabahın o saatinde titizlikle giyinmiş, saçlarını taramış, küçük altın bir broşla bluzunun yakasını kapamış, korsesini takmış, şık pabuçlarını ayağına geçirmiş olurdu. Saçları hiçbir zaman dağılmaz, şişman Rus kadınlarınınki gibi belinden dökülen şekilsiz eteklerden, bol sabahlıklardan giymezdi. Her zaman düzgün, düzenli, titiz ve tırnaklarının ucuna kadar Fransız'dı. Biraz çekingen, biraz alaycı... Asla büyük laflar etmezdi. Öpüşmeyi de hiç sevmezdi. "Seni seviyor muyum? Uslu olduğun zaman tabii ki seviyorum." Oysa bütün hayatı Hélène'in varlığına, onun saçının buklelerine, onun için diktiği elbiselere, onun için hazırlattığı yemeklere, onun gezintilerine, onun oyun-

larına adanmıştı. Asla ahlâk dersi vermez, en yalın, en gündelik tavsiyelerle yetinirdi:

"Hélène, çoraplarını giyerken kitap okuma. Her işin bir sırası var."

"Hélène, eşyalarını topla. Düzenli bir kadm olman gerekir, tatlım. Şimdi eşyalarını düzenli tutmayı öğrenirsen, ileride de hayatını düzeninde tutabilirsin; böylece seninle birlikte yaşamak zorunda kalan insanlar da seni severler."

Sabah böyle geçerdi ve yavaş yavaş, öğle yemeği saati yaklaştıkça, Hélène'in yüreği göğsünün içinde gitgide ağırlaşmaya başlardı. Matmazel Rose, Hélène'in saçının buklelerini tararken alçak sesle şöyle derdi:

"Dikkatli ol, sofrada uslu dur. Annenin bugün canı sıkkın."

Karol gideli o kadar zaman olmuştu ki, Hélène babasının yüzünü unutmaya başlamıştı. Şu anda nerede olduğunu bile tam olarak bilmiyordu. Annesinin ellerine terk edilmişti.

Hélène bu öğle yemeklerinden nasıl da nefret ediyordu! Kim bilir kaç kere sofradan gözyaşları içinde kalkmıştı! Sonraki yıllarda bu tozlu ve loş yemek odasını belleğinde ne zaman canlandırsa hep görüşünü bulandıran ve yanaklarından aşağı süzülerek tabağındaki yemeğe karışan gözyaşlarının tuzlu tadını anımsardı. Uzun yıllar boyunca, et onun ağzında hep tuzlu bir tat

bırakmaya, ekmekse acı bir ıslaklık taşımaya devam etti.

Yolu balkon tarafından kesilen hüzünlü kış güneşi, yemek odasına güçlükle girebiliyordu. Duvara çivilenmiş o eskimiş kanaviçeleri, gururu yüzünden tutmaya çalıştığı, sesini boğuklaştırıp titreten gözyaşlarının sisi ardından kaç defa izlemişti kim bilir? Yıllar sonra bile çocukluğunun bu çok gerilerde kalmış saatlerini yüreğine eskimiş gözyaşları akıtmadan hatırlamayı hiç başaramadı.

"Doğru otur... Ağzını kapat... Şu hale bak, ağzın açık, dudağın sarkmış... Yemin ederim, bu çocuk gitgide geri zekâlı oluyor! Dikkat et, bardağını devireceksin! Hah, ne dedim ben? Bir bardak daha gitti... Hah, şimdi de gözyaşları. Epeydir akmıyordu... Evet, tabii, siz zaten hep özür dilersiniz! İyi öyleyse, çok güzel, ben de bundan sonra Matmazel Hélène'in eğitimine hiç mi hiç karışmıyorum. Matmazel Hélène sofrada köylü kızları gibi oturmak mı istiyor, kendi bileceği iş, ben karışmıyorum... Annen seninle konuşurken kafanı kaldırır mısın? Yüzüme bakacak mısın? Bunun için miydi yani? Onca fedakârlığım, en güzel yıllarımı, gençliğimi heba edişim bunun için miydi?" diyordu Bayan Karol, Avrupa'yı dolaşırken peşinden sürüklemek zorunda kaldığı bu çocuğu içi kinle dolarak düşünürken. Ne zaman onu arkasında bırakacak olsa daha Berlin'e varır varmaz büyü-

kannesinden telaşlı bir telgraf alırdı: "Çabuk gel, çocuk hasta." Basit bir nezle ya da anjin yüzünden daha bir gün önce neşe içinde geldiği yoldan aceleyle geri dönmek zorunda kalırdı. Çocuk... Çocuk... Herkesin ağzında hep bu sözcük vardı; kocasının, annesiyle babasının, arkadaşlarının:

"Çocuğunuz için fedakârlık yapmak zorundasınız... Çocuğunu düşün, Bella..."

Bir çocuk, ayaklı bir sitem, bir baş belası... Gayet iyi bakılıyordu işte. Daha neye ihtiyacı vardı ki? Hem onun için de ileride, hayatı anlayabilecek genç bir anneye sahip olmak daha iyi olmayacak mıydı? "Benim annem bütün yaşamını sızlanarak geçirdi... Öylesi daha mı iyi sanki?" diye düşünüyordu asık suratlı çocukluk evini, vaktinden önce yaşlanmış, gözleri hep kıpkırmızı, durmadan aynı şeyleri tekrar eden annesini hınçla hatırlarken: "Yemeğini ye... Kendini yorma... Koşma..." Neşenin, aşkın her türlü kıvılcımını söndüren, gençliğin yaşamasına izin vermeyen şu bunak ihtiyarlık... "Çocukken mutlu olmadım, bıraksınlar da şimdi eğleneyim. Kimseye bir zararım yok ki benim. Yaşlanınca ben de bütün ihtiyar kadınlar gibi gün boyu inleyip duracağım... Yaşlandığım zaman sakin ve ağırbaşlı olacağım," diyordu; çünkü ihtiyarlık henüz uzaktaydı.

Bu arada yemek bitmişti. Ama Hélène için işin en zor kısmı şimdi başlıyordu: Gidip nefret ettiği o beyaz

yüzü öpmesi, yanan dudaklarını o buz gibi yüze değdirmesi, kapalı ağzını aslında tırnaklarıyla derisini yolmak istediği yanaklara yapıştırması ve belki de, "Özür dilerim, anne," demesi gerekecekti.

Çocuk vücudunda çok daha yaşlı bir ruh hapsolmuş da, haksızlığa uğramış bu ruh acı çekiyormuşçasma, içinde tuhaf bir kibrin titrediğini ve kanamaya başladığını hissediyordu.

"Özür bile dilemeyeceksin, öyle mi? Ah kızım, rica ederim ısrar etme! Ben dudaklarındaki özrü istemiyorum, kalbinden geleni istiyorum. Git haydi şimdi."

Kimi zamansa birdenbire Bella'nın içini dolduruveren annelik duygularıyla sonuçlanırdı bu sahne: "Bu çocuk... Ondan başka neyim var ki benim? Erkeklerin hepsi bencil. İleride o benim tek arkadaşım, küçük can yoldaşım olacak."

"Haydi ama, Hélène," derdi o zaman. Asma suratını böyle. Ben seni azarladım, sen de biraz ağladın, geçti, gitti, unutuldu bile. Haydi, gel de sarıl annene."

Annesi akşam yemeklerinde pek bulunmuyordu artık. İhtiyar Safronov yatmadan önce, sadece soğuk kış mehtabının aydınlattığı loş salonda yürüyüş yapardı. Hélène'in omzuna tutunup bir bacağını sürüyerek yürüyordu. Yaz kış yakasında taşıdığı taze gülün yapraklarını parmaklarının ucuyla okşardı. Bir ay ışığı hüzmesi, kapalı piyanoyu parıldatır ve aynı ışık yakışıklı ihtiyarın

çıplak başını da bir yumurta gibi aydınlatırdı. Dedesi, Hélène'e Hugo'dan dizeler, Chateaubriand'dan alıntılar öğretirdi. Omzuna yaslanmış o kemikli, hâlâ ince ve güzel elin, o ağır ve aralıklı adımların hatırasıyla birlikte, hüzünlü ve resmi bir ritimle söylenmiş bazı söz öbekleri de hiç silinmeyecek şekilde belleğine kazınmıştı.

Sonra yine, uzun günü bitirirken –çocuklukta günler ne kadar da yavaş geçer– akşam duası ve yatak faslı gelirdi. Gecenin geç bir saatinde kapı vurulurdu. Annesinin sesini, gülüşünü ve eve kadar ona eşlik eden subayın topuk seslerini işitirdi. Gitgide uzaklaşan bu çınlamayı, bu gümüş bandoyu müzik dinlercesine zevk alarak dinlerken yeniden uykuya dalardı. Kimi zaman uykusunda geçmiş yılların, çocukluğunun henüz Matmazel Rose gelmeden önceki ilk döneminin, hizmetçinin su içmek için mutfağa giderek onu tek başına bıraktığı günlerin hatırasıyla uyanır ve sıkıntıyla seslenirdi:

"Matmazel Rose, orada mısınız?"

Bir süre sonra karanlık odada beyaz bir ışık belirir, çok bol uzun bir sabahlık içinde beyaz bir gecelik görünürdü:

"Evet, buradayım tabii."

"Bana su verin lütfen."

Hélène suyu içer, sonra uyku sersemi mırıldanarak bardağı rastgele havaya bırakırdı. Çünkü bir çift dikkatli elin onu yakalayacağını bilirdi:

"Beni... Beni seviyor musunuz?"

"Evet, uyu haydi."

Öpücük yok; Hélène öpülmekten nefret ederdi. Ne hareketlerinde, ne sesinde hiçbir sıcaklık yoktu; Hélène sıcaklığı küçümserdi. Ama gece karanlığıyla kuşatılmışken bu güvenceyi duymaya, bu dostça cümleye ihtiyacı vardı: "Evet, uyu haydi." Daha fazlasını istemiyordu. Yastığın üfleyerek ısıttığı yerine yanağını koyuyor ve huzur içinde kendini sakin bir unutuşa bırakıyordu.

4

Hélène, Matmazel Rose'un yanında yürürken, elinde tuttuğu manşondan bütün vücuduna yayılan tatlı sıcaklığın keyfini çıkarıyordu. Kış ortasındaydılar, saat öğleden sonra üçtü. Bu mevsimde hava erken kararır, sokak lambalarının ışığında caddeler ve dükkânlar gizemli ve biraz da ürkütücü bir güzelliğe bürünürlerdi. Tabelaların altında titreyen seyrek, küçük ışıklar kâh rüzgârda gıcırdayan paslı bir çizmeyi, kâh kalm bir buz tabakasıyla kaplı altın rengi kocaman bir ekmeği, kâh gökyüzünün kara kumaşını kesecekmiş gibi açık duran dev bir makası aydınlatırdı. Omuzlarında buzdan sarkıtlar parıldayan *dvornik*'ler[2] kapı eşiklerinde otururlardı. Kaldırımın her iki tarafından adam boyu yükselen katı, hacimli kar, sokak lambalarının ışıkları altında parıldardı.

2 Rusya'da apartman kapıcılarına verilen ad. (ç.n)

Çocukları Hélène ile arkadaş olan Grossmann'ların evine gidiyorlardı. Zengin ve oturaklı bu burjuva ailesi Bayan Karol'ü küçük görüyordu. Oda hizmetçisi bir kapıyı iterek açtı.

Yan odadan bir kadının gülüşleri duyuluyordu: "Hep birden değil ama kızlar! Saçımı bozuyorsunuz! Beni öldürecek misiniz?" Neşeli çocuk seslerinin tıpkı bir piyanonun bir ucundan diğerine yolculuk yapan gam sesleri gibi farklı farklı notalardan bağırdıkları işitildi: "Anne! Anne!" Ve sonra da bir erkek sesi: "Yeter ama sakin olun, annenizi rahat bırakın yavrularım..."

Hélène başı öne eğik sessizce duruyordu. Matmazel Rose onu elinden tuttu ve birlikte içeri girdiler.

Gülüşmeler kesildi. Salon altın şamdanı, siyah piyanosu ve pelüş pufuyla Karol'lerin salonunu andırıyordu. Balaymda Paris'e giden bütün yeni evliler bu puflardan birer tane alırlardı. Ancak bu salon, Hélène'in gözüne onlarınkinden daha aydınlık ve güler yüzlü gözüktü. Odanın tam ortasındaki çiçekli kanepenin üzerine bir kadın uzanmıştı.

Hélène'in gayet iyi tanıdığı Bayan Grossmann'dı bu kadın; ama onu daha önce hiç bu halde, üstünde pembe keten sabahlığı ve kollarında bir yığın çocukla görmemişti. Kel bir genç adam olan kocası, ağzında kocaman bir puroyla kanepenin başında ayakta durmuş ve karısına doğru eğilmişti. Fena halde sıkılmışa benziyordu.

Bakışları ayaklarının ucundan kapıya kadar uzanan ailesinin üzerinde dalgınca geziniyordu; bir an önce o kapıdan dışarı çıkmayı istiyor gibiydi. Ama Hélène ona hiç bakmıyordu bile. Onun gözleri, genç anneyle üç çocuğunu, kadının sabırsız küçük eller tarafından çekiştirilerek darmadağın olmuş siyah saçlarını tutkuyla izlemekteydi. Kızların en küçüğü annesinin kolunun üzerine yatmış, koluyla boynuna asılmış, annesinin kendisine sunduğu yanağı ve boynu tıpkı küçük bir köpek yavrusu gibi hafif hafif dişlemekteydi.

"Bu kadın fondöten sürmüyor herhalde," diye düşündü Hélène acı acı.

Daha büyük olan iki kız, kadının ayakucuna oturmuşlardı. En büyükleri solgun, hastalıklı, asık suratlı, örülmüş siyah saçları kulaklarından sarkan bir kızdı. Ortancanınsa insana yenebilecekmiş gibi gelen dolgun, pembe yanakları vardı. Bu yanakları öperken dişlerinizin altında birer meyve gibi eriyip gideceğini sanırdınız.

"Benim böyle güzel yanaklarım yok," diye düşündü Hélène. Ama tam o sırada Grossmann'ın yüzündeki zoraki gülümsemeyi ve kapıya sabitlenmiş bakışlarını fark etti. Nefret dolu bir tatmin duygusuyla, "Canı sıkılıyor," diye düşündü. Kimi zaman ruhunun esrarengiz bir yetisi sayesinde başkalarının düşüncelerini sezdiğine, tahmin ettiğine inanırdı.

"Merhaba Hélène," dedi Bayan Grossmann tatlı bir sesle.

Ufak tefek, çirkin, bir kuş gibi canlı ve zarif bir kadındı. Sesinde bir çeşit acıma kırıntısı vardı sanki.

Hélène başını önüne eğdi. Üstündeki kürklü manto onu boğuyordu. Başının üzerinden şu sözcüklerin uçtuğunu belli belirsiz işitti:

"Nathalie'ye bir yaka örneği getirdim..."

"Ah Matmazel Rose, çok naziksiniz... Hélène soyunabilir isterse, öyle değil mi, Hélène? Kızlarımla oyun oynamaz mısın?".

"Ah hayır! Teşekkür ederiz, Madam, ama saat geç oldu."

"Eh, bir dahaki sefere öyleyse..."

Pırıl pırıl parlayan pembe lamba yumuşacık, sıcacık bir ışık yayıyordu. Hélène muslin volanlarla süslü, tüy gibi hafif sabahlığa ve onu buruşturmaktan hiç çekinmeyerek üzerine yatıp, katlarına sarınan üç kız çocuğuna baktı. Anneleri konuşurken kâh birinin, kâh diğerinin kara kafasını okşuyordu.

"Hem çirkin hem de aptallar," diye düşündü Hélène umutsuzlukla. "Bebekler gibi analarının eteğine yapışmışlar, ne ayıp! Hem Nathalie benden bile uzun."

Çocuklar sessizce birbirlerine bakıyorlardı. Hélène'in sıkıntısını anlamış ve bunun tadını çıkarırmış gibi

görünen Nathalie, kocaman çirkin suratını sabahlığın katları arasına bir sokup bir çıkarıyor, annesinin onu görmediğinden emin olduğu anlarda yanaklarını şişiriyor, dudaklarını büzüyor, dilini çıkarıyor, gözlerini şaşılaştırıyor ve korkunç surat ifadeleri yapıyor; Bayan Grossmann'ın gözleri ona döner dönmez de tekrar tombul yanaklı, gülümseyen bir meleğin yüz ifadesini takınıyordu. Hélène konuşulanları dinledi:

"Bay Karol gitti demek? İki yıllığına, öyle mi?"

"Altın madenleri işletiyor," dedi Matmazel Rose.

"Sibirya'da, ne korkunç!"

"Pek şikâyeti yok. İklimine alışmış, sanıyorum."

"İki yıl babasızlık. Zavallı çocuk..."

Matmazel Rose, Hélène'in yüzünü avucuna alarak okşadı. Çocuk yabani bir hareketle geri çekildi.

Hayatında ilk defa terk edilmiş olmaktan utanç duymuştu. Bu insanların karşısında bir mürebbiye tarafından okşanmayı istemiyordu.

Dışarı çıktılar. Bu kez Hélène önden yürüyor, Matmazel Rose ne zaman yanına gelip elinden tutacak olsa, aynı bir köpeğin boynunu sıkan tasmadan kurtulmak için büründüğü sinsi kararlılıkla, kolayca elinden kurtuluyordu. Sokak köşelerine geldiğinde keskin rüzgâr yüzünü kamçılıyor, gözlerini yaşartıyordu; o da üzerinde yavaş yavaş buzdan yıldızcıklar oluşmaya başlamış,

kalın, kürklü eldiveninin ucuyla belli etmeden göz kapaklarını ve burnunu siliyordu.

"Manşonunla ağzını ört... Dik dur, Hélène!"

Bu sözler başının üzerinden geçip gidiyordu. Önce bir anlığına başını doğrultuyor, ama hemen sonra tekrar öne eğiyordu. İlk defa, düşüncelerinde belli bir süreklilikle hayatını ve ailesini düşünüyordu. Bu da kendi varlığında bir parça olsun yumuşaklık ve istikrar bulabilmek için duyduğu güçlü ihtiyaçtan kaynaklanıyordu. Kısır bir umutsuzluğa kendini bırakmak doğasına aykırıydı çünkü.

"Ben de odama geçip oturunca, lambanın ışığında... Birazdan evde olacağız... Küçük sarı sehpamın başına geçip oturacağım ve..."

Kendi boyundaki, sarıya boyanmış sehpasını, gaz lambasının yeşil porselenden küresini ve okuduğu kitabın üzerine düşen o bulanık, solgun ışığını şefkatle canlandırdı hayalinde.

"Hayır, okumayacağım... Bütün o kitaplar beni huzursuz, mutsuz ediyor. Ama mutlu olmam gerek, herkes gibi olmam... Bu akşam bir bardak süt, bir dilim reçelli ekmek, dişlerimi fırçalamadan önce son bir parça çikolata... Kimsenin bakmadığı bir sırada *Hatırat*'ı yastığımın altına saklarım... Hayır, hayır. Bu akşam resim keseceğim, resim çizeceğim... Mutluyum ben, mutlu bir küçük kız olmak istiyorum," diye düşündü gecenin karanlığm-

da. Bir çatının altında durmuş, karanlık camların yüzeyinden gözyaşları gibi süzülen kar tanelerinin, gözlerinin önünde hareketli ve siyah bir duvar oluşturacak şekilde birbirine karışmasını izliyordu.

5

Hélène, bilinçli hayatının başlangıç yıllarında pazar günlerinin gelişini hüzün ve kasvetle karşılardı. Matmazel Rose öğleden sonra Fransız arkadaşlarını ziyarete gider, Hélene de yaşlı büyükannesinin boğucu şefkatine teslim edilirdi. Derslerini bitirdikten sonraki bomboş saatler bir türlü geçmek bilmez, sınırları akşamın son ışıklarında parıldayan gümüş bir zar veya komodinin üzerindeki porselen bir tasın çınlamasıyla belirlenen, daha güzel başka bir evrene sığınması mümkün olmazdı. Pazar günleri ne zaman bir kitabın kapağını açacak olsa büyükannesi inildemeye başlardı:

"Yavrum, ballı şekerli hazinem benim, o güzel gözlerini bozacaksın..."

Oyun oynamaya başlasa:

"Eğilme, belini inciteceksin. Koşma, düşersin. Topunu duvara atma öyle, deden rahatsız oluyor. Gel kucağı-

ma otur yavrucuğum, seni bağrıma basayım..."

Hélène'in genç aklıyla fazlasıyla soğuk ve hareket edemeyecek kadar yavaş bulduğu o ihtiyar kalbi, aslında telaşla, kaygıyla çarpıyordu. İhtiyar gözleri çekingen bir umutla çocuğun yüzünde bir benzerlik, bir hatıra, uzaklarda kalmış bir görüntü bulabilmek için çabalıyordu.

"Aman büyükanne, rahat bırak beni," derdi Hélène.

Hélène yanından ayrılınca büyükannesi günlerce hiçbir iş yapmadan öylece otururdu. Zayıf, güzel biçimli, ama ihtiyarlıktan ve ev işi yapmaktan kararıp çatlamış ellerini dizinde kavuşturup kalırdı. Ütü yapmanın, çamaşır yıkamanın, ocak başında eziyet çekmenin verdiği zevkte aşağılık bir çeşit şehvet bularak kendini tamamen ev işlerine adamıştı. Bütün yaşamı mutsuzluk ve talihsizlikle doluydu. Yoksulluğu tatmış, hastalıklar tanımış, sevdiklerini yitirmişti. Aldatılmış, ihanete uğramıştı. Kızıyla kocasının kendisine güçlükle tahammül ettiklerini hissediyordu. O doğuştan ihtiyar, yorgun ve kaygılıyken, çevresindekiler de hep canlı ve arzu dolu olmuşlardı. Ama her şeyden çok da hüzünlü bir kehanetin pençesi altında yaşıyor gibiydi. Geçmişin acılarına ağlamaktan çok gelecekten korkuyordu sanki. Ağlayıp sızlamaları Hélène'in içini daraltıyordu. Ağzından çıkan ihtiyatsızca sözler Hélène'in sahip olduğu, yüreğinin de-

rinliklerinde tıpkı meçhul bir mirasın parçasıymışçasına taşıdığı bütün korkuları su yüzüne çıkarıyordu. Yalnızlık korkusu, ölüm korkusu, karanlık korkusu ve bunun verdiği güvensizlik duygusu, günün birinde Matmazel Rose'un gittiğini görme ve bir daha geri dönmeyeceğini bilme korkusu... Arkadaşlarının annelerinin, büyüklerin çocukların anlamasını istemedikleri şeylerden konuşurken takındıkları o sahte sevecen bakışla konuştuklarını kaç defa işitmişti:

"Siz isteseniz... Ayda elli rubleye kadar çıkabiliriz, hatta belki daha da fazla. Kocamla konuştum bile. O da dünden razı. Sevgili Matmazel Rose, bunca fedakârlığa ne diye katlanıyorsunuz sanki? Çocuklar nankör olurlar..."

Yaşam hareketli, istikrarsız, güvenilir olmayan bir şeydi. Hiçbir şey fazla uzun sürmüyordu. Önlenemez bir akıntı birbirini seven insanları ayırıyor, onları birbirinden uzak köşelere sürükleyerek sonsuza dek ayrı tutuyordu. Elinde kitabıyla bir köşede sessiz sakin oturmakta olan çocuk birden bir iç sıkıntısıyla ürperiyordu. Yerde yalnızlığı hissedebiliyordu sanki. Odası ona düşman, korkutucu bir yere dönüşüyordu. Lambanın aydınlattığı dar çemberin dışında karanlık hüküm sürüyordu ve Hélène'i de gitgide köşeye sıkıştırmaktaydı. Karanlık onu boğacakmışçasına üzerine doğru yükselirken bir yüzücünün kollarıyla suları iki yana itmesi gibi karanlığı itelemeye

çabalıyordu. Kapının altından sızan beyaz bir ışıkla kalbi buz kesiyordu. Akşam olmuştu, ama Matmazel Rose gelmemişti; hiç gelmeyecekti artık...

"Geri dönmeyecek. Bir gün gidecek ve bir daha hiç gelmeyecek."

Ona bir şey söylemezlerdi. Köpeği öldüğü zaman da bunu ondan gizlemişlerdi. Münasebetsiz gözyaşlarına engel olmak için, "Hastalandı ama geri gelecek," diye yalan söyleyerek acısına bir de bekleyiş işkencesini katmışlardı. Aynı şekilde Matmazel Rose gideceği zaman da ona hiçbir şey söylemeyeceklerdi. Yemek saatinde çevresini yalancı yüzler kuşatacaktı:

"Yemeğini ye. Git yat. Geç kaldı, birazdan gelir."

O acınası, sahte sesleri şimdiden duyabiliyordu. Çevresine nefretle bakıyor ve hiçbir şey görmüyordu. Sessizlik, kasvetli huzur ve yüreğe maharetle işkence eden korkudan başka can yoldaşı yoktu. Bu yürek sıkıntısını taşımaya devam etmek ve tıpkı kanındaki kalıtsal bir hastalıkmış gibi ona alışmak zorundaydı. Güçsüz kemiklerinde türdeşlerinin çoğunun omuzlarını eğrilten, alınlarını kırıştıran o kaygılı dehşetin bütün ağırlığını hissediyordu.

Ancak on yaşma geldiğinde pazar günlerinin bu yalnızlığında hüzünlü bir cazibe bulmaya başladı. Başka bir ritimde hareket eden bir evrenin küçük ve karanlık güneşleriymişçesine ağır aksak akan bu uzun günlerin

olağandışı sessizliğini sevmeye başlamıştı.

Duvardaki eskiden şarap rengi olan, ama yaz güneşiyle solup pembeye dönmüş, havları dökülmüş halının üzerinde gün ışığı yavaş yavaş yükselirdi. Işık, duvarın üst silmelerine ulaştığında artık küçücük sarı bir hüzmeden ibaret olurdu ve o da yavaşça silindikten sonra beyaz ve aydınlık tavan gökyüzünü yansıtırdı.

Sonbaharın ilk günleriydi. Hava soğuk ve şeffaftı. Kulak kabartılırsa bulvardan geçmekte olan buz satıcılarının sesi duyulabilirdi. Avludaki ağaçların yaprakları, bu iklimde sonbaharın başlangıcı sayılan ağustos rüzgârlarıyla yerlere serilmişti. Bütün ağaçlar hafiflemiş, tepelerinde sadece güneşin pembeleştirip kuruttuğu birkaç titrek yaprak kalmıştı.

Bir keresinde Hélène, annesinin yatak odasına girdi. Buraya gelmeyi severdi. Böylece onu habersiz yakalayacağı, sırlarını ortaya çıkaracağı duygusuna kapılırdı. Şimdilerde annesiyle ilgilenmeye, onun ev dışında sürmekte olan bilinmeyen yaşantısına ilgi duymaya başlamıştı. İçinde annesine karşı beslediği nefretin onunla birlikte büyümekte olduğunu hissediyordu. Tıpkı sevgi gibi bu nefretin de hem binlerce nedeni vardı hem de hiçbir nedeni yoktu ve yine tıpkı sevgi gibi şöyle özetlenebilirdi:

"Çünkü o oydu, ben de bendim."

Odaya girdi. Çekmeceleri açıp Paris'ten alınıp do-

laplara düzensizce tıkıştırılmış incik boncuklarla oynadı. Yan odadan büyükannesi seslendi:

"Ne yapıyorsun sen orada?"

"Kılık değiştirmek için kumaş arıyorum," dedi Hélène.

Komodinlerin birinin dibinden bulup çıkarttığı bir kadın gömleğini eline alıp yere, halının üstüne oturdu.

Gömlek birkaç yerinden yırtılmıştı. Ağır ve güçlü olduğu anlaşılan bir el omuzdaki dantelleri sökmüştü; yakadaki kürkü ise birkaç ipek iplik tutuyordu sadece. Gömlekten tuhaf bir koku yayılıyordu. İçinde annesinin nefret ettiği parfümü ve biraz tütün kokusuyla birlikte Hélène'in hiç tanımadığı, ne olduğunu bile tahmin edemediği, ama onda şaşkınlık ve rahatsızlıkla birlikte bir utanma duygusu uyandıran daha güçlü, daha yakıcı bir koku da vardı.

"Bu kokuyu hiç sevmedim," diye düşündü.

İpek kumaşı yüzüne bir yaklaştırıp bir uzaklaştırıyordu. Bir çekmecenin dibine atılmış kehribar bir kolye buldu. Eline alıp bir süre bununla oynadıktan sonra, belleğindeki unutulmuş bir anıyı geri çağırmak ister gibi gözlerini kapayarak ipek gömleği tekrar eline aldı. Ama hiçbir şey hatırlayamadı. Sadece içinde, derinlerde bir yerde ilk defa uyanmış olan çocuksu duyuları ona alayla karışık bir utanç hissettiriyordu, o kadar. Sonunda gömleği buruşturup duvara fırlattı ve ayaklarının altına alıp

çiğnedi. Sonra da dışarı çıktı. Ama o koku ellerine ve önlüğüne sinmişti. Gece uykuya dalıncaya dek üzerinde taşıdığı koku uzaktan gelen bir çağrı, bir nota, baharda öten yaban güvercinlerinin boğuk ve iniltili sesleri gibi çocuksu rüyalarına karıştı.

6

Oğulları, Hélène'in arkadaşları olan Manassé'ler şehrin ücra bir semtinde, bahçe içinde ahşap bir evde oturuyorlardı. Artık sonbahar iyice ilerlemiş olduğundan çocuklar sıkı sıkıya odalarına kapatılıyorlardı, çünkü Ruslar havadan bir doğal afetmişçesine korkarlardı. Bu yüzden de o yıl Hélène'in küçük Manassé'lerle oyun oynamaya geldiği pazar günlerinin en büyük eğlencesi, çalışma odasının penceresinden dışarı çıkmak, balkondan tırmanarak salonu geçmek ve mevsimin ilk karının yağmaya başladığı bahçeye atlamaktı. Burada onların gözünde romantik savaşçı giysileri olan eskimiş pelerinleri giyerek ağaç dalları, tahta kılıçlar ve kırbaçlarla askercilik ya da hırsız-polis oyunları oynarlar veya henüz tam olarak donup katılaşma fırsatı bulamamış, hâlâ yağmur ve sonbahar kokusuyla çürümekte olan toprağın kekremsi tadını taşıyan kardan ağır ve yumuşak kartopları yapıp birbirlerinin yüzlerine fırlatırlardı.

İki küçük Manassé sarışın, şişman, hantal ve uysal çocuklardı. Hélène onları bir köşeye kuru dallar ve yapraklardan kulübe yapmaya gönderir, kendiyse balkonun gölgesine gizlenerek olduğu yerden sessizce ve büyük bir dikkatle Manassé'lerle arkadaşlarının konuşmalarını ve hareketlerini gözlerdi. Lamba ışığında sessizce kâğıt oynuyor olurlardı gerçi, ama onun hayalinde Austerlitz Savaşı öncesindeki Avusturya ve Rusya ordu komutanlarını temsil ediyorlardı. Uzaktaki küçük Manassé'lerse yaklaşmakta olan muhteşem Napolyon ordularıydı. Yapacakları kulübe, ele geçirilmesi zafer anlamına gelecek bir kale olacaktı. Yuvarlak, yeşil bir masanın çevresine toplanmış olan Manassé'ler, haritalarla taslakların üzerine kapanmış Avusturya ordu kurmaylarına tıpatıp benziyorlardı. Kendisiyse, karanlığın, karın ve rüzgârın altında canını tehlikeye atarak sınırı aşmış ve düşman kampının tam göbeğine sızmış genç ve kıymetli yüzbaşıydı.

Gazete ve dergilerin ancak sansürlenerek yayınlanabildiği bu sakin şehirde, sohbetlerde kamuyu ilgilendiren konulardan söz açmaya kimse cesaret edemezdi; ama özel konular da sakin yatağmda ılımlı bir akışla akıp giden uslu bir nehir kadar durgundu. Zinalar fikirlere ve zamana göre sınıflandırılır ve bir saniyede şekil değiştirebilir, onurlu evlilik kurumunaysa koca da dâhil herkes saygı duyardı. Bu durumda da insani tutkular,

iskambil oyunlarının çetin tartışmalara yol açan küçük zaferlerine sığınırdı. Günler kısa, gecelerse uzun olduğundan zaman geçirmek için bir gün birinin, ertesi gün diğerinin evinde, tercihe göre ya *whist* ya da *whint*[3] oynanırdı.

Şişman Bayan Manassé, kenarlıklı bir koltukta oturuyor, altın sarısına boyanmış saçları, un gibi beyaz yüzüne dökülüyordu. İri göğüsleri göbeğinin üzerine sarkmış, göbeğiyse dizlerinin üzerine düşmüştü. Yağlı yanakları jelatinden yapılmış gibi titriyordu. Gözlüklü, solgun ve elleri sağlık bir adam olan kocası bir yanında, kocasından daha yaşlı, daha kel ve daha yağlı olan uzatmalı sevgilisiyse öbür yanında oturuyordu. Siyah saçlarını alnının üzerinde kocaman bir domuz sucuğu gibi kıvırmış, hiç durmadan sigara içen ve hiç susmadan konuşan, arada bir Delfi rahibesi Pythia'nın transa geçtiği zaman yaptığı gibi burun deliklerinden ince ve kokulu bir duman çıkaran bir kadınsa, pencerenin tam karşısında oturuyordu. Başını kaldırınca Hélène'in solgun yüzünü cama yapıştırdığını gören de o oldu.

Bayan Manassé başını sallayıp sitemle, "Bu havada dışarı çıkmayı çocuklara kaç defa yasakladık," diye söylenerek pencereyi aralaymca Hélène odanın içine süzüldü.

"Oğullarınıza kızmayın, Madam, onlar sizin sözünüzden çıkmadılar. Odalarında kaldılar," dedi, masu-

3 İngiliz kökenli kâğıt oyunları. (Ç.N.)

miyetle parıldayan gözlerini Bayan Manassé'ye dikerek. "Ben de sıkı giyimliyim, soğuktan korkum yok."

"Ah şu çocuklar," dedi Bayan Manassé.

Ama kendi çocuklarının güvende olduğunu düşününce gülümsemekle yetindi ve badem sabunu kokan elleriyle Hélène'in buklelerine dokundu:

"Ne güzel saçların var!"

Ama böyle bir iltifatı Bella Karol'ün kızına sunmak çok ağır geleceği için, dudaklarını büzüp flüt sesine benzer hafif bir fısıldamayla ekledi:

"Ama doğal kıvırcık değil tabii, öyle değil mi?"

"Seni yılan," diye düşündü Hélène.

"Baban artık Petersburg'da mı oturacak?"

"Bilmiyorum, Madam."

"Ne güzel Fransızca konuşuyor," dedi Bayan Manassé.

Hélène'in buklelerini usul usul okşamaya devam ediyordu. Elleri beyaz ve tombuldu. Arada bir onları havaya kaldırıp parmaklarını hafifçe oynatarak kanının damarlarından aşağı inmesini sağlıyor, böylece teninin beyazlığını koruyordu. Hélène'in kulaklarını örten saçlarını geriye itti ve kulaklarının küçük, kenarlarının da iyice kıvrık olduğunu fark edince üzüntüyle iç çekip şakaklarındaki buklelerle oynamayı sürdürdü.

"Aksanının duruluğu sizce de takdire şayan değil mi? Matmazel Rose'un Parisli olduğu nasıl da belli olu-

yor! Zevk sahibi kadın, sanki parmakları sihirli... Annen ona sahip olduğu için çok şanslı. Demek babanın Petersburg'da oturup oturmayacağını bilmiyorsun ha? Öyle olursa siz de gideceksiniz tabii ki. Annen sana bundan söz etmedi mi?"

"Hayır, Madam. Henüz söz etmedi."

"Bunca yıl sonra babanı görünce nasıl da sevinecek! Ona nasıl iyi gelecek! Ben kocacığımdan ayrılmak zorunda kalsaydım... Düşünmeye bile cüret edemiyorum," dedi Bayan Manassé duyarlılık göstererek. "Ama neyse ki herkesin yaradılışı farklı... İki yıl oldu değil mi? Baban gideli yani?"

"Evet, Madam."

"İki yıl. Yüzünü unutmamışsındır umarım."

"Hayır, unutmadım, Madam."

Babasının yüzünü hatırlıyor muydu gerçekten? "Elbette," diye düşündü Hélène. Onu düşününce içi ferahlamış, aynen eskiden akşamları odasına geldiği haliyle karşısmda görmüştü babasını.

"Ama gittiğinden beri onu ilk defa şimdi düşünüyorum," diye geçirdi içinden, yüreği şefkat ve pişmanlıkla dolarak.

Bayan Manassé sordu:

"Annenin canı sıkılmıyor değil mi?"

Hélène çevresini saran, iştahlı bir merakla gerilmiş yüzleri soğuk bir bakışla inceledi. Genç kadının titreyen

burun deliklerinden mavi halkalar halinde duman çıkıyordu. Erkeklerse sırıtarak birbirlerine bakıyorlar, arada bir "hım" sesleri çıkarıyorlar, kuru, boğumlu parmaklarının ucuyla masaya vuruyorlar, Hélène'e acıyan ya da alaycı bakışlar fırlatıp mırıldanıyorlardı.

"Hayır, sıkılmıyor."

"Ah, ah," dedi erkeklerden biri gülerek. "Çocuktan al haberi demezler mi? Annenizi tanıdığımda ancak sizin yaşlarınızdaydı, Matmazel."

"Demek ihtiyar Safronov'u ihtişamlı zamanlarında tanırdınız?" diye sordu Bayan Manassé. "Ben buraya yerleştiğimde çoktan ihtiyarlamıştı."

"Tanırdım ya. Tam üç tane servet eritti. Önce annesininki, sonra karısınınki, en sonunda da kızma Bayan Safronov'un ihtiyar babasından kalanı. Tam üç servet..."

"Kendisininki hariç tabii..."

"Onun tek meteliği bile olmadı. Ama sizi temin ederim, iyi yaşamaktan da hiç geri kalmadı. Bella'ya gelince, onu tanıdığımda daha öğrenciydi..."

Hélène, zihninde annesinin çocukluğunu canlandırdı: Yuvarlak yüzlü, saçları bir tarakla toplanmış şişman bir kız. Bu görüntüyü zihninden hemen uzaklaştırdı. Korkup nefret ettiği annesini diğerlerinden farkı olmayan küçük bir çocuk olarak düşünmek, hele ki onun da kendi anne babasından sorulacak bir hesabı olabileceği

ihtimali, kalbinin derinliklerinde uzun süredir gizlemekte olduğu karanlık portreye çok fazla ayrıntı ekliyordu.

Bayan Manassé mırıldandı:

"Gözleri güzel."

"Babasına çekmiş, söylenebilecek bir şey yok," dedi bir ses üzüntüyle.

"Ah, tatlım!"

"Ne var yani? Doğaldır böyle şeyler. Ben öyle birini tanıyorum ki her zaman şansı..."

"Ivan Ivaniç, laflarınıza dikkat, susun bakayım!" Bayan Manassé böyle deyip bir kahkaha attıktan sonra şöyle der gibi Hélène'e baktı:

"Çocuk anlayacak. Çocuğun ne günahı var?"

"Kaç yaşındasın, Hélène?"

"On, Madam."

"Koca kız olmuş. Annesi yakında onu evlendirmeyi düşünecektir."

"Pek zorlanmayacaktır. Biliyor musunuz? İşler böyle gitmeye devam ederse Karol yakında milyoner olacak."

"Abartmayalım," dedi Bayan Manassé. Birdenbire sanki gırtlağına basılmış gibi sözcükleri güçlükle ağzından çıkarmaya başlamıştı: "Çok para kazanmış diyorlar. Kimilerinin dediğine göre yeni bir altın madeni bulmuş; doğrusunu söylemek gerekirse bu bana biraz tuhaf geliyor. Kimileriyse eski madenin işletmesini geliştirmiş diyor. Bu mümkün işte! Ne bileyim ben? Öyle bir adamın

servet sahibi olması için öyle çok yol var ki! Becerikli bir adamın yani... Her ne olursa olsun dostlarım, haydan gelen huya gider derler. Dünyayı yönetmek servet sahibi olmanın en iyi yolu değildir her zaman. Gerçi Tanrı biliyor ya, zavallı adamın her türlü refaha kavuşmasını dilerim ben..."

"Ne derler bilirsiniz: Şey şansı..."

"Haydi ama, yeter. Susun artık. Kocakarılar gibi dedikoducusunuz. Siz kimseyi yargılamayın ki, kimse de sizi yargılamasın," dedi Bayan Manassé ve Hélène'i kolundan çekip bağrına bastı. Hélène kadının sıcak, ağır, titreyen göğüslerinin arasında eriyip gideceğini düşündü tiksintiyle.

"Artık oyun oynamaya gidebilir miyim, Madam?"

"Tabii ki, tabii ki... haydi oyun oynamaya koş Hélène'ciğim. Burada olduğun sürece gönlünce eğlen zavallı yavrum benim... Nasıl da güzel reverans yapıyor! Ne sevimli bir çocuk bu böyle..."

Hélène koşarak bahçeye döndüğünde oğlanlar onu çığlıklar atarak, düzensiz hareketlerle ve tatil günlerinin sonunda çocukların eğlence ve yorgunluklarından arta kalanları dışa vurmakta kullandıkları gülünç yüz ifadeleriyle karşıladılar. O ise sadece şöyle dedi:

"İleri! Sağdan hizaya geç! Marş!"

Erken inmiş gecede sonbahar karı kuru, beyaz, parlak toz tanecikleri halinde üzerlerine düşerken, omzun-

daki bastonu ve arkasında dalgalanan uzun peleriniyle Hélène; nefes nefese kalmış, adımları ağırlaşmış, inildeyen oğlanları çalıların arasında, tekerlek izleri boyunca yürütüyor, bir yandan da rüzgârın ve havanın ekşi, nemli lezzetinin tadını çıkarıyordu.

Oysa göğsünün içinde taş gibi ağır kalbi karmaşık, tuhaf, anlaşılmaz bir ağrıyla doluydu.

7

Yazın hava ısınınca Hélène dışarı çıkıp parka oyun oynamaya gidebiliyordu. Tozlu havada at pisliği ve gül kokuları birbirine karışırdı. Bulvarın karşı tarafına geçer geçmez kentin gürültüsü birden kesilirdi. Caddenin iki yanı bahçeler ve yabani ıhlamurlarla çevriliydi. Ara sokakların sonlarındaki evler güçlükle seçilirdi. Kimi zaman dalların arasından küçük bir kilisenin pembe duvarları ya da altın rengi bir çan kulesi görülürdü. Araba hiç geçmezdi, yayalarsa çok seyrek olurdu. Yerlere düşmüş yapraklar ayak seslerini boğardı. Hélène sabırsız bir mutlulukla önden koşar, sonra da gezintiye çıkmış çocukların ve köpeklerin bitmek bilmez gidiş gelişleriyle tekrar Matmazel Rose'un yanına dönerdi. Kendini özgür, neşeli ve güçlü hissediyordu. İngiliz kumaşından üç volanlı beyaz bir elbise giymiş, belindeki hareli kumaştan, iki narin tokayla süslü kemerini tarlatan jüponuna çift iğneyle sıkıca tutturmuştu. Başında dantelli bir

hasır şapka, saçlarında beyaz bir kurdele, ayaklarındaysa siyah ipek çoraplarla cilalı ayakkabılar vardı. Bütün bunlara rağmen koşuyor, zıplıyor, bankların üzerine sıçrıyor, tekrar yere atlayarak solmuş yaprakları eziyordu. Bu sırada Matmazel Rose da ona sesleniyordu:

"Elbisen yırtılacak, Lili..."

Oysa o dinlemiyordu bile. On yaşmdaydı, yaşamanın sert ve acı mutluluğunu baş döndürücü bir bollukla içinde hissediyordu.

Parkın tam karşısında, yokuş aşağı inen kısa bir sokağın kaldırımında, güneşten korunmak için saçlarına beyaz örtüler örtmüş çıplak ayaklı yaşlı kadınlar yere çömelmiş, çilek ve taze gül satarlardı. Su dolu leğenlerin içlerinde küçük ve sert, yeşil elmalar yüzerdi.

Bazen bu sokaktan ayin alayları geçerdi. Dinyeper'in meşhur manastırlarını ziyarete gelmiş hacılardı bunlar. Beraberlerinde korkunç bir pislik ve yara kokusu taşırlar, ilahiler mırıldanır, arkalarında sarı bir toz bulutu bırakarak geçip giderlerdi. Ihlamurların solgun ve şeffaf çiçekleri çıplak kafalarına düşer, çalı gibi sakallarına takılırdı. Uzun, düz, siyah saçlı şişman papazlar, ellerinde parlak güneş ışığında ateş demetleri gibi ışıldayan, ağır, altın ikonalar taşırlardı. Toz, askeri müzik, hacıların bağırışları ve havada uçuşan ay çekirdeği taneleri bir araya gelince, Hélène'i büyüleyen, sağır eden ve biraz da midesini bulandıran, sarhoş edici, vahşi bir tören atmosferi yaratırdı.

"Çabuk ol," derdi Matmazel Rose, çocuğu elinden tutup çekerek: "Çok kirliler, kim bilir ne hastalıklar taşıyorlardır! Haydi gel, Hélène!"

Her yıl aynı mevsimde, hacıların hemen arkasından salgın hastalıklar şehri kırar geçirirdi. Çocuklar bu hastalıkları çok ağır geçiriyorlardı. Daha geçen yıl Grossmann'ların en büyük kızı ölmüştü.

Hélène söz dinleyip önden hızlıca koşardı, ama Dinyeper'e doğru uzaklaşan dualaların rüzgârın taşıdığı yankısı uzun süre kulaklarında çınlardı.

Askeri müzik ise parkın içinde çalardı. Bakır üflemelilerle davullardan oluşan bando bütün gücüyle çalarken, kum havuzunun etrafında üniversite öğrencileri soldan sağa, liselilerse ters yönde yavaşça yürürlerdi. Kalabalığın üzerinde yükselen İmparator I. Nikola'nın heykeli, güneşten aldığı yakıcı ışınları cömertçe çevreye yayardı.

Üniversite ve lise öğrencileri birbirlerine gülümserler, aralarında çiçek, pusula ve sohbet alışverişinde bulunurlardı. Aşk, gönül oyunları, kur yapmalar küçük kızın kafasında herhangi bir yer etmeden geçip gidiyordu. Ne olduklarını bilmediğinden değil, bütün bunları hiç merak etmediğinden, hepsini küçük gördüğünden...

"Bütün bu göz kırpmalar, kıkırdamalar, haykırışlar ne kadar aptalca!"

Nihayet sıra koşup oyun oynamaya gelirdi... Saçların yüzüne çarpar, yanakların alev alev yanarken, kalbin

neredeyse ağzında atıyormuş gibi hissederek koşmak kadar büyük bir haz var mıydı sanki? Soluk alıp verişlerinin hızlanması, bütün parkın çevrende deli gibi dönmesi, neredeyse farkına bile varmadan attığın çığlıklar, bütün bunların yerini hangi zevk tutabilirdi?

Daha hızlı, hep daha hızlı... Parkta gezinenlerin ayaklarına takılmak, kum havuzunun içine kaymak, soğuk ve tatlı otların üzerinde yuvarlanmak...

Gölgede kalan banklarda çiftlerin öpüştükleri loş sokaklara girmek yasaktı. Ama yine de Hélène her defasında, oyun oynadığı erkek çocuklarıyla beraber kendini oralarda bulurdu. Ancak onların çocuk gözleri, şefkatli ve titrek iki ağızla kenetlenmiş, birbirine yapışık bir çift solgun yüz gördüklerinde herhangi bir tepki vermezdi.

On yaşında olduğu yaz, bir gün Hélène, dantel volanlarını bahçe parmaklıklarında yırtarak ağaçlıklı sokaklardan birine daldı ve otların arasına gizlendi. Tam karşısındaki bankta genç bir çift birbirini okşuyordu. Seyyar cümbüşün parkı dolduran gürültüsü akşam olurken yavaşça azalırdı. Şimdi sadece uzaklardan gelen lezzetli bir mırıltı halinde su şırıltıları, kuş ötüşleri ve boğuk insan sesleri duyuluyordu. Gün ışığı, meşe ve ıhlamur ağaçlarının oluşturduğu kubbeden içeri sızamıyordu. Sırt üstü uzanmış olan Hélène akşam saat altı güneşinin ağaç tepelerinde titreyişini izliyordu. Yüzünden akan teri rüzgâr kurutuyor, teninde serin ve hoş bir his bırakıyordu. Gözlerini yumdu. Oğlanlar onu arayadur-

sunlardı... bakalım. Onlardan da iyice sıkılmıştı zaten. Altın renkli, şeffaf böcekler yüksek otların uçlarına konup kalkıyorlardı. Hareketsiz durdukları zaman hafifçe kanatlarının altına üflendiğinde güçlükle havalanmaya kalkıyor, sonra da şişip birdenbire gökyüzünün maviliğinde gözden kayboluyorlardı. Böyle yaparak onların uçuşlarını kolaylaştırdığını hayal ediyordu. Otların üzerinde keyifle yuvarlandı. Sıcacık küçük avuçlarıyla otları ezdi, yanağını hoş kokulu toprağa hafifçe sürttü. Parmaklıkların arasından geniş, boş caddeyi görebiliyordu. Bir köpek, taşların üzerine oturmuş, yüksek sesle inildeyip sızlanarak yaralarını yalıyordu. Uzunca bir süre sonra küçük bir hacı grubu, dua etmeden, yorgun bir halde caddeden geçti. Tozların üzerine basan çıplak ayaklarından hiç ses çıkmıyordu, önlerinde taşıdıkları ikonanın kürküyse sakin havada belli belirsiz dalgalanıyordu.

Bankta, kentin siyah etek ve siyah önlükten oluşan lise üniformasından giymiş, saçlarını toplayıp küçük hasır şapkasının altında yuvarlak bir topuz yapmış bir genç kız, Polonyalı bir avukat olan Posnansky'nin oğluyla sessizce öpüşmekteydi.

"Budala kız," diye düşündü Hélène.

Siyah saçların altındaki pembe, öpülmekten kızarmış yanağa alaylı gözlerle baktı. Oğlan zafer kazanmışçasına bir gururla, üzerinde imparatorluk kartalı amblemi bulunan gri lise kasketini ensesine doğru itti.

"Sözlerimi bağışlayın ama aptalca ön yargılarınız var, Tonia," dedi o yaştaki oğlanlara özgü değişken, boğuk, titrek ve yer yer yumuşak, kadınsı tınılar taşıyan sesiyle.

Devam etti:

"İsterseniz bu gece ay ışığında Dinyeper kıyısına inebiliriz... Bir bilseniz nasıl güzel olur orası... Otların üzerinde kocaman bir ateş yakıp yanı başında yatarız. Yataktaymış gibi rahat ederiz, hem de bülbüllerin ötüşünü dinleriz..."

"Ah, susun lütfen," diye mırıldandı yüzü kıpkırmızı olmuş kız, önlüğünün düğmelerini açmaya çalışan elleri hafifçe iterek. "Gelmeyeceğim tabii ki... Evdekiler bir duyarlarsa... Hem korkuyorum da. Benimle alay etmeyin sakın. Hepiniz aynısınız."

"Canım," dedi oğlan.

Kızın yüzünü kendine doğru çekti.

"Zavallı sersem kız," diye düşündü Hélène. "Yanaklarını o sert, madeni düğmelere sürtmekten nasıl bir zevk, ne çeşit bir keyif alabilir ki? Göğsünde o haşır huşur üniforma kumaşı, ağzında ötekinin muhakkak ıslak ağzı, pöf! Aşk dedikleri bu mu yani?"

Oğlanın sabırsız eli siyah okul önlüğünün omuz askısına öyle bir asıldı ki kumaş dayanamadı. Hélène daha yeni şekillenmiş, yumuşak ve solgun bir çift memenin ortaya çıktığını ve sevgilinin iştahlı parmaklarının onları kavrayışını gördü.

"Ay, ne iğrenç," diye mırıldandı.

Aceleyle başını çevirdi ve akşamın inişiyle birlikte rüzgâr da yükseldiğinden şimdi usulca salınmakta olan otlara baktı. Rüzgâr yakındaki ırmağın ve çevresindeki sazlarla kamışların kokusunu getirmişti. Bir an için hayalinde ay ışığında yavaşça akmakta olan ırmağı ve kıyısında yakılmış ateşleri canlandırdı. Boğmaca geçirdiği yıl doktor hava değişikliği tavsiye ettiği için babası iş dönüşünde, bazen tam hava kararırken onu sandal gezintisine çıkarırdı. Geceyi geçirmek için adacıklarda boydan boya yükselen beyaz manastırların birinde konaklarlardı. Uzun zaman önceydi bu. Sanki evleri o zamanlar daha başka türlüydü. Başkalarının evlerine daha çok benziyordu, daha "doğal"dı. Daha iyi bir sözcük bulmak isteğiyle içini çekerek tekrar etti:

"Daha doğal... O zaman da kavga ediyorlardı ama aynı şey değildi. Herkes kavga eder. *Kadın* artık hiç evde olmuyor... Bütün o gecelerde nerelerde ne yapıyor çok merak ediyorum."

Bunları düşünürken birdenbire annesinin zaman zaman Dinyeper gecelerinden, nehir kıyısındaki ıhlamurlardaki bülbüllerin ötüşünden söz ettiğini hatırladı.

Hafifçe bir ıslık çaldı, otların üzerinde sallanmakta olan bir dalı kopardı ve kabuğunu soydu.

"Gece, ay ışığında Dinyeper... Aşk, âşıklar, aşk," diye mırıldandı. Küçük bir duraksamadan sonra annesinin iç çekerek mırıldandığı Fransızca şarkılardan birinin

sözlerini alçak sesle tekrarladı:

"Aşk... Sevgili, adına böyle derler..."

Belleğinin derinliklerinde başka bir şey daha bulmaya çabalıyordu... Ama gitme vakti gelmişti artık. Fıskiye menekşelerin üzerine ilk sularını fışkırtmış, havayı tatlı ve keskin bir kokuyla doldurmuştu. Ayağa kalktı, başını öte yana çevirerek bankın yanından geçti.

Ama tam sokağın sonuna kadar geldiği anda kendine engel olamayarak, karmaşık bir tiksinme, utanç ve merak duygusuyla oldukları yerde oturmaya devam eden âşıklara kaçamak bir bakış attı. Sessiz öpüşmeleri öyle tatlı ve öyle derindi ki bir anda acı dolu bir hoşgörü Hélène'in kalbine bir ok gibi saplandı. Omuzlarını kaldırdı ve ihtiyar bir kadın gibi, bağışlayıcılıkla, "Aman, madem ki hoşlarına gidiyor, devam etsinler..." diye düşündü.

Çıplak baldırlarını büyük bir zevkle parmaklıkların damarlarına sürterek karşı tarafa geçtikten sonra uzun bir dönemeci de aşarak, yakalıklarından birine iki tane İrlanda güpürü işlemekte olan Matmazel Rose'un yanına vardı.

Hélène eve dönerlerken, Matmazel Rose'un yanında başını yerden kaldırmadan, sessizce yürüdü. Kaidesinin üzerindeki şaşkın yüzlü I. Nikola heykeli, alacakaranlıkta uykuya yatmış şehrini tehdit edercesine belirgindi. Sokaklardaysa artık gece karanlığından, kokulardan, mırıltılardan, kuşların uykulu son cıvıltılarından, ay ışı-

ğında beliren hafif yarasa gölgelerinden ve tabii pembe, yuvarlak, güzel aydan başka bir şey kalmamıştı.

Bu saatte ev boş olurdu. "Kadın" kim bilir nerelerde sürtüyordur! Dedesi, "François kahvesi"nin terasında dondurma yiyor ve iç çekerek Tortoni'yi yâd ediyordur. Hoş kokulu dondurma, yeşil akşamın sıcaklığında eriyordur. Hafif rüzgârda sayfaları neşeyle hışırdayan Fransız gazetelerini okuyordur. Hélène bilmiyordu ama dedesi sevgi ve şefkatle onu düşünmekteydi. Hayatta tek sevdiği, torunuydu... Bella bencil bir insan ve kötü bir anneydi. "Tanrı'ya şükür ki ne yapıp ne ettiği artık benim üzerime vazife değil... Hem hakkı da yok değil, dünyada aşktan güzel ne var ki? Ama ya çocuk? Öyle de akıllı ki! Çocuk çok acı çekecek. Şimdiden anlamaya başladı; seziyor..." Ama o ne yapabilirdi ki? Tartışmalardan, vaaz vermekten, kavga etmekten de hiç hoşlanmazdı.

Bu yaşta artık biraz rahat bırakılmayı hak ediyordu... Hem sonra para meselesi de vardı. Para... Gerçi para Bella'ya ait değildi ama kendisiyle kocasının cömertliği sayesinde yaşayabildiklerini onlara her defasında ustalıkla hatırlatıyordu. Hem, her fırsatta babasının tükettiği servetin de sözünü açardı... Onu severdi de oysa... Onunla, bu yaşta hâlâ koruyabildiği gençliğiyle, giyim kuşamıyla, tertemiz Fransızcasıyla gurur duyardı. Birbirlerini rahatsız etmeden, birbirlerinin gözüne batmadan pekâlâ yaşayıp gidiyorlardı... Bir süre sonra her

şey yoluna girecekti... Nihayetinde kızı da yaşlanacak, başka kadınlar gibi dedikodu etmekten, iskambil oynamaktan hoşlanmaya başlayacaktı. Belki o zaman kızma karşı da gecikmiş bir şefkat besleyecekti.

Her şey mümkündü. Hiçbir şeyin de fazlaca bir önemi yoktu. Son bir fıstıklı dondurma daha ısmarlayıp onu da yavaş yavaş, yıldızları seyrederek yedi.

Evdeyse büyükanne içini çekerek bir pencereden diğerine koşturuyordu:

"Hélène... Hélène eve dönmedi. Bu sabah yağmur da yağdı üstelik. Matmazel Rose bu çocuğu Fransız usulü yetiştiriyor. Fransız usulü," diye düşündü nefretle. "Çocukcağız açık pencerelerin arasmda cereyanda kalıp soğuktan donacak."

Ah, nasıl nefret ediyordu şu Matmazel Rose'dan! Yüreği çekingen ve derin bir nefretle doluydu. Ama nefretini kendine saklar, kendi kendine söylenirdi:

"Bu mürebbiyeler, yabancılar, çocuğu bizim gibi sevebilirler mi hiç?"

Hélène hiç konuşmadan yürüyordu. Susamıştı. Yatak odasmda, lavabonun köşesindeki eski, mavi bir kâsede kendisini bekleyen soğuk sütün tadını hayal ediyordu. Başını arkaya atıp nasıl da iştahla içecekti! Buz gibi, tatlı süt dudaklarından içeri, boğazmdan aşağı nasıl da akacaktı! Pencerelerin ötesinden parlayan ayın soğuk ışığının iştahlı susuzluğunu sanki daha da artırdığını hissediyordu. Birdenbire, tam evin kapısma var-

dıkları anda, annesinin yatak odasında bulduğu yırtık gömleği hatırladı. Tıpkı liseli kızın siyah önlüğü gibi yırtılmış olan gömleği... Şaşkınlıkla ağzından küçük bir "ah" döküldü. Keşfinden duyduğu entelektüel tatminin verdiği keskin bir sevinçle Matmazel Rose'un elini tuttu ve kara gözlerinin hınzırca parıldayan bakışlarını kadının yüzüne dikip gülümseyerek sordu:

"Şimdi anladım. Sevgilileri var, değil mi?"

"Sus bakayım, Hélène, sus bakayım," diye mırıldandı Matmazel Rose.

"Ne demek istediğimi hemen anladı," diye düşündü, Hélène.

Kuş ötüşü gibi neşeyle ciyakladı ve şarkı söyleyerek bahçe duvarının üzerine sıçradı:

"Sevgili... Bir sevgili... Sevgilisi var! Ah, nasıl susadım," diye haykırdı birden, odasındaki lambayı yaktıklarını fark edince. "Matmazel Rose, sevgili Matmazel Rose, neden dondurma yememe izin vermiyorlar sanki?"

Derin düşüncelere dalmış olan Matmazel Rose cevap vermedi.

8

Herkesin hayatında olduğu gibi Hélène'inkinde de aydınlık bir liman vardı. Her yıl bir kez annesi ve Matmazel Rose'la birlikte Fransa'ya gidiyorlardı. Paris'i görmek onu her seferinde nasıl da mutlu ediyordu! Orayı öyle çok seviyordu ki! Artık Boris Karol zengin olduğundan, karısı Paris'e gittiğinde Grand-Hôtel'de kalıyordu. Hélène'iyse Notre-Dame-de-Lorette'in arkasındaki karanlık ve pis bir aile pansiyonuna yerleştiriyorlardı. Hélène büyüyordu artık. Annesinin sürmeyi sevdiği yaşam tarzından mümkün olduğunca uzak tutulması gerekiyordu. Bayan Karol, Hélène ile Matmazel Rose'un barınma masrafından artırdığı tutarı kendi bütçesine ekliyor ve böylece kendi çıkarıyla ahlâki gereklilikleri örtüştürmüş oluyordu. Ama Hélène halinden son derecede memnundu. Burada birkaç aylığına da olsa kendi yaşındaki Fransız çocuklarının arasına karışıyordu. Onlara nasıl da imreniyordu! Onlara hayran hayran

bakmamak için epey çaba harcıyordu. Bütün evlerin birbirine benzediği bu renksiz ve sakin semtlerden birinde doğmuş olmak ne rüyaydı ama! Burada doğup burada büyümek! Paris'te kendi evinde olmak! Her sabah annesiyle koruda buluşup Akasyalı Yol boyunca onun yanından yürümek zorunda olmamak (çünkü Bella Karol bu görevi yerine getirmekle üstüne düşeni yaptığına ve ciddi bir hastalığı olmadığı sürece kızını ertesi sabaha kadar tekrar görmesine gerek kalmadığına inanırdı)! Annesinin, üzerinde İrlanda malı ceketi, şapkasındaki benekli tülüyle, eteği yerdeki kuru yaprakları süpürerek, adına "cenaze arabası atı" denen, o zamanın kadınlarına özgü, ağırbaşlı yürüyüşle, ağaçlıklı yolun öbür ucunda kendilerini beklemekte olan, teni puro renkli Arjantinlinin yanına gidişini görmemek! Bir vagonun içinde beş gün yolculuk yaparak kendini tam olarak evinde hissetmediği o barbar ülkeye geri dönmemek! Fransızcayı Rusçadan daha iyi konuşuyordu, saçları örülü değil bukleliydi, giysileri hep Paris modasma göre dikilmişti... Lyon Garı yakınlarındaki o dükkân sahiplerinin küçük kızı olmaya bile razıydı. Onun gibi siyah önlük giymeye, turp gibi pembe yanaklı olmaya, annesine (başka bir anneye yani) şöyle sormaya:

"Anne, bir kuruşluk kareli defterler neredeydi?"

O küçük kız olmak...

"Dik dur, Hélène!"

"Tüh!"

Jeanne Fournier, Loulou Massard veya Henriette Durand gibi anlaşılması ve akılda tutması kolay bir isme sahip olmak... Hayır, o diğerleri gibi değildi. Tam olarak değildi! Ne yazık! Hâlbuki... Onun hayatı başka çocuklarınkinden çok daha dolu ve zengindi. Çok şey görüp öğrenmişti. Birçok değişik ülke tanımıştı. Kimi zaman sanki vücudunda iki ayrı ruh varmış da birbirlerine karışmadan, ayrı ayrı yaşıyorlarmış gibi hissediyordu. Henüz küçük bir kızdı ama öyle çok anısı vardı ki büyük insanların kullandıkları o sözcüğü hiç zorlanmadan anlayabiliyordu: Deneyim... Kimi zaman bunu düşündüğünde içini baş döndürücü bir sevinç doldururdu. Akşam saat altının kızıl alacakaranlığında Paris'te, sokaklardan bir ışık seli akarken yürüyordu. Matmazel Rose'un elinden tutarak yanından geçenlerin yüzlerini inceliyor, hepsine birer isim, birer geçmiş, farklı farklı aşklar ve nefretler uyduruyordu. Kibirle şöyle düşünüyordu: "Rusya'da olsak ülkenin konuştuğu dili anlamayacaklar. Bir tüccarın, arabacının ya da köylünün ne düşündüğünü bilemeyecekler. Ama ben biliyorum. Hem üstelik onları da anlayabiliyorum. Beni itip kakıyorlar, adam yerine koymuyorlar. Şu çocuklar da amma can sıkıcı oluyorlar, diye düşünüyorlar. Ama ben onlardan da kötüyüm. Henüz küçük bir kızım; ama onların uzun, sıkıcı hayatları boyunca gördüklerinden daha fazla şey gördüm."

Böyle düşünürken, büyük bir mağazada Noel süslerini görüyor ve yeniden özlemle Parisli bir ailenin, küçük bir apartman dairesinin, porselen bir avizenin altındaki Noel ağacının düşlerini kurmaya başlıyordu.

Bir yandan da büyüyordu. Vücudu çocukluğun bodur gürbüzlüğünü üzerinden atıyor, organları incelip uzuyor, yüzü solgunlaşıyor, çenesi sivrilip gözleri oyuklaşıyor, yanaklarının güzel pembe rengi soluyordu.

Savaştan önceki kış on iki yaşına girmişti. O sırada Nice'te oturuyordu. Bir gün babası ailesini kendisiyle birlikte yaşamak üzere Petersburg'a götürmek için Sibirya'dan çıkagelmişti.

Hélène hayatında ilk kez o yıl Nice'te denizin aşk dolu sesini, romantik İtalyan şarkılarını, "aşk" ve "sevgili" sözcüklerini hor görücü bir kayıtsızlıktan başka bir duyguyla dinlemiş olmalıydı. Geceler çok sıcak, çok hoş kokuluydu... Küçük kızların gece uykularmdan aniden kalp çarpıntısıyla uyanıp iki ellerini birden fistolu geceliklerinin altındaki dümdüz göğüslerine bastırarak sayıkladıkları çağdaydı:

"Şu tarihte on beş yaşında olacağım, şu tarihte on altı... Şu tarihte kadın olacağım..."

Boris Karol bir mart sabahı gelmişti. Sonradan babasının yüzü belleğinde hep o günkü haliyle, istasyon rıhtımının kargaşası ve dumanı içinde kalacaktı. Yanık teni ve kırmızı dudaklarıyla eskisinden daha güçlü gö-

rünüyordu. Babası ona doğru eğildiğinde ve dudaklarını onun sert yanaklarına değdirdiğinde, babasına karşı hissettiği ani ve yoğun sevgi, yüreğini birdenbire neredeyse acılı, keskin, kasvete benzer bir zevkle doldurdu. Matmazel Rose'un elini bırakarak babasının elini tuttu. Babası da ona gülümsüyordu. Güldüğü zaman yüzü zekâ dolu bir ateş ve hınzırca bir neşeyle aydınlanıyordu. Şefkatle babasının esmer elini, tıpkı kendisininkilere benzeyen sert tırnaklarını öptü. O sırada hareket eden bir trenin kulakları çınlatan hüzünlü düdüğü, bundan böyle babasının hayatına kısa süreli giriş çıkışlarına eşlik edecek bir fon müziği gibi çınladı. Aynı anda sözcüklerin yerini rakamların aldığı bir konuşma başlamıştı ve bu türden konuşmalar şu andan babasının dudakları ölümle mühürleninceye kadar, çevresinden, başının üzerinden hiç eksik olmayacaktı.

"Milyonlarca, milyonlarca hisse... Shell Bankası hisseleri, De Beers hisseleri, 25'e alınıp 90'a satılıyor..."

Başının üzerinde içi gümüş rengi balıklarla dolu bir sepet olan bir genç kız yavaş yavaş yürüyordu:

"Sardini! Belli sardini![4]"

"İ" harfi, tiz sesinden bir deniz kuşunun çığlığına benzer bir inilti gibi çıkıyordu.

"Ben sattım, o aldı... O sattı, ben aldım..."

Kiralık faytonun çıngırakları tatlı tatlı çınlıyor, at,

4 (İt.) Sardalyeler, güzel sardalyeler! (ç.n.)

uzun kulaklarını hasır külâhının altında sallıyor, arabacı ağzında bir çiçek çiğniyordu.

"Kazandım... Kaybettim... Tekrar kazandım... Para, hisseler..."

"Deri... Gümüş madenleri, altın madenleri, fosfat, milyonlar, milyonlar, milyonlar..."

Karol öğle yemeğini yiyip üzerini değiştirdikten sonra dışarı çıktı ve Hélène de onunla birlikte gitmek için inat etti. Birlikte Promenade des Anglais'de[5] yürüdüler. Hiç konuşmuyorlardı. Ne konuşabilirlerdi ki? Karol yalnızca parayla, kazanç mekanizmalarıyla ve iş hayatıyla ilgileniyordu; Hélène ise henüz masum bir çocuktu. Hayranlıkla babasını izliyordu.

Babası ona gülümseyip yanağından makas aldı:

"Söyle bakalım, ikindi kahvaltısı için Monte Carlo'ya gidelim mi?"

"Ah, evet," dedi Hélène usulca ve gözlerini yarı kısarak. Sevincini bundan daha iyi ifade edemezdi.

Monte Carlo'daki ikindi kahvaltıları biter bitmez Karol sabırsızlanmaya başladı. Bir süre parmaklarıyla masaya vurdu ve belli bir kararsızlıktan sonra aniden ayağa kalkıp Hélène'i dışarı sürükledi.

Birlikte kumarhaneye girdiler.

"Beni burada bekle," dedi babası girişteki holü işaret ederek ve gözden kayboldu.

5 Nice kentinde deniz kıyısı boyunca uzanan gezinti yolu. (ç.n.)

O da eldivenlerini ve mantosunu kirletmemeye özen göstererek dimdik oturdu. Karşısında bezgin bir kadının, rujunu sertçe bastırarak dudaklarını kırmızıya boyamakta olduğu aynada, yüzü saç bukleleriyle çevrili, ufak tefek, zayıf, ama boynunda hayatının ilk gerçek kürkünü taşıyan bir kız çocuğu görüyordu. Bu küçük yassı ermin kürkü, babası, Sibirya'dan getirmişti. Orada uzun süre öylece bekledi. Zaman geçiyordu. Birileri içeri giriyor, birileri dışarı çıkıyordu. Yabancı yüzler görüyordu. Bir ellerinde çantalarını taşıyan, elleri az önce salladıkları altın zardan hâlâ titremekte olan ihtiyar kadınlar. Bu, hayatında gördüğü ilk kumarhane değildi. En eski anılarından birinde, Ostende'de bir oyun salonundan geçmiş, altın zarların zaman zaman dikkatsiz kumarbazların ayaklarının altında yuvarlanışını görmüştü. Oysa şimdi gözleri görünen dünyanın dışındaki şeyleri izlemeyi de biliyordu. Bütün bu yüzleri boyalı, sıvalı kadınlara bakarken düşünüyordu:

"Çocukları var mıdır? Bir zamanlar bunlar da genç miydiler? Mutlu mudurlar acaba?"

Çünkü bir gün gelir, o zamana dek yalnızca çocuklara sakladığımız acıma duygularımız başka bir biçim alır. Günün birinde "ihtiyar"ların solgun yüzlerine bakarken bir gün gelip bizim de onlara benzeyeceğimizi hissederiz. İşte o gün çocukluğun son günüdür.

Dışarıda hava kararıyordu. Işıklı su damlalarıyla, çiçek açmış manolyaların kokularıyla, tatlı ve okşayıcı

bir meltemle kadife gibi bir gece, bir İtalyan gecesiydi. Hélène yüzünü cama yapıştırıp dışarı baktı. Bu gece fazla ateşli, fazla şehvetli görünüyordu. "Çocuklara göre değil," diye düşündü gülümseyerek. Kendini küçücük, kaybolmuş ve suçlu hissediyordu. (Neden ama? Beni yakalayamazlar. Benim suçum yok ki. Babamla birlikteydim ben. Ama o da benim yanımda fazla kalmadı.) Saat akşamın sekizi olmuştu. Paris Kahvesi'nin önünde arabalar duruyor, içlerinden takım elbiseli adamlarla gece kıyafetleri giymiş kadınlar iniyordu. Bir balkonun altından mandolin sesleri, öpüşmeler ve boğuk gülüşler duyuyordu. Kumarhaneye çıkan loş sokakların solgun ışıklarıyla parıldayan limanda, kıyı boyunun bütün turnaları bir araya toplanıyordu. Saat dokuz olmuştu şimdi... "Karnım acıktı," diye düşündü Hélène. "Ne yapabilirim? Beni salona almayacaklarına göre burada oturup beklemekten başka çare yok." Hem zaten orada onun gibi sabırla bekleyen daha pek çok kişi vardı. Hol hiç şikâyet etmeden beklemekte olan kaygılı ve yılgın kadınlarla doluydu. Kendini birdenbire çok yaşlı hissetti ve kaderine boyun eğdi. Gerekirse bütün geceyi bu tahta bankın üzerinde geçirmeye razıydı. Bir de giderek ağırlaşan göz kapakları kapanıp durmasaydı... Zaman çok yavaş akıyordu. Buna rağmen kumarhanenin giriş kapısına asılı saatin akrebi büyük bir hızla ilerliyordu. Daha demin dokuz buçuğu gösteriyordu; normal zamanlarda yatma saatiydi bu. Oysa şimdi akrep ilerlemiş, ona çey-

rek kalaya gelmiş, biraz sonra da saat onu göstermişti. Uyuyakalmamak için holde enine boyuna volta atmaya başladı. Bir kadm karanlıkta, pembe tüylü atkısını sallayarak gidip geliyordu. Hélène onu izliyordu. Açlığın etkisiyle esrarengiz biçimde keskinleşmiş zihninin onu, bu hiç tanımadığı kadınının hayatının derinliklerine kadar soktuğunu, kadının endişe ve yorgunluğunu kendi ruhunda duyumsadığını hissediyordu. Karnı nasıl da açtı... Paris Kahvesi'nin mutfağının hava deliğinden yükselen et kokusunu içine çekti.

"Kendimi unutulmuş bir bavul gibi hissediyorum," diye düşündü kendisiyle alay etmeye çalışarak.

Aslmda bu iş komikti sahiden, hem de çok komikti... Çevresine bakındı. Hiç çocuk yoktu. Bu saatte bütün çocuklar yatmıştı. Dikkatli bir el perdeleri çekip, pencereleri kapattı. Artık çiçekçi kızlara yanaşan ihtiyar adamın fısıltılarını duyamıyor, sokaktaki her bir bankın üzerinde öpüşmekte olan çiftleri göremiyorlardı.

"Matmazel Rose beni asla unutmazdı. Belli ki yine yanılmışım," diye düşündü acı acı. "Hâlâ bu dünyada beni ondan başka seven yokmuş."

Saat on bir oldu. Bu beyaz kentin ay ışığı altında yabani ve tuhaf bir düşe benzer bir görünümü vardı. Hélène gözleri uykudan yarı kapalı yürüyüp duruyor, uykuya dalmamak için limandaki ışıkları, evlerdeki lambaları sayıyordu. Aman! Sızlanmaya ne gerek vardı! Şehir meydanında unutulmuş bir çocuk gibi ağlayacak

değildi ya? Kumarhanedeki son cadılar da çantalarını göğüslerine basmışlar, fondötenleri yüzlerinden akarak çıkıyorlardı işte! Ve arkalarında da... o beyaz saçlar, içten gelen bir neşe ve tutkuyla aydınlanmış o çok sevdiği yüz hatları... Babasıydı bu.

Babası gelip elini tuttu ve kuvvetle sıktı.

"Zavallı kızım benim... Seni unutmuşum ben. Haydi, eve gidelim çabuk."

Karnının aç olduğunu babasma söylemeye cesaret edemedi. Annesinin yaptığı gibi omuzlarını kaldırarak söylenmesini istemiyordu:

"Ah şu çocuklar... Ne baş belası ama!"

"Bari kazandın mı, baba?"

Babasının dudakları aynı anda hem sevinçli hem de acılı minicik bir gülümsemeyle titredi.

"Kazandım mı? Evet, biraz... Ama insan ille kazanmak için mi oynar?"

"Ya niçin oynar?"

"Oynamak için kızım," dedi babası ve damarlarında dolaşan ateşli, yakıcı kan Hélène'in eline aktı sanki. Babası şefkatli bir küçümsemeyle ona bakarak konuştu:

"Sen bunu anlayamazsın. Çok küçüksün. Hiçbir zaman da anlayamayacaksın. Ne de olsa kadınsın."

İkinci bölüm

1

1914 yılında, kurşuni bir sonbahar alacakaranlığında Hélène, yanında Matmazel Rose ve son birkaç parça valizle birlikte anne ve babasının birkaç hafta önce taşınmış bulundukları St. Petersburg'a vardı.

Uzun bir aradan sonra annesini yeniden göreceği zaman hep olduğu gibi yine içini bir kaygı basmıştı; ama bunu belli etmektense ölmeyi yeğlerdi.

Güneşin yüzünü çok seyrek gösterdiği, insanların hep lamba ışığında uyanıp yataktan kalktıkları, yine lamba ışığında kahvaltı edip işe başladıkları; sarı gökyüzünden düşen ıslak, yumuşak her kar tanesinin rüzgâr tarafından öfkeyle bir yana savrulduğu, hüzünlü bir mevsimin en karanlık ve nemli günlerinden biriydi. Kuzeyden gelen o kamçılayıcı rüzgâr o gün nasıl da uğulduyor, Neva Nehri'nden nasıl da baygın bir koku yükseliyordu.

Sokaklarda fenerler yakılmıştı. Kalm bir sis tabakası havada duman gibi asılı duruyordu. Hélène daha önce hiç görmediği bu yabancı şehirden şimdiden nefret ediyordu. Ona her baktığında tıpkı bir felâketin yaklaşmakta olduğunu görürmüşçesine yüreği sıkışıyordu. Matmazel Rose'un mantosunu parmaklarının arasında tedirginlikle buruşturuyor, kadının elinin tanıdık sıcaklığını bulmak istiyordu. Daha sonraysa başını çevirip arabanın camından solgun, gergin yüzünün yansımasını hüzünlü bir hayretle seyre dalıyordu.

"Neyin var Lili?" diye sordu Matmazel Rose.

"Hiç. Üşüdüm. Bu şehir çok berbat," diye mırıldandı Hélène umutsuzca. "Oysa şimdi Paris'te ağaçlar altın rengindedir."

"Ama Paris'e zaten gidemezdik ki Hélène'ciğim, biliyorsun savaş var," dedi Matmazel Rose hüzünle.

Sustular. Ağır ve aceleci yağmur damlaları camdan aşağıya, tıpkı yanaklardan akan gözyaşları gibi süzülüyordu.

"*Kadın* bizi karşılamak için istasyona bile gelmemiş," dedi Hélène acı acı. Ruhundan, içinin en derinliklerinde varlığından bile habersiz olduğu bir yerlerden bir acı ve kederin yükselmekte olduğunu hissediyordu.

Matmazel Rose mekanik bir tavırla onu düzeltti:

"Kadın denmez. Annem diyeceksin. 'Annem bizi

karşılamaya gelmemiş...'"

"Annem bizi karşılamaya gelmemiş. Beni görmeye can atmıyor belli ki... Ben de can atmıyorum zaten," dedi alçak sesle.

"Öyleyse neden şikâyet ediyorsun?" diye sordu Matmazel Rose usulca. "Böylece biraz daha zaman kazanmış oldun."

Hélène'in dikkatini çeken hüzünlü bir alaycılıkla gülümsüyordu. Küçük kız sordu:

"Demek artık arabaları var, öyle mi?"

"Evet. Baban çok para kazanmış."

"Ya? Peki ya dedemle büyükannem? Onlar hiç gelmeyecekler mi?"

"Bilmiyorum."

Ama Hélène dedesiyle büyükannesinin Ukrayna'dan ayrılacaklarından şüpheliydi. Kendilerine bağlanan bir aylık sayesinde Karol ailesinden kesin olarak uzaklaştırılmışlardı. Bella'nın yeni edindiği servetiyle ilk yaptığı iş bu olmuştu...

Hélène, dedesiyle büyükannesini ne zaman düşünse, korkakça bulduğu için zor tahammül ettiği bir merhamet duygusuna kapılıyordu. Onları düşüncelerinden uzak tutmak için ne kadar gayret etse de, yüzleri hemen belleğinde beliriveriyordu. Tren hareket ederken titrek ve küçük adımlarıyla istasyon boyunca koşturmaları gözünün önünden gitmiyordu hiç. Büyükannesi ağlıyordu

ve bu, zavallı kadın için değişik bir şey değildi. Dedesiyse iki büklüm eğilip sonra yine doğruluyor, bastonunu sallayarak titreyen sesiyle bağırıyordu:

"Yakında görüşürüz! Seni görmeye St. Petersburg'a geleceğiz! Annene söyle de bizi çabuk davet etsin!"

"Daha çok bekler zavallı dedeciğim," diye mırıldandı Hélène. İhtiyar adamın başına gelecekleri kendisinden bile iyi bildiğinden pek kuşkusu yoktu. Eve döndüklerinde, boş evin içinde karısı inleyip ağlamaya devam ederken öfke ve pişmanlık içinde aklından neler geçireceğini tahmin edebiliyordu:

"Sıra bende, artık sıra bana geldi. Hep önden koşup, kendi zevkim, kaprislerim uğruna herkesi arkamda bıraktım. Artık nefessiz bir ihtiyarım ya, geride bırakılma sırası bende şimdi," diye düşünecek ve bastonuyla yere vurarak, öfkeli bir sesle homurdanarak bile olsa hayatında ilk defa karısını beklemeye tenezzül edecekti:

"Haydi, çabuk olsana seni uyuşuk!"

"Dedeyle büyükanneye *exeat*[6]" diye geçirdi içinden Hélène, babasından aldığı hüzünlü mizah duygusuyla.

Bu arada araba büyük ve güzel bir evin önünde durmuştu. Karol'lerin evi öyle inşa edilmişti ki daha girişteki holden evin bütün odaları görülebiliyordu. Açık duran geniş kapıların içinden beyaz ve altın rengi bir salonlar silsilesi gözüküyordu. Hélène ayağını kocaman,

6 (Lat.) Gidiş izni. (ç.n)

beyaz bir kuyruklu piyanonun köşesine çarptı. Solgun ve şaşkın yüzünün yansımalarını duvarlardaki bir sürü aynada gördükten sonra kendini içinde annesinin bulunduğu, diğerlerinden biraz daha küçük ve daha loş bir odada buldu. Annesi sırtını bir masaya dayamış, ayakta duruyor, yanındaysa Hélène'in hiç tanımadığı genç bir adam oturuyordu.

"Öğleden sonra üçte kendini bir korsenin içine sıkıştırmış," diye düşündü Hélène, annesinin bol sabahlıklarını, dağınık saçlı hallerini hatırlayarak. Başını kaldırıp bir bakışta beyaz parmaklardaki yeni yüzükleri saydı; şık elbiseyi, incecik beli, sert yüze yayılmış neşe ve ateşi gördü ve bu gördüklerini yüreğine hapsedip bir daha hiç unutmadı...

"Merhaba, Hélène... Tren erken mi geldi ne? Seni bu kadar erken beklemiyordum."

Hélène mırıldandı:

"Merhaba anne..."

"Anne" sözcüğünü hiçbir zaman her iki heceyi de belirgin biçimde vurgulayarak söylemez, sıkılmış dudaklarının arasında geveleyerek geçiştirirdi. Yüreğinden büyük çaba harcayarak, yaman ve sinsi küçük bir ağrıyla birlikte söküp çıkardığı hızlı bir homurtu gibi "ne" derdi sadece.

"Merhaba."

Boyalı yanak eğilerek onun seviyesine inmişti. O da içgüdüsel olarak pudra ve krem tanecikleri arasmda boş bir yer arayarak dudaklarını ihtiyatla değdirdi.

"Saçımı bozma... Kuzenin Max Safronov'u tanımadın mı?"

Kanlı bir ipliğe benzeyen boyalı, incecik ağzından zafer kazanmışçasına bir gülümseme geçip gitti.

Birdenbire Hélène'in gözünün önüne, doğduğu kentin sokaklarında rastladığı Lydie Safronov'un arabası geldi. Küçücük kafasını sarınmış olduğu kürklerin üzerinden yılan gibi çıkaran, kara gözleriyle onu buz gibi süzen kadını zihninde görüverdi.

"Max burada mı?" "Demek gerçekten çok zengin olmuşlar," diye düşündü alayla.

Genç adamın yüzünün solgunluğu onu çok şaşırtmıştı. Petersburg halkına özgü bu beyaz teni, sanki kandan yoksunmuşçasına, tıpkı mağarada açmış bir çiçek gibi renksiz deriyi hayatında ilk kez görüyordu. Kibirli ve yapmacık bir görünüşü, ince, zayıf, kartal gagası gibi hafifçe kemerli bir burnu, iri yeşil gözleri ve henüz yirmi dördünde olduğu halde şakaklarında seyrelmiş sarı saçları vardı.

Parmağının ucuyla hafifçe Hélène'in yanağına dokundu ve çenesini tutup havaya kaldırdı.

"Merhaba, küçük kuzinim. Kaç yaşındasın?" diye sordu. Belli ki onunla ne konuşacağını bilemiyor, yeşil

gözlerinin pırıltılı, alaycı bakışlarını ondan ayırmıyordu.

Cevabı beklemeden mırıldandı:

"Nasıl da kambur duruyor böyle! Dik durman gerek küçük kız. Benim ablalarım senin yaşmdayken bir baş daha uzundular ve "i" harfi gibi dimdik dururlardı."

"Doğru söylüyor," diye haykırdı Bella hoşnutsuzlukla. "Ne çirkin duruş bu böyle! Bunun için ceza vermeniz gerek, Matmazel Rose."

"Yol onu çok yordu."

"Hep bir mazeret bulursunuz siz de," dedi Bella eğlenerek.

Hélène'in dik durmayı unuttuğunu gördüğü anda, eliyle kızın zayıf, çökük sırtının iki kürek kemiğinin ortasına küçük, sert bir darbe indirdi.

"Bu duruş seni güzelleştirmiyor, biliyorsun değil mi, kızım? Ne kadar söylesem boş, dinlemiyor bile... Bakın Max, yüzü de ne kadar sağlıksız. Oysa sizin ablalarınız hep çok sağlam, çok zindeydiler."

Max mırıldandı:

"*English education you know... Cold baths and bare knees and not encouraged to be sorry for themselves...*[7] Size hiç benzemiyor Bella."

Hélène sordu:

"Babam nerede?

7 (İng.) İngiliz eğitimi, bilirsiniz... Soğuk banyo, çıplak dizler, tabii bir de kendilerine acımaları ayıplanırdı. (ç.n.)

"Baban iyi. Eve geç geliyor. Yatmadan önce görürsün. Çok çalışıyor.

Sustular. Hélène geçit törenindeymiş gibi dimdik duruyor, ne oturmaya, ne de yürümeye cesaret edebiliyordu. Sonunda Bella bezgin ve sinirli bir sesle konuştu:

"Ne diye öyle ağzını açmış yüzüme bakıp duruyorsun? Haydi odana git, odanı gör."

Hélène dışarı çıkarken, yüreğinde bir sıkıntıyla bu yabancının hayatına mutluluk mu yoksa mutsuzluk mu getireceğini düşünüyordu; çünkü şimdiden sonra hayatının asıl efendisinin o olacağını gayet iyi biliyordu. Daha sonraları, büyüdükten sonra bu anı hatırladığında, birbirine eğilmiş o iki yüzü, o sessizliği, annesinin gülümseyişini ve bir bakışta kavradığı, tahmin ettiği, sezdiği her şeyi düşündüğünde bazen kendine inanamazdı: "Mümkün değil. Ne de olsa henüz on iki yaşmdaydım o zaman. Aslında olan biteni yavaş yavaş anlamış olmalıyım. Şimdiyse sanki hepsini bir saniye içinde görebildiğim hissine kapılıyorum. Gerçeği azar azar fark etmişimdir mutlaka. Öylece, bir kerede olamaz. O zamanlar daha çocuktum, hem onlar da hiçbir şey söylememişler, birbirlerinden de epeyce uzakta durmuşlardı." Ama yine de ne zaman bir renk, bir ses, bir koku onu birden geçmişine götürse, ne zaman belleğinde Max'ın gençlik yüzünü bire bir canlandırmayı başarsa, içindeki çocuk ruhunun uzun bir uykudan uyandığını ve mırıldan-

maya başlayarak onu heyecanla sorguya çektiğini hissederdi: "Sen de çocukluğuna ihanet ettin! O zamanlar küçük bir kız bedeninde bugünkü kadar yaşlı ve olgun bir yürek taşıdığını hatırlamıyor musun yani? Demek sızlanmakta haklıymışım, demek ki gerçekten mutsuz ve terk edilmiş bir çocukmuşum. Baksana sen bile beni unutmuşsun!"

Elbette daha o gün, o hüzünlü günde aralarındaki ilişkinin yakınlığını hissetmiş ve kendisi için korkmuştu. Şöyle diyen o küçümseyici genç adamdan daha o gün nefret etmişti:

"Size hiç benzemiyor, Bella."

"Peki ya babam? Ne kadar da bencilim, kendimden başka kimseyi düşünmüyorum. Eğer biliyorsa nasıl acı çekiyordur kim bilir?" diye düşünürken birdenbire yüreğini nefret dolu, acı bir duygu sardı: "İşte, kimse beni düşünmüyor. Hiç olmazsa ben kendimi sevmeliyim..."

Matmazel Rose'a yaklaştı:

"Söyleyin bana."

"Neyi?"

"Bu çocuk... Kuzenim yani... Onunla ikisi... Doğru tahmin ettim değil mi?"

Matmazel Rose ani bir hareket yaptı ve solgun küçük ağzı şiddetli bir inkâr çabasıyla büküldü. Usulca mırıldandı:

"Hayır Hélène, hayır..."

Ama Hélène heyecanla kulağına fısıldamaya devam ediyordu:

"Biliyorum, biliyorum... Biliyorum, diyorum size."

Arkalarında bir kapı açıldı. Matmazel Rose ürperdi ve kızın elini endişeyle sıkarak alçak sesle konuştu:

"Sus bakayım, sus şimdi... Bir şeylerden şüphelendiğini fark edecek olurlarsa seni yatılı okula gönderirler yavrucuğum; beni de..."

Hélène buz kesip gözlerini yere indirdi ve mırıldandı:

"Daha neler..."

Şöyle düşündü:

"Yatılı okula gönderseler bu kadar mutsuz olmam. Hiçbir yerde bu evde olacağım kadar mutsuz olamam! Ama ya o, Matmazel Rose; benim zavallı Matmazelim bensiz ne yapar?"

Sonra, "Artık benim ona ihtiyacım yok," diye düşündü birden bulduğu soğukkanlı ve çaresiz bir zihin açıklığıyla: "Beni yatağa yatıracak, bana bakacak, beni öpüp okşayacak birine ihtiyacım yok artık. Büyüdüm, yaşlandım... İnsan on iki yaşında da yaşlanabiliyormuş meğer..."

Birdenbire mutlak bir yalnızlığa, sessizliğe, acı bir hüzne, ruhunu bunlarla doldurarak nefrete ve kedere doymaya şiddetli bir ihtiyaç duydu.

"Matmazel Rose olmazsa kimse beni incitemez. Bana dokunabilmelerinin tek yolu ondan geçiyor. Ama onun benden başka kimsesi yok. Ben olmazsam ölür herhalde..."

Yumruklarını acıyıncaya kadar sıktı. Kendini çok küçük ve güçsüz, yüreğini çok hassas buluyor, bu zayıflığından dolayı içi isyan ve umutsuzlukla doluyordu.

Hemen yandaki çalışma odasına girdiğinde annesinin elbiselerini asmak için koydurduğu dolapla karşılaştı. Kürkle dolu dolabın içinden naftalin kokusu yükseliyordu. Kadm her yerde karşısına çıkıyordu!

Kapıyı öfkeyle kapayıp kendi odasına geri döndü ve pencerenin yanına giderek donuk bir dehşetle, yağmurun dalgalar halinde düştüğü kara gökyüzüne baktı. Yanaklarından aşağı yaşlar süzülüyordu. Sonunda titreyen sesiyle konuştu:

"Ama biliyorsunuz, kadın... Yani annem hep sizden ne kadar memnun olduğunu anlatıp durur."

"Biliyorum," diye mırıldandı Matmazel Rose, "ama..."

İçinde zayıf ve kırılgan göründüğü siyah elbisesiyle odanın ortasında ayakta duruyordu. Hélène'in yüzüne acı dolu bir şefkatle bakarken bakışları yavaş yavaş sabitleşip boşlaştı. Uzaklarda, Hélène'in yüz hatlarının ötesinde bir yerlerde yalnızca onun bulup çıkarabileceği bir şeyler arıyor gibiydi. Uzaklarda kalmış bir geçmişi

belki... Ya da belki bu soğuk ve konuk sevmez yerdeki geleceğin tehdidi, yalnızlık, sürgün, yaşlılık... İçini çekip mekanik bir şekilde mırıldandı:

"Haydi mantonu düzelt bakalım. Şapkanı da yatağın üzerine fırlatma öyle. Gel de buklelerini düzelteyim..."

Her zamanki gibi en basit gündelik işlere sığınıyordu; ama bu kez işin içinde bir tür heyecan, Hélène'i endişelendiren ateşli bir hırs vardı. Yoldan getirdikleri valizleri boşaltıyor, çoraplarla eldivenleri katlayıp komodinin çekmecelerine yerleştiriyor, hizmetçilerin yardımını geri çeviriyordu.

"Söyle şunlara da beni rahat bıraksınlar, Hélène..."

"Savaş çıktığından beri çok değişti," diye düşündü Hélène.

2

1914 ve 1915 ölümcül bir yavaşlıkta geçip gitti...

Bir akşam, Hélène yemek odasındaki büyük bir koltuğa oturmuş ve dört bir yanını saran gazetelere gömülmüşken içeri Max girdi. Bazı sütunları boydan boya beyaz olan bu savaş gazetelerini, borsa haberleri veren son sayfası hariç, Hélène'den başka okuyan pek olmazdı. Max onu görünce gülümsedi. Komikti bu küçük kız. Dümdüz göğsü çok zayıf, mavi yünden elbisesinin kısa kollarından çıkan çıplak kollarıysa ince ve narindi. Alman modasma göre dikilmiş derin ve büyük pilileri olan, beyaz patiskadan bir önlük bütün vücudunu örtüyordu. Kalın bukleler halinde taranmış siyah saçlarının çevrelediği yüzü, hava ve güneş görmeden, pazar günleri bir saat paten kaymak dışında spor yapmadan büyüyen Petersburg çocuklarına özgü yeşilimsi ceset rengini almaya başlamıştı bile.

Küçük kız, Max'ın geldiğini görünce ani bir hareketle onu yaşlandırıp çirkinleştiren gözlüklerini çıkardı. Şafak vaktinde yakılan elektrik ışığında yorulan gözleri iyice zayıflamıştı.

Max kahkahayla güldü:

"Sen bir de gözlük mü takıyorsun? Çok gülünçsün, zavallı yavrucuk. Küçük bir ihtiyara benziyorsun!"

"Yalnızca okurken ve çalışırken takıyorum," dedi Hélène, yanaklarına kan hücum ettiğini hissederek. Max onun böyle kızarmasını alaycı ve zalim bir zevkle izliyordu:

"Amma da süslüsün! Zavallı çocuk," diye tekrarladı ve sesindeki küçümseyici merhamet Hélène'in ruhunu öfkeyle ürpertti. "Annen nerede?"

Tam onun bezgin bir el hareketiyle yan odayı işaret ettiği sırada kapı açıldı ve Bella üzerinde göğüslerini yarı yarıya örten dantelli sabahlığıyla içeri girip elini öpmesi için Max'a uzattı. Bir süre sessizce birbirlerine baktılar ve Max dudaklarını açgözlü bir arzu ifadesiyle sıkarak gözkapaklarını yavaş yavaş indirdi.

"Benim hiçbir şey görmediğimi mi sanıyorlar yani? İnanılır gibi değil," diye düşündü Hélène.

Onlar salona geçince Hélène de kırmızı koltuğuna, gazetelerinin arasma geri döndü. Savaş... Buralarda onunla Matmazel Rose'dan başka kimin umurundaydı savaş? Altın sel gibi, şarapsa oluk oluk akıyordu. Yaralı-

lar, dul kalan kadınlar kimin umurundaydı ki? Sabahın erken saatlerinde sokaklarda askerlerin ayak seslerini, ölüme doğru yol alan birliklerin kasvetli gürültüsünü kim işitiyordu?

Saate baktı. Sekiz buçuktu. Dersler ve ödevler sabahtan beri bir saniye ara vermeden birbirini takip etmişti. Başkalarının unutmak için kendilerini şaraba vermeleri gibi o da dersleri ve kitaplarıyla avunuyordu. Onlardan başka ne biliyordu ki zaten? Sessiz, bomboş bir evde yaşıyordu. Hayatının bütün dekoru boş odalarda çınlayan kendi ayak seslerinden, kapalı pencereler ardındaki soğuk sokakların sessizliğinden, yağmur veya kardan, erkenden çöken karanlıklardan, uzun akşamlar boyunca yanık kalan ve yorgun gözlerini yavaş yavaş kamaştırmaya başlaymcaya kadar saatler boyunca seyrettiği, tam karşısındaki sabit ve güçlü yeşil bir ışıktan ibaretti. Babası neredeyse hiçbir zaman evde olmuyor, annesi akşam olunca eve gelip Max'la salona kapanıyordu. Hiç arkadaşı yoktu. Böyle zamanlarda düşünülecek, çocukların mutluluğundan daha önemli şeyler vardı...

Bir hizmetçi gelip perdeleri çekti. Yan odadan Max'ın boğuk kahkahası geliyordu.

"Bu ikisi içerde ne halt ediyorlar böyle? Aman, beni rahat bıraksınlar da gerisi umurumda bile değil!"

Kapının altından sızan sigara dumanın kokusunu alıyordu. Babası henüz gelmemişti. Saat dokuzla on arasında gelecek, ya yanmış ya da soğumuş yemekler

yiyeceklerdi. Babası, yanında Hélène'in hiç tanımadığı, adlarını bile bilmeden genel olarak "iş adamları" diye nitelediği, gergin, endişeli, sabırsız bakışlı, iştahlı elleri birer pençe gibi gerilmiş adamlar getirecekti. Gözlerini yumdu; ağızlarından hiç düşmeyecek ve konuşmalarında Hélène'in anlamını bildiği tek sözcük olan, sürekli kulaklarında çınlayan ve rüyalarına bile giren o sözcüğü şimdiden duymaya başlamıştı bile: "Milyonlar, milyonlar, milyonlar..."

Hizmetçi, kapı eşiğinde durdu ve saate bakıp başını salladı:

"Matmazel, Beyefendi'nin eve saat kaçta gelecekleri biliyorlar mı?"

"Bilmiyorum," dedi Hélène.

Perdeyi aralayarak sokağa baktı ve gözü karın üzerindeki kızağın ışığına takıldı. Yavaş yavaş çevresinde her şey silinmeye başladı. Tıpkı eskiden Napolyonculuk oynadığı günlerde olduğu gibi, kendini şehvet dolu bir hazla içindeki düş âleminin kucağına bıraktı. Artık düşleri başkaydı gerçi ama her seferinde aynı hükmedicilik duyguları kendini gösteriyordu. Kraliçe olmak... Korkulan bir devlet adamı olmak... Dünyanın en güzel kadını olmak... Bu sonuncu düş yeniydi. Onu sanki içinde gizemli bir ateş taşıyormuşçasma özenle eline alıyordu:

"Güzel olacak mıyım? Hayır, tabii ki olamayacağım," diye düşünüyordu üzüntüyle. "Şimdi yeniyetmelik çağındayım, henüz güzel olamam... Ama ben hiçbir

zaman güzel olmayacağım. Ağzım kocaman, tenimse sapsarı... Tanrım, ne olur büyüdüğüm zaman bütün erkekleri bana âşık et..."

Ürperdi. Babası yanında iki adamla birlikte gelmişti. Karakehribar rengi gözlü bir Yahudi olan Slivker, konuşurken hiç durmadan kollarını sallardı. Hayata kahve teraslarında halı satarak başlamış olmalıydı; şimdi de kollarında hep halı yığınları taşıyordu sanki. Diğeriyse dönemin her gün değişen savaş bakanlarından birinin oğlu olan Alexandre Pavloviç Çestov'du.

Hélène sofrada Matmazel Rose'un yanındaki yerini aldı. Gümüş yemek takımlarının ağırlığı altında çıtırdayan yemek masası, iflas ettikten sonra neleri var neleri yoksa satışa çıkaran aristokların eşyalarının yeni zengin iş adamlarınca kapışıldığı müzayede salonlarından birinden alınmıştı.

"Bu evdeki her şey hırsız yuvasındaki mallar gibi ikinci el," diye düşündü Hélène. Gümüş takımlar çeşitli satışlardan toparlanmıştı. Üzerlerini süsleyen armaları, taçları, harf işlemelerini çıkarmaya bile zahmet edilmemişti. Karol'leri ilgilendiren tek şey ağırlıktı çünkü. Bir köşede duran İtalyan porselenlerinin henüz ambalaj kâğıtları bile açılmamıştı. İnsan ve çiçek figürleriyle süslü tozpembe renkte küçük tabaklarla Sevr heykelcikleri büfelerin üzerinde üst üste yığılmışlardı. Bella bunları önceki hafta müzayede salonundan satın almıştı ve o günden beri de hiç kullanılmamışlardı. Hasır ve kâğıttan

ambalajlarında hüzünle beklemekteydiler. Aynı şekilde metreyle kitaplıklar alınmıştı, ama maroken dolabı dolduran ciltlerin kapağını Hélène'den başka açan yoktu. Bella şaka yapıyordu:

"Atalarımızın resimlerini nereden satın alabiliriz?"

Evde yeni olarak bir tek Sibirya'dan gelen kürkler vardı. Hélène, annesinin mantosunun yakasına işlenmiş, ölü hayvanların derilerinden soyulup alman ermin kürklerden her birinin iştahlı eller tarafından masanın üzerine fırlatıldığına şahit olmuştu.

"Alexandre Pavloviç..."

"Salomon Arkadyeviç..."

Çestov konuşurken gözlerini küçümsemeyle kısıyor, seyrelmiş sarı saçlarına krem sürdüğü uzun başını, bunca Yahudi'nin arasmda kötü hava solumaktan çekinircesine ileri doğru uzatıyordu. Slivker'se ona, hafif bir korkuyla yumuşamış da olsalar, aynı küçümser bakışlarla karşılık veriyordu.

Yemek odası aynı zamanda Karol'ün karısına gönderilmiş çiçekler, demetler ve buketlerle de dolup taşıyordu. Savaş başladığından beri çok zengin olmuştu, herkes ona yaltaklanmak istiyordu.

Sofraya otururken Bella eline pembe bir gül aldı ve Max'm yakasına taktı. Dantelli sabahlığı kaymca açılan memelerini örtmekte acele etmedi, ne de olsa güzel bir göğsü vardı.

Üzeri Besborodko amblemiyle süslü gümüş bir çorba kâsesi taşıyan küçük bir uşağın takip ettiği şef garson içeri girdi. Bardak takımları Baccarat'ya aitti, ama daha şimdiden neredeyse hepsi çizik içindeydi. Kimse bunu umursamıyordu. Sanki herkes bu zenginliğin geçici olduğunu, geldiği gibi günün birinde gideceğini ve hiçlikten geldiğine göre de sonunda toz olup havaya karışacağını seziyor gibiydi.

Matmazel Rose, Hélène'e doğru eğilip alçak sesle ve kaygıyla sordu:

"Gazeteleri okudun mu?"

"Evet. Hep aynı şey," dedi Hélène üzüntüyle. "Yerlerinde sayıyorlar..."

Slivker anlatıyordu:

"Anlamıyorsunuz. Savaş bizim için bir nimet. Yarın değeri daha da azalacak olan kâğıtlarla oynayıp duruyorsunuz," dedi elini masayı süsleyen koyu renkli ve güzel kokulu küçük kırmızı güllere doğru uzatarak. "Savaşla ilgili şeyler yapmak gerekir. Silahlar, cephaneler, mermiler, toplar. Hem üstelik vatanseverlik görevimiz de bunu gerektirir."

Çestov keskin ve otoriter bir sesle atıldı:

"Bir ay sonra savaş biterse ne olacak peki? Elimizde stoklarla ortada kalacağız."

"Yarını düşünecek olsaydık," dedi Slivker gülerek. Boş tabağını ileri doğru itti. Bakanın oğluysa aristok-

ratlara özgü bir küçümsemeyle ona bakarken cebinden çıkardığı monoklü silip parmaklarının arasmda döndürdü ve bir anda yüzündeki bütün kasları kasarak tıpkı bir çiçeğe dokunur gibi nazikçe göz çukuruna yerleştirdi. Sonra da Bella'ya doğru eğilerek nazik bir ses tonuyla Fransızca konuştu:

"Sohbetimiz hanımefendi için pek de ilginç değil."

"Alışkındır o," dedi Slivker.

Karol araya girdi:

"Sizin söylediklerinizin alışverişini yapmak akıllıca değil. O, Savunma Bakanlığı'nın işi. Hayır bizim asıl yapmamız gereken iş asker giysileri, postallar, yiyecek maddeleri..."

Şef garsonun ellerinde salona giren, altın rengi yumurta dolması toplarıyla süslü, ottan yatağına yatırılmış jöleli mersinbalığıyla birlikte üzeri gaydalar ve küçük çoban kabartmalarıyla süslü gümüş sosluk da sofraya getirildi.

Bir süre sessizce yemek yediler. Hélène kafasını kaldırdığında konuşulanları duydu:

"... Önemli olan toplar. İspanya'da hâlâ 1860'tan kalma toplar var, hem de muhteşem şeyler. Buradakilerden daha iyi ateş ediyorlar görünüşe göre," dedi Slivker balığını iki lokmada yiyip yuttuktan sonra önündeki kadehlere doldurulmuş şaraplardan birini rastgele alıp içerken. Karol'lerde balığın yanında sunulan şekerli bir

Barsac'tı seçtiği. İçince tiksintiyle yüzünü buruşturdu. İçki sigara içmez, ne bir kadına, ne oyun kâğıtlarına ne de domuz etine, şartlar onu hükümet üyelerinin huzurunda zorlamadıkça el sürerdi. Hükümet üyeleriyse iş konularından ancak iyi donatılmış bir yemek sofrasının başına oturdukları zaman anlıyorlardı.

"Köpeklerle yaşa ama köpekler gibi yaşama," derdi bazen, kumarı, iyi şarabı ve kadınları seven Karol'e. "Yoksa seni harcarlar."

Devam etti:

"Çok büyük iş bu, çok parlak... İsterseniz daha da anlatabilirim. Ne şahane toplar onlar öyle," dedi doğasına teslim olarak ve tıpkı bir çardak altında çorap satarmışçasına bu yabancı topları övmeye devam etti.

"İyi ama müsaadenizle, 1860'dan kalmaymışlar!"

"O zamanın topları neden şimdikilerden kötü olsun? Babalarımız bizler kadar acımasız değil miydi sanıyorsunuz? Neden ama? Bunu neye dayanarak iddia ediyorsunuz?"

Çestov dikkatle seçtiği kadehinden şarabını yavaşça yudumladıktan sonra büzdüğü ağzıyla yarı gülümseyerek,"Müsaadenizle," diye tekrarladı küçümser bir tavırla. "Siz..."

"Hayır, siz müsaade edin asıl! Herkesin mesleği kendine! Sonuçta bu topların ne kadar iyi ne kadar kötü olduğunu söyleyemem ben. Mühendis değilim, silahtar

değilim. Ben aracıyım, iş adamıyım. Benim işim şudur," dedi ve sırtını Çestov'a tamamen dönerek kendisine sunulan kremalı kekliklerden aldı; salatayı ise şöyle bir kokladıktan sonra içindeki otlara güveni olmadığından bir iğrenme hareketiyle geri gönderdi. "Savaş Bakanlığı'na gider ve derim ki: 'İşte bakın elimde şunlar, şunlar var. İster misiniz? Eğer ilgilenirseniz alıp inceleyin.' Böyle bir sorumluluğu üzerime alır mıyım sanıyorsunuz? İstiyor musunuz? Ne âlâ! Yok, istemiyor musunuz? İyi akşamlar size. Tabii ki onların da, yani *herkesin*..." dedi bu sözcüğün üzerine basıp alaycı ve ısrarlı bakışlarını Çestov'un yüzüne dikerek, "*herkesin* kendi çıkarının ne olduğunu anlaması gerekir."

"Rusya'nın çıkarının," dedi Çestov sertçe ve sanki hepsine hükümeti temsil ettiğini, İmparatorluk adına hepsinin yüreklerini ve damarlarını yoklama yetkisini kendinde bulduğunu hatırlatmak istercesine, çevresini buyurgan bakışlarla inceledi.

Hemen şöyle dediler:

"Elbette. Bugün gazeteleri okuyan oldu mu?"

"Getirin," dedi Bella hizmetçilere.

Gazeteler elden ele dolaştırıldı. Herkes ilk sayfaları aceleyle geçiştirip borsa sayfalarını dikkatle okuduktan sonra hepsi yere atıldı. Küçük uşak sabırsız ellerce buruşturulup fırlatılmış gazeteleri, üzerinde Petşerski Kontluğu'nun arması bulunan yaldızlı gümüşten bir fırçayla topladı ve yine yaldızlı gümüşten bir tepsiye koydu.

"Yeni bir şey yok. Yine yüz yıl sürecek bir savaş," dedi Max.

Özlem ve arzuyla Bella'ya bakıyordu.

"Bu güller ne kadar güzel kokuyor böyle!"

"Sizinkiler bunlar," dedi Bella gülümseyerek ve sofranın sıcaklığıyla iyice açılmış, gümüş telkâri işli küçük bir sepetin içinde duran gülleri işaret etti.

Bu arada Çestov konuşuyordu:

"Bu toplar konusunda ben sizin heyecanınızı paylaşamıyorum, sevgili dostum..."

Bir an durdu ve unuttuğu bir ismi hatırlamaya çalışıyormuş gibi yaptı.

"Hah... Salomon Salomonoviç..."

Slivker durumu fark etmişti ama omuzlarını silkti. Aklmdan şöyle geçiriyor olmalıydı:

"Sana söylenileni yap da istersen bana domuz de."

Olgunlukla düzeltti:

"Arkadyeviç dostum, Arkadyeviç... Neyse, ne önemi var ki zaten? Ne diyordunuz?"

"Şu sizin toplar diyorum, başka bir amaçla kullanılamaz mı acaba? Hurda görevi görebilirler mesela... Tabii ben bu konularda tam bir kara cahilim ama duyduğuma göre demir hurdasına ihtiyaç varmış..."

Slikver iş bu noktaya gelince rahat bir nefes aldı. Kendine kuşkonmaz seçmekle uğraşırken uzun süre konuşmadı:

"Bu konuyu babanızla konuşur musunuz?"

"Tanrım... Söz vermiş gibi olmayayım... Malı görmeden satın alacak değil elbet."

"Ama komisyonda tek başına bulunmuyor..."

"Ha diğerleri mi? Onların yalnızca ikna edilmeleri lazım."

"Rüşvetle yani," dedi her şeyi olduğu gibi söylemeyi tercih eden Karol.

"Heyhat!"

"Zavallı ülkem," dedi Slivker istediğini elde ettikten sonra Çestov'a yaltaklanmaya razı gelerek.

"Gerçi bunun gibi vatansever meselelerde hata diye bir şey olmaz pek, ama bir bilseniz... Neyse, tanrıların sırlarını ortaya dökmeyeyim," dedi Çestov.

Karol konuştu:

"Benim aklımda sizin bu İspanyol toplarınızdan daha iyi bir iş var. Avusturyalı bir grubun savaş başladığında el konan fabrikası şimdi yeniden faaliyete geçirilecek. Güvenilir kaynaklardan öğrendim. Hisselerinden almak gerek. Şimdi 5'ten satılıyor. İki aya kalmaz 500'e çıkar. Bu türden güvenli işlere neden gönüllü olmuyoruz hiç anlamıyorum."

"Çünkü," dedi Slivker yüzünü ekşiterek, "bir işe girecekken sonunun güvenli olup olmayacağı hiçbir zaman belli olmuyor."

"Şu sizin," dedi Karol yüzünde hınzırca bir gülüm-

semeyle, "askerlere peksimet satma işiniz gibi yani."

"Ne olmuş ona?"

"Altı ay boyunca bu işle kafamızı şişirdiniz. Sonuçta kilolarca ekmek çürüdü."

"Un en iyi kaliteydi," dedi bozulmuş görünen Slivker, "birinci sınıf uncularla anlaşmıştım. Sorun masrafları azaltmak için fırın inşa edilmesinde çıktı. Kimse fırının ne büyüklükte yapılması gerektiğinden emin olmayınca ekmekler iyi pişmedi ve çabuk çürüdü."

"Askerler de dizanteriden öldü," dedi Çestov.

"Öyle mi sanıyorsunuz? Malı kabul etmedik, o kadar. Talihsizlik oldu ve bütün ekmekler atılmak zorunda kaldı. Kararı verecek kişiye bizzat ben ısrar ettim. Vicdanımda tek bir canın sorumluluğu bile yoktur benim," dedi Slivker.

Karol yüzünü hınzırca buruşturarak çocuklar gibi güldü. Masanın üzerinden elini uzattı ve Hélène'in saçlarını hafifçe çekti. Kız onun esmer ve kuru elini havada yakalayıp öptü. Babasının gözlerindeki ateşi, beyaz saçlarını, bazen çok hüzünlü, bazense çok hınzır olabilen gülümsemesini seviyordu.

"Bir tek bu kadına bakarken eriyor gülümsemesi," diye düşündü hınçla. "Sahiden de evinde olan bitenleri göremiyor mu yani? Mutlu o, bu düzensiz, karmakarışık evde, bu yeni eşyaların, üzerinde başkalarının armalarını, adlarını taşıyan tabak çanakların arasmda, aldatıl-

mış, ihanete uğramış haliyle mutlu... Her şeyin farkında mı değil mi, o bile belli değil... Hayır, ilgilenmiyor, geçip gidiyor... İçinde onu kemiren tek bir tutkusu var aslmda: Oynamak. İster borsada, ister kumar masasında. Hepsi o kadar."

Sıcak çikolata sosu içinde yüzen elmalı kızarmış ekmeklerden yediler. Hélène çikolatayı çok sevdiğinden bir anlığına "büyüklerin sohbetiyle ilgilenmeye" ara verdi. Annesi onu bu konuda zaman zaman uyarıyordu:

"Max'ın dediğine göre işle ilgili konuşmalarla da fazlaca ilgileniyormuşsun. Sana ne bunlardan? Derslerini düşün sen."

Hélène sırf yaramazlık olsun diye, bütün varlığıyla konuşulan her şeyi dinlemeye, duyduğu her şeyi anlamaya çabalıyordu.

Ama yorulmuştu artık. Şimdi kulağına sadece uzakta uğuldayan tek tük sözcükler geliyordu:

"Gemiler..."

"Petrol..."

"Boru hatları..."

"Postallar..."

"Uyku tulumları..."

"Hisse senetleri..."

"Milyonlar... Milyonlar... Milyonlar..."

Bu sözcük, niyetlerini tekrar tekrar vurguluyor, tıp-

kı bir şarkının nakaratı gibi düzenli aralıklarla yineleniyordu.

"Eski bir şarkı," diye düşündü Hélène bıkkınlıkla.

Yemek bitmişti. Hélène sofradan kalkıp hiç kimsenin görmediği utangaç, küçük bir reverans yaptıktan sonra yatmaya gitti. Puro ve içki kokusu sabaha kadar evin içinde dalgalanmaya devam edecek, odasının kapısının altından süzülerek rüyalarına kadar girecekti. Uzaklarda bir homurtu kaldırımları titretti: Topçu birlikleri caddeden geçiyordu.

3

Devrim henüz başlamamıştı, ama yaklaşmakta olduğu hissediliyordu. Solunan hava bile ağır ve tıpkı fırtınalı bir günün şafağı gibi tehdit doluydu. Cephe haberleri kimsenin umurunda bile değildi artık; sanki savaş çok uzaklardaki bir geçmişte kalmıştı. İnsanlar yaralılara kayıtsızlıkla, askerlereyse donuk bir düşmanlıkla bakıyorlardı. Hélène'in çevresini kuşatan adamları heyecanlandıran tek şey paraydı. Hepsi zenginleşmekteydiler. Altın su gibi akıyordu. Bu zenginlik ırmağının akışı öyle kaprisli, fırtınalı ve buyurgandı ki, kıyılarında yaşayıp da sularıyla beslenenleri ürkütüyordu. Her şey çok hızlı, çok kolay gelişiyordu... Borsadan bir hisse alıyordunuz ve değeri vücut ateşi gibi birden yükseliyordu. Eskiden Hélène'in yanında çığlıklarla telaffuz edilen rakamlar artık fısıldanıyordu. Artık en sık duyduğu sözcük "milyonlar" değil "milyarlar" olmuştu; ama alçak, tereddütlü seslerle, soluk soluğa söyleniyordu. Çevre-

sinde gördüğü tek şeyse açgözlü, korkak bakışlardı. Herkes bir şeyler satın alıyordu. Her yerde ve her zaman... Gece gündüz adamlar gelip gidiyorlar ve ceplerinden paketler çıkarıyorlardı. Hélène kapalı kapılar ardında alçak sesle söylenen rakamların uçuştuğu telaşlı ve çetin tartışmalar duyuyordu. İşlenmemiş kürkler, kabartılmadan ya da düzleştirilmeden, Asyalı tüccarların kendi pazarlarında sattıkları gibi sicimlerle bir sopaya bağlanmış olarak satın alınıyordu. Ermin ve samur derileri, bu haliyle ölü fare tüyüne benzeyen çinçilya kürkleri satın alınıyordu. Değeri ağırlıklarına göre ölçülen mücevherler, antika kolye ve bilezikler, kocaman ama bulanık zümrütler, aceleden, seçmeye fırsat bile kalmadan satın alınıyordu. Çubuklar ve külçeler halinde altın da satın alınıyordu, ama hepsinden çok satın alman hisselerdi. Bankaların, sarnıç gemilerin, boru hatlarının, henüz toprak altında bulunan elmaslarm hisse senetleri paketler, lotlar, paylar halinde satın alınıyordu. Bu kâğıtlar mobilyaları şişiriyor, yataklarla duvarları kabartıyordu. Onları hizmetçi odalarına, çalışma odasındaki dolapların dibine, bahar gelir gelmez de sobaların içlerine saklıyorlardı. Hisse senedi paketleri koltukların minderlerine dikilmişti. Karol'leri ziyarete gelen konuklar sırayla bunların üzerine oturuyor, üzerlerini vücutlarının sıcaklığıyla örtüyor, sanki altın yumurtlamaya çabalıyorlardı. Salondaki gül çelengi deseniyle süslü Savonnerie halısı yuvarlanıp bir köşeye kaldırılmıştı, içindeki şişkin des-

telerse her hava akımında hışırdıyordu. Hélène kimi zaman kimseye belli etmeden tıpkı sonbaharda yerdeki kuru yaprakları topuklarıyla ezdiği gibi bu senetlerin üzerine basıp onları hışırdatarak eğleniyordu. Kapalı duran beyaz piyano karanlıkta hafifçe parlıyordu. Duvarları süsleyen altından motifler, pipolar, gaydalar, XV. Louis dönemi şapkaları, çobandeğnekleri, kurdeleler ve çiçek buketleri hep tozla kaplanmıştı. Hélène'in annesiyle babası akşamlarını "iş adamları" ve Max ile birlikte havasız ve içinde eşya olarak yalnızca bir telefonla bir daktilo bulunan bir çalışma odasında geçiriyorlardı. İçeride üst üste yığılıp yoğun puro dumanını solumaktan, çıplak parkelerin ayaklarının altında çıtırdamasından, konuşulanları boğan süssüz kalın duvarlara bakmaktan mutlu oluyorlardı. Max ve Bella odanın darlığının yarattığı sıkışıklıktan ve bir ipin ucundaki çıplak tek bir ampulün verdiği zayıf ışıktan yararlanarak yan yana oturuyorlar, sıcak vücutlarını birbirlerine sürtüyorlardı. Karol hiçbir şey görmüyor ama bazen loş ışıkta karısının çıplak kolunu sevgiyle okşuyordu. Bella'ysa artık kocasını takdir ediyor, ondan çekiniyordu, çünkü artık lükse ve rahat yaşama olanağına sahipti. Ancak bu evde o da Hélène'den daha rahat değildi. Kendini sık sık bir otel odasının, bir köşede duran iki sandığın, sokak köşelerindeki kısa maceraların özlemine kaptırıyordu. Şu dik kafalı, genç, güzel vücudu yorulmak bilmeyen Max'ın kendini tutkuya, kıskançlığa, içinde var olabilecek en

güçlü öfke taşkınlıklarına bırakması için elinden geleni yapıyordu. Hélène'in daha küçük olduğu zamanlardaki o tartışma, kavga, hakaret dolu ortam geri gelmişti; ama artık bütün bunlar annesiyle Max arasmda yaşanıyordu ve içinde, ne olduğunu tam olarak anlayamasa da onu rahatsız eden, canını sıkan derin ve güçlü bir tutku vardı. Öte yandan, o da bu ikisinin canlarını sıkmak için elinden geldiğince çaba harcıyordu. Max'a sinsi, alaycı bir bakışı vardı ki genç adamı çileden çıkarıyordu. Onunla hiçbir zaman konuşmuyordu üstelik. Böylece adamı kendisinden nefret ettirmeyi başarmıştı. Max henüz yirmi dört yaşında olduğundan, bir yanı küçük bir kızdan nefret edebilecek kadar çocuktu hâlâ.

Hélène akşam yemeğini beklerken bütün odalarda hüzünle dolaşırdı. Bütün derslerini bitirmiş, üstelik Matmazel Rose da kitabını elinden almış olurdu.

"Gözlerin bozulacak Lili..."

Çok fazla okumanın kimi zaman Hélène üzerinde ağır bir sarhoşluğa benzer bir etki yaptığı doğruydu. Ancak çalışma odasında hiçbir şey yapmadan, hiç konuşmayan ve başını sürekli sessizce, ağır ağır sallayan Matmazel Rose'un karşısında öylece oturmak onun gücünü aşan bir şeydi... Bir süre için, kadının daima bir şeyler dikmekle uğraşan solgun ve becerikli ellerini sabırla izlerdi, ancak içinde yavaş yavaş yükselen bir hareket, bir değişiklik arzusu onu bir anda odanın dışına atardı. Matmazel Rose savaş başladığından beri ne kadar

yaşlanmıştı... Tam üç yıldır ailesinden hiçbir haber alamamış, "küçüğüm", "küçük Marcel" diye sevdiği, babasının ikinci evliliğinden olma erkek kardeşiyse 1914'ün başlarında Vosges'da kaybolmuştu. Petersburg'da hiç arkadaşı yoktu. Neredeyse on beş yıldır yaşadığı ülkenin dilini hâlâ bilmiyordu. Her şey onu incitiyordu artık. Bütün hayatı Hélène'in bakımını sağlamaya adanmıştı, oysa Hélène büyümüştü. Şimdi onun başka türden bir bakıma ihtiyacı vardı, ama Matmazel Rose onu çok küçüklüğünden beridir tanıdığı, ona fazlaca anaç bir alçakgönüllülükle yaklaştığı için, Hélène'in o sırada başka kimseye duyamayacağı güveni kazanması da mümkün olmuyordu. Hélène iç dünyası konusunda çok kıskançtı. Onu her türlü yabancı gözden, hatta dünyada en sevdiği insandan bile şiddetle gizliyordu. Her ne kadar dile getirmeye cesaretleri olmasa da, ikisini birbirine en çok Matmazel Rose'un gönderilmesi olasılığı bağlıyordu. Her şey mümkündü... Onların bütün hayatı Bella'nın bir kaprisine, ne zaman geleceği belli olmayan huysuzluklarından birine veya Max'ın alaylarına bağlı olabilirdi. Bu ölümcül yıllar boyunca Hélène tek bir an bile rahat nefes almamış, tek bir gece olsun sükûnet ve huzur içinde uykuya dalmamıştı. Gündüzleri Matmazel Rose, Hélène'i ayin için Notre-Dame-de-Paris Kilisesi'ne götürüyordu. Burada bir Fransız rahip, yabancı topraklarda doğmuş bir grup çocuğa Fransa'dan ve savaştan söz ediyor, "can çekişenler için, seferdekiler için, savaş

alanında şehit düşen askerler için" dua ediyordu...

Meryem Ana resminin altında yakılmış iki mumun zayıf ışığına bakar, ilahilerin arasındaki boşluklarda mumlardan akan damlaların döşemelere düştüklerinde çıkarttıkları tatlı çıtırtıyı dinlerken, "İyiyiz," diye düşündü Hélène. Gözlerini yumdu. Evde Bella omuzlarını kaldırarak konuşuyordu:

"Senin Matmazel yobaz olmuş. Bir bu eksikti zaten..."

Kilisedeyken Hélène hiçbir şeyden şüphe etmiyor, hiçbir şey düşünmüyor, kendini huzurlu bir düşün kollarına bırakıyordu. Ama daha kapıdan dışarı adım atar atmaz, kendini karanlık sokağın ortasında bulduğu, kapkara ve pis kokulu kanal boyunca yürümeye başladığı anda, yüreği yeniden ölümcül bir sıkıntıyla sıkışıveriyordu.

Kimi zaman Matmazel Rose, etrafını şaşkınlıkla, sanki bir düşten uyanmış gibi süzüyordu. Kimi zamansa ağzının içinde anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyor, Hélène sabırsızlanarak, "Ne diyorsunuz siz öyle?" diye sorduğundaysa ürperiyor ve iri, çukurlaşmış gözlerini yavaşça ona çevirerek usulca cevap veriyordu:

"Hiç, Hélène."

Hélène'in yüreğini dolduran merhamet o zaman da azalmıyor, onu içinde sanki bir yük gibi öfkeyle taşıyordu. "Ben de başkaları gibi acımasız oldum artık..." diye düşünüyordu çaresizce.

Hélène, yan odanın kapısından sızan ışıkla aydınlanan salondaki aynalarda uzun uzun kendi yüzünü, duvarın güzel, beyaz kaplamalarında siyah bir leke gibi duran koyu renk elbisesini, elbisenin dar, kare biçimli yakasından çıkan ince ve esmer boynunu inceliyordu. Boynundaki altın zincir ve mavi mineli madalyon onun için zenginliğin yegâne işaretleriydi. Canı nasıl da sıkılıyordu... Saçındaki koca bukleleri ve kısa etekleriyle hâlâ çocuk gibi giydirildiği için mutsuz olduğuna inanıyordu. Oysa Rusya'da on dört yaşında kadın olunurdu. Şöyle düşündü:

"Ne diye şikâyet ediyorum sanki? Herkes benim gibi aslında. Mutlaka bütün evler aldatan kadınlar, mutsuz çocuklar ve paradan başka bir şey düşünmeyen, her zaman çok meşgul erkeklerle dolu... Paranız olunca herkes size yaltaklanır, herkes yüzünüze güler, her işiniz yolunda gider, diyorlar. Oysa benim param var, sağlığım da yerinde... Ama çok sıkılıyorum!"

Bir akşam Çestov onu böyle düşünürken gördü ve yanına geldi. Sarhoştu. Kendisine çevrilmiş küçük, zayıf yüze gülümseyerek baktı ve "Ne güzel gözler bunlar," dedi.

Hélène bu adamın ayyaşın teki olduğunu, daha da kötüsü kendi yurdunu en yüksek fiyat verene satan aşağılığın teki olduğunu gayet iyi biliyordu gerçi, ama yüzüne bakan ilk erkek o olmuştu. Yüzüne bakanlar olmuştu tabii ama... Bunu nasıl ifade edeceğini bilemi-

yordu. Onu tartan, yüzünden göğsüne inip, henüz gelişmeye başlamış, elbisenin içinde sızlayan, küçük memelerine takılıp kalan ilk erkek bakışıydı bu. Çestov'un gözü uzunca bir süre küçük kızın hâlâ küçük ve sivri olan omzundaki yumuşak çukuru aradı. Kızın elini tuttu, öptü ve dışarı çıktı. O gece Hélène, hayatında ilk defa utanç, mutsuzluk, acı verecek derecede bir huzursuzluk ve büyük bir gururla sabaha kadar hiç uyumadı ve bir erkeğin ağır ve küstah bakışını orada, karanlıkta hep üzerinde hissetti. Ama o andan itibaren Çestov onda keskin bir çekingenlik uyandırdığından, bundan sonra onun yanından kaçmak için elinden geleni yaptı.

Başka bir akşam, ekmek dilenerek şehrin sokaklarını dolaşan kadınları gördü. Rüzgârda uçuşan bir kumaş parçasının arkasında yürüyorlardı ve kalabalık olmalarına rağmen sesleri bir yaygaradan çok, çekingen ve boğuk bir sızlanma gibi çıkıyordu:

"Ekmek, biraz ekmek, bir parça ekmek istiyoruz..."

Onlar geçtikçe kapılar birbiri ardına kapanıyordu.

Hélène yan odadan gelen sesleri duyuyordu:

"Satılacak... Alınacak..."

"Diyorlar ki..."

"Diyorlar ki..."

"Kargaşa, isyan, Devrim..."

Ama içten içe böyle bir şey olacağına hiç inanmıyorlardı. Bu konuyu sele kapılmış sürüklenen bir adamdan

daha çok düşünmüyorlardı.

"Her zaman para olacaktır..."

"Yapılacak tek şey var, satın almak, yine almak..."

"Ne olursa olsun satın almalı... Elektrik ampulleri, diş fırçaları, konserve kutuları... Daha biraz önce bir Rembrandt'tan söz ettiler. Bir parça ekmeğe satacaklardı..."

Kargaşa mı? Bu fikri ellerinin tersiyle itiyorlardı. İhmal ettiklerinden değil, küçümsediklerinden değil; sabırsızlıklarının sebebi başkaydı:

"Evet, tabii. Bunun böyle süremeyeceğini biz de biliyoruz. Tabii ki öyle! Biz de sizin gibi bütün bunların biteceğini, yok olup gideceğini hissedebiliyoruz. Zaten alışkın olduğumuz bir şey bu. İstikrar bizi korkutur, canımızı sıkar. Hepsini gayet iyi biliyoruz, ama bizi harekete geçiren, bizim hoşumuza giden şey zenginlik emareleriyle, simgeleriyle oynamak, el konacak mücevherlerle, yarın kâğıt kadar değeri kalmayacak hisse senetleriyle, ateşe verilecek tablolarla oynamak..."

Biri alçak sesle şöyle diyordu:

"Diyorlar ki Rasputin ölmüş... Dediklerine göre onu öldürmüşler..."

Arkasından anlaşılmaz fısıldaşmalar geliyordu... Onların gözünde imparator ve ailesi hâlâ bir saygı ve dehşet halesiyle çevreliydi.

"Bu mümkün mü?"

Bir anlık şaşkınlıktan sonra bu da unutuluyordu. "Evet, evet bakarız. Biz şimdilik oyunumuza dönelim. Sarhoş olalım, altınlar, mücevherler istifleyelim, paradan konuşalım, parayı düşleyelim, âşık avuçlarımızı külçelerle, cevherlerle, rublelerle dolduralım. Yarın bunların değeri... Sahi ne olacak yarın bunların değeri? Ah, onu yarın düşünürüz. Şimdiden yarını düşünmek neye yarar? Satmak gerek, satmak, satmak... Satın almak gerek, almak, almak..."

"Tanrım, babamı koru."

Annesinin adının gireceği yerde bir boşluk...

"Tanrım, Matmazel Rose'u koru. Günahlarım bağışla. Savaşı Fransa'nın kazanmasına izin ver..."

4

Şubat Devrimi geldi geçti, sonra Ekim Devrimi geldi. Şehir karla örtülmüş, yabani bir görünümdeydi. Sonbaharda bir pazar günüydü, öğle yemeği bitmek üzereydi. Max da sofradaydı. Yoğun bir puro dumanı odayı doldurmuştu. Koltuklara dikilmiş dolar ve sterlin tomarlarının hafif hışırtısı duyuluyordu. Saat üç olmuştu. Yuvarlak bardaklarda pahalı içkiler içiliyordu. Herkes susmuş, uzaklarda, kenar mahallelerde gece gündüz çınlayan, ama artık kimsenin çekinmeyi silah seslerini dinliyorlardı.

Karol, Hélène'i dizlerine oturtmuştu. Uzun süredir kızının evde olduğunu bile unutmuş gibiydi. Tıpkı bir köpeğin kulaklarıyla oynar gibi mekanik bir hareketle kızın yanaklarını okşuyor ve bazen konuşurken kızın saçlarını çekerek acıyla irkilmesine neden oluyordu. Okşayışı kaba da olsa Hélène ses çıkarmadan katlanıyor, annesini sinir ettiği için de mutlu oluyordu. Yine de bi-

raz sonra babasının kollarının arasından kalkmak istedi, ama babası onu tuttu:

"Otur biraz. Benim yanımda hiç oturmuyorsun."

"Ders çalışmam gerek, baba," dedi ve babasının eski moda, kölelik simgesi, kalın ve yuvarlak altın bir alyansla süslü, ince, uzun parmaklı esmer elini öptü.

"Burada çalış öyleyse."

"Peki, baba."

Babası, Hélène'in dudaklarının arasına içkisine batırdığı bir parça şeker koydu:

"Al, Hélène." Sonra da yine onun varlığını unuttu.

Şanghay'dan, Tahran'dan, İstanbul'dan söz ettiler. Gitmek gerekiyordu. Ama nereye? Her yer tehlikeliydi, ancak tehlikenin bu kadar yaygın olması gücünün hafif, kendisinin geçici olduğunu gösteriyordu. Hélène konuşulanları dinlemiyordu. Dünyanın hangi köşesinde mutsuz olacağının onun için bir farkı yoktu nasılsa. Babasının kucağından inmişti artık. Kırmızı koltuğa oturmuş, ertesi günkü derslerine hazırlanıyordu. Elinde bir "Almanca konuşma" kitabı vardı ve "*die zwanzigste Lektion*"u[8] ezberlemesi gerekiyordu. Bir araya toplanmış aile üyelerinin betimlenmesiydi bu ders. Hélène alçak sesle tekrarladı:

"*Eine glückliche Familie*, (mutlu bir aile...)"

"*Der Vater* (baba) *ist ein frommer Mann* (alçakgönüllü

8 (Alm.): Yirminci ders. (ç.n.)

bir adamdır...)"

"Ulu Tanrım," diye düşündü, "ne de ahmaklar!"

Metni süsleyen resme baktı.

"Mutlu aile" mavi bir salonda toplanmıştı. Kıvırcık sarı sakalı göğsünde katlanmış olan baba, üzerinde redingotu, ayağında terlikleriyle bir köşede, ateşin başında gazetesini okuyordu. "Hausfrau"[9] anne, üzerinde göğüslüklü önlüğüyle raflardaki biblolarm tozunu alıyordu. Genç kız piyano çalıyor, lise öğrencisi oğul bir lamba ışığında ders çalışıyordu; iki küçük çocuksa yanlarında sarı bir köpek ve gri bir kediyle odanın tam ortasında, halının üzerine oturmuşlar, metinde yazıldığına göre, "kendilerini yaşlarının masum eğlencelerine bırakmışlardı".

" Amma da yalan," diye düşündü Hélène.

Kendi çevresindeki yaratıklara baktı. Onlar kendisini görmüyorlardı, ama Hélène için de onlar gerçek dışı, uzak, yarı yarıya sislere gömülmüş, kandan etten yoksun, belirsiz, bulanık gölgelerden ibarettiler. Kendisi onlardan çok uzak diyarlarda, kraliçesi ve tek efendisi olduğu bir düş âleminde yaşıyordu. Her zaman cebinde taşıdığı kurşun kalemi çıkardı ve biraz duraksadıktan sonra sanki dolu bir silahmış gibi yavaşça kitaba yaklaştırdı.

Şöyle yazdı:

---

9 (Alm.): Ev kadını. (ç.n.)

Baba sokakta rastladığı bir kadını düşünüyor, anneyse sevgilisini yeni terk etmiş. Onlar çocuklarını anlamıyorlar, çocuklarıysa onları sevmiyor. Genç kız sevgilisini düşünüyor, oğlansa lisede öğrendiği kötü sözleri. Küçük çocuklar da yakında büyüyecek ve onlara benzeyecekler. Kitaplar yalan söyler. Dünyada erdem ya da sevgi diye bir şey yoktur. Bütün aileler birbirine benzer. Her evde yalnızca para, yalan ve karşılıklı anlayışsızlık hüküm sürer.

Durdu. Kalemi parmaklarının arasında çevirdi. Dudaklarına acımasız ve çekingen bir gülümseme yerleşmişti. Bunları yazmak onu rahatlatıyordu. Kimsenin onunla ilgilendiği yoktu. Canı istediği gibi eğlenmeye devam edebilirdi. Kalemi iyice bastırarak, tuhaf bir hızla, o güne dek hiç hissetmediği bir hafiflikle yazmaya devam etti. Zihni birdenbire ortaya çıkan bir çeviklikle çalışıyor, hızla yazıyordu. Bir kış gecesi yanaklarından, ellerinden akan gözyaşlarının soğukta donup buzdan çiçeklere dönüşmesini izlermiş gibi yeni bir oyun oynuyordu sanki.

"Her yerde hep aynı şey. Bizim evde de aynı. Karı, koca ve..."

Biraz duraksadıktan sonra devam etti:

"Sevgili..."

Bu son sözcüğü sildi, sonra yeniden yazdı. Gözünün önünde olmasının tadını çıkararak bir kere daha sildi; her bir harfi karaladı, üzerlerine oklar çizdi, çemberler içine aldı ve sonunda sözcük ilk halinden tamamen uzakla-

şarak dikenlerle dolu bir bitkiye veya antenleri olan bir hayvana benzedi. Sözcük bu haliyle tuhaf, gizemli, çirkin ve kötücül bir görünüm almıştı; bu da Hélène'in çok hoşuna gidiyordu.

"Ne yazıyorsun, Hélène?"

Hepsi bastıramadığı ani sıçrayışına, yavaş yavaş yüzüne yayılan ölü solgunluğuna, birdenbire yüz hatlarında beliren, vaktinden önce çökmüş, yaşlanmış ifadeye hayretle ve meydan okur gibi bakıyorlardı:

"Evet, o... Yazdığın şeyi bana ver," diye buyurdu Bella.

Hélène avucunun içinde kâğıdı sessizce buruşturup yırtmaya başladı.

Bella yerinden sıçradı:

"Ver!"

Hélène çaresizlikle sayfayı titreyen parmaklarının arasında ufalıyordu ama kalın kitap bir türlü parçalanmıyordu. Kaygan kâğıt üzerine boyanmış resim gıcırdıyor ama yırtılmıyordu. Burnuna hayatı boyunca unutmayacağı tutkal ve adi boya kokusu geliyordu.

"Delirdin mi sen? Şunu bana verecek misin hemen? Koru kendini, Hélène," diye var gücüyle haykırdı Bella. Küçük kızı omuzlarmdan yakalayarak tırnaklarını öyle bir öfkeyle batırdı ki, Hélène sivri uçlarının elbisesini delip etine girdiğini hissetti. Dişlerini sıkmış, tek damla gözyaşı dökmeden kitabı sıkıca tutuyordu, ama birden-

bire kitap elinden kurtulup yere düştü. Bella kopmuş sayfayı yerden aldı, kurşun kalemle yazılmış ilk birkaç satırı okudu, resme şaşkın şaşkın baktı ve boyayla sıkı sıkıya korunan fazlasıyla beyaz yüzüne birdenbire kan hücum etti.

Haykırdı:

"Delirmiş bu! Küçük sefil, küçük nankör, küçük utanmaz! Sefil yalancı! Budalanın tekisin, duydun mu beni? Sefil budalanın tekisin işte! İnsan böyle şeyler, böyle ahmakça, böyle edepsiz şeyler düşünmeye cüret etse bile yazmaz hiç olmazsa, kendine saklar! Annesiyle babasını yargılamaya kalkıyor! Hem de ne anne baba! Her şeyimizi senin için, senin iyiliğin için feda ediyoruz biz! Sen sağlıklı ol, mutlu ol diye didiniyoruz! Nankör! Anne baba ne demektir biliyor musun sen? Senin için kutsaldır onlar! Senin için dünyada onlardan değerli hiçbir şey olmaması gerek!"

"Üstüne üstlük bir de sevilmek istiyorlar demek," diye düşündü Hélène acı acı.

Annesi öfkeden çarpılmış yüzünü onun yüzüne yaklaştırdı. Hélène onun nefret ettiği gözlerinin öfke ve korkudan büyümüş olduğunu fark etti:

"Neyin eksik, nankör? Şu haline bak! Kitapların, elbiselerin, takıların! Bak!" diye haykırarak mavi madalyonu çekti ve zincirini koparark yere fırlattı. Ayağının altına alıp öfkeyle çiğnemeye başladı:

"Şuna bakın! Şu surata bakın! Pişmanlığın zerresi

yok! Tek bir damla gözyaşı yok! Sen dur hele kızım, ben seni yola getirmesini bilirim! Bütün bunlar hep o mürebbiyenin suçu! Seni annenden babandan uzaklaştırdı! Sana onları küçük görmeyi öğretti! Eh artık bavullarını toplamaya başlasa iyi eder, duydun mu beni? Sevgili Matmazel Rose'una veda edebilirsin artık. Onu bir daha göremeyeceksin çünkü! Hah, şimdi ağlıyor! Gördün mü Boris? Kızınla gurur duy! Bize, annesine, sana tek damla yaş yok, ama biricik Matmazel Rose'una dokundun mu yola geliyor! Ah! Bir de konuşmak mı istiyorsun? Haydi konuş bakalım, ne söyleyeceksin?"

"Onun bir suçu yok, anne! Anne, hepsi benim suçum!"

"Sus!"

"Özür dilerim anne, özür dilerim," diye haykırdı Hélène. Ona kaderin gazabını yatıştırmak için yeterli olabilecek tek adak kendini alçaltmak gibi geliyordu. Umutsuzca şöyle düşünüyordu:

"Bana ne isterlerse yapsmlar! Dövsünler, öldürsünler ama bunu yapmasınlar!"

"Anne, özür dilerim. Bir daha yapmayacağım," diye haykırıyor, kibrine en çok dokunacak, söylemekte en çok zorlanacağı sözcükleri, cezalandırılmış çocuk sözlerini arıyordu: "Yalvarırım bağışla!"

Ama Bella, karşısmda artık herhangi bir direniş bulamayınca kendini öfkesine iyice bıraktı. Ya da belki kocasının dikkatini çığlıklar ve gözyaşlarıyla Max'tan

uzaklaştırmak istiyordu sadece.

Koşup kapıyı açtı ve dışarı seslendi:

"Matınazel! Hemen buraya gelin!"

Matmazel Rose titreyerek içeri girdi. Hiçbir şey duymamıştı, dehşet içinde Hélène'e bakıyordu.

"Neyim mi var," diye bağırdı Bella. "İşte bu küçük! Bu küçük nankör, bu küçük yalancı! Onu siz bu hale getirdiniz! Kutluyorum sizi! Ama bu kadarı yeter artık! Şimdiye kadar her şeye katlandım, ama bu bütün sınırları aşıyor! Gidiyorsunuz, duydunuz mu? Size bu evin hanımının kim olduğunu göstereceğim!"

Matınazel Rose hiçbir şey söylemeden dinliyordu. Rengi bile solmamıştı. Belki de o şeffaf yüzün daha fazla solgunlaşması mümkün değildi artık. Bella sustuğunda o hâlâ dinlemeye devam ediyor gibiydi. Sanki öfkeli sözcükler arkalarında yalnız onun duyabildiği bir yankı bırakmışlardı.

Soğuk ve yumuşak bir sesle konuştu:

"Peki, Madam."

Şimdiye kadar ağzını açmamış olan Max omuzlarını kaldırdı:

"Rahat bırakın onları, Bella, pireyi deve yapıyorsunuz ama."

"Çık dışarı," diye haykırdı Bella kızına ve tırnaklarının kırmızı izlerini taşıyan sessiz, hareketsiz yüzüne bir tokat attı. Hélène zayıf bir çığlık atıp babasına doğru

döndü. Babası ders kitabını hâlâ elinde tutuyordu. Sessizce ayakta duruyordu. Sonra geriledi, ezilip gitmek, gölgelere karışıp yok olmak istermişçesine duvara dayandı ve Hélène'in kendinden bildiği bu hareket, kızın gücünü tüketti, yüreğini pişmanlıkla doldurdu.

Hélène babasına yaklaşıp, sıkılmış dudaklarının arasından sessizce fısıldadı:

"Baba, silinmiş sözcüğün ne olduğunu söylememi ister misin?"

Babası onu sertçe itti ve aynı şekilde alçak sesle cevap verdi:

"Hayır."

Sonra yavaşça, aynı onun gibi dudaklarını sıkarak (Hélène o anda babasının hiçbir şey bilmek istemediğini, tek istediğinin bu kadını, bu yuva bozuntusunu sevmeye devam etmek, bu dünyada elinde kalan son hayale tutunmak olduğunu anladı) devam etti:

"Çık dışarı, sen kötü bir kızsın!"

5

Her gece olduğu gibi Matmazel Rose, Hélène'in yatağına yanaştı ve başucuna bir mum bıraktı. Her gece yaptığı gibi sakin bir sesle:

"Hemen uykuya dal ve hiçbir şey düşünme," dedi.

On bir yaşından beri her gece yaptığı gibi, sıcacık elini mekanik bir hareketle Hélène'in alnında yavaşça gezdirdi, sonra iç geçirdi ve yattı.

Hélène'in yüreği parçalanıyordu. Mum ışığında uzun süre o sakin yüze baktı. Matmazel Rose hâlâ uykuya dalmamıştı. Tıpkı Hélène gibi o da saatin çalışını dinliyor, kapının altından içeri dolan dumanı soluyor, Hélène'in annesiyle babasının yan odadan gelen alçak sesli konuşmalarını dinliyor olmalıydı. Zaman zaman küçük kızın yatağma bir haykırış ulaşıyordu.

"Doğru değil, Boris, yemin ederim doğru değil..."

Nasıl da yalan söylüyordu!

Hélène dinlemeye devam etti:

"Bak çocuklar nasıl nankör oluyor. Bir yabancıyı, bir dalavereciyi bize tercih ediyor. Onu bizden uzaklaştıran hep o Fransız zaten!

Sonra anlaşılmaz bazı fısıltılar, bir gözyaşı seli ve ardından da babasının yorgun sesini duydu:

"Sakin ol artık... Bella, sevgilim..."

"Sana yemin ederim, o daha bir çocuk sadece. Bana âşık olmuş bir çocuk! Benim ne suçum var bunda? Beni bilirsin ya sen, beğenilmek hoşuma gider. Ama benim gözümde o sadece bir çocuk, o kadar! Ara sıra eğlenmek için onu kızdırmış olabilirim, ama böyle şeyler uydurmak için bir çocuğun ya da evde kalmış bir ihtiyar kızın utanmaz hayal gücüne sahip olmak gerek! Seni seviyorum, Boris, bana inanmıyor musun?"

Hélène, Karol'ün derin derin iç çektiğini işitti:

"İnanıyorum, inanıyorum tabii."

"O zaman öp beni, öyle bakma bana..."

Öpüşme sesleri. Mum söndü. Hélène çaresizlikle düşünüyordu:

"Ölecek... Mümkün değil, bensiz yaşayamaz. Yalnız, yapayalnız... Bunu neden anlayamıyorlar? Bir insanın ölümüne neden olduklarını nasıl göremiyorlar?" ,

"Ah! Onlardan nefret ediyorum," diye düşündü annesi ve Max aklına gelince, "ikisinden de nasıl nefret ediyorum!"

Zayıf ellerini öfkeyle sıktı:

"İkisini de öldürmek isterdim," diye mırıldandı.

Dışarıda, içinde anarşist-teröristlerin olduğu, üzerine bir kuru kafa resmi çizilmiş eski bir Ford, odasının küçük beyaz raflarını ve üzerlerindeki saçma sapan heykelcikleri titreterek geçiyordu. Boş sokaklara makineli tüfeklerle ateş ediyorlardı. Ama kimse onları dinlemiyordu. Sersemleşip her şeye boyun eğmiş insanlar, kapalı pencerelerinin ardında uyuyorlardı.

Ertesi gün boyunca Bella, Hélène'in yanında ağzını bile açmadı. Karol'sa ortalıkta hiç görünmedi. Hélène, Matmazel Rose'un yanında güçlü bir utanç duygusuyla susuyordu. Bir gün daha geçti. Matmazel Rose sandıklarını toplamıştı. Ancak hayat her günkü gibi akmaya devam ediyordu. Yalnızca, bildik ayrıntılara bazı ateşli düşlerin dehşeti karışıyordu. Hélène derslerini çalışıyor, annesinin karşısında yemeklerini yiyordu. Elektrikler birkaç haftadır kesikti. Kocaman, kapkara odanın dibinde incecik bir mum alevi titreşiyordu sadece. Saat on ikiyle iki arasında, Hélène ve Matmazel Rose dışarı çıkıyorlardı. O saatlerde fazla ateş edilmiyor, sokaklar sakin oluyordu.

Pencerelerine tahtalar çivilenmiş, terk edilmiş bir evde açık unutulmuş bir ışık parlıyordu. Sis Hélène'in ağzına doluyor, baygın ve ağır bir tat bırakarak boğazına kadar iniyordu. O gün yine böyle yürürlerken Hélène birdenbire Matmazel Rose'un elini yakaladı ve siyah,

yün eldivenin içindeki zayıf parmakları avucunda hafifçe sıktı.

"Matmazel Rose..."

Matmazel Rose ürperdi, ama cevap vermedi. Hélène'in elini bıraktı. Sanki bu ani temas, çok uzaklarda, yalnızca onun duyabildiği bir gürültü koparmış gibiydi. Hélène içini çekip sustu. Hava sarı renkteydi ve gitgide ağırlaşıyordu. Zaman zaman ortalık öyle kararıyordu ki Hélène, Matmazel Rose'u sisin içinde yitip gitmiş cisimsiz bir gölge gibi görüyor, içi daralarak elini uzatıyor ve kadının mantosuna dokunuyordu. Sonra sessizce yürümeye devam ediyorlardı. Bazen, mucize eseri yanmış bir gaz lambasının belli belirsiz aydınlığı üzerlerine düşüyor ve saydamlığını yitirmiş havada, titrek bir buharın içinde zayıf bir yüz, büzülmüş ince dudaklar ve siyah kadife bir şapka beliriyordu. Şubat Devrimi'nden beri kimsenin temizlemeyi ya da taşlarını sağlamlaştırmayı akıl etmediği kanallardan feci kokular yükseliyordu. Suların ağırlığı altında kent yavaş yavaş çöküyor, dağılıyor; dumanların, düşlerin ve sisin kenti hiçliğe dönüşüyordu.

"Yoruldum," dedi Hélène. "Eve gitmek istiyorum."

Matmazel Rose cevap vermedi. Hélène dudaklarının oynadığını görür gibi oldu, ama hiç ses çıkarmadı. Zaten sis sesleri boğuyordu.

Yürümeye devam ettiler.

"Geç oldu herhalde," diye düşündü Hélène.

Karnı acıkmıştı. Sordu:

"Saat kaç?"

Cevap gelmedi. Bileğindeki saate bakmak istedi ama karanlıkta görünmüyordu. Kış Sarayı'nın büyük saatinin önünden geçiyorlardı. Hélène saatin kaçı vurduğunu duyabilmek için yavaşladı ama Matmazel Rose yürümeye devam ediyordu. Hélène ona yetişmek için koşmak zorunda kaldı. O sırada bu saatin kırılmış olduğunu, artık çalışmadığını hatırladı.

Sis birden öyle yoğunlaşmıştı ki Matmazel Rose'un yanına gitmekte zorlandı. Ama neyse ki sokak dümdüzdü. Nihayet yün mantonun tanıdık temasma kavuştu.

"Beni bekleyin, ne kadar hızlı yürüyorsunuz böyle? Yoruldum ben, eve gitmek istiyorum..."

Boş yere cevap bekledi. Huzursuz ve korkulu bir sesle tekrar etti:

"Eve gitmek istiyorum..."

Birdenbire Matmazel Rose'un usulca, sakin sakin kendi kendine konuşmakta olduğunu fark ederek donakaldı:

"Geç oldu, ama ev hemen şuracıkta. Lambaları neden yakmamışlar? Oysa annem akşam olunca pencerenin kenarına lamba koymayı hayatta unutmaz. Biz kız kardeşlerimle birlikte orada oturup dikiş diker, kitap okuruz. Biliyor musun?" diye sordu birden Hélène'e dönerek. "Marcel geldi. Seni ne kadar büyümüş bulacak.

Seni sırtında Notre-Dame'ın kulelerine kadar çıkarttığı günü hatırlıyor musun? Ne çok gülmüştün... Artık eskisi gibi gülmüyorsun pek, zavallı yavrum... Bak, biliyorum sana fazla bağlanmamam gerekirdi. Bana bunu önceden söylemişlerdi. Kimdi söyleyen? Unutmuşum. Başkalarının çocuklarına hiçbir zaman fazla bağlanmamak gerekir. Benim de kendi çocuğum olabilirdi. Şimdi senin yaşında olurdu... Kendimi Seine Nehri'ne atmak istiyorum. Aşk, anlıyorsun ya... Ama hayır, yaşlandım artık. Anlıyor musun beni? Artık eve dönmeliyim, Hélène. Çok yoruldum. Kız kardeşlerim beni bekliyorlar. Küçük Marcel'i göreceğim."

Attığı küçük, alaycı kahkaha dayanılmaz bir iniltiye dönüştü. Sonra, sıradan bir şeymiş gibi, ağzından birbiriyle ilgisiz sözcükler dökülmeye başladı. Son derece sakindi. Hélène'in elini yeniden tutmuştu ve sertçe sıkmaktaydı. Kız onun peşi sıra sürükleniyordu. Bütün bunlar öylesine tuhaftı ki kendini bulanık bir düşün içindeymiş gibi hissediyordu. Neva'nın üzerindeki köprülerin birinden geçtiler. Köprüyü koruyan, şaha kalkmış at heykellerinin bronz sağrıları seyrek ve hafif bir karla kaplıydı. Heykellerin önünden geçerlerken Hélène kaideye elini çarptı ve üzerine düşen karlar mantosunu kapladı. Sonunda mırıltıya dönüşen çatlak kahkahayı bir kere daha duydu. Biraz sonra, sis yeniden inmişti. Sokak boyunca yürümeye devam ettiler. Matmazel Rose önden yürüyerek sabırsızlıkla tekrar ediyordu:

" Çabuk, çabuk, daha hızlı gidelim..."

Sokak bomboştu. Sarayın köşesini dönerlerken gölgelerin arasmda bir denizci belirdi yalnızca. Adam elinde tuttuğu altın enfiye kutusunu Hélène'in burnuna dayadı. Altın kutunun üzerinde temizlenmesi ihmal edilmiş koyu, kara kan lekeleri belirgin olarak seçiliyordu. Adam bacaklarını ve yüzünün üst kısmını yutan sisin içinde havada asılı duran yarım bir vücut gibi görünüyordu. Sonra adamla Hélène'in arasından bir sis bulutu geçti ve denizci sanki karanlığın içinde eriyip gitti.

Hélène çaresizce haykırdı:

"Durun! Bırakın beni! Eve gitmek istiyorum!"

Matmazel Rose irkilerek kızın elini bıraktı. Hélène kadının hafifçe inlemekte olduğunu duyuyordu. Matmazel tekrar konuşmaya başladığında sayıklamaları son bulmuş gibiydi. Usulca şöyle dedi:

"Korkma Lili... Eve gidiyoruz. Bir süredir aklım pek başımda değil. Şurada, sokağın öbür ucunda bir ışık var, bana evimi hatırlattı. Sen bunu anlayamazsın. Her neyse, artık bütün bunların geçmişte kaldığının farkındayım. Acaba bu silah sesleri mi beni bu hale getiriyor? Her gece pencerenin altından gelen o sesleri duyuyoruz ya! Sen uyuyorsun, ama benim yaşımda geceler çok uzun geliyor insana."

Sustu, sonra endişeyle, "Çığlıkları duymuyor musun?" diye sordu.

"Hayır, hayır, çabuk eve gidelim, haydi. Hastasınız siz."

Yollarını güçlükle buluyorlardı. Hélène soğuktan titriyordu. Arada bir sisin içinde beliren bir sokağı, bir anıtı tanır gibi oluyordu. Bir sis denizinin içinden yüksek bir heykelin kaidesi göründü. Neva'ya yaklaşıyorlardı, ama sis de giderek yoğunlaşıyordu. Yürüyebilmek için duvarlara tutunmaları gerekti.

"Keşke beni dinleseydiniz," dedi Hélène öfkeyle. "Kaybolduk işte..."

Ama Matmazel Rose kör bir güvenle hızla yürümeye devam ediyordu. Hélène elini mekanik bir hareketle susamuru kürkünden manşonunda gezdiriyor, kürkün içine dikilmiş küçük yapma menekşe buketiyle oynuyordu.

"Yolu biliyor musunuz? Ben hiçbir şey görmüyorum. Matmazel Rose, cevap verin! Ne düşünüyorsunuz?"

"Ne diyorsun, Lili? Daha yüksek sesle konuş, duyamıyorum seni..."

"Sis seslerimizi boğuyor..."

"Sis, bir de çığlıklar. Çığlıkları duymaman ne kadar garip! Uzaktan, çok uzaktan geliyor ama yine de gayet belirgin. Yoruldun mu, yavrucuğum? Neyse az kaldı, az kaldı; acele edelim, acele edelim," diye tekrar etti endişeyle.

"Neden ama?" diye sordu Hélène acıyla. "Orada

bizi bekleyen yok ki... Çok umurlarındaydık sanki... Kadın şimdi Max'ıyla beraberdir. Ah, nasıl nefret ediyorum ondan!"

"Sus, sus bakayım," dedi Matmazel Rose yavaşça, "böyle şeyler söylememelisin. Kötü şeyler bunlar..."

İyice hızlı yürümeye başlamıştı. Hélène sordu:

"Nereye gidiyorsunuz böyle? Bir düşünün, nereye gittiğinizi biliyor olamazsınız. Ben eminim ki evden uzaklaşıyoruz."

Matmazel Rose sabırsızlıkla cevap verdi:

"Nereye gittiğimi biliyorum ben. Merak etme sen. Beni takip et, birazdan dinleneceğiz..."

Birdenbire Hélène'in elini bıraktı. Ellerindeki manşon, Hélène'in parmakları arasında öylece kalakalmıştı. Matmazel öne doğru birkaç adım attı, sonra bir sokağın köşesinden dönmüş olmalıydı ki birdenbire sis onu yuttu. Bir gölge, bir serap gibi gözden kaybolmuştu.

Hélène haykırarak onun arkasından atıldı:

"Beni bekleyin! Yalvarıyorum size! Nereye gidiyorsunuz? Vurulacaksınız! Bu taraftaki sokaklarda ateş ediyorlar! Ah, beni bekleyin, beni bekleyin! Yalvarırım! Korkuyorum! Başınıza bir şey gelecek!"

Hélène hiçbir şey göremiyordu. Dört bir yanını sis kuşatmıştı. Uzakta bir gölge seçer gibi oldu. O tarafa doğru hızla yürüdü ama karşısına bir milis çıktı ve onu geri itti. Hélène haykırdı:

"İmdat! Yardım edin! Buradan geçen bir kadın görmediniz mi?"

Milis sarhoştu ve bu zamanlarda yardım isteyen bir çocuk sesi duymak alışılmış bir durumdu. Adam duvarlara tutuna tutuna uzaklaştı. Hélène birden, fazla hızlı koştuğunu, Matmazel Rose'un yorgun bacaklarının onu buralara kadar taşıyamayacağını düşündü. Geldiği yoldan geri döndü. İçinde yol aldığı, duman gibi yavaşça yuvarlanmakta olan ağır sis zaman zaman yüksek bir evi, bir sokak lambasını, bir köprünün kemerini açığa çıkarıyor, ama sonra hızla yeniden bastırıyordu. Hélène çaresizlikle düşündü:

"Onu hiç bulamayacağım!"

Sisin boğduğu zayıf sesi kendi kulaklarında çınlıyordu:

"Matmazel Rose! Ah sevgili, sevgili Matmazel Rose! Beni bekleyin! Cevap verin bana, neredesiniz?"

Uzakta zayıf ışıkların parıldadığını gördü. Eğildi. Bir at ölüsünün başında toplanmış adamlar görüyordu. Hayvanı sessizce parçalıyorlardı. Biri fenerini kaldırdı. Hélène karanlığın içinde sırıtan ağızda bir dizi uzun, sarı diş gördü. Haykırarak kendini yüksek evlerle dolu, yabancı bir sokağa attı. Soluk soluğa kalmıştı. Attığı her adımda kesik kesik solurken canı yanıyordu. Nereye gittiğini bilmiyordu. Hem korkudan hem de sisten sersemlemiş bir halde hiçbir yeri tanıyamıyordu. O adamlar-

dan, o uğursuz ışıklardan, o uzun, ölü dişlerden kaçmak istiyordu... Zaman zaman bağırıyordu:

"İmdat, imdat! Matmazel Rose!"

Ama zayıf ve soluksuz kalmış sesi hemen yitip gidiyordu. Hem zaten o günlerde yardım çığlıkları, sokaktaki tek tük insanların evlerine daha da hızlı koşmalarını sağlamaktan başka bir işe yaramıyordu. Hélène hâlâ kaçmaya devam ediyordu. Uzakta bir yerlerde yanan bir sokak fenerinin ışığını gördü. Her sokakta bunlardan birer tane bulunuyor, kırmızı bir haleyle çevrili solgun ışıkları yalnızca küçücük, kara bir toprak parçasıyla sisin kıvrımlarını aydınlatabiliyordu. Aradaki karanlık bölgeyi bir çırpıda aşarak fenere doğru koştu. Soluk soluğa bir halde fenere yaslandı ve kollarını fenerin ıslak karla kaplı bronz gövdesine bir arkadaşına sarılırcasına doladı. Avucuna biraz kar aldı. Soğuk bir şeyle temas etmek onu sakinleştirmişti. Etrafta çaresizce birilerini aradı, ama kimsecikler yoktu. Sokak bomboştu. Sisin içinde kaybolmuştu, geçtiği yollardan geri dönerek aynı yüksek evlerin etrafında dönüp duruyordu. Bir keresinde yoldan geçen birine çarptı, ama daha yüzünde bir nefes hissettiği, karşısında korkmuş, yabancı bir çift göz gördüğü anda kalbi korkudan duracak gibi olmuştu. Kendisine dokunan eli bütün gücüyle iterek tekrar uzaklara doğru koşmaya ve bağırmaya başladı:

"Matmazel Rose! Neredesiniz, neredesiniz, Matmazel Rose?"

İçten içe onu bir daha hiç göremeyeceğini biliyordu. Sonunda durdu ve çaresizlikle mırıldandı:

"Eve dönmem gerek artık, dönmeye çalışmalıyım. Belki o da eve dönmüştür."

Bunun üzerine Matmazel Rose'un zaten yakında gidecek olduğunu hatırladı ve dudaklarından dökülen sözcükleri katlanılmaz bir hayretle işiterek şöyle dedi:

"Eğer ölmesi gerekiyorsa, eğer vakti geldiyse... Belki de böylesi daha iyidir, Tanrım..."

Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Kaderle mücadele etmeyerek Matmazel Rose'u yüzüstü bıraktığını düşünüyordu. Rıhtım boyunca yürümeye başladı. Ellerinin altındaki buzlu ve nemli graniti hissetti. Soğuktan titriyordu. Rüzgâr güçlenmiş, havayı öfkeli bir gürültüyle doldurmuştu.

Suyun kokusu, Petersburg kanallarının Hélène'e kentin nefesi gibi gelen o baygın kokusu, birdenbire hafifledi. Sis çözülüyor, yavaş yavaş uzaklara çekiliyordu. Hélène uzun uzun kanalın sularına baktı.

"Kendimi buraya atsam," diye düşündü, "Ölmek istiyorum..."

Bunun bir yalan olduğunu çok iyi biliyordu. Şu anda gördüğü her şey, hissettiği her şey, hatta mutsuzluğu, yalnızlığı bile, bu karanlık sular, fenerlerin rüzgârda titreyen bu küçük alevcikleri, çaresizliğine kadar her şey onu hayata itiyordu.

Durdu. Elini yavaşça alnında gezdirdi ve yüksek sesle şöyle dedi:

"Hayır, beni alt edemeyecekler. Cesaretim var benim..."

Kendini zorlayarak suya baktı ve o titrek akıntının çekiciliğine karşı koydu. Rüzgârı derin derin içine çekti ve düşündü:

"Hiç olmazsa bu bende kalsın! Kötüyüm, kalbim katı, bağışlamayı bilmiyorum, ama cesaretim var... Yardım et bana, Tanrım!"

Sonra ağlamamak için dişlerini sıkarak eve döndü.

6

Matmazel Rose aynı akşam, onu bir sokak köşesinde baygın bulan milislerin götürdüğü hastanede öldü. Kimliği mantosunun cebinde bulunan bir mektup sayesinde tespit edilebildi, çünkü Fransa'dan aldığı o son mektup zarfının üzerinde adı yazılıydı.

Karol'lere haber verildi. Hélène'e Matmazel'in hiç acı çekmediği söylendi. Yorgun kalbi duruvermişti. Ülkenin içinde bulunduğu felaketlerden olacak, sayıklama nöbeti geçirmişti. Uzun zamandır hasta olmalıydı.

Hélène'in annesi şöyle dedi:

"Zavallı kız... Sana ne kadar düşkündü... Ona küçük bir maaş bağlardık, o da huzur içinde yaşayıp giderdi. Öte yandan, yakında gideceğimiz ve onu da yanımızda götüremeyeceğimiz için çok yalnız kalacaktı. Belki de böylesi daha iyi olmuştur."

Ama o sıralarda ortalıkta öyle çok ölüm vardı ki

kimse ne o anda ne de daha sonra Hélène'i avutmakla oyalanacak zaman bulabildi.

Aynı şeyleri tekrarlayıp duruyorlardı:

"Zavallı çocuk, kim bilir ne kadar korkmuştur? Hastalanmasa bari... Başımızda bir o eksik zaten!"

Sonra akşam oldu ve Hélène bomboş yatak odasında bir başına kaldı. Ölünün kişisel eşyaları hâlâ buradaydı. Onu kız kardeşlerinin yanında, yirmi yaşındaki haliyle, yüzünü çevreleyen duman gibi hafif saçları, boynunda kadife kurdelesi, incecik ve yuvarlak belinde tokalı kemeriyle gösteren iyice solmuş eski fotoğraf da vardı. Hélène uzun uzun bu fotoğrafa baktı. Ağlamadı. Sanki bir taş gibi ağır ve katı yüreği, gözyaşlarının ağırlığıyla dolmuş gibi hissediyordu.

Yola iki gün sonra çıkmaya karar vermişlerdi. Finlandiya'ya gidiyorlardı. Karol yolda onlara eşlik edecek, daha sonraysa geri dönüp Moskova'daki bir arkadaşında kalmış altın külçelerini teslim alacaktı. Max da onlarla geliyordu. Annesiyle ablaları kaçıp Kafkaslara yerleşmişlerdi ama o, onların yanına gitmeyi reddediyordu. Karol gözlerini yummuştu. Hélène annesiyle babasının yan odada Bella'nın mücevherlerini saydıklarını ve giysilerin içlerine diktiklerini duyuyordu. Onların boğuk fısıldaşmalarını ve altınların şıkırtısını dinliyordu.

"Eğer fark edebilseydim," diye düşündü Hélène," zavallı kadıncağızın delirmekte olduğunu anlayabilseydim, büyüklere anlatabilseydim... Onu iyileştirir, tedavi

ederlerdi, ölmezdi o zaman..."

Ama bunu düşünür düşünmez acıyla gülerek başını salladı. Tanrı aşkına, bu işle kim uğraşacaktı sanki? Bu zamanda bir insanın sağlığı, hayatı kimin umurundaydı? Bir kişi ölmüş ya da yaşamış ne fark ederdi? İnsanlar sokaklarda, her birine ayrı bir tabut yaptırmak pahalıya geldiği için hep birlikte bir çantaya doldurulmuş çocuk cesetlerini mezarlığa taşıyorlardı. Hélène, birkaç gün önce iki ders arasında, omuzlarına dökülmüş iri saç bukleleri, parmaklarında mürekkep lekeleri, üzerinde önlüğüyle pencereye yapışmış; gözlerini kaçırmadan, bağırıp çağırmadan, benzinin dudaklarına dek solmasından başka hiçbir duygu belirtisi göstermeden, iştahlı gözlerle bir adamın infaz edilişini izlediğini hatırladı. Beş asker sıraya dizilmişlerdi, karşılarındaysa sarılı başından yüzüne kan akan, sarhoşmuş gibi sallanan yaralı bir adam vardı. Adam yere serildi, cesedi kaldırıp götürdüler. Tıpkı bir başka gün, aç bir köpek gibi ölmek üzere yine bu pencerenin altına gelmiş, sıska ve beyaz göğsü kan revan içindeki ölü kadını siyah şalına sarıp sedyeyle götürdükleri gibi. Sonra, Hélène dönüp dersinin başına oturmuş ve cılız mum ışığında tekrar etmeye başlamıştı:

"Racine insanları oldukları gibi betimler, Corneille ise olması gerektikleri gibi..."

Ya da tarih kitapları henüz yenilenmemiş olduğundan:

"Şimdiki sevgili imparatorumuz II. Nikola'nın babasının adı III. Alexandre idi ve tahta çıktığında..."

Yaşammış, ölümmüş, öylesine önemsiz şeylerdi ki bunlar...

Ağırlaşan başı göğsüne düşüyordu, ama şu an en çok korktuğu şey uyumaktı. Mutsuzluğun bulanık ve sisli ruhu hâlâ bu boş yatakta, bu tanıdık yüzdeyken uyumamak, unutmamak, uyanmaya çalışmamak... Dişlerini sıkıp yüzünü karanlığa çevirdi, ama karanlık, içinde taşıdığı asık yüzler ve kapkara, akıntılı sularıyla çok korkutucuydu. Sisin ay ışığıyla aydınlanan solgun buharı camlara yapışıyordu. Suyun kokusu, sanki kapalı pencereleri aşıp döşemelerden yükselircesine ona doğru geliyordu. Ama dehşet içinde öbür yana dönünce de boş yatakla karşı karşıya kalıyordu .

"Haydi, git," diye fısıldadı içinden bir ses, "annenle babana haber ver. Onlar yandaki odadalar. Senin acı çektiğini, korktuğunu anlayacaklardır. Seni başka bir yere yatırırlar. Bu bomboş, dümdüz yatağı buradan kaldırırlar..."

Ama hiç olmazsa gururunu korumak istiyordu:

"Ne yani, ben çocuk muyum? Ölümden, felaketten mi korkacağım? Yoksa yalnızlıktan mı? Hayır! Kimseden yardım isteyecek değilim, hele onlardan asla! Onlara ihtiyacım yok benim. Hepsinden daha güçlüyüm ben. Benim gözyaşlarımı görmeyecek onlar. Bana yardım etmeye layık değiller! Onun adını bir daha ağzıma alma-

yacağım. Çünkü duymaya layık değiller!"

Ertesi gün kendi elleriyle çekmeceleri boşaltıp Matmazel Rose'un boynu bükük eşyalarını bir sandığa doldurdu. Kendi elleriyle çamaşırlarının üzerine kitaplarını, bütün pililerini, bütün yamalarını ezbere bildiği bluzlarını, üzerinden çıkarttıkları ve hâlâ sisin kokusunu taşıyan mantosunu yerleştirip sandığın kapağını kapattı, anahtarı çevirip kilitledi ve bir daha da Matınazel Rose'un adını annesi ya da babasının yanında asla ağzına almadı.

Üçüncü bölüm

1

Kızak, bir kar yığınının ardından güçlükle görünen, ara sıra gözden kaybolup yeniden belirerek dostça parıldayan bir ışığa doğru koşuyordu. Gece duru, hava ise acımasızca soğuktu. Finlandiya'nın kardan tarlaları, üzerlerinde tek bir kaya, tek bir tepecik olmaksızın, kesintisiz bir buz akıntısı gibi ufka doğru yayılıyor, ufuk çizgisindeyse yerkürenin şekliyle uyum sağlarmışçasına hafif bir eğimle bükülüyorlardı.

Hélène, Petersburg'dan daha o sabah ayrılmıştı. Henüz kasımın başıydı, ama kış burada şimdiden hüküm sürmeye başlamıştı. Rüzgâr yoktu, ama yerden buzdan bir buhar yükseliyor, neşeyle kara gökyüzüne, yıldızlara doğru çıkıyordu. Yıldızlarsa onun nefesi altında, rüzgârda titreyen mum alevleri gibi titreşiyorlardı. Işıkları donuklaşıyor, insan soluğuyla buharlanmış aynalar gibi soluklaşıyor, daha sonraysa bu buzdan buhar silinip gidiyordu. Yıldızlar tekrar parladığında, kardan mavimsi,

solgun, insana neredeyse elle tutulacak kadar yakınmış gibi gelen bir ateş yükseliyordu.. Sanki atlar birazdan yanına varacak ve ona uzanabilecekmişsiniz gibi... Ama hayır, kızak ilerledikçe bu hafif parıltı uzaklaşıyor ve alay edercesine yeniden harelenmeye başlıyordu.

Bir dönemece geldiler; ufuktaki ışık büyüdü ve atlar boyunlarına asılı çıngırakları neşeyle çınlattılar. Hélène rüzgârın kulaklarında uğuldadığını hissediyordu. Sonra hayvanlar birden yavaşladı ve çıngırak sesleri azalıp tembelleşti.

Hélène kızağın içinde, annesiyle babasının arasmda, Max'ın karşısmda oturuyordu. Annesiyle babasından uzaklaştı, yüzünü saran şalı açtı ve havayı tıpkı buzlu bir şarap içermiş gibi derin soluklarla içine çekti. Üç yıl boyunca soluduğu hava Petersburg'un kirli sularının kokusuyla doluydu hep. Genişlemiş burun deliklerinden, aralık duran dudaklarından içeri özgürce akarak vücudunun derinliklerine, sanki şimdi daha bir canlı ve daha sağlıklı çarpan yüreğine kadar inen temiz havanın verdiği şehvetli hazza yeniden kavuşmuştu.

Karol elini uzatıp en yakındaki ışığı gösterdi:

"Otel olsa gerek..."

Bir kar yığını atların nalları arasmda ezildi ve Hélène'in burnuna köknar, buz, açık hava ve rüzgâr kokusu geldi. Sanki kuzeyin nefesiydi bu koku ve asla unutulmazdı.

"Hava ne kadar güzel," diye düşündü.

Biraz daha yakınlaştıkları otel artık rahatça görülebiliyordu. İki katlı, basit bir ahşap yapıydı. Karla kaplı büyük kapısı gıcırtıyla açıldı.

"İşte geldiniz," dedi Karol. "Ben bir bardak votka içip hemen yola koyulacağım."

"Nasıl? Hemen bu akşam mı?" diye haykırdı Bella sevinçle ürpererek.

"Evet, öyle gerekiyor. Oyalanmak tehlikeli olabilir. Sınırı her an kapatabilirler."

"Ah, o zaman halimiz ne olur?" diye haykırdı Bella.

Karol karısına doğru eğilip onu öptü. Ama Hélène bunu görmedi. Yere atlamış, topuklarını neşeyle bu sert ve elmas gibi parıldayan toprağa vurmaktaydı. Buz gibi temiz havayı, kış gecesinin esintisini içine çekti. Bir pencerede parlak, kırmızı bir ateş belirdi. Issız bozkırda bir vals müziği çınlıyordu.

Hélène o an, kısa hayatında o güne dek hiç tatmadığı türden bir huzur, derin bir dinginlik hissetti. Ruhu tıpkı ilaç içtikten sonra gelen rahatlama hissi gibi çocukça bir neşe, ateşli bir sevinçle dolmuştu. Koşarak binadan içeri girdi. Annesiyle babası tanıdıklarına rastlamışlar, kapı eşiğinde onlarla konuşuyorlardı. Hélène konuşmaları zar zor işitiyordu:

"Devrim... Kızıllar... En azından bu kış boyunca devam edecek gibi..."

"Burası çok sakin..."

Çınlayan bir erkek sesi şöyle diyordu:

"Buradaki komünistleri kuzu gibi... Tanrı onları korusun. Hem her şeyimiz de var, tereyağı, un, yumurta..."

"Un yok, abartma," dedi kadın. "Bana gelip de cennette hâlâ biraz un varmış deseler inanmayacağım doğrusu!"

Hélène onların gülüşmelerini işiterek girişe geçti. Sonraları sık sık patenlerini çıkarmak için burada duracaktı. Açık duran kapıdan yemek salonu görünüyordu. Yirmi kişi için hazırlanmış sofrasıyla bir çeşit yemekhaneydi burası. Döşemeler, duvarlar, mobilyalar, her şey sarı renkli, yapışkan ve parlak bir ağaçtan yapılmıştı. Özsuyu bir kertiğin içinden tahtanın göbeğine akmakta olan taze kesilmiş köknarın lezzetli kokusu odayı dolduruyordu. Ama Hélène'i asıl etkileyen şey binayı dolduran neşeli gürültüler oldu. Nasıl bir şey olduğunu bile unuttuğu çocuk çığlıkları, genç insan sesleri duyuyordu. Çocuklar omuzlarında kızakları, boyunlarında kayışlara asılı patenleri, gecenin soğuğundan alev alev yanan yanakları, kardan beyazlaşmış saçlarıyla öbekler, kümeler halinde içeri giriyorlardı. Hélène onları küçümser bakışlarla izledi. Hepsinden daha büyüktü o. On beş yaşındaydı şimdi. Yaşlı bir kadın gibi içini çekerek başını salladı. Nice'te henüz küçük bir çocukken, Matmazel Rose hayattayken düşlediği bu yaş ne kadar çabuk ve ne kadar tatsız bir zamanda gelmişti... Yüreğinde belli

belirsiz bir acı duydu. Birkaç adım ilerleyip bir kapıyı açtı ve küçücük, daracık bir salonda dans etmekte olan genç kızlarla karşılaştı. Kızlar Hélène'e soğuk gözlerle baktılar. Geri döndüğünde sarı saçlı ve kırmızı, tombul yanaklı iki erkek çocuğu girişte oyun oynuyordu.

Kapı eşiğinde omuzları karla kaplı genç bir adam belirdi. Çocuklar, "Baba!" diye bağrışarak ona doğru koştular, adam çocukları kollarına aldı. Kapıların birinde siyah saçları ağırbaşlı bir topuzla toplanmış, huzurlu yüzü gülümseyen, çok güzel bir kadın belirdi ve şefkatle karışık bir alaycılıkla genç adama seslendi:

"Aman Tanrım! Fred, şu haline bak! Çocukları bırak, üzerlerine kar bulaştıracaksın!"

Genç adam gülerek üzerini silkeledi. Kürk şapkasını çıkarırken Hélène'le göz göze gelince gülümsedi. Sonra karısının yanına gidip onu kollarına aldı. Bir hizmetçi kadın, annelerinin tatlı tatlı hışırdayan siyah taftadan, bol eteğine asılan çocukları götürmeye geldi. Kadın eğilerek çocukları öptü. Hélène, kadının kulaklarında uçlarında siyah saçlarının içinde parıldayan birer inci tanesi bulunan sallantılı, altın küpeler olduğunu gördü. İnce ketenden, kıvrımlı bir yakalık takmıştı, güzel elleriyse çıplaktı. Hélène'in gözünü dikmiş kendisini seyrettiğini fark edince o da gülümsedi. Sonra kocası bir kapıyı açtı ve ikisi de gözden kayboldular. Hélène ipek elbisenin hışırtısını duydu, piyano yeniden çalınmaya başlamıştı. Kadın sıcak ve tatlı bir sesle Fransızca bir aşk şarkısı söy-

lemeye başladı. Hélène mutlu bir hayranlık içinde kaybolmuş gibi, hiç kımıldamadan onu dinliyordu. Babasının onu çağırdığını güçlükle fark etti. Gidiyordu babası. Ona doğru koşup babasını zoraki, çekingen bir şefkatle öptü. Artık ona göstermeye razı olduğu tek duygu buydu. Babası, onları getirdiğinden beri kapıda beklemekte olan kızağa bindi ve uzaklaştı.

Hélène bahçeye koştu. Bahçede soluk soluğa, amaçsızca dolaşarak kar havasını soludu. Ayaklarının altında uzayıp giden beyaz, buzlu yol, giriş kapısındaki lambanın ışığıyla hafifçe parıldıyordu. Böyle koşmak ne güzel bir duyguydu... Artık birer kadın bacağı biçimini almış olan bacakları çevikliklerinden bir şey kaybetmemişlerdi. Yemek zili çaldı. Sırf bu huzur verici düzenlilik, bu lezzetli rutin bile Hélène'de olağanüstü bir tatmin duygusu uyandırıyordu. Zavallı küçük piyano gösterişli gecenin içine aşk şarkısının notalarını saçıyor, sıcacık kadın sesiyse hiç zorlanmadan, tıpkı bir kuşun ötüşü ya da fırlatılmış bir ok gibi buzlu gökyüzüne yükseliyordu.

Karanlığın içinden fırlayan iri, sarı bir köpek ıslak burnunu Hélène'in eline dayadı. Hélène köpeği kollarının arasına alarak sıkıca sardı. İçeriden sıcak çorba ve o sıralarda un yerine kullanılan patates nişastasıyla yapılmış hamur işlerinin kokusu geliyordu.

Hélène, "Acıktım," diye düşündü ve koşarak binaya geri döndü. Bu bile onun için yeni bir şeydi, çünkü yiyeceklerin henüz tamamen tükenmemiş olsalar da iyice

seyrekleştiği Petersburg'dayken hissettiği sancılı açlıktan farklı bir duyguydu. Binanın çevresinden dolaşarak mutfağa yaklaştı ve pencereden kırmızı fırma, fırın alevinin ışığı üzerine düşen beyaz önlüklü kadına baktı. Her şey ne kadar da sakin görünüyordu! Bir kez daha Matmazel Rose'u düşündü, ama henüz çok taze olmasına rağmen anısı silikleşmeye başlamıştı bile... Taşıdığı feci dehşetten olsa gerek, belleğinde şiirsel ve kasvetli bir tür düşe dönüşmekteydi. İstemeye istemeye, kendini kaygısız, soğuk, hafif ve rahatlamış hissediyor, kendinden utanarak şöyle düşünüyordu:

"Zavallı kadıncağız da öldüğüne göre artık *onlardan* gelecek hiçbir şey beni incitemez."

Küçük salonun penceresinin altına geri döndü. Ayakları tatlı tatlı gıcırdayan kalm ve sert karların içine gömüldükçe keyifleniyordu. Odayı üzerine kırmızı bir kumaş örtülmüş bir lamba aydınlatmaktaydı. Biraz önce, "Fred!" diye seslenen siyahlı kadın şimdi sessizce bir vals çalmaktaydı. Genç kocası ona doğru eğilmiş, omzunu öpüyordu. Hélène'in içini tuhaf bir şiirsellik, tatlı bir coşkunluk duygusu kapladı. Üstüne tünediği kar yığınından yere atladığında içeridekiler hafif vücudunun gecenin karanlığında kayboluşunu görmüş olmalıydılar. Kadm gülümseyerek eğildi ve genç adamsa gülerek parmağını sallıyordu. Hélène kalbi sevinçle çarparak koşmaya başladı. Nedensiz yere, sırf unutmuş olduğu gülüşünü gecenin karanlığında duyabilmek için alçak sesle gülüyordu.

2

Sınır henüz kapatılmamıştı, ama geçen her trene sonuncusu gözüyle bakılıyordu. Petersburg'a yapılacak her yolculuk bir tür güç gösterisi, çılgınca bir kahramanlık işaretiydi. Buna karşın Bella ve Max her hafta bir bahane bularak oraya gidiyorlardı; çünkü başka hiçbir yerde Petersburg'daki o terk edilmiş evin sessizliğini, rahatlığını bulamıyorlardı. Boris Karol ise Moskova'da takılıp kalmış, oradan çıkamıyordu. Safronov'lar Kafkaslardan ayrılmışlardı, ama Max, İran'a mı yoksa İstanbul'a mı kaçtıklarını bilemiyordu. Aralık ayının başlarmda annesinden yanına gelmesi için ona yalvaran bir mektup almıştı. Yaşlı ve hasta haliyle yapayalnız kaldığından yakınıyor, kendisini "o sefil kadın" uğruna terk ettiği için oğluna sitem ediyordu. "Seni harcayacak, dikkatli ol," diye yazmıştı. "Seni bir daha göremeden öleceğim. Bilirim, beni seversin. Yalvarışımı geri çevirirsen sonra kendini hiç bağışlayamayacaksın. Gel, gelebil-

mek için ne mümkünse yap..."

Ama o gidişini sürekli erteleyip durmuş, sonunda da Rusya'nın Beyazlar tarafından işgal edilmiş güney bölgelerine geçmek imkânsız hale gelmişti. Bu haberi öğrendiği gün Bella'nın yanına koşmuş ve Hélène'in orada bulunmasına bile aldırmadan şöyle demişti:

"Ailemi bir daha hiç göremeyeceğimi hissediyorum. Artık dünyada sizden başka kimsem kalmadı."

Onlar Petersburg'a gittiklerinde Hélène tek başına kalıyor, bir anlamda otel sakinlerine emanet ediliyordu. Özellikle de ilk akşam gördüğü genç kadın Xenia Reuss ile Bayan Haas adında yaşlı bir hanıma. Bu yaşlı hanım Bella'dan söz ederken şöyle diyordu:

"O da anne mi yani? Olsa olsa anne karikatürü olur!"

Finlandiya'da Ruslar, "iyi ailelerden gelme" Yahudiler (bunlar aralarında İngilizce konuşur ve gururlu bir tevazu ile dinlerinin bütün gereklerini yerine getirirlerdi) ve şüpheci, açık fikirli, para içinde yüzen yeni zenginler, tıpkı fırtınalı bir gecede konaklayan yolcular gibi aralarında hiçbir servet ya da sınıf farkı gözetmeksizin kaynaşarak karşılıklı anlayış içinde yaşamaktaydılar.

Akşamları harap durumdaki küçük salonda toplanırlardı. Briç masasının çevresine hiç değişmeyen dört oyuncu yerleşirdi. Göbekli, kırmızı boyunlu, şişman Salomon Lévy ile her ikisi de uzun boylu, zayıf, solgun benizli, yüzleri sigaralarının dumanında kaybolmuş İsveç

kökenli bir Rus çift, Baron ve Barones Lennart. Baron'un sesi ince ve yumuşak, gülüşüyse bir genç kızınki kadar hafifti. Karısıysa hızlı hızlı konuşarak maceralı hikâyeler anlatır, bir gecede bir sürahi konyak içer, Tanrı'nın adı her anıldığındaysa mekanik bir hareketle arka arkaya istavroz çıkarırdı.

Son olarak da zayıf bir kalp hastası olan ihtiyar Haas, omuzlarında battaniyesi ve gözlerinin altında dokularını yavaşça kemirmekte olan ölümün habercisi mor şişliklerle birlikte yerini alırdı. O oyun oynarken karısı da yanı başında oturur, çok sevdikleri ve tedavisi mümkün olmayan bir hastanın bakımını üstlenmiş kişilere özgü bir kaygı, umut ve huzursuzluk ifadesiyle onu izlerdi. Arada bir de kır saçlı başını tasmaya benzeyen inci kolyesinin üzerinden uzatıp kelebek gözlüğünün arkasından görüş alanında neler olup bittiğine bakardı. Hizmetçiler gaz lambalarını yakarlar, alçak, rahatsız, hafif ve gıcırtılı bambu kanepelere oturmuş genç kadınlar nakış işlerlerdi. Bayan Reuss da onların arasındaydı. Kadınlar ondan söz ederken itiraf etmek zorunda kalırlardı:

"Güzel kadın..."

Bir anlık sessizlikten sonra eklerlerdi:

"Kocası da pek sevimli..."

Sonra da başlarını yavaşça sallar, dudaklarının köşesini titreten istemsiz, hoşgörülü bir gülümsemeyle, istese bu konuda daha çok şey söyleyebilecek kadınlarda görülen o ikiyüzlü, yargılayıcı, gururlu ve esrarengiz

havayla bitirirlerdi:

"Ah şu Fred! Ne yaramazdır ama..."

Otuz yaşındaki Fred, olağanüstü genç görünen, bembeyaz dişli, neşeli ve parlak kara gözleri hınzır bir bakışla ışıldayan bir adamdı. Çocuklar gibi asla yerinde duramayan, oğullarıyla birlikte karda koşup oyunlar oynayan, bir iskemlenin üzerinden atlamak varken asla yanından geçemeyen, her an bir yerlere sıçramaya, atlamaya hazır bir adamdı. Sakin, ağırbaşlı, güzel yüzlü karısıysa adeta anaç bir şefkatle gülümseyerek onu seyrederdi. Fred Reuss sadece, tek gerçek aşkı olan büyük oğluna bakarken ciddileşirdi. Her türlü derdi, tasayı ve sorumluluğu bir şaka yaparak, bir kahkaha ya da bir perende atarak savuştururdu. Çocuklarınki gibi karşı konulmaz olan kahkahası bulaşıcıydı. Alaycılığı incelikli ve hınzırcaydı. Başta kendi karısı olmak üzere, bütün kadınların yanında çocuk gibi şımarırdı. Yaşlı Bayan Haas'ın bile gözüne girmeyi başarmıştı. Adımlarından neşe saçılıyordu sanki. Gençlikleri hiç bitmeyecek, hiçbir zaman olgunlaşmayacak gibi görünen, oysa daha sonra birdenbire yaşlanıp huysuz, aksi, zorba ihtiyarlara dönüşen adamlardandı. Ama henüz gençti...

Akşam sona ermek üzereydi. Hizmetçiler kollarına, önlüklerine asılmış çocukları yatmaya çıkarıyorlardı. Buzlanmış camlar yavaş yavaş nemli bir buharla kaplanıyordu. Lambalar dumanları tüterek korlanıyordu.

Yahudiler aralarında iş konuşuyorlar, ya eğlenmek

ya da alışkanlıklarını yitirmemek için birbirlerine Bolşeviklerin aylar önce el koydukları arsalarını, madenlerini, evlerini satıyorlardı. Şimdiki hükümet biçiminin kalıcı olduğuna inanmak kötü niyet belirtisi sayılıyordu. Yeni rejime en fazla iki ya da üç ay ömür biçiliyordu. Karamsarlar bütün kışı vermeye razıydılar. Aralarında ruble, Fin markkası ve İsveç kuronu alışverişi de yapıyorlardı. Kur öylesine istikrarsızdı ki dışarıda kar yağarken, peluş ve bambu döşeli bu küçücük, kapkara salonda bir haftadan diğerine servetler kazanılıyor ya da kaybediliyordu.

Ruslar önce kibirli, mesafeli, kuşkucu, ama giderek daha ilgili ve meraklı bir tavırla onları dinliyor, yavaş yavaş onların oturdukları yere yaklaşıyorlardı. Gecenin başında "İsrailliler" diye küçümsedikleri kişileri, gecenin sonunda kucaklayıp öpüyorlardı.

Kendi aralarında şöyle konuşuyorlardı hatta:

"Yavaş yavaş ısınıyor insan. İçlerinden bazıları pek sevimli..."

Yahudilerse şöyle diyorlardı:

"Hiç de görünmek istedikleri kadar aptal değiller aslında. Hayatını kazanmak zorunda kalsaydı, prensten mükemmel bir borsa simsarı olurdu."

Böylece zamanın felaketleri tarafından birbirine itilmiş bu iki uzlaşmaz ırk, çıkar, alışkanlık ve düşmanlıkla birbirine bağlanarak kaynaşıyor, birlik içinde yaşayan mutlu, küçük bir toplumun unsurlarını oluşturuyordu.

Kalın puroların dumanı yavaşça havaya yükseliyordu. Değerleri gün geçtikçe düşen banka hissesi paketleri yerlerde yuvarlanıyordu. Kimse bunları yerden toplamaya tenezzül etmiyor, sonunda da çoğunlukla köpeklerin dişleri arasında parçalanıp gidiyorlardı. Bazen, çıtır çıtır karla kaplı terasa çıkıldığında ufukta zayıf bir ışığın titrediği görülüyordu.

"Terrioki yanıyor," diyorlardı kayıtsızlıkla ve bir anda omuzlarını, sırtlarını kaplayan karları silkeleyerek içeri giriyorlardı. Bu arada küçük siyah piyano, keteni andıran saçlarıyla ince, uzun, narin ve yabani bir veremli kızın parmakları altında çınlıyordu. Kız bütün gün kürklü başlığı başında, terasta hareketsiz oturur, akşam olunca bir gece kuşunun ışığa doğru çekilmesi gibi salonun ışıklarına doğru çekingence yürür, yol boyunca kendisine sorulan dostça sorulara cevap vermeden ve hiç durmadan ilerleyip salonun öbür ucundaki piyanonun yeşil pelüş taburesine otururdu. Akşam yükselen ateşi yanaklarını yakarken hiç durmaksızın çalar, Chopin'in bir gece müziğinden Handel'in bir rondosuna, oradan da neşeli bir ezgiye geçerdi.

Genç kadmlar Hélène'e dikiş dikmeyi, nakış işlemeyi öğretiyorlardı. Hélène burada kendini huzurlu ve mutlu hissediyordu. Çocukluğun sağlıklı canlılığına yeniden kavuşmuştu. Kar, rüzgâr, ormanda yapılan uzun koşular yüzüne canlı bir pembelik kazandırmıştı. Yüzünün rengini görebilmek için aynaya çekingen, kaçamak,

mutlu bakışlar atıyordu.

Genç kadınlar, "Bu küçük kız ne kadar da değişti," diyorlardı ona sevgiyle bakarak,"yüzüne renk geldi!"

Hélène, Barones Lennart'ın anlattığı hikâyeleri dudaklarını büzerek dinleyen, birbirlerine çocuklarından söz edip reçel tarifleri veren, uzaklardaki bir yangının yansıması camlarda büyürken başlarını lambaya doğru eğerek küçük altın iğneleriyle dantel örtülerine ince delikler açan bu aklı başında, genç anneler grubunu hiçbir şeye değişmezdi.

Cumartesi akşamları kızıl muhafızlarla hizmetçilerin dansını seyretmek üzere köye inilirdi. İçleri kürk ya da koyun derisiyle kaplı köylü kızaklarına doluşurlardı. Kızaklarda oturmanın imkânı yoktu. Bir ipe tutunarak dizilirler ve her sarsıntıda hepsi birbirinin üzerine yığılırdı.

Bayan Reuss, küçük oğluyla birlikte otelde kalırdı, ama kocası bu "balo"yu hayatta kaçırmazdı. Büyük oğlu sevgili Georges'unu yanına alır ve onu Bayan Haas'a emanet ettikten sonra Hélène'in yanına gelirdi. Gülümseyerek karanlıkta onun elini tutmaya çalışırdı. Pürtüklü yünden kalın eldivenini yavaşça sıyırıp, kızın belli belirsiz titreyen ince parmaklarını kendi parmaklarının arasına alırdı. Hélène kalbi küt küt atarak, hem ay ışığının hem de kızağın gövdesine iliştirilmiş bir fenerden çıkan dumanlı, titrek alevin aydınlattığı, kendisine doğru eğilmiş yüze bakardı. Fred'in dudaklarında, bir

kadınınkine benzeyen narin ve titreyen ağzında, alaycı ve müşfik bir gülümseme gezinirdi. Kürklü şapkasının üzerindeki kar, parlak ve katı küçücük yıldızlar gibi pul pul parıldardı. Hélène gözlerini yumardı. Bütün gün karın içinde koşup oynadıktan sonra bitkin düşmüş olurdu. Yeterli kızak bulunamadığı zamanlarda koşumsuz bir kızağı tepenin üzerinden son hızda aşağı bırakırlardı. Kızak mutlaka donmuş bir taşa çarpar, içindekileri yumuşak ve kalın karın içine olduğu gibi boşaltırdı... Hélène tehlikeli oyunların heyecanına, yaramazlıklara, erkek çocuklarının taşkınlıklarına yeniden kavuşmuştu.

Cumartesi baloları tavan tahtaları iyi birleştirilememiş olduğundan, tek tük yıldızların hafifçe aydınlattığı kara gökyüzünün göründüğü, bir Noel çadırını andıran hangarda yapılıyordu. Mızıka, davul ve bakır üflemeliler çalan müzisyenler banklara ata biner gibi otururlardı. Erkekler dolu tüfeklerini omuzlarına alır, ayı avlamakta kullanılan büyük palalarının geyik ayağından kılıfları bellerinde sallanırken dans ederlerdi. Botlarını alt katta depolar olduğu için kuru ot parçalarıyla kaplanmış zemine vurduklarında kimi zaman kokulu bir bulut yükselirdi. Kızlarsa kırmızı önlükler takar, bağlılıklarını abartıyla vurgulamak için sarı saçlarına da kızıl kurdeleler bağlarlardı. Dans ederken açılan elbiselerinin altından kırmızı jüponlar görünürdü.

Bazen kapı açılır ve buzdan bir nefes odayı doldurdu. Kapı eşiğinden ay ışığının aydınlattığı köknarlar

görülüyordu. Dümdüz, hareketsiz, gümüş rengi ağaçların buzlu, katı ve çelik gibi parlak dalları gecenin karanlığında parıldıyordu. İçine kardan hâlâ ıslak ve beyaz, taze ağaç kütükleri attıkları soba homurdanıyordu. Dans edenlerin soluklarının buğusu kalpaklardan ve kürklü şapkalardan çıkan buhara karışıyor, odayı yoğun bir duman kaplıyordu. Hélène tahta masalardan birinin üzerine oturmuş ayaklarını havada sallıyor, tam karşısmda ayakta duran Fred Reuss ise kızın bacağını sertçe sıkıyordu. Hélène geri çekildi, ama arkasındaki çift masanın üzerine devrilmiş, yarı yatar halde öpüşmekteydi. Tekrar genç adama doğru yaklaştı. Bu yeni zevkin, Fred'in vücudundan, bileğini hafifçe sıkarak okşayan elinden yükselip ta yüreğine kadar çıkan sıcaklığın tadını sessizce çıkarıyordu. Yüzünü ışık yanağına düşecek şekilde uzatıyordu, çünkü diri ve ateşli kanla kıpkırmızı yanağının genç, sıkı ve pürüzsüz olduğunu biliyordu. Işıldayan beyaz dişlerini göstermek için gülüyordu. Fred'in sıktığı, kendi vücuduyla masanın arasına dayadığı ince, esmer elinin havada asılı durmasına izin veriyordu. Tavana içleri parlak sarı zeytinyağıyla dolu petrol lambaları asılmış, dans yeniden başlamıştı. Zemin döşemelerini gıcırdatıp inildeten salon dansı kısa sürede tam bir karmaşaya dönüşüyordu. Hélène, Reuss'un kollarında sıçrıyor, dönüyor, rengi solup dudakları büzülürken ruhunda tatlı ve baş döndürücü bir sarhoşluğun yükselmekte olduğunu hissediyordu. Dans

çiftleri birbirlerine yakınlaştırdıkça kurdeleler, kızların uzun saç örgüleri Hélène'in çevresinde uçuşuyor, kamçı gibi yüzüne çarpıyordu.

Erkekler yeterince dans edip kaçak içkilerden doyuncaya kadar içtikten sonra ellerine mavzerlerini alıp tavana kurşun sıkıyorlardı. Hélène masanın üzerine çıkmış, kollarını Reuss'un omuzlarına dayamış, tırnaklarını heyecanından fark etmeksizin adamın sırtına geçirerek hayranlıkla bu oyunu seyrediyor, artık alışkın olduğu barut kokusunu içine çekiyordu. Reuss'un büyük oğlu, ilkbahardaki çimenler gibi kısacık kesilmiş saçları, çadır bezinden kazağının üzerinde yarı açık kürk mantosuyla neşe içinde ortalıkta zıplıyordu. Adamlar fişekler tükenince dövüşmeye başlıyorlardı.

Fred Reuss üzüntüyle konuştu:

"Haydi, gitme zamanı, karım ne der sonra? Saat neredeyse on iki oluyor, haydi çabuk..."

Dışarı çıktılar. Atlar arada bir karla kaplı başlarını sallayarak buzlu toprağı kokluyorlardı. Boyunlarındaki ziller sallandıkça gizemli, tatlı çınlamalar, ormanı ve buzdan zırhı içindeki nehri geçip uzaklaşıyordu. Uyuklayan Hélène ve Reuss, tepeyi çıkmakta olan atların her adım atışında tatlı tatlı sallanıyorlardı. Hélène yanaklarının alev alev yandığını hissediyordu. Uykusuzluk, yorgunluk ve duman gözkapaklarını kemiriyordu. Kayıtsız gözleriyle kış göğünde yavaş yavaş yükselmekte olan pembe mehtabı arıyordu.

3

Hélène ıslık çalarak köpeklerini çağırdı ve bahçe kapısını gürültü etmeden açarak dışarı çıktı. Gökyüzü solgun ve parlaktı. Ormanda tek bir kuş ötüşü bile duyulmuyordu. Seyrek, alçak, buzlu köknarların arasında, kalm karın üzerindeki yıldız şeklinde izler, buradan hayvanların geçmiş olduğunu gösteriyordu. Köpekler toprağı kokladıktan sonra, Hélène ve Reuss'un bir haftadır her gün buluştukları ormana doğru koştular.

Adam ormana başlarda oğullarıyla birlikte geliyordu ama sonra yalnız gelmeye başladı. Ormanın öbür ucunda terk edilmiş bir ev vardı. Kapısında taştan yapılma iki aslan heykeli bulunan, su yeşiline boyalı ahşap, eski bir tatil evi, bir "datcha" idi bu. Herhalde evin içinde yangın çıkmış, sonra da söndürülmüştü. Duvarlarından biri is lekeleriyle kapkaraydı. Camlar dışarıdan taşlar atılarak kırılmıştı. İnsan ayaklarının ucunda yükselince içerideki eşyayla dolu, karanlık salonu görebili-

yordu. Bir gün Reuss kolunu pencereden içeri sokarak duvardan bir fotoğraf almayı başarabilmişti. Uzun bir sonbahar ve ateş yakılmadan geçen kışın nemi çerçeve içindeki fotoğrafı sarartmış, kabartmıştı. Fotoğrafta bir kadın vardı. Hatlarından bir çeşit umutsuz ve karanlık bir şiirsellik okunan bu yabancı kadının yüzüne uzun süre huzursuzlukla baktılar. Sonra da onu bir köknarın dibine, karın altına gömdüler. Evin mühürleri sökülmüş kapıları yarı yarıya bozuk zıvanalarının içinde öne arkaya sallanıyordu.

Reuss, o gün Hélène'i beklerken hangara girmiş ve koşum takımlarının içinden birkaç hafif Fin kızağı çıkarmıştı. Maden şeritlere monte edilmiş sıradan bahçe iskemlelerine Fin kızağı deniyordu. Bu iskemlelerin arkalıklarına beceriksiz kocaman harflerle çocuk isimleri kazınmıştı. Köylülere bu evde oturanların akıbeti sorulduğu zaman sanki Rusçayı, hatta her türlü insan dilini unutmuş gibi davranıyor, küçük, acımasız gözlerini kısıp cevap vermeden arkalarını dönüyorlardı.

Hélène, evin verdiği, ifade edilemeyen terk edilmişlik ve hüzün duygusunun çekiciliğine kapılmış bir halde çevresinde dolaşırken Fred Reuss yanına geldi ve gülerek saçını çekti:

"Bırakın artık şu evi! Yaşlılık, mutsuzluk ve ölüm kokuyor! Haydi benimle gelin küçük kız..."

Hafif bir eğimle ovaya kadar inen buzlu yolu işaret etti:

"Bu tarafa!"

Fin kızakları bir kişi iskemlede otururken diğerinin arkadan itmesiyle hareket ettirilirdi. Ancak bu şekilde ilerlemek Hélène ve Reuss'a çok yavaş geliyordu. İkisi birden kızağın arkasına atlayıp onu karın içinde itiyorlardı. Kızak yokuş aşağı yuvarlanıyor, giderek hızı artıyordu. Rüzgâr kulaklarında uğulduyor, yüzlerini acımasızca kamçılıyordu.

"Dikkat! Dikkat!" diye haykırdı Reuss ve neşe dolu kahkahası buz gibi temiz havada çınladı. "Dikkat! Ağaç! Taş! Düşüyoruz! Öleceğiz! Sıkı tutunun Hélène! Ayağınızı yere vurun! İşte böyle! Bir daha! Bir daha! Daha hızlı! Ah, harika bu!"

Solukları kesildiği için hiç ses çıkarmadan, ovaya inen buzdan beyaz yokuş boyunca baş döndürücü bir hızla kayıyorlardı. Kızak bir ağaç köküne çarpıp taşıdığı yolcuları karların içine devirinceye kadar kaymaya devam ettiler. Hiç bıkmadan on kere, yüz kere kızağı tepenin üzerine taşıyor, kendilerini donmuş yokuş boyunca kaymaya bırakıyorlardı.

Hélène, genç adamın ateşli nefesini boynunda hissediyordu. Acımasız soğuğun yaşarttığı gözlerinden yanaklarına akan yaşlar daha o silmeye fırsat bulamadan rüzgârla kuruyordu. Her ikisi de farkında bile olmadan çocuklar gibi neşeli, tiz çığlıklar atıyorlar, ayaklarıyla buzlu toprağa vuruyorlardı. O zaman küçük kızak zıplıyor ve bir ok gibi tepeden aşağı uçuyordu.

Sonunda Fred şöyle dedi:

"Baksanıza... Bu yeterince hızlı gitmiyor. Bize gerçek bir kızak gerek..."

"Ne yapacağız peki?" diye sordu Hélène. "Geçen sefer kızaklardan birini mahvettiğimizden beri arabacı şüphelenmeye başladı, artık koşumları kilit altında tutuyor. Ama ben buradaki hangarda bir kızak görmüştüm..."

Koşarak hangara döndüler ve orada buldukları kızakların en güzeli olan, kırmızı boyalı ve çevresine bir sıra çıngırak konmuş kızağı aldılar. Bu kızağı yukarı çıkarmakta biraz zorlanmışlardı, ama bir kez hızını aldıktan sonra aşağı inişteki sürati dünyada hiçbir şeyle karşılaştırılamazdı. Kar yüzlerine çarpıyor, solukları kesildiği için aralık duran dudaklarından içeri giriyor, gözlerini kör ediyor, yanaklarını kamçılıyordu. Hélène hiçbir şey göremiyordu. Ovanın pırıltılı beyazlığı, parlak ve kırmızı kış güneşinin ışıkları altında parıldıyordu. Yavaş yavaş rengi solarak pembeleşmeye başlayan güneş, karın üzerinde kızıl bir ateş yakıyordu.

"Ne sarhoşluk!" diye düşündü Hélène.

Kaç kere düştüklerini saymıyorlardı bile. Yine böyle bir düşüşle kendilerini dibinde buldukları bir çukurdan güçlükle çıkarlarken yanakları buz parçalarıyla çizik içinde kalmış Reuss, gülmekten gözünden yaşlar akarak konuştu:

"Anlaşıldı, sonunda kafamızı kıracağız! En iyisi güvenli Fin kızağımıza geri dönelim."

"Hayatta olmaz! İşin en zevkli kısmı karlarda yuvarlanmak!"

"Ya sahi mi? Demek böylesini tercih ediyorsunuz," diye mırıldandı Reuss. Kızı tutup kendine çekti ve bir an sıkıca göğsüne bastırdı. Duraksıyor gibiydi. Kız tam karşısında durmuş, bütün masumiyetini geri kazanmış, neşeli gözleriyle yüzüne bakıyordu. Adam birden konuştu:

"Madem karda yuvarlanmayı seviyorsunuz, omzuma tutunun o zaman!"

Kızı belinden kavrayıp sırtına aldı, sonra da onu birkaç adım öteye, bir kar yığının üzerine fırlattı. Kız korku ve zevkle çığlık atıyordu. Kuş tüylerini andıran karların içinde yuvarlandılar. Kar yarı açık süveterinin yakasından içeri girip boynundan aşağı akıyor, eldivenlerinin içine sızıyor, ağzını buzlu ve şerbet kokulu bir tatla dolduruyordu. Hélène'in yüreği mutlulukla çarpmaktaydı. Gökyüzünü vaktinden önce kaplamakta olan alacakaranlığa iç sıkıntısıyla baktı.

"Hemen otele dönmüyoruz, değil mi? Biraz daha burada kalalım," diye yalvardı. "Daha hava kararmadı."

Fred üzülerek cevap verdi:

"Olmaz, gitmemiz gerek."

Hélène ayağa kalkıp üzerini silkeledi ve birlikte yola koyuldular. Karla kaplı arazi yalnızca bir ışık hüzmesiyle aydınlanıyordu ve karanlık alışılmadık bir hızla çökmekteydi. Ortalık yumuşak bir leylak rengindeydi şimdi. Aydınlık gökyüzündeki solgun kış mehtabı donmuş bir gölün üzerinde yavaşça yükselmekteydi. Çok uzaklardan, uzun aralıklarla top sesleri duyuluyordu. Dalgın dalgın sesleri dinlediler. Aylardır süren bu yumuşak gürleyişler öyle sıklaşmıştı ki artık onları duymuyorlardı bile. Peki nereden geliyordu bu sesler? Kim ateş ediyordu? Kime? İnsan ruhu doyma noktasma geldikten sonra dehşetin belli bir derecesine kayıtsızlık ve bencillikle tepki veriyordu. Yorgun ve mutlu, yan yana yürümekteydiler. Hélène, Reuss'un gözlerini üzerinden hiç ayırmadığını hissediyordu. Birdenbire adam durdu ve kızın yüzünü kendine çevirdi. Yanağını yanağına yaklaştırdı, bir an hayranlıkla teninin dokusuna, tenin altında alev alev akmakta olan kanın kırmızı yansımasına baktı ve tıpkı bir çiçeği koklarmış gibi kızın yüzünü kokladı. Alev alev yanan tereddütlü bir öpücük kızın aralık duran dudaklarına hafifçe dokundu. İlk öpücüktü bu, ilk kez bir erkeğin dudakları dudaklarını böyle okşuyordu. Hélène'in ilk hissettiği şey korku ve öfke oldu. Haykırdı:

"Ne yapıyorsunuz siz? Delirdiniz mi?"

Yerden bir kar topağı aldı ve genç adamın yüzüne fırlattı. Ancak Reuss yana sıçrayarak kaçtı. Hélène ada-

mın güldüğünü duyunca öfkeyle tekrar haykırdı:

"Sizi bana dokunmaktan men ederim, anladınız mı?" Sonra da artık iyice kararmış olan buzlu yol boyunca koşarak otele doğru ilerledi. Dudaklarında iştahlı, genç dişlerin tadını hissediyordu ama bunun üzerinde durup düşünmeyi, bu yeni ve yakıcı hazzın tadını çıkarmayı reddediyordu.

"Beni bir oda hizmetçisiymişim gibi öpüverdi," diye düşündü. Hiç durmadan annesinin odasına koştu ve kapıyı şöyle bir tıklatıp telaşla açtı.

Kanepede Bella ve Max sessizce oturuyorlardı. Hélène daha önce de birçok defa onları bu şekilde yakalamıştı... Ancak bu defa canını sıkan başka bir şey vardı. Bu iki insan arasında ilk defa bir çeşit şefkat, bir tür aşk havası hissediyordu. Günah ya da tutku değil, daha insani, daha sıradan bir sevgi...

Bella yavaşça başını çevirdi.

"Ne istiyorsun?"

"Hiç," dedi Hélène yüreği sıkışarak, "hiçbir şey... Düşündüm ki... ben..."

Sustu.

Annesi mırıldandı:

"Haydi dışarı çık o zaman. Daha hava kararmadı. Fred Reuss'la birlikte geldiğini gördüm. Haydi git de onunla ve oğullarıyla oyna..."

"Onu bulmamı mı istiyorsun?" diye sordu Hélène ağzının kenarında hınzır ve hüzünlü, küçücük bir gülümsemeyle. "İstersen gider bulurum."

"Evet, git dedim ya," dedi Bella.

4

Ertesi gün pazardı. Hélène küçük salona girdi ve buzlanmış cama üfleyerek gökyüzüne baktı. Dışarıda her şey olağanüstü neşeli, berrak ve sakindi. Beyazlar giymiş çocuklar karla kaplı bahçede oynuyorlar, güneş parlıyor, evin içindeyse sıcak pasta ve krema kokusuna yeni yıkanmış döşemelerin ıslak tahta kokusu karışıyordu. Havada bir tatil gününün masum neşesi solunuyordu.

Hélène üzerinde beyaz pamuklu kumaştan kolalı elbisesiyle, güneşte parlayan eskimiş aynanın karşısında durmuş, bir yaz günü suya doğru eğildiğinde gördüğüne benzer bulanık, belirsiz, mavimsi yansımasına gülümseyerek bakıyordu. Fred Reuss'un içeri girdiğini görünce arkasına dönmeden onu aynadan başıyla selamladı.

Yalnızdılar. Adam onu bir gün öncekine göre daha yumuşakça ve Hélène'in hiç tanımadığı alaycı bir seve-

cenlikle kendine doğru çekti. Hélène bu kez onun kendisini öpmesine izin verdi. Hatta yüzünü, ellerini, dudaklarını ona doğru uzatarak bu zevk dalgalarının, bedenini kaplayan bu keskin mutluluğun tadını çıkardı.

Adamın sanki kendisinden bile genç olduğunu hissediyordu. Kuşkusuz, en çekici yeri olan gözlerinde hiç bozulmamış, dirençli bir gençlik parlıyordu. Şefkatli, şaşkın, güvenli, hınzır, heyecanlı ve çocuklar gibi şendi. Çocuklarıyla birlikte oyun oynarlarken sık sık küçük tepenin üzerine çıkar sonra geri gelirdi. Hélène bunu çocuklarından uzaklaşmak ya da ona kaçamak öpücükler verme fırsatı bulmak istediği için değil, tıpkı Hélène gibi temiz havayı, güneşi, ıslak ve yumuşak karların içinde çığlıklar atarak yuvarlanmayı her şeyden çok sevdiği için yaptığını hissediyordu. Artık neredeyse bütün zamanlarını birlikte geçiriyorlardı. Hélène'in ona beslediği o tatlı, hoşgörülü şefkat, öpücüklerinin vücudunda uyandırdığı güçlü hazzı daha da artırıyor, keskinleştiriyordu. Ama asıl sevdiği şey, adamın onun içinde uyandırdığı gurur duygusu ve kadınlık gücünün farkına varmasını sağlamasıydı. Fred'in, yirmili yaşlarında oldukları için Hélène'e tepeden bakan genç kızlar yerine kendisine gelmesi ne büyük bir zevkti! Bazen sessiz öfkesinin tadını çıkarmak için oyunlar oynuyordu. Örneğin o bahçede kendisini beklerken gidip karısının yanına oturuyor, başını öne eğip dikiş dikiyordu. Terastan koşarak inerken adam onu uçuşan saçlarından yakalıyor ve öfkeyle fısıldıyordu:

"Daha bu yaşta gerçek bir kadın kadar sinsi!"

Gülüyordu gerçi, ama Hélène dudaklarının kenarındaki burukluktan, arzunun yüzünü solduran gölgesinden asla bıkıp usanmıyordu. Fred de kendi gücünün farkındaydı:

"İleride, biraz daha büyünce beni minnetle hatırlayacaksınız, çünkü eğer isteseydim... Öncelikle size öyle bir acı çektirebilirdim ki ağırlığını bütün ömrünüz boyunca taşır, aşka karşı bu müthiş güveni bir daha asla kendinizde bulamazdınız... Hem sonra... Neyse bunu daha sonra kendiniz anlayacaksınız ve beni dostlukla anacaksınız... Diyeceksiniz ki: 'Zamparanın, etek düşkününün biriydi, ama bana çok efendice davrandı.' Ya da belki, 'Ahmağın tekiydi," diye düşüneceksiniz. Bu, biraz da nasıl bir kocanız olacağına bağlı..."

Bu arada bahar yaklaşıyor, ıslak, kara ağaçların kaygan gövdeleri gizli bir yaşamla filizleniyordu. Kalın kar örtüsü altında hapsolmuş suyun ilk titreyişleri duyulmaya başlamıştı. Taze karın artık üstünü örtemediği tekerlek izleri kurumuş çamurla kapkaraydı. Top sesleri her geçen gün biraz daha belirginleşiyordu. Beyazlar, daha sonraları yeni cumhuriyetin çatısını oluşturacak olan düzenli birlikler, kuzeyden inmekteydiler.

Akşamları, artık soğukkanlılıklarını ve gururlarını yitirmiş insanlar, odalarında hararetle kemerlerinin ve giysi astarlarının içlerine yabancı paralar, değerli eşyalar dikiyorlardı. Bu paniğin içinde kimsenin Hélène'i ya da

Fred Reuss'u düşünecek hali yoktu. Yangınlar giderek yaklaştığı, hareketli ve titrek bir çember halinde köyü kuşattığı için, gece iner inmez salonun camları kırmızıya boyanıyor, doğudan esen rüzgârsa hafif bir barut ve duman kokusu taşıyordu. İkisi her gece salonda tek başlarına oturuyor, sallanıp gıcırdayan alçak ve sert bambu kanepede sessizce, uzun uzun öpüşüyorlardı. Kapı açıktı, koridordan ayak sesleri ve konuşmalar duyuluyordu. Petrol az olduğundan gaz lambası kırmızımsı, solgun ve titrek bir ışık veriyordu. Hélène, Fred'in dizlerine uzandığı zaman bütün dünyayı unutuyor, yanağında sevgilisinin canlı ve düzensiz kalp atışlarını hissediyor, içleri gülen güzel, kara gözlerini ve onları hüzünle yumuşunu hayranlıkla izliyordu.

"Karınız, dikkatli olun," diyordu bazen yerinden kımıldamadan.

Ama o hiç kulak asmıyor, Hélène'in aralık dudaklarından süzülen soluğunu içine çekmeye devam ediyordu:

"Ah, rahat bırak beni. Bu karanlıkta kimse bizi göremez... Umurumda bile değil ki zaten," diye mırıldanıyordu, "hiç umurumda değil."

"Ama bu akşam içerisi çok sessiz," dedi sonunda adamdan uzaklaşarak.

Adam bir sigara yaktı ve gidip pencerenin kenarına oturdu. Gece donuk, ağır ve ışıksızdı; camlarda buzdan gözyaşları parıldıyordu. İhtiyar köknarlar usulca çıtırdı-

yor, dalları bir insanın iç çekişine benzer boğuk bir sesle sallanıyordu. Birdenbire ağaçların arasında bir fener alevi belirdi:

"O ne öyle?" dedi Hélène umursamadan.

Reuss cevap vermedi. Pencereye doğru eğilmiş, gözleriyle şimdi sayıları artmış olan ışıkları takip ediyordu. Her köşeden bir tane çıkıyor, bazıları sönüyor, sonra tekrar yanıyor, tıpkı bir balenin figürleri gibi birbirlerinin yanından, altından, üzerinden geçiyorlardı. Adam omuzlarını kaldırdı:

"Anlaşılır gibi değil... Bir, iki, üç tane kadın mantosu görüyorum," dedi yüzünü cama yapıştırarak. Ama orada ne işleri olabilir ki? Karın içinde bir şey arıyorlar sanki," dedi binayı çevreleyen küçük alevleri tek tek sayarak. Ama ışıklar yavaş yavaş uzaklaşmaktaydılar.

Bıraktığı yerde duran Hélène'in yanına döndü. Kız gözkapaklarını güçlükle açık tutarak gülümsüyordu. Şafak vaktinden akşama dek kızaklar, kayaklar, ormanda koşular, bir de bu bitirip tüketen öpüşmeler... Gece olur olmaz gözü yatağından başka bir şey görmüyor, sabaha kadar uzun ve tatlı bir uyku çekmeyi istiyordu.

Adam yanına oturdu ve açık duran kapıya aldırmadan onu tekrar öpmeye başladı. Bu yavaş ve sessiz öpücüklerden, korlanıp tüten lambanın kızıl aydınlığından, bu kusursuz kaygısızlıktan, bu neşeden, bütün dünya batacak bile olsa hiçbir şeyin dişlerinin arasına aldığı bu ıslak ağzın tadmdan veya bu güçlü, esnek ellerin ok-

şamalarından daha değerli olmadığı duygusuna kapılmaktan tatlı ve keskin bir zevk alıyordu. Birden iki elini birden uzatarak onu itti.

"Ne oldu? Benden korkuyor musun?" diye sordu adam.

"Hayır," diye cevap verdi Hélène, "neden korkacakmışım?" Bir kadın gibi öpüşmesine rağmen koruduğu bu çocuksu masumiyet adamın arzusunu daha da kışkırtıyordu.

"Hélène," diye mırıldandı Fred.

"Evet?"

Fısıltıyla konuşuyordu Fred; dili gizemli bir sarhoşlukla peltekleşmiş gibiydi. Yüzünün solgunluğu, dağılmış saçları, titreyen dudakları kızı biraz ürkütse de Hélène'e hâkim olan asıl duygu kibirli ve vahşi bir zevkti.

"Beni seviyor musun?"

"Hayır," dedi kız gülümseyerek.

Ağzından şimdiye kadar tek bir şefkatli sözcük, bir tanecik aşk itirafı çıkmamıştı...

"Beni sevmiyor," diye düşünüyordu Hélène. "Benden zevk alıyor o kadar. Ona karşı budala bir âşık, uysal bir küçük kız gibi davranmadığım için de benden sıkılmıyor, hâlâ yanıma geliyor..."

Kendini çok akıllı, çok olgun, çok kadınsı hissediyordu.

"Sizi sevmiyorum dostum, ama hoşuma gidiyorsunuz," dedi.

"Büyümüş de küçülmüş! Hadi oradan! Sizden nefret ediyorum," dedi adam onu öfkeyle iterek.

Bayan Haas içeri girdi ve heyecanla bağırdı:

"Gördünüz mü?"

"Hayır, ne oldu?"

Kadın cevap vermedi. Lambayı eline alıp sıcaklığıyla camın buzunu eritmek için pencereye yaklaştırdı:

"Bir saat önce hizmetçilerin dışarı çıktığını gördüğümden eminim. Orman tarafına doğru koşarak uzaklaştılar, o zamandan beri de geri dönmediler!"

Yüzünü cama yapıştırdı, ama koyu karanlıkta bir şey seçilmiyordu. Pencereyi aralayınca kır saçları rüzgârda dalgalandı:

"Nereye gittiler? Hiçbir şey görünmüyor ki! Ah, bu işin sonu kötüye varacak! Beyazlar her geçen gün yaklaşıyorlar. Köyü ele geçirmeye niyetlendilerse bize gelip haber verirler mi sanıyorsunuz? Ama yaşlı bir kadını kim dinler ki? Göreceksiniz ama, göreceksiniz! Umarım yanılıyorumdur, ama felaketin yaklaştığını hissediyorum," diye haykırdı başını sallayarak, tıpkı yaşlı bir Kassandra gibi tiz ve iniltili bir sesle.

Hélène ayağa kalktı ve gidip mutfağın kapısını açtı. İçeride ateşin yakılmış olduğunu, boş odanın içinde yanmaya devam ettiğini gördüler. Ateşin ışığında ku-

rulmuş sofra, hazırlanmış akşam yemeği görülüyordu, ama normal zamanda ayak sesleri ve konuşmalarla dolan mutfakta tek bir yaşam belirtisi yoktu. Yan odadaki çamaşırlık da bomboştu, ama nemli çamaşırlar ütü tahtalarının üzerlerine özenle yerleştirilmişti. Birileri gelip hizmetçileri uyarmış, onlar da anında kaçmış olmalıydılar.

Hélène kapının önüne çıkıp seslendiyse de cevap veren olmadı.

"Köpekleri de götürmüşler," dedi çıplak başını kaplamış karları silkeleyerek içeri girerken. "Hiç sesleri çıkmıyor, oysa benim sesimi tanırlar..."

Bir kadın göründü:

"Beyazlar köyü kuşatmış," diye haykırdı.

Kapılar açıldı, her birinden elinde mum taşıyan insanlar çıkıyordu çünkü yatak odalarında aydınlanmanın tek yolu mumlardı. Titrek, küçük ışıklar bir odadan diğerine doğru havada uçuşuyordu. Uykularından uyandırılmış çocuklar ağlıyorlardı.

Hélène salona döndüğünde içerisi yavaş yavaş dolmaktaydı. Kadınlar camlara koşuşturup alçak sesle söyleniyorlardı:

"Olacak iş değil... Hiçbir şey duymadık..."

"Nasıl duyacaktınız? Bize haberciler göndereceklerini mi sanıyordunuz?" diye sordu Bayan Haas sırıtarak.

"Ah," dedi Reuss, Hélène'in kulağma, "şu kadını gö-

türün buradan da daha fazla duymayayım sesini. Yoksa uğursuz karganın boynunu kıracağım!"

"Dinleyin!" diye haykırdı Hélène.

Mutfak kapısı sessizliğin içinde sertçe çarpıyordu. Herkes sustu.

Kapıda hizmetçilerden biri, oğlu kızıl muhafızlardan olan yaşlı Rus aşçı kadın belirdi. Karla kaplı siyah mantosunun içinde yüzü bitkin ve yabaniydi, beyaz saçlarıysa karmakarışık bir halde alnına düşmüştü.

Çevresini saran kadınlara bakarak istavroz çıkardı ve yavaşça konuşmaya başladı:

"Hjalmar, Olaf, Ivan ve Eric'in ruhları için dua edin. Onlar ve köyün diğer çocukları bu gece Beyazlar tarafından esir alındı. Alıp götürüldükten sonraysa kurşuna dizildiler ve cesetleri öylece ormana atıldı. Biz kadınlar, cesetleri gömmek için almak üzere ormana gittik, ama rahip mezarlığa girmemize izin vermedi. Komünist köpeklerin Hıristiyan topraklarında gömülmeye ihtiyacı olmadığını söyledi. Onları ormana gömeceğiz. Tanrı yarımcımız olsun!"

Kapıyı ardından kapatıp yavaşça çıktı. Hélène pencereyi açarak kadınların gece karanlığında gözden kayboluşlarını izledi. Her biri ellerinde bir kürek ve karı aydınlatan bir fener taşıyordu.

"Peki ya biz?" diye haykırdı şişman Lévy, "biz burada ne olacağız?"

Hélène arkasında karmakarışık bir uğultu duyuyordu:

"Bizim Beyazlardan korkmak için bir nedenimiz yok, orası kesin. Ama savaş alanının tam ortasındayız. Hemen bu gece gitmek en iyisi!"

"Ben demedim miydim?" diye mırıldandı ihtiyar Bayan Haas büyük bir tatminle.

Xenia Reuss sordu:

"Fred! Çocukları uyandıralım mı?"

"Tabii! Sıkı giydirmemiz de gerek. Benimle kim atları almaya gelmek ister?"

İhtiyar Haas hırıltılı sesiyle tavsiye etti:

"Sabaha kadar bekleyin. Her yer çok karanlık şimdi. Serseri bir kurşuna hedef olabilirsiniz. Hem sonra gecenin bir yarısı, bu soğukta, yanınızda kadın ve çocuklarla nereye gideceksiniz?"

Bütün anneler kollarında çocuklarıyla geliyorlardı. Çocuklar ağlamıyorlardı, ama gözleri hayretle kocaman açılmıştı. Reuss sabaha kadar zaman geçirmek için kâğıt oynamayı önerdi ve her akşamki gibi briç masalarına yerleştiler. Hélène çevresine baktı. Küçük, büyük bütün çocuklar annelerinin yanına oturmuş, annelerin her biriyse titreyen ellerini, sanki o küçücük el kurşunları durduracak güce sahipmişçesine, kendilerine yaslanmış omuzlara ve alınlara koymuşlardı.

Reuss karısına yaklaştı ve elini şefkatle koluna koy-

du.

"Korkma sevgilim, korkacak bir şey yok. Beraberiz işte," diye mırıldandı. Bunu duyunca Hélène görünmez bir mengenenin yüreğini sıkıştırdığını hissetti:

"Karısını ne kadar çok seviyor... Ama onu sevdiğini biliyorum zaten, karısı o," diye düşündü ağır bir öfkeyle: "Ne oluyor bana böyle? Ne olursa olsun çok yalnızım işte..."

Uzaklaşıp pencerenin yanına oturdu ve karın yağışını dalgınca izlemeye koyuldu. Adını koyamadığı bir acının pençesinde kıvranarak düşündü:

"Ona nasıl bakıyor, oğullarının elini nasıl tutuyor, oğullarını ne çok seviyor... Beş dakika önce sevgiyle öpüp okşadığı ben artık umurunda bile değilim... Ona "seni seviyorum" demediğime nasıl seviniyorum şimdi! Ama onu seviyor muyum? Bilmiyorum. Acı çekiyorum. Ama bu haksızlık, böyle acı çekmemeliyim, daha çok küçüğüm ben..."

Annesiyle Max'a nefretle baktı:

"Onlar yüzünden... Max'tan nefret ediyorum, onu öldürmek istiyorum," diye düşündü. Ama tam çocukça, zayıf beddualar dudaklarından dökülmek üzereyken, aklına ilk defa yeni bir fikir geldi:

"Ne kadar aptalım! Aslmda intikam, elimi uzatsam tutacağım mesafede. Bütün kadınların peşinden koştuğu Fred Reuss'u baştan çıkarmayı becerdim. Max da bir

erkek... Eğer istersem... Of! Tanrım bu fikri aklımdan uzaklaştır! Ama yine de... o kadın bunu hak ediyor. Benim zavallı Matmazel Rose'uma nasıl da acı çektirdiler. Bağışlamak ha? Neden bağışlayacakmışım? Ne diye? Evet biliyorum, Tanrı demiş ki: 'İntikam benimdir!' Ah, ne yazık ki ben bir azize değilim. Onu bağışlayamıyorum. Bekle, bekle biraz, göreceksin! Senin beni ağlattığın gibi ben de seni ağlatacağım. Sen bana iyiliği, bağışlamayı öğretmedin ki hiç! Bu kadar basit işte: Sen bana sadece senden korkmayı, bir de sofrada nasıl oturulacağını öğrettin, o kadar! Her şeyden nefret ediyorum, acı içindeyim, dünya kötü! Bekle, bekle sen, kadıncağız!"

Işık son bir kez titreştikten sonra söndü. Erkekler küfürler ederek yanan sigaralarını salladılar:

"Tabii bir damla gaz bile yoktur, mutfak bomboş..."

"Mumların nerede olduğunu biliyorum ben," dedi Hélène.

İki tane mum bulmuştu. Biri kâğıt oynayanların ortasına, diğeriyse piyanonun üzerine konarak Hélène'in bir daha görmek zorunda kalmayacağı bu sefil, küçük salonu aydınlattı.

Çocuklar uyukluyorlardı. Zaman zaman adamlardan biri şöyle diyordu:

"Aslında sakin sakin yataklarımıza gidip yatsak daha iyi ederiz. Burada kalmanın ne âlemi var? Burada ne yapıyoruz sanki?"

Kadınlarsa endişeyle karşı çıkıyorlardı:

"Ayrılmayalım, birlikte olmamız daha güvenli..."

İlk silah sesleri duyulduğunda saat gece yarısına yaklaşıyordu. Kâğıt oynayanlar renkleri solarak kâğıtları ellerinden bıraktılar:

"İşte bu sefer..."

Anneler çocuklarını kendilerine çekip eteklerine sardılar. Tüfek sesleri bir yaklaşıyor, bir uzaklaşıyordu.

"Işıkları söndürün," diye haykırdı biri can havliyle.

Mumlara doğru koşup birer nefeste ışıklarını söndürdüler. Hélène karanlığın içinde kesik kesik nefesler, iç çekişler duyuyordu:

"Tanrım, Tanrım, ulu Tanrım..."

Hélène sessizce güldü. Kurşun sesleri hoşuna gidiyor, vahşi bir heyecan bedenini neşeyle ürpertiyor, titretiyordu:

"Hepsi nasıl da korkuyor, nasıl da mutsuzlar! Ben korkmuyorum! Kimse için titremiyorum! Eğleniyorum ben, sadece eğleniyorum," diye düşündü. Savaş, tehlike ve risk onun için heyecan verici, korkunç bir oyuna dönüşüyordu. Daha önce benzerini hissettiğini hiç hatırlamadığı alaycı bir neşe, bir canlılık duyuyordu içinde. Bir çeşit sezgiyle bunun tadını çıkarmakta acele ediyor, gelecekte seveceği her canlı varlığın, sahip olacağı bütün çocukların, bu gücün, bu güvenin, bu soğuk cesaretin bir parçasını çalacaklarını ve sonunda onu da diğerle-

rine, karanlıkta sevdiklerine, kendi kanından olanlara sarılanlar sürüsüne benzeteceklerini şimdiden tahmin ediyordu sanki. Herkes susuyordu. Bütün anneler çocuklarını elbiseleriyle örtüyor, bir yandan onları soğuğa karşı korumaya çalışırken, bir yandan da hiçbirinin sabaha çıkamayacağına inanıyorlardı. Karanlıkta içleri altın dolu kemerlerin şıkırtısı duyuluyor, bir çocuk usul usul ağlıyordu. İhtiyar Haas'ın boynunu örten battaniye yere düşmüştü. İnleyerek söylenmeye başladı. Heyecanın ve bu buz gibi gecenin kalp hastası kocasını öldüreceğine inanan gözyaşları içindeki karısı öfke ve sevgiyle karışık bir sesle:

"Aman Tanrım," dedi. "Bazen nasıl da can sıkıcı oluyorsun, kocacığım..."

Max ve Fred Reuss atları getirmek üzere köye gitmişlerdi. Gece ilerliyordu, ama hâlâ dönmemişlerdi. Bayan Reuss sordu:

"Kimde alkol var? Geldikleri zaman içirmemiz gerek. Hava çok soğuk."

Sanki ovada sakin bir gezintiden döneceklermiş gibi son derecede yumuşak ve huzurlu bir sesle konuşmuştu. Hélène omuzlarını silkti.

"Zavallı kadın," diye düşündü. "Belki de hiç dönmeyeceklerini anlayamıyor demek ki."

Bayan Haas kemerine asılı anahtarlarını sallayarak dışarı çıktı ve odasmdan küçük bir içki şişesi alıp geri döndü. Bayan Reuss ona teşekkür edip şişeyi elinden

aldı. Tam o sırada birinin yaktığı bir kibritin ışığında Hélène genç kadının yüzünün kurşun renginde olduğunu gördü.

"Umutsuzluğa kapılamayacak kadar çok seviyor onu," diye düşündü, kalbinde gecikmiş bir pişmanlık duygusuyla. "İnsan bu kadar çok sevdiğinde ölümü asla kabullenemiyor olmalı. Aşkın onları koruyacağını düşünüyor. Geri dönmese bile, karda kaybolup gitse ya da serseri bir kurşunla vurulsa bile o yine beklemeye devam edecek. Sadakatle... Hiçbir şey fark etmemiş olması mümkün mü? Hayır, tam aksine uzun zamandır her şeyin farkında, ama buna alışmış olmalı. Sesini çıkarmıyor. Hakkı da var. Sevgili Fred'i yalnızca ona ait..."

Karanlığın içinde titreyerek endişeyle bir ışık arayan annesine baktığı sırada, Bayan Haas, Bella'ya yaklaşıp alçak, kalleşçe bir sesle konuştu:

"Neden endişeleniyorsunuz, sevgili Madam? Kızınız yanınızda ya..."

Hélène burada toplanmış insanların her birinin, yüreğini ona ister istemez açtığını hissediyordu. Pencerenin kenarma oturmuş bacaklarını sallayarak hiç durmayan tüfek seslerini dinliyordu. Bir süre sonra pencerelerden içeri kurşun girebileceği endişesiyle herkes teker teker odadan çıkmaya, merdivenlere doğru yol almaya başladı. Hélène hiç ses çıkarmadan içeri girip piyanonun taburesine oturmuş veremli kızla yalnız kalmıştı. Kız, odalarına çekilen ailelerin ahırlarındaki hayvanla-

ra özgü ılık huzurlarını bozmamak için usulca çalmaya başladı. Hélène pencere kepenklerinden birini aralayınca içeri sızan ay ışığı klavyenin ve canlı, hınzırca bir müzik çalmakta olan zayıf parmakların üzerine düştü.

"Mozart," dedi genç kız.

Sonra sustular. Daha önce tek kelime konuşmamışlardı, daha sonra da birbirlerini bir daha hiç görmeyeceklerdi. Hélène yüzünü ellerinin arasına almış, bu yumuşak, narin, alaycı armoniyi, bu berrak ve neşe dolu notaları, gecenin karanlığıyla ve ölümle alay eden bu gülüşü dinlerken baş döndürücü bir sarhoşlukla, kendisi olmanın, "herkesten güçlü ve herkesten özgür" Hélène Karol olmanın gururunu hissediyordu.

Sabah olunca seslendiler, atlar hazırdı.

"Herkese yetecek kadar yer olmayabilir," dedi Reuss. "Önce kadınlar ve çocuklar."

Ama hepsi birden itiraz ettiler:

"Olmaz. Hep birlikte."

Bella, Max'ın elini tuttu:

"Hep birlikte..."

Neden sonra Hélène'in varlığını hatırladı ve geçiştirircesine sordu:

"Mantonu aldın mı? Atkın? Atkın yok mu? Bu yaşa geldin, hâlâ her şeyini ben düşüneceğim."

Hélène, Reuss'un yanına süzüldü:

"Nereye gidiyorsunuz? Birlikte gidemez miyiz?"

"Hayır, dikkat çekmemek için ormanın bittiği yerde ayrılmamız gerek. Herkes kendi ailesiyle gidecek.

"Anlıyorum," diye mırıldandı.

Arabalar kapının önüne dizilmiş bekliyordu. Tıpkı şimdi ölmüş ve yerin dibine girmiş olan kızıl muhafızların dansını seyretmeye gittikleri zamanlarda olduğu gibi...

Uzaktaki alevler ufku aydınlatıyordu; karla kaplı köknarlarsa sabahın bu erken saatinde, yumuşak, gri gökyüzünün altında pembemsi görünüyorlardı.

"Elveda," dedi Fred. Dudaklarını Hélène'in soğuk yanağına gizlice bastırarak usulca tekrarladı:

"Elveda, küçüğüm..."

Sonra ayrıldılar.

5

Karol'lerin baharda, uzun ve yorucu yolculuğun sonunda nihayet vardıkları Helsinki beyaz, güler yüzlü, huzurlu, küçük bir şehirdi. Sokaklarını leylak çalıları süslüyordu. Gökyüzünün hiç kararmadığı, mayıs alacakaranlığının yumuşak şeffaflığının, süt rengi bir ışıkla sabaha kadar korunduğu mevsimdeydiler.

Hélène, Finlandiyalı bir papazın dul eşi olan Bayan Martens'in yanına pansiyoner olarak verilmişti. Çok erdem ve çok çocuk sahibi, saygıdeğer bir hanımdı bu. Ufak tefek, zayıf, çevik, sarı saçlı ve kuru tenliydi. Pembe burnu bir zamanlar soğuktan donmuştu ve ortasında hâlâ morumsu bir çatlak görülebiliyordu. Hélène'e Almanca öğretiyor, yüksek sesle *Mutter Sorge* okuyordu. O kitap okurken Hélène yaşlı, kuru boynunun sarı derisi altında yuvarlanan ve bir âdemelmasma benzeyen küçük, sivri kemiğe bakıyor, tek bir sözcük bile dinleme-

den kendince düşlere dalıyordu.

Burada mutsuz değildi, ama fena halde sıkılıyordu. Tek derdi Fred Reuss'u özlemek değildi. Hatta tam tersine onu şaşılacak derecede çabuk unutmuştu. Ama özgürlüğü, açık havayı, tehlikeyi ve bir kez tattıktan sonra şimdi artık aklından çıkaramadığı o coşkulu hayatı özlüyordu.

Akşamları küçük Martens'ler koro halinde şarkı söylüyorlardı: "*Oh Tannenbaum, oh Tannenbaum, wie grün sind deine Blätter!*"[10] Hélène onların uyumlu ve tatlı seslerini zevkle dinlerken bir yandan da düşünüyordu:

"Top sesleri... Tehlike, ne olursa olsun! Ama yaşamak... Yaşamak! Ya da bütün diğer çocuklar gibi bir çocuk olmak... Bütün diğer anneler gibi bir anneye sahip olmak... Ama hayır, artık çok geç... On altı yaşındayım, ama kalbim zehirlendi bir kere..."

Güz mehtabının soğuk aydınlığı yeşil bitkilerle süslü küçük salona akıyordu. Hélène pencerenin yanına gidiyor ve karanlıkta parıldayan körfeze bakarak düşünüyordu:

"Öcümü almak istiyorum. Onlardan öcümü alamadan ölecek miyim?"

Bu fikrin aklına ilk kez düştüğü o geceden beri bununla besleniyor, bundan zevk alıyordu:

"Sevgili Max'ını elinden almak! Bana çektirdikle-

10 (Alm.) "Ah çam ağacı, ne yeşildir yaprakların..." (ç.n.)

rinin hesabını her ikisine de ödetmek... Doğmayı ben istemedim ki! Ah, hiç doğmamış olmayı tercih ederdim ben aslında... Ama beni düşünen olmadı ki, orası kesin... Beni bu dünyaya getirdiler, sonra da büyümeye terk ettiler. Bu kadarı yetmez ki! Bu dünyaya çocuk getirip sonra da ona bir damlacık, bir lokmacık sevgi vermemek büyük bir suç!

"Öcümü alacağım! Ah, bundan vazgeçmem mümkün değil... Benden bunu isteme Tanrım! Bundan vazgeçmektense ölmeyi tercih edermişim gibi geliyor. Sevgilisini elinden almak! Hem de ben, küçük Hélène!"

Hélène annesiyle Max'ı yalnız pazar günleri görüyordu. İkisi birlikte gelip biraz oturuyorlar, sonra da kalkıp gidiyorlardı. Kimi zaman Max masanın üzerine birkaç markka bırakıyordu.

"Kendine şeker alırsın..."

Onlar gittikten sonra Hélène parayı hizmetçilere veriyor, bütün bedeninin nefretle titremesine engel olamıyordu.

Bu arada annesiyle Max arasında bir şeylerin değişmekte olduğunu fark etmişti. Henüz değişiklik çok yavaştı, kolay sezilemiyordu. Ama konuşmaları da susuşları da eskisinden farklıydı. Öteden beri hep kavga ederlerdi ama artık kavgalarının şiddeti artmış, sabırsızlık ve öfkeyle dolmuştu.

"Evli çiftlere dönüyorlar," diye düşündü Hélène.

Annesinin yüzüne acımasızlıkla uzun uzun bakıyordu. İstediği kadar uzun bakabilirdi çünkü annesinin sert bakışları asla onun tarafına dönmüyordu. Bella'nın gözleri Max'tan başka birini görmüyor gibiydi. Tutkulu bir dikkatle adamın yüz hatlarındaki her hareketi inceliyor, o ise kadının bakışlarının ağırlığına güçlükle katlanırmışçasına yüzünü başka tarafa çeviriyordu.

Bella'nın yüzü yaşlanmaya başlamıştı. Kasları gevşiyordu artık. Hélène pudra ve kremin altından kırışıklıklarını görebiliyordu. Fondöten bunları gizleyemeden sadece boyuyor, gözlerinin, dudaklarının ve şakaklarının çevresindeki ince ve derin çizgiler giderek artıyordu. Teninin boyalı yüzeyi çatlaklarla kaplanmaya başlamış, eski kremsi pürüzsüzlüğü kaybolmuş, pürtüklü, yağlı, kaba bir görünüme bürünmüştü. Boynunda kırk yaşa özgü üç çizgi belirmeye başlamıştı.

Bir gün her zamankinden çok daha uzun ve dayanılmaz bir kavganın ardından gelmişlerdi. Hélène bunu annesinin yüzündeki acı dolu huzursuz ifadeyi, büzülmüş ağzındaki titremeyi gördüğü an anlamıştı. Bella telaşlı bir hareketle kürkünü çıkarıp yatağa attı:

"Burası ne kadar sıcak! İyi çalışıyor musun, Hélène? Geçen yıl hiçbir şey yapmadm... Saçını ne çirkin tarıyorsun böyle! Bu geriye taranmış saç seni beş yaş büyük gösteriyor! Evlenme çağında bir kızım varmış gibi giyinmeye niyetim yok benim. Of! Max, kafese tıkılmış hayvan gibi dönenip durmasanıza! Hélène, söyle de bize

çay getirsinler..."

"Bu saatte mi?"

"Niye, saat kaç oldu ki?"

"Yedi. Sizi daha erken bekliyordum."

"Anneni bir saat fazladan bekleyebilirsin herhalde. Ah, ne nankör oluyor şu çocuklar! Bütün dünya öyle! Sizi sevecek, size acıyacak bir tek kişi yok! Hiç kimse yok..."

"Amma da doluymuşsun," dedi Hélène usulca.

"Susuzluktan ölüyorum," dedi Bella. Bir bardak su alıp kana kana içti. Gözleri yaşlarla dolmuştu. Bardağını yerine koyarken Hélène onun parmağını kaşlarında gezdirdiğini ve aynada kaygıyla yüzüne baktığını gördü. Gözyaşları fondöteni eritmişti. Max sıkılmış dudaklarının arasından güçlükle konuştu:

"Bu iş çirkinleşmeye başladı!"

"Ya, sahi mi? Öyle mi diyorsunuz? Ben bütün gece sizi beklerken arkadaşlarınızla ve o kadınlarla..."

"Hangi kadınlarmış onlar?" dedi Max abartıyla içini çekerek. "Üstüme kilit vurmak istiyorsunuz ki sizden başka kimseleri görmeyeyim, duymayayım, solumayayım!"

"Eskiden..."

"Evet, aynen öyle. Eskidendi o! Bunu neden anlayamıyorsunuz? İnsan yalnız bir kere genç olur, bir kere aklını kaybeder. Yalnız bir kere ailesini, geçmişini, gele-

ceğini, her şeyini pencereden dışarı fırlatacak kadar kararır gözü. Yirmi dört yaşmdayken... Ama hayat geçer. İnsanlar değişir, yaşlanır, akıllanır! Ama siz... Siz! Zorbasınız, bencilsiniz, istekleriniz hiç bitmez! Hem kendinizi, hem başkalarını çirkinleştirirsiniz! Şu günlerde mutsuzum ben. Üzgünüm, bezginim, rahatım yok, siz de bunu görüyorsunuz. Ama bana hiç acımıyorsunuz! Oysa ben sizden tek bir şey istiyorum: Beni rahat bırakın! Tasmasından köpek çeker gibi beni her yere arkanızdan sürüklemeyin. Bırakın, biraz nefes alayım..."

"Ama neyiniz var ki sizin? Görüyor musun, Hélène? Annesinden, sevgili anneciğinden mektup alamamış. İyi de bu benim suçum mu? Soruyorum sana benim suçum mu bu şimdi?"

Max yumruğunu öfkeyle masaya vurdu:

"Bu çocuğu ilgilendiren bir şey mi bu? Of! Yeter! Yeter artık bu kadar gözyaşı! Size yemin ediyorum, Bella, eğer bir daha ağlayacak olursanız çeker giderim; bir daha da asla yüzümü göremezsiniz! Eskiden hiç olmazsa başkalarına olduğu kadar kendinize karşı da katıydınız! Bunun bir çeşit baştan çıkarıcılığı vardı," dedi sesini alçaltarak. "Size Medea derdim. Ama şimdi..."

"Evet," diye düşündü gölgede kalmış, sessiz ve görünmez Hélène. "Yaşlanıyorsun. Geçen her gün senden bir silahını alıp götürüyor, banaysa yeni bir silah kazandırıyor. Ben gencim, on altı yaşındayım. Küçük sevgilini elinden alacağım. Hem de bu iş ne uzun sürecek, ne çok

kurnazlık gerektirecek, ne de zor olacak. Senin acı çektiğini gördükten sonra ona da basacağım tekmeyi. Çünkü o benim için her zaman çocukluğumda nefret ettiğim Max, zavallı ölü dostumun düşmanı olarak kalacak. Ah, ne güzel alacağım öcümü! Ama biraz daha beklemem gerek..."

Çocukluğunda parktan dönüşlerde susuzluk içini kemirirken altında yürüdüğü ıhlamur ağaçlarının kokusunu içine çekerek mavi bir kâsenin içinde kendisini bekleyen soğuk sütün düşünü kurduğu, buz gibi sütün boğazından aşağı inerken vereceği o tatlı, soğuk, akışkan duyguyu gözleri yarı kapalı hayal ederek içindeki susuzluğu daha da beslediği ve sonra, odasına gelince, sütü kana kana içmeden önce kâseyi ellerinin arasma alıp uzun uzun seyrettiği, yüzüne yaklaştırıp dudaklarını sütle ıslattığı o akşamları hatırladı belli belirsiz.

Birden telefon çaldı. Hélène cevap verdi. Max'ı istiyorlardı. Ona seslendi:

"Sizi arıyorlar Max. İstanbul'dan haber varmış. Otelinizden arıyorlar."

Max telefonu onun ellerinden sökercesine aldı. Hélène adamın yüzünden sarsıldığını okuyabiliyordu. Max bir süre hiçbir şey söylemeden dinlemiş, sonra da telefonu kapatmıştı. Bella'ya döndü:

"İşte," dedi alçak sesle, "artık mutlu olabilirsiniz. Artık tamamen size kaldım... Sizden başka kimsem, hiçbir şeyim kalmadı... Annem ölmüş! Tek başına... Tam da

tahmin ettiği gibi... Ah! Bunun cezasını çekeceğim, hem de çok kötü çekeceğim... Demek içimdeki ağırlık bundanmış! İstanbul'da bir hastanede ölmüş. Haberi bana yabancılar verdiler. Yalnız ölmüş... Ablalarım neredeler peki? Bu yolculuk onları nereye attı? Bütün o yol boyunca yanlarında olamadım, yardımlarına koşamadım, çünkü hep sizinleydim... Sizinle ve sizinkilerle... Ah! Sizi asla bağışlamayacağım!"

"Sayıklıyorsunuz siz," diye haykırdı Bella gözyaşları içindeki çarpılmış, boyaları akmış yüzünü ona doğru uzatarak, "benim suçum mu bu? Zalim olmayın! İtmeyin beni! Kendi hatalarınız için beni cezalandırıyorsunuz! Adalet mi bu? Evet, sizi alıkoydum, korumak istedim. Hangi kadın olsa aynı şeyi yapardı... Suç mu bu?"

"Hepsi sizin suçunuz," diye haykırdı onu şiddetle iterek.

Kadın onun giysilerine yapışmıştı. Max nefretle konuştu:

"Yeter, yeter bu kadar! Ambigu Tiyatrosu'nda beşinci perdede değiliz, bırakın yakamı!"

O kapıyı açtığında Bella hâlâ arkasından bağırıyordu:

"Beni terk edemezsiniz! Terk etmeye hakkınız yok! Bağışlayın Max, bağışlayın! Ah! Sandığınızdan daha güçlüyüm ben! Bildiğinizden daha çok gücüm var üzerinizde! Beni terk edemeyeceksiniz..."

Hélène sokak kapısının çarpılma sesinin boş sokakta yankılandığını duydu. Öfkeden sesi titreyerek konuştu:

"Sus artık, rica ediyorum. Evimizde değiliz."

Bella ellerini şaşkınlıkla iki yana açtı:

"Bana tek söyleyeceğin bu mu? Ne halde olduğumu görüyorsun! Tek bir acıma sözcüğü, tek bir okşama yok mu? Bana nasıl davrandığını görmedin mi? Annesi meme kanserinden ölmüş, benim hatam mı bu?"

"Beni ilgilendirmez," dedi Hélène.

"On altı yaşmdasın. Hayatı anlıyorsun artık. Her şeyi anlayabiliyorsun."

"Anlamak istemiyorum."

"Seni taş kalpli küçük bencil! Benim kızımsm sen! Tek bir sevgi sözcüğü, tek bir öpücük yok mu?"

Bayan Martens kapıyı araladı:

"Yemek hazır! Haydi sofraya, Helenchen!"

Hélène alnını annesinin dudaklarına uzattıysa da Bella yüzünü çevirmişti. Hélène, dumanı tüten tencerenin başında o günkü ekmeklerini verdiği için Tanrı'ya şükran duasını etmekte olan Bayan Martens'in yanına gitti. Kalbi öfke ve nefretle çarpıyordu:

"Ah, bu iş çok kolay olacak!" diye düşündü.

Dördüncü bölüm

1

Bir kaprisiyle insanları yeryüzünün dört bir yanına dağıtıveren devrimin nefesi, Karol'leri 1919 Temmuzu'nda Fransa'ya fırlattı.

Boris Karol birkaç ay öncesinde Finlandiya'ya geçmiş, burada beş milyon İsveç kuronu kaybetmiş, sonra iki milyon geri kazanmış ve karısı, kızı ve Max'ı orada beklemek üzere Paris'e yol almıştı.

Barışın imzalanışının ertesi günü gemi İngiltere kıyılarına yaklaşıyordu. Gece, sonbaharmış gibi soğuk ve sisliydi. Yıldızlar sırayla birer birer parlayıp sönüyorlardı. Kara ise aydınlıktı. Sokak fenerleri birer şamdan gibi sıralanarak küçük kıyı şehirlerini birbirine bağlıyor ve böylece, deniz sisinin nemi boyunca uzanan, titrek bir haleyle çevrili, tek bir sarı ışık bloğu oluşturuyorlardı. Gökyüzüne yükselen havai fişeklerin bir kısmı parıldıyor, bir kısmıysa arkalarında sadece bakır rengi bir duman bırakıyordu. Rüzgâr gemiye savaş müziği tınıları

taşımaktaydı, ama bu kahramanlık nağmeleri gecenin ağırbaşlı hüznünü dağıtmaya yetmiyordu. Ateşkesin sarhoşluğu uzun zaman önce geçmiş, geriye ağır ve beceriksiz bir neşe çabası kalmıştı. Bir İngiliz pilot güverteye çıktı. Sarhoştu, yalpalıyordu. Londra'nın işçi sınıfına özgü aksam ve kalın, çatlak sesiyle tekrar edip duruyordu:

"Every man on land is married to night, Ladies...[11]

Hélène ondan kaçmak için gemide en sevdiği yere, kaptanın bej rengi, buldog cinsi köpeğinin hafif bir hırıltı çıkararak halatları kemirdiği ön tarafa saklandı. Karşısında, karanlık gecede usulca uzanan Fransa kıyılarına uzun uzun baktı. Bu kıyıları sevgi dolu bir hayranlıkla seyrediyordu. Rusya'yı gördüğünde kalbi böylesine neşeyle hiç çarpmamıştı... Işıklı kıyıları ve denizin üzerinde parlayan havai fişekleriyle Fransa onu selamlıyordu sanki. Yakınlaştıkça rüzgârın kokusunu tanıyormuş gibi hissediyor, gözlerini yumuyordu. Dünyanın en güzel ülkesi olan bu tatlı toprakları beş yıldır görmemişti... Aslında çok kısa olan bu zaman aralığı ona sonsuzluk gibi geliyordu. Bu süre içinde çok şey görmüş, çocukluktan genç kızlığa geçmişti... Bir dünya çökmüş ve beraberinde sayısız insanı da ölüme götürmüştü; ama o bunu unutuyor, daha doğrusu içinde çetin bir bencillik büyütüyordu. Gençliğin acımasız katılığıyla ölüme dair anıları reddediyordu. Yalnızca kendi gücünün, yaşının,

11 (İng.) Yeryüzündeki bütün erkekler evli bu gece, hanımlar... (ç.n.)

sarhoş edici yapabilme yetisinin bilincini taşıyordu içinde. İçini yavaş yavaş vahşi bir coşku kapladı. Rüzgârın soluğunu içine daha iyi çekebilmek için halat yığının üzerine çıktı. Deniz, geminin ışıklarıyla hafifçe parıldamaktaydı. Sanki havada uçuşan deniz havasını öpmek istercesine, dudaklarını usulca uzattı. Kendini sanki ondan daha büyük bir güç, arkasından itiyormuşçasına hafiflemiş, sevinçten ayakları yerden kesilmiş gibi hissediyordu.

"Gençlik bu," diye düşündü gülümseyerek. "Ah dünyada bundan daha güzel bir şey var mı?"

Max'm geldiğini gördü. Ayak seslerini ve içtiği küçük piponun alevini tanımıştı.

Max, "Burada mıydın?" diye sordu bezgin bir sesle.

Hélène'e yaklaşıp sessizce denize baktı. Bir liman fenerinin ışığı denizi aydınlatıyordu. Ne kadar değişmişti Max... Gençken olduğundan daha yakışıklı görünen erkeklerdendi. Daha otuz yaşında bile olmadığı halde, dudaklarının kenarlarına doğru şişkinleşen yüzü kabalaşmış, buruşmuş, çirkinleşmeye başlamıştı. Ne o güzel, ipeksi kirpikleri, ne de güzel dudaklarının köşesindeki o alaycı kıvrım kalmıştı. Ağzı şimdi bir bezginlik ve huzursuzluk ifadesiyle içeri göçmüş, alt çenesinde altın sarısı bir leke belirmişti.

Usulca köpeğe ıslık çaldı:

"Hey Svea, yerini bana bırak... Biraz yana kaysana Hélène..."

Kızın yanına sıçrayıp oturdu. Köpeği dizlerine yatırmıştı. Hélène alçak sesle konuştu:

"Bu sağdaki ışıklar Le Havre olmalı. Nasıl da parlıyorlar! Şurası Côte de Grace galiba, şeklinden tanıdım. Evet, Fransa'dayız! Fransa!"

"Demek halinden memnunsun," dedi Max yakınırcasına.

"Evet, neden olmayayım? Bu ülkeyi seviyorum. Hem bence bu ışıklar iyiye işaret..."

Max sırıttı:

"Kibirli gençlik... Bütün bu ateşler, müzik, çığlıklar sence barışın imzalanması gibi önemsiz bir şey için değil de senin onuruna yapılıyor... Küçük kızlar ne kadar aptal oluyorlar..."

"Haydi ama," dedi Hélène onun elini tutarak, "yerimde olmaktan pekâlâ mutlu olurdunuz. Şu halinize baksanıza bir... Sıkıntılı, huzursuz... Ne diye? Bense halimden memnunum, kendimi hafif ve mutlu hissediyorum... Çünkü on yedi yaşındayım sevgili dostum, çok mutlu bir yaştayım!"

Hélène çıplak kolunu yavaşça dudaklarına götürdü ve dilinin ucunu on gündür denizde oldukları için tuz tadı birikmiş, pürüzsüz ve yanık tenine değdirdi. Max ilgiyle ona bakıyordu.

"Sana bir şey söyleyeyim mi? diye sordu bir süre düşündükten sonra. "Umarım söylediğime alınmazsın.

Beni ne kadar aksine inandırmaya çalışsan da sen aslında büyümedin de yaşlanmadın da, tam tersine gençleştin. On beşindeyken yaşından büyüktün, şimdiyse gerçek yaşını buldun..."

"Ya, demek bunu siz de gördünüz?" diye mırıldandı.

Max başını eğdi:

"Ben her şeyi görürüm, kızım, her şeyi anlarım. Eğer bir şeyi anlamıyorsam anlamak istemediğimdendir."

Hélène, "Ya, gerçekten mi?" derken içinden şöyle geçiriyordu aslmda:

"Demek başlamanın zamanı geldi... Görelim bakalım kim daha güçlüymüş..."

Sinsi ve acımasız bir heyecanla titredi, ama aynı zamanda içten bir kederle şunu düşünüyordu:

"İçten içe ben de onlar kadar kötüyüm aslmda..."

Belleğinde kalbi sevgiyle dolu, mutsuz bir kız çocuğu gördü ve ruhunun derinliklerindeki bu resmi şefkatle seyrederken ona şöyle dedi:

"Sabret, göreceksin..."

Boydan boya ışıklarla dolu iki kıyı, İngiltere ve Fransa arasmda yol alıyorlardı. İki kıyıdan da yükselen bando sesleri ve havai fişekler birbirini izliyor ve geminin karşısındaki, denizin kızıl sisi içinde parıldayan, bayraklarla süslenmiş limanlar hafifçe dalgalanıyordu.

Hélène unutulmuş bir çocukluk hareketiyle titreyen

ellerini birbirine sürttü:

"Çocukken buraya gelirdim. Dünya üzerinde mutlu olduğum tek yer burasıydı," dedi alçak sesle ve çok iyi tanıdığı o kuru, belli belirsiz sırıtışı bekledi.

Ama Max hemen cevap vermedi. Konuştuğunda sesi her zamankinden farklı, yumuşak ve tedirgindi:

"Mutlu bir çocukluk geçirmediğini biliyorum. Anlıyorsun ya, Hélène, insan bazen başkalarına istemeden zarar verebiliyor... Hayatımızı her zaman istediğimiz şekilde düzenleyemiyoruz. Artık büyüdün..."

Sustu.

"Tutkunun ne demek olduğunu anlayabilir misin bilemiyorum."

Bir süre yıldızlara bakarak sessizce pipo içti.

"Çok zayıf parlıyorlar... Yerdeki ışıklar onları silikleştiriyor... Ne diyordum ben? Evet, tutku... Babana bak mesela... Onun tutkusu oynamak, korkunç, karşı konulmaz bir biçimde gözünü kör ediyor... Sen, zavallı Hélène, tutkulu insanların soyundan geliyorsun... Kendilerini her şeyleriyle tutkularına teslim eden, hiç vazgeçmeden her türlü görev duygusunu, ahlâk kuralını hiçe sayanların soyundan... Onların yaradılışı böyledir, değiştiremezsin. Ben onlar gibi değilim... Ama arada öyle bağlar var ki, kopmak bilmiyor, insanı sıkıştırıyor, boğuyor... Ben de kötülük yapmış olabilirim, ama hiç olmazsa tövbe etmeyi biliyorum, dünyadaki her şeye

gözlerimi yummuyorum... Bu açgözlülüğü, bu zalimliği anlamıyorum... Anladığımı sanıyordum oysa..."

Başını çevirdi ve ellerini utançla gözlerinde gezdirdi. Birikmiş gözyaşlarını siliyordu mutlaka.

"Ne oluyor bana böyle bilmiyorum," dedi sonunda, "annem öldüğünden beri içim kararıyor, Hélène... Hem de ne kararma bilemezsin! Annemi öyle çok severdim ki... Başkalarma katı ve soğuk gelirdi... Ama benim için öyle değerliydi ki... Ne zaman yanına gitsem yüzü değişir, aydınlanırdı. Gülümsemeyle değil, sanki içinden gelen, yalnızca benim görebildiğim bir ışıkla..."

Hélène onu hayretle dinliyordu, çünkü onun için bir çocuğun annesine duyduğu sevgi dünyada en olağandışı, en anlaşılması zor şeydi; ama sonra Max'ın bu kederden zevk aldığını, onu Bella'nın bütün o zorba ve boğucu aşkıyla kendisinde uyandırdığı öfkeyle beslemekte olduğunu düşündü.

Max ise uzunca bir zaman önce ettikleri bir kavga sırasında annesinin söylediği bir sözü sıkıntıyla hatırlıyordu: "...Ve sonunda da Hélène ile evleneceksin. Bu iş hep böyle biter..." O zaman buna gülmüştü. Şimdi de gülümsüyordu. Ancak kimi zaman kimi önemsiz sözler onları söyleyen kişi öldükten sonra yeni bir değer kazanır, tehdit edici bir kehanete dönüşürdü... Bu anıyı aklından uzaklaştırdı. Hélène usulca konuştu:

"Eğer isterseniz... Sizinle arkadaş olabiliriz..."

Max içini çekti:

"İsterim. Hiç arkadaşım kalmadı çünkü. Hiç dostum yok."

Kızın elini tuttu.

"Aslında sen isteseydin, çok uzun zaman önce de arkadaş olabilirdik... Ama sen adice davrandın..."

"Haydi ama," dedi Hélène gülerek, "yormayın kendinizi. Bu akşam biz de kendi barışımızı imzaladık işte..."

Yere atladı.

"Ben yatmaya gidiyorum."

"Annen nerede?"

"Yattı. Sallantıya katlanamıyormuş."

"Ya," dedi Max dalgınca, "iyi geceler..."

Yük gemisi Norköping'den Le Havre'a tiyatro dekorları taşıyordu. Deniz çok fazla kabarmış olduğundan Le Havre'a yanaşamadılar ve Rouen'a kadar Seine Nehri'ni takip ettiler. Sabah olduğunda meyve ağaçlarıyla kaplı bir yerden geçiyorlardı. Hélène hiç kımıldamadan, hayretten donakalmışçasma bu huzurlu toprakları izliyordu. Elma ağaçları... Onun için bu bir hindistancevizi ağacı, bir peynir ağacı veya ekmek ağacı görmek kadar olağanüstü bir şeydi. Sonra Rouen göründü ve aynı akşam da Paris...

Karol, Paris'te onları beklemekteydi. Zayıflamıştı. Giysileri kamburlaşmış sırtında buruşuyordu. Yüzünün incecik derisinin altından iskeleti seçiliyor, güçlü çene-

sindeki kemiklerin hareket edişi bile izlenebiliyordu. Gözlerinin çevresini koyu renk halkalar sarmıştı. Sanki içindeki bir ateş onu kemiriyormuşçasına bütün hareketleri kesik kesik ve gergindi.

Kızını geçiştirircesine öpüp Max'ın sırtını sıvazladı. Sonra Bella'ya dönüp onu sevgiyle kollarının arasma alarak sıkıca sarıldı.

"Ah sevgilim! Sevgili karıcığım..."

Hemen ardmdansa Hélène'in başının üzerinden anlaşılmaz bir rakam ve sözcük seli akmaya başladı.

Paris hüzünlü ve bomboştu. Kenti sadece tek tük ışıklar ve yıldızlar aydınlatıyordu. Hélène sokakları teker teker tanıyordu.

Karanlık ve boş Vendôme Meydanı'ndan geçtiler. Bella dudak büktü:

"Paris bu mu? Tanrım ne kadar değişmiş!"

"Her adımda para kazanıyoruz," diye mırıldandı Karol, "para içinde yüzüyoruz."

2

Karol, sonbaharda New York'a gitti ve giderken de karısına tekerlekleri, jantları ve farları altın gibi parıldayan yepyeni bir otomobil bıraktı.

Bir keresinde, oda hizmetçisi, Hélène'i sabahın erken saatinde uyandırmış ve bir saat içinde çıkılacağını haber vermişti. Nereye gidilecekti? Kimse bilmiyordu. Zaman geçiyor, otomobil bekliyordu. Uşaklar sandıkları, Bella'nın şapka kutularını, makyaj malzemelerini arabaya indiriyordu. Sonra oda hizmetçisi elinde mücevher çekmecesiyle fondöten kutusunu taşıyarak holü geçmiş ve arabaya yerleşip beklemeye koyulmuştu. Max ve Bella kavga ediyor, Hélène kendi odasından onların önce sakin ve soğukkanlı başlayıp giderek taşkınlıkla yükselen, ateşli ve nefret dolu bir hal alan seslerini duyuyordu.

"Bir daha asla! Yemin ediyorum..."

"İşi dramatikleştirmeyin."

"Dramatikmiş! Çevrenizdeki herkesin hayatını zehirliyorsunuz siz..."

"Eskiden..."

"Eskiden aklım başımda değildi benim. Akıl hastaları sağlıklarına kavuşunca hâlâ zincirle bağlanıyorlar mı sanki?"

"E, gidin öyleyse, kim tutuyor sizi?"

"Ah! Böyle söyleyip durmayın..."

"Neden ama? Gidin tabii, doğru söylüyorum. Defol git, seni nankör, seni sefil... Hayır, hayır, Max, sevgilim, bağışla, bağışla beni... Öyle bakma yüzüme..."

Bu arada öğlen olmuş, yemek saati gelmişti. Öğle yemeği tatsız bir sessizlik içinde geçti. Bella ağlamaktan şişmiş gözlerini sokağa dikmiş, Max titreyen elleriyle bir Michelin rehberinin sayfalarını çeviriyor, sayfalar parmaklarının arasmda paramparça oluyordu. Oda hizmetçisi elindeki mücevher çekmecesi ve fondöten kutusuyla birlikte tekrar yukarı çıktı. Otomobil kapıda beklemeye devam ediyor, şoför direksiyonda uyukluyordu. Uşaklar gidip gelerek valizleri yukarı çıkarıyorlardı. Hélène annesinin kapısını tıklattı:

"Bugün çıkacak mıyız, anne?"

"Ne bileyim ben? Rahat bırak beni. Hem nereye gideceğiz artık bu saatten sonra? Hélène, Hélène neredesin? Evet, çıkıyoruz. Birazdan, bir saat içinde... Haydi

git şimdi, rahat bırak beni, Tanrı aşkına! Hepiniz beni rahat bırakın! Beni öldürmek mi istiyorsunuz?"

Ağlıyordu. Otomobil kapıda beklemeye devam ediyordu. Bella makyaj kutusunu açtırıp bozulmuş makyajını tazeletti. Şoför Hélène'e sordu:

"Matmazel, nereye gidileceğini bilmiyorlar mı?"

Hélène bilmiyor, bekliyordu. Nihayet annesi ve Max solgun yüzleriyle, öfkeden hâlâ titreyerek aşağı indiklerinde saat artık iyice geç olmuştu. Islak sokaklardan berrak ve kırmızı göğe hafif bir buhar yükseliyordu. Paris'in kapılarından birinin adını rastgele şoföre vererek yola çıktılar. Arabada hiç konuşmuyorlardı. Bella yanaklarındaki fondöten bozulmasın diye gözyaşlarını silmeyip gözlerinde biriktiriyor, bu arada da acıma ve şefkat duygularıyla gençliğini anımsıyordu. Bir sonbahar akşamı 1905 modasına uygun bir tayyör giymiş, başında kocaman hasır şapkası, siyah topuzuna tutturulmuş gülleri, yüzünü tülden bir kafes gibi örten peçesiyle Paris sokaklarında yürüyen o genç kadını şimdi Karol'den başka hatırlayan var mıydı bu dünyada? O zamanlar henüz çok toy, çok beceriksizdi. Ucuz parfümler, yanaklarına abartıyla, bilinçsizce sürülmüş kalitesiz fondötenler... Ama teni ne kadar beyaz ve pürüzsüzdü! Gözüne her şey ne kadar güzel görünürdü! Neden evlenmişti sanki? İnsan neden hayatının başka türlü olabileceğini bu kadar geç fark ediyordu? Genç kızlığında tanıdığı o Arjantinli'ye ne diye direnmişti sanki? Evet

belki de adam onu terk edecekti, ama yerine başkaları gelirdi... İkiyüzlü değildi Bella. "Benden ne istiyor herkes?" diye düşünüyordu. "Bedenimi değiştiremem ki; kanımda kaynayan bu ateşi söndüremem. İyi bir eş ve iyi bir anne olmak için yaratılmış bir kadın mıyım ki ben? Max beni çevresini saran o sıkıcı burjuva kadınlarına benzemediğim için sevmişti, şimdiyse değişmeden kaldığım için beni affetmiyor... Ama bu benim suçum mu?"

Paris'in eski halini, on beş yıl önce ilk geldiği akşam ışıkların altında seçilen o kızıl renkli, ince yağmura kadar hatırlıyordu. Bütün evler gecenin içinde parıldıyordu. Peşine bir adam düşmüştü... Bütün bunlar ne kadar uzak görünüyordu şimdi... Adam onu alıp götürmeyi istemişti... Ah! Rusya'ya bir daha hiç dönmemeyi, kocasını da kızını da bir daha hiç görmeden onunla gitmeyi nasıl da şiddetle arzulamıştı! Adama âşık olduğundan değil, onu özgür ve mutlu bir hayatın simgesi olarak gördüğünden... Mutlu olur muydu? Neden olmasın? Ama o zamanlar çok gençti, cesaret edememişti... Maceradan ve sefaletten korkmuştu. Korsesinin içine, memelerinin arasına dikilmiş küçük bir ipek kesede Boris ve Hélène'in resimlerini, pasaportunu ve dönüş biletini taşıyordu. Aptal, korkak gençlik... Gitti mi geri dönmez gençlik... Gençliğini Max'ın çaldığını hissediyordu. Onun yüzünden zamanın akıp gitmesine kayıtsız kalmış, o değerli zamanı bağrına basmayı, mutluluğun her

bir damlasını ondan koparıp almayı düşünememişti. İşte şimdi de artık Max onu sevmiyordu...

Ona dönüp gözyaşlarının arasından yüzüne baktı. Paris'ten çıkmış, taşraya doğru ilerliyorlardı. Gece olmuştu bile. Ovalardan otların kokusu, karanlık çiftliklerdense süt kokusu yükseliyordu. Uykuya yatmış köylerin içinden geçiyorlardı ve far ışığında karşılarına beyaz bir duvar, parlak bir sınır taşı veya bir kilise kapısındaki kapalı kanatları, gizemli görünüşleriyle gülümseyen, beyaz, taş melekler çıkıyordu. Karanlığın içinden solgun sarı renkte bir köpek veya madeni gözlerinde far ışığını yansıtan bir kedi fırlıyor ve bir kapıda beyaz gömlekli bir kadın beliriyordu. Uykusuzluktan ölmekte olan şoför homurdanıyor, sinirle basılan frenler gıcırdıyor, ama araba çılgınlar gibi ilerlemeye devam ederek Normandiya veya Provence'a doğru yol alıyorken Bella da söyleniyordu:

"Başka yerlere gidelim... Bu yolu sevmiyorum ben... Otomobilleri de sevmiyorum... Her şeyden bıktım, her şey can sıkıcı, üzücü, berbat..."

Böyle söylenirken de yanında hareketsiz oturmakta olan Max'ın soğuk yüzüne aşk, perişanlık ve kederle bakıyordu.

Gece yarısı olunca karınlarını doyurmak üzere bir handa durdular.

Yemeklerini yerlerken, külün altında pusuya yatmış bir ateş gibi görünmez olan Hélène, sinsi bir neşeyle

kavganın patlayacağı anı bekliyordu.

"Bu şekilde yolculuk etmek için insanın aklını kaçırmış olması gerekir!"

"Paris'te kalsaydınız o halde!"

"Size yemin ediyorum ki bu sizinle son kez yola çıkışım!"

"Canımı sıkıyorsunuz!"

"Bencilsiniz siz! Siz rejim yapıyorsunuz diye başkalarının açlıktan ölmesi umurunuzda bile değil!"

"Rica ederim, kızımın önünde bayağılaşmayın!"

"Ben bayağılaşmıyorum, ama siz çıldırmışsınız!"

Hélène onları gülümseyerek izliyordu. Annesinin her öfkesinin yükünün, sonunda ya kendi cılız sırtına ya da Matmazel Rose'un üzerine düşeceğini bildiğinden, bu ikisinin her hareketini dehşetle gözlediği, her bağırışlarında yerinden sıçradığı o geçmiş yılları daha dünmüş gibi hatırlıyordu. Şimdi artık dünyada hiçbir şey ona acı çektiremezdi...

O yemeğini yiyor, domuz yağlı omletiyle soğuk etini iri lokmalar halinde iştahla yutup güzel şaraptan içiyor, tıpkı tiyatroda bir gök gürültüsünün küçük bir çocuğu artık korkutamaması gibi kötücül gücünü yitirmiş, itibardan düşmüş kavganın kulaklarında çınlayışını alaycı bir neşeyle dinliyordu. En basit sözcükleri birer topuz gibi birbirlerinin suratına fırlatıyorlar, en sıradan, en anlamsız sözlerin bile üzerinde durup içlerinde gizli saklı

anlamlar arıyorlardı. Bir yıllık, beş yıllık olaylara geri dönüyorlar, birbirlerine söyledikleri her sözü amansızca didikleyerek en kolay çarpıtabilecekleri cümleleri arıyorlardı.

"Bir zamanlar birbirlerini seven iki kişi," diye düşündü Hélène küçümsemeyle.

Ama o, Max ile yaşlı metresi arasındaki bu soluğu kesilmiş, kanayan aşkı anlayamayacak kadar gençti henüz. Düşünüyordu:

"Bu iş nasıl bu hale geldi? Ne kadar çabuk? Oysa bu kadını ne çok severdi... Finlandiya'dayken olacak. Fred'e âşık olduğum için gözüm başka bir şey görmemiş..."

Hélène onları sinsi bir acıma duygusuyla izlemeye devam ederken, Bella tabağını iterek hıçkırıklara boğuldu. Gözyaşları fondötenini eriterek yüzünden aşağı akıyordu. Eskiden gözyaşları yırtıcı ve kurnaz bir acıyla Max'ın yüreğine akardı. Şimdiyse Max dişlerini sıkıp çevresine kaygılı ve öfkeli bakışlar atarak güçlükle konuşuyordu:

"Yeter! Beni küçük düşürüyorsunuz!"

Sonra iskemlesini şiddetle geriye itti:

"Yeter, bıktım artık! İsterseniz gelin! Gel Hélène!"

Bella yarı dolu tabağı önünde, ağlayarak pudralanır ve gözyaşlarının arasında beliren yeni kırışıkları acı bir bedbahtlıkla sayarken, Max ve Hélène onu ay ışığının

aydınlattığı kapının eşiğinde bekliyordu.

"Ah Hélène," dedi Max boğuk ve bezgin bir sesle. "Küçük Hélène'ciğim benim, öyle mutsuzum ki..."

"Abartmayın canım..."

"Tabii," dedi öfkeyle, "senin tuzun kuru! Acı çeken sen değilsin ki..."

"Doğru, artık ben değilim."

Sonra Bella yanlarına geldi, birlikte arabaya binerek gecenin içinde sessizce ilerlediler.

Ertesi gün, Fransa topraklarında gün geçtikçe sayıları artan lokantalı otellerden birine vardılar. Operetlerdeki Normandiyalı kadınlar gibi giyinmiş, dantel şapkalı, pembe tafta önlüklü hizmetçi kızların, köylü testileri içindeki şarapları ve kenarları aşınmış, çiçekli fayans tabaklar üzerinde özensizce ikiye katlanmış, üç kişilik yemek karşılığı beş ila altı frank arası tutan hesap pusulalarını yüksek, sivri topuklarının üzerinde sendeleyip otların üzerinde koşturarak taşıdıkları bir yerdi burası. Ortalığa enflasyon, geçici bir bolluk hâkimdi... İnci kolyeler ısırgan otlarının arasmda yılan gibi kıvrılıyor, kıllı göğüsleri, aşçı yamaklarınınki gibi kırmızı ve nemli bilekleriyle cüzi fiyatlı jigololar otların üzerinde yan gelip yatıyorlardı.

Akşam olunca çiftler gözden kaybolur, ancak o zaman loş bahçedeki benzin ve yüz pudrası kokusu silinmeye başlar, Normandiya ormanlarının soğuk, nemli,

acı, bitkisel kokusu duyulurdu. Max ve Hélène aralarında alçak sesle konuşurlarken Bella da karanlıktan yararlanarak yüz kasları için yeni bir jimnastik deniyordu. Arka arkaya on iki ilâ on beş defa önce çenesini yavaşça açıyor, sonra da dişlerini kuvvetlice sıkıp, yanaklarının derisi kopacakmış gibi gerilene dek dudaklarını büzüyordu. Boynunu yavaşça geriye doğru çeviriyor ve şişirerek yavaş yavaş soluk veriyordu. Max ile kızının yanı başında konuştuklarını duymuyordu bile. Hélène daha çocuktu ne de olsa...

"On sekiz bile değil henüz, küçücük çocuk. Max ona bakmaz bile... Yuva sahibi olmayı özlüyor. Ya da kendi öyle sanıyor en azından. Çocukla oyalanıyor biraz," diye düşünüyordu.

Max ve Hélène çocukluklarının geçtiği, Dinyeper üzerindeki o küçük kentten konuşuyorlardı. Orayı hatırlamanın Hélène için hüzünlü bir çekiciliği vardı. Berrak ve buz gibi sonbahar havasını, uykuya yatmış sokakları, yaban güvercinlerinin ötüşünü, eski Çar Parkı'nı, nehrin üzerindeki yeşil adaları ve altın çanlı manastırları keyifle yâd ediyorlardı.

Hélène, "Annenizi hatırlıyorum," dedi. "Faytonunu, atları... Ne gürbüz atlardı onlar! Nasıl ilerleyebiliyorlardı acaba? Nerede oturuyordunuz siz?"

"Ah, eski, çok eski ve çok güzel bir evde... Parkeler o kadar eskiydi ki, bazıları üzerinde yürünürken içeri göçerdi. Madeni yerlerine basıldığında nasıl gıcırdadık-

larını hâlâ hatırlar gibiyim. Bütün bunlara tekrar kavuşabilmek için neler vermezdim!"

"Burjuva, küçük burjuva," dedi Bella küçümseyerek. "Ben burada çok mutluyum..." Elini usulca yaklaştırarak onun eline dokunup çaresiz bir şefkatle sıktı ve, "Senin yanında..." diye ekledi.

Max ise iskemlesini öbür tarafa çekip Hélène'e belli belirsiz bir hoşnutsuzluk işareti yaptı. Hélène hüzünle gülümserken içinden şöyle diyordu:

"Biraz geç kaldın, sevgili dostum..."

3

Sonbaharda Karol'ler artık otelde kalmıyorlar, Pompe Caddesi'nde eskiden bir İtalyan düküyle evli bir Amerikalı kadına ait olan, bütün koltukları üzerine armalar dikilmiş kadifeyle kaplı, mobilyaların arkalıklarının üzerlerindeyse altın rengi tahtadan birer taç bulunan bir evde oturuyorlardı. Boris Karol zaman zaman dalgınlıkla taçlardan bir inci koparır ve bunu elinde yuvarlayıp dururdu. Onun Amerika'dan gelişinden bu yana, Hélène, annesi, babası ve Max arasında aile hayatına benzer bir şey yeniden belirir gibi olmuştu. Başını geriye atıp, üzerine ne olduğu belirsiz armalar işlenmiş mindere dayanmış Karol karısma ve kızına gülümseyen gözlerle bakıyordu. Böyle anlar onun yaşamında birer durak gibiydi ve o da tıpkı şaraptan ya da baharatlı yemeklerden yorulmuş midesini yumurtalı içecekle dinlendirircesine, bundan hem seyrek hem de azar azar tattığı, ama büyük bir tatmin duyduğu tatlı ve tekdüze

bir zevk alıyordu. Hélène babasının yorgun yüzündeki bu ender görülen ifadeyi çok iyi tanıyordu, hatta buna kendi kendine bir isim bile vermişti: "İyi niyetli insanların yeryüzündeki huzuru". Bella ise daha ağır, daha durgun görünüyordu. Böyle zamanlar, bedeninde hiç sönmeden yanan o ateşin hafiflediği anlardı. Max sigara içiyor, Hélène ise okuyordu. Bella onun lamba ışığında aydınlanan saçlarına bakarak, ya kocasını mutlu etmek için ya da içindeki annelik hisleri tamamen ölmemiş, yalnızca zayıflamış, gevşemiş olduğundan alçak sesle şöyle dedi:

"Hélène şekle girmeye başladı."

Max'ın canlı bakışının daha o anda dönerek Hélène'in eğilmiş başına yöneldiğini görmemişti. Ancak annesi yumuşadıkça Hélène kalbindeki nefretin çocukken olduğundan bile daha güçlü, daha vahşice titreştiğini hissediyordu.

"Bu kadar kolaymış demek," diye düşünüyordu... Ama artık çok geç. Onu asla bağışlamayacağım. Eğer bana şimdi, şu halimdeyken kötülük yapsaydı o zaman belki bağışlayabilirdim... Evet, o zaman onu bağışlardım, sanırım. Ama mahvedilmiş bir çocukluk bağışlanmıyor."

Bazen gözlerini kaldırıp aynanın derinliklerinde mekanik bir biçimde, çocukluğunun esmer, yuvarlak yüzünü, kocaman ağzını, siyah buklelerini arıyordu; ama tek bulabildiği, Bella'nın deyişiyle şekle girmeye,

daha önemlisi gurur ve masumiyet havasını yitirmeye başlamış, yanakları elmacık kemiklerinin altında, tam da daha sonraları ilk kırışıklığın görüleceği yerde çukurlaşmış bir genç kız oluyordu.

Bu hem ateşli hem soğuk, yabancı Paris'in ortasında, içindeki hiçbir eşya kendilerine ait olmayan bu evde ailece geçirilen akşamlar... Gerçi hiçbir zaman, oturdukları hiçbir evde hiçbir eşyaları gerçekten onlara ait olmamıştı. Burada da blok halinde satın aldıkları ve üzerlerinde yavaş yavaş toz biriken kitapların, portrelerin, nesnelerin arasında, yenilenmeleri hep unutulduğu için ampullerinin ancak yarısının yandığı avizelerin seyrek sarı ışıkları altında yaşıyorlardı. Kimsenin su vermediği güller vazolarında soluyor, kimsenin kapağını kaldırmadığı piyano bir köşede metresi bin frank eden, sigara yanıklarıyla delik deşik olmuş yırtık dantelli perdelerin arasına atılmış duruyordu. Halıların her birinde kül lekeleri bulunuyordu. Küçümseyici ve sessiz uşak çalışma masasının bir köşesinde kahveleri doldurduktan sonra, yüzünde bu "kaçık yabancılar"ı sertçe kınayan ekşi bir gülümseyişle ortadan kayboluyordu. Hélène bu mekâna çeki düzen vermeye çalışmayı aklından bile geçirmiyordu. Her yerde geçici olarak konaklamaya öyle alışmıştı ki, bu eşyaları, bu nesneleri kendisininmiş gibi kabullenemiyordu artık. Kendi odasındaki duvar kâğıtlarıyla kitaplara kadar evin içindeki her şey onda bir düşmanlık ve güvensizlik duygusu uyandırıyordu:

"Ne yararı var sanki? Ben bunlara bağlanınca nasıl olsa yine bir şey çıkacak ve buradan gitmemiz gerekecek..."

Dernekteki oyunları kazandığı zamanlarda Karol bir çocuk gibi neşeli ve hınzır oluyor, özgür ve sefalet içinde geçmiş çocukluğunun anılarını anlatıyordu. Hélène bu öyküleri dinlerken sanki kanı bunları zaten biliyormuş gibi hissediyordu kendini. Gözlerini kapattığında kendini babasının anlattığı o karanlık sokaklarda yaşamış, çamurun ya da toz toprağın içinde oyunlar oynamış, kışın penceresinin önüne yanan bir şamdan bırakılarak camının buzları eritilen o küçük, alçak dükkânlardan birinin içinde uyumuş gibi hissediyordu.

Hiçbir şey yapmadan oturamayacak kadar gergin olan, ama hayatı boyunca elinden işe yarar hiçbir uğraş gelmemiş olan Bella, elbiseleri sökmekle meşguldü. Sabahleyin Chanel'den veya Patou'dan gönderilen giysiler akşam olduğunda birer kumaş ve sökülmüş nakış yığınına dönüşmüş oluyorlardı.

Max'ın gözlerini Hélène'den ayırmadığının farkında bile değildi. Sesindeki tedirginliği duymuyor, yüzünden geçip giden tuhaf yumuşamaları ciddiye almıyor, kazara Hélène'in çıplak koluna dokunduğunda ellerini titreten hafif ürpertiden endişelenmiyordu. Onun için Hélène ölünceye kadar hep çocuk kalacaktı.

"Burası göz boyama krallığı," diye düşünüyordu Hélène, "babam kâğıtlarla oynuyor ve onları para zan-

nediyor... Paris'te ne kadar serveti şaibeli zengin varsa bize geliyor, biz de misafir ağırladık diyoruz. Saçımı kesmeme izin vermiyorlar ve saçım belime kadar uzaymca sonsuza dek on iki yaşında kalıyorum, Max da benim artık bir kadın olduğumu asla fark etmiyor... Bekle sen, büyük hanım, bekle de gör..."

Bir gece Karol her zamanki gibi saat on biri çalar çalmaz derneğe gitmek üzere evden çıktığında Bella, Max'a işaret etti:

"Çıkalım mı? Hava çok güzel! Koruya gidelim..."

Güzel bir bahar gecesiydi. Max boyun eğdi. Bella şapkasını almak üzere dışarı çıktığında Hélène genç adamın elini yakaladı:

"Çıkmanızı istemiyorum."

"Neden?" diye mırıldandı Max.

Kaprisli ve yalvaran bir sesle tekrarladı:

"İstemiyorum."

Uzun bir süre birbirlerine baktılar ve o an aralarında, bir erkekle bir kadını tek bir sözcük söylenmeden, tek bir öpücük alınıp verilmeden birbirine bağlayan, her şeyin karşılıklı kabul edilip kesin olarak karara bağlandığı o sessiz anlaşma imzalandı.

O sırada Max, Bella'ya olan aşkının ağırlığını hâlâ içinde hissetmekteydi. Hükmedici mizacı, kaprisleri, çılgınlığı, bir zamanlar içinde kışkırtıcı, ağır ve keskin bir aşk ve arzu duygusu uyandıran her şey, şimdi yavaşça

geri tepmeye başlıyor ve tıpkı bir dalga geri çekildiğinde boşalan kumsalı yeni gelen daha canlı bir akıntının doldurması gibi, eski aşkın yerini ona kardeşiymişçesine benzeyen yeni bir aşk, peşinde aynı kıskançlığı, aynı zorbalığı, aynı zalim ve çıldırtan şefkati taşıyarak kaplıyordu.

Kan, yüzünde, oyuk şakaklarına dek yükselirken, kızın yüzüne bakmadan sorusunu tekrarladı:

"Neden?"

"Çünkü sıkılıyorum ben! Ah Max, çocukluğumda sizin yüzünüzden öyle çok sıkıldım ki... Şimdi bu küçücük kaprisi bana çok mu görüyorsunuz?" dedi Hélène, alçak sesle.

Max ona zalim bir bakış attıktan sonra aceleyle arkasını döndü:

"Öyle olsun, ama eğer günün birinde ben de kapris yapmak istersem, sen de bana..."

"Nasıl?"

Kızın geri çekildiğini görünce kendini gülmeye zorlayarak mırıldandı:

"Şaka yapıyorum tabii..."

O akşam Bella geri geldiğinde Max dışarı çıkmak istemediğini söyledi ve gece boyunca sinirli bir şekilde, birini söndürmeden diğerini yakarak sigara içti. Sıkıntılı, solgun ve kaygılı görünüyordu. Sonunda kalkıp dışarı çıktı. Onun arkasından kapanan sokak kapısının

gürültüsü boş sokakta yankılandı. Bella yaşlarla dolmuş gözlerini boşluğa dikmiş, kımıldamadan oturuyordu.

Hélène odanın öbür ucuna giderek açık pencerenin kenarına dirseğini dayadı. Kaldırım ay ışığıyla aydınlanmıştı. Bir ağacın, üzerinde ilk yaprakları açılmış, hâlâ esnek ve narin olan dalları sallanıyordu. Üzerinden ateşten harfler akan Eiffel Kulesi'ne baktı: *Citroën,Citroën*.

"Ne kadar da mutluyum," diye düşündü hayretle, "oysa ortada hiçbir neden yok..."

Balkon tırabzanının üzerinde Hélène'in kedisi Tintabel oturuyordu. Max'ın ona hediye ettiği bu kedi dünyada babasından sonra en sevdiği varlık ve sevip okşayabildiği, yanında tutup bakımını üstlendiği tek canlı olmuştu. Bazen ona sarılarak şöyle diyordu:

"Seni seviyorum ben... Sıcaksın, canlısın, seviyorum seni..."

Kedi burnunu aya doğru uzatmıştı.

"Mutluyum, çünkü amacıma ulaştım; Max bana âşık oldu..." diye düşündü. Onun kendisine âşık olduğundan kuşkusu yoktu, ama bu fethin bu kadar kolay gerçekleşmiş olması onu düş kırıklığına uğratıyor, gururunu incitiyordu...

"Hayır bundan değil... Hepsi bir arada işte, herhalde genç olduğum için mutluyum," diye düşündü ve onun için bir gençlik sarhoşluğu ve sersemliği değil, esnek ve sağlam bir vücuda, damarlarında sakince ve ne-

şeyle akan taze bir kana sahip olmanın verdiği heyecan ve esenlik anlamına gelen on sekiz yaşın zevkini çıkardı. Güzel, ince ve pürüzsüz kollarını, çevik ve zayıf ellerini havaya kaldırdı. Vücudunun, yüzünün camdaki solgun yansımasına keyifle bakıyordu. Kedi yaklaşıp mırıldanarak seyrek tüylü, siyah kafasını onun bedenine sürttü.

Hélène kedinin iyi bildiği ve onu her seferinde okşanmışçasına sevinçle ve usul usul miyavlatan özel bir ıslık çaldı:

"Tintabel..."

Uzun saçlarını karanlığın içine doğru saldı. Bu şekilde, uykuya yatmış şehri küçük titrek ışıkları içinde seyretmeyi, korudan hafifçe esen kuru ve hoş kokulu rüzgârı içine çekmeyi seviyordu.

Tam karşısında bir bankın üzerinde bir kadın ve bir adam öpüşüyorlardı. Merak ve küçümsemeyle seyretti onları:

"Aşk ne çirkin, ne aptal şey! Peki ya Fred? Ah, o eğlencelikti..."

"Tintabel," dedi kediye, "insan yaşlanırken akıllanıyormuş meğer!"

Balkondan aşağı doğru eğilip mekanik bir hareketle iki yana doğru sallanarak boşlukta yarı asılı kalmanın tehlikeli tadına bakıyordu ki artık susmuş olan çok sevdiği bir sesin konuştuğunu duydu:

"Öyle yapma Lili... Tehlikeli oyunlar oynama, asıl cesaret öyle olmaz..."

Ama bu sözlerin içinde duymak istemediği bir anlam gizliydi... "Asıl cesaret mi? Evet, biliyorum. Bağışlamak, alçakgönüllülük göstermek... Ama hayır, hayır! Benden bunu istemeyin, böyle bir şey istemeyin benden. Oyunun yeterince uzadığını fark ettiğim anda bitireceğim... Ama önce ona acı çektirmem gerek... Birazcık acı çekse yeter... Benim onun yüzünden çektiğim acının yanında o kadarı hiç kalır... Sadece birazcık acı..."

Geri döndü ve gözlerini kısarak annesine acımasızca uzun uzun baktıktan sonra konuştu:

"Ne güzel bir gece! On sekiz yaşında olmak ne büyük mutluluk! Ben hiç yaşlanmayacağım anne, zavallı annem benim!"

Bella ürperdi. Hélène nefret ettiği o pençe gibi tırnakları yaşla birlikte eski parıltılı sertliğini yitirmiş, bembeyaz ellerin titrediğini fark etti.

"Sen de herkes gibi yaşlanacaksın, kızım," dedi annesi, alçak ve yavan bir sesle. "O zaman göreceksin ki o da eğlenceli bir şey..."

"Ama benim önümde daha çok zaman var," dedi Hélène şarkı söyler gibi, "çok zaman..."

Bella ayağa kalkıp dışarı çıktı ve kapıyı sertçe kapattı. Hélène yalnız kalınca gözlerinin elinde olmadan yaşlarla dolduğunu hissetti.

"Bu ne şimdi?" diye düşündü omuzlarını kaldırarak. "Ona acıyor muyum yani? Hayır, hem zaten yaşlandıysa bu benim suçum mu? Kendinden on beş yaş küçük bir jigolo bulmasaydı o da! Ama ben, ben de onlardan daha iyi değilim ki..."

4

Yasak aşk hafifçe, yavaş yavaş büyüdü. İlk, narin çiçeğini açtığı sırada sinsi köklerini erkeğin kalbinin derinliklerine salmıştı bile. Öyle küçük, öyle cılız bir çiçekti ki bu, genç adam onu hayranlıktan ziyade kendi gücüne duyduğu hayretle seyrediyordu. Kendini çok güçlü hissediyordu şimdi... Tek bir hareket, en küçücük bir çaba ruhundaki her şeyi söküp atacak, bitirecek, sonsuza dek öldürecekti. O halde korkacak ne vardı? Merhametle, meydan okurcasma gülümsedi. "Evet, bu iş aşka dönüşmeye başladı... Ama benim yaşımda bundan korkacak ne var ki? Büyümesine izin verecek olursam bana mutsuzluk getireceğini biliyorum artık..." Ama daha aşkın adını koyduğu, varlığını kabul etmeye razı olduğu gün, ilk defa olarak kendi güçsüzlüğünün de farkına vardı. Esnek ve dayanıklı kökler her geçen gün içinde biraz daha derinlere dalıyordu. Nihayet titrediği ve "Yeter artık, yeter, oyun bitti..." diye düşündüğü

an, teslim olduğu, aşkını kabullendiği, çektiği acıyı benimsediği, geriye zamanın ve bezginliğin bu yapışkan, narin ve zehirli çiçeği yok etmesini beklemekten başka yapacak bir şeyin kalmadığı andı.

Max geceleri uykuya dalarken, yaşlı metresinden ve hayattan en çok bezdiği o anda zihninde Hélène'in görüntüsüyle oynamaya, onu hatırlamaya çalışmaya başlamıştı. Uyku anı geldiğinde gözlerini kapayarak Hélène'in yüzünü görmeye çalışmak hoşuna gidiyordu. Âşık değildi. Ne saçmalık! "Ah, daha yeni kurtuldum aşktan," diye düşünüyordu. "Aşk, ne büyük bir şaka! Ne büyük çile! Hélène'e âşık olmak... O çocuğa..." Bir sonbahar günü St. Petersburg'da Bella'yla gezinirlerken ayakkabıları çamur içinde, yüzü bir karış asık dolaşmakta olan küçük Hélène'i gördüğünü hatırlıyordu. Ondan nasıl da nefret ediyordu. Varlığı bile sinirine dokunuyordu. Sanki her bir bakışıyla onu bıçaklıyor gibiydi bu çocuk. Bella'ya kaç defa söylemişti: "Neden bu çocuğu bir yerlerdeki bir yatılı okula gönderip de rahatımıza bakmıyoruz?" O çocuk... Ama şimdi? Hayır, hayır, ona âşık değildi. Düş gücünün bir oyunu, bir kaprisiydi bu sadece. Kızı görmek hoşuna gidiyordu o kadar... Üstelik yeryüzünde içtenlikle, dostça konuşabildiği tek insandı o... Belleğinde onun ince, esmer boynunu, o gencecik yüzünü canlandırıyordu. Gençliği, onu baştan çıkaran buydu işte! Kendisi otuz yaşındaydı, Bella ise... "Hareketsiz, donuk, tahta bebekler... Onlardan bulmak hiç

zor değil," demişti Bella genç kadınlar için. Hayır zor değildi elbet, ama bu ateşli ve ağır yaratıklar, bu yaşlı âşık kadınlar çok mu enderdi sanki? Bazen uykusunda rüyaları ona oyun oynuyor, bu iki kadının yüzünü birbirine karıştırıyordu. Bazı rüyalarında Hélène'i kollarının arasma alıp ona, "Bella, Bella sevgilim," diye sesleniyordu.

Titreyerek uyanıyor, yüreği tiksinti ve utançla sıkışarak tekrar düşünüyordu:

"Ona âşık değilim. Aşkla oyun oynuyorum, kendimle oyun oynuyorum. İstesem bu işi kesin olarak bitirebilirim."

Bu arada zaman geçiyor, o da kurnazlık etmeyi bırakıp dehşet ve pişmanlıkla düşünüyordu:

"Metresimin kızı..."

Ne vardı bunda? Hiç de ender görülen bir şey değildi aslında.

"Neredeyse kaçınılmaz," diye düşünüyordu, "klasik bir şey... Bella bunu hayatta bağışlamaz. Anne değildir o, sadece ve vahşice kadındır... Olsun! Bağışlamazsa bağışlamasın, umurumdaydı sanki! Ben ona en güzel yıllarımı verdim, yetmez mi? Onun uğruna annemi, ailemi, gençliğimi feda ettim..."

O kadını ne çok sevmişti! Oysa şimdi ne gençliği ne de güzelliği kalmıştı. Ama zevk vermeyi biliyordu... Bu uğurda annesiyle ettiği kavgaları, ablalarının gözyaşla-

rını hatırlıyordu. Her biri onu "o kadın"dan kurtarabilmek için (fena halde beceriksizce) ne çok uğraşmıştı... Annesinin sesi hâlâ kulaklarında çınlıyordu:"Seni sevmiyor. Seni benden alarak öç almak istiyor sadece... Zavallı çocuğum... O kadın hiç kimse değil ki... *a mere nobody*," diyordu acı acı, mutsuzluğu içinde kendini doğal bir biçimde ifade etmesini sağlayan ve Bella'nınki gibi gelip geçici bir âşıktan öğrenilmiş olmayan İngilizcesini kullanmakla avunarak. "Evime kabul etmediğim o küçük kız şimdi oğlumu benden çalarak bana karşı zafer kazanıyor. Tanrı biliyor ya onu yoksul olduğu için geri çevirmiş değilim! O kadar alçalmam ben! Genç kız gibi davranmakta ısrar ettiği için... Zehirli yılan! Oğlumu benden çalmak ha! Bundan başka bir duyguyla mı hareket ediyor sanıyorsun sen? İnan bana, çocuğum, hiçbir kadın bir erkeği kendi olduğu için sevmez, hep başka bir kadına karşı çıkmak için sevilir erkekler..."

"Evet," diye düşündü Max, "haklıymış..."

Aslında o zamanlar aşkın en başlarda çoğu zaman tertemiz ve art niyetsiz olmadığını bilebilecek yaştaydı... Bella önceleri ihtiyar Bayan Safronov'dan intikam almak istemiş, ama sonra bir kadının bir erkeği sevebileceği ölçüde sadakatle ona âşık olmuştu... O zaman bilmediği şeyse onun gençliğinin, kışkırtılmış tutkusunun Bella'nın içinde bir zamanlar yüreğinden geçip gitmiş birilerinin uyandırmış olduğu, tehlikelerle dolu bir aşkın şehvetli ihtiyacını tatmin ediyor oluşuydu...

"Ben onsuz yaşayamayayım, nefes alamayayım istiyordu. Şimdi artık bu dünya üzerinde onunla baş başa kaldım..."

Bu yalnızlığın sıkıntısıyla neredeyse fiziksel bir boğulma duygusuna kapılıyordu. "Hélène'den başka bir arkadaşım yok. Bella için aile, dostluk, arkadaşlık gibi insani ilişkiler söz konusu bile değil. Eksikliğini çektiğim şey bir dost, bir aile, bir yuva ve onun yanında kaldığım sürece de bütün bunların eksikliğini çekmeye devam edeceğim. Öyleyse niye onu terk etmiyorum?" diye düşünüyordu bazen, ama Karol'lerden ayrı yaşamak ona imkânsız geliyordu. Onlardan başka kimsesi yoktu. Kendini duyularının köleliği kadar saf, insani alışkanlıkla da bağlanmış gibi hissediyordu. Daha da acı ve çaresi olmayan bir yalnızlıktan korkuyordu... Kimi zaman Bella'nın telefonlarına, mesajlarına cevap vermeden günler geçirdiği oluyordu. Ama bu yabancı ülkede arkadaşsız, işsiz, canı çok sıkılıyordu. Rusya'dan ayrılırken yanında pahalı eğlencelere izin verecek kadar büyük olmasa bile, hayatını kazanma derdine düşmesini engelleyecek ölçüde bir servet getirmişti. Hélène'i özlüyor ve geri dönüyordu. Onun gelişini, gidişini, koşmasını, yerinde duramayışını, gençliğinin verdiği kanatlarla her an uçacakmış gibi duran hafifliği izliyordu. Hayranlık, keder ve kıskanç bir çaresizlikle fısıldıyordu:

"Ne kadar gençsin, Tanrım, ne kadar gençsin!"

Elini usulca eline alıyor, gizlice utangaç ve masum

bir hareketle yanağına bastırıyordu.

Bir haziran günü Karol'ler Max'ın evinde yemekteydiler. Max neredeyse şehir dışında sayılabilecek sessiz sakin Passy Sokağı'nda, mütevazı bir apartman dairesinde oturuyordu. Paris'in üzerine bir ağırlık çökmüş, gökyüzü hızla birbirlerine yaklaşan hafif ve bakır rengi bulutlarla dolmuştu. Bulutlar yavaş yavaş pembe ve ağır bir buğu oluşturuyorlar, kimi zaman bunun arasından göz kamaştırıcı beyaz bir ışık sızıyordu.

Yemekten sonra Max kendine bir evrak çantası almak için dışarı çıkmıştı. Hélène bir kitap okumaya başladı. Karol boşlukta bir noktaya dalıp gitmişti. Parmaklarını oynatıyor, sertçe ve düzenli olarak kastanyetler gibi birbirine çarpıp tıklatıyordu. Hélène zihninde kendini derneğin kumar masasmda gördüğünü anlamıştı. Babası sonunda içini çekerek ayağa kalktı.

"Tıraş olmaya zamanım kalmamıştı. Yarım saat sonra dönerim..."

"Boris," diye haykırdı karısı, "Max gelir gelmez kalkacağız zaten! Şimdi akşama kadar ortadan kaybolacaksın!"

"Daha neler," dedi Boris Karol, yüzü Hélène'in çok sevdiği o hınzırca gülümsemeyle aydınlanarak. "Al bunu, sevgilim, o beğendiğin şapkayı alacak kadar zamanın olacak," dedi karısının eline biraz para tutuştururarak.

Bella yumuşadı:

"Beraber çıkalım o zaman."

Hélène yalnız kaldı. Hafif bir esinti yakınlardaki bir ağacın dallarını salladı. Fırtına güneşi göründü ve ters dönmüş yaprakları aydınlattı. Bulutlar giderek koyulaştı, beyaz ışık soldu, ağaç inledi ve rüzgâr gencecik, körpecik, hâlâ yemyeşil haziran dallarını koparıverdi.

Kilidin içinde anahtarın döndüğü duyuldu ve Max içeri girdi. Evi boş bulduğuna şaşırmadı; Karol'lerin âdetlerine alışmıştı artık. Bekledi. Saat dörde doğru, kimsenin gece yarısından önce görmeyi beklemediği Karol göründü. Kapıyı şiddetle itti:

"Karım burada değil mi? Beni arabada beklemesini söylemiştim. Çıktığımda kimseler yoktu. Tam onun yapacağı iş! Bana dernekte yarım saatten fazla kalmayacağıma söz verdiriyor, tam şansım dönmeye başladığı sırada da ortadan kayboluveriyor!"

"İyi ama, dostum," dedi Max bezgin bir sesle, "saat dördü geçiyor. Sizi iki buçuk saat beklemiş olmalı. İtiraf edin..."

Karol onu dinlemiyordu. Sabırsızlıkla titreyerek kapıya doğru yürüdü. Gözleri parlıyordu ama üzgün, tatsız ve öfkeli bir parıltıydı bu. Tekrar edip duruyordu:

"Ah Tanrım, ne aksilik! Tam da şansım dönüyorken..."

Odanın içinde boydan boya yürüyordu. Sonunda zorla gülmeye çalışarak konuştu:

"Ben geri dönüyorum... Çok fazla kalmam..."

"Yağmur yağacak," diye haykırdı Hélène. "Pardösün de yok baba. Bekle, bir şemsiye al... Dün çok kötü öksürüyordun..."

Dışarı çıkarken, "Rahat bırak beni," diye neşeyle bağırdı ."Hiç yağmur görmemiş değilim!"

"Öbürü nerede peki?" dedi Max sinirden titreyerek. "Saat beş olmak üzere."

Hélène gülmeye başladı:

"Zavallı Max... Hâlâ alışamadınız mı? Bu akşam gidelim veya bu gece, yarın, gelecek hafta... Ne fark eder? Orada bizi buradakinden farklı ne bekliyor sanki?"

Max cevap vermedi. İkisi yalnızdılar. Duvar saati çalıyordu. Çok uzaklarda derin ve yumuşak bir sesle, bir güvercin kuğurması gibi bir gök gürültüsü duyuldu.

Telefon çaldı. Max cevap verdi:

"Alo, evet, benim..."

Hélène annesinin sesinin yankısını tanımıştı.

Max konuşuyordu:

"Geldi sonra tekrar gitti... Hayır," dedi duraksayarak, "kız da burada değil. Çıkıyorum ben. Gördüğüm kadarıyla yolculuk suya düştü, yarın gideriz."

Telefonu kapadı ve yüzü asık, sessizce ayakta durdu. Hélène gülümseyerek ona bakıyordu:

"Yalancı mı oldunuz, sevgili Max?"

"Ah," dedi Max, "bir kere olsun sakin kalamaz mıyız? Tanrım!"

İri ve ağır ilk yağmur damlaları camlara vurmaya başlamıştı. Hava kararıyordu. Hélène ürperdi:

"Haziran ortasmda hava birden nasıl soğudu... Dolu yağacak sanki..."

"Kepenkleri kapatalım," dedi Max.

Kepenkler kapanıp perdeler çekilince, karanlıkta yanan bir lambanın ışığında oda sakin ve sıcak bir hal aldı.

"Haydi, gel ikindi kahvaltısı edelim..."

Su ısıttılar. Hélène masanın örtüsünü örttü, içinde birkaç karanfil bulunan pembe bir vazoya yaklaştı:

"Sizi gidi yaramaz Max, çiçekçinin demir tellerini bile çıkarmamışsınız. Pas çiçeklerinizi mahvedecek."

Çiçeklerin saplarını kesti, suyunu değiştirdi ve bu arada Max'ın yüzünde beliren zevk ifadesinden hınzırca bir tat aldı.

"Buraya bir kadın eli değmesi gerek," dedi masumane bir şekilde.

Yağmur boş sokakta oluk oluk akıyordu. Yandaki odanın açık kepenklerinden rüzgârın kaldırım taşlarının üzerinde hafif ve parlak su demetlerini kovaladığı görülüyordu.

Max gidip kapıyı kapattı. Şimdi her yer sessizdi. Gelip kızın ayakucuna oturdu.

"Dur, kalkma yerinden. Bırak sana yardım edeyim, sana hizmet edeyim biraz... Çay ister misin? Yemekten kalma bir de pasta var. Sen ye, rica ediyorum."

Saygılı ve mütevazı bir tavırla aşk dolu gözlerini kızın dudakları arasında parıldayan bembeyaz dişlerine dikmiş, pasta yiyişini seyrediyordu. Odadaki derin sessizlik onları tatlı ve dilsiz bir büyülenmeyle bağlıyordu sanki. Sonunda titreyerek konuştu. Öyle alçak sesle söylemişti ki, Hélène ne dediğini anlayabilmek için cümlesini tekrar ettirmek zorunda kaldı:

"Çok hoşuma gidiyorsun..."

"Nihayet," diye düşündü Hélène, onunla olduğu kadar kendi kendiyle de alay ederek... "İşte beklenen an geldi..."

Bunu nasıl başarmıştı? Finlandiya'nın tepelerinde kızağı zirveden bırakışlarını ve ardından Max'ın öne doğru atılarak havaya savruluşunu hatırladı. Bu genç adama ilk defa gemide gülümsediği, onunla nefretini gizleyerek konuştuğu anda verdiği o umut son derecede hızlı ve hafif hareket etmiş ve birbirine yakın olup da aynı kandan olmayan bir erkek ve bir kadın arasındaki o bulanık sarhoşluğu doğurmuştu...

Eliyle usulca adamın yanağına dokundu. Ona karşı belli belirsiz, dostça bir acıma hissediyordu. Kendini çok güçlü, çok huzurlu, kendinden çok emin hissediyordu; ama birden parmaklarını çekti ve kaşlarını çattı. Sırf onun ürperdiğini ve yüzünde teslimiyetçi bir korku ifa-

desiyle başını kendisine doğru kaldırdığını görmek için aceleyle şöyle dedi:

"Bırakın beni..."

"Hélène," dedi Max, birden boğuk bir sesle, "seni seviyorum, seninle evlenmek istiyorum, seni seviyorum benim küçük Hélène'ciğim.

"Ne?"

Bu sözcüğü haykırışındaki hayretle karışık nefret ve kin adamı sersemletmişti.

"Hayatta olmaz," diye mırıldandı Hélène, "hayatta olmaz..."

"Neden?"

Bunu gözlerinde öyle bir öfke parıltısıyla sormuştu ki Hélène birdenbire karşısında çocukluğunun düşmanı, o nefret ettiği Max'ı görüverdi. Omuzlarını kaldırıp şöyle demek istedi: "Çünkü sizi sevmiyorum." Ama hemen sonra düşündü:

"Hayır, olmaz... Bunu ona söylersem beni asla bağışlamaz. Her şey biter, oyun biter o zaman... Onunla evlenmek mi? Hayır o kadar aptal değilim. İntikam arzusu bütün mutluluğumu riske atmaya değecek kadar büyük değil... Onu sevmiyorum..."

Sessizce başını sallamakla yetindi. Adam onun ne demek istediğini anladığını sanarak dudaklarına kadar sarardı. Kızı kollarının arasma aldı.

"Hélène, bağışla beni, bağışla, nereden bilebilirdim?

Seni seviyorum, daha çok gençsin, sen de beni seveceksin... Beni sevmemene imkân yok," dedi kızın ona teslim ettiği yanaklarını ve dudaklarını tutku dolu bir perişanlıkla öperek.

Dışarıda yağmurun gürültüsü artıyordu. Yağmur sularını içlerine çeken yaprakların müziğe benzer, hafif sesi artık daha belirgin olarak duyuluyordu. Max kıza sıkıca sarılmıştı. Hélène elbisesinin kalın kumaşının üzerinden omzunu öpüp, hafif hafif ısıran ağzın titrediğini hissediyordu.

Sonunda onu hafifçe itti:

"Hayır, hayır..."

Max dudaklarını öpmek istedi, ama o kasılmış elleriyle adamın şefkatli ve iştahlı yüzünü uzaklaştırdı.

"Bırakın beni! Ayak sesleri duyuyorum, annemi duyuyorum," diye haykırdı panik içinde.

Max onu bıraktı. Hélène rengi solmuş, gücü tükenmiş bir halde kanepeye çöktü. Ama gelen, talimat bekleyen şofördü. Max adamla konuşurken o da odadan dışarı süzülerek kaçtı.

5

O gece Biarritz'e gitmediler. Hélène evine döndü. Pencerenin kenarına dayanmış olan dar yatağına uzandı. Onun yatak odası oturmakta oldukları evin zemin katını tek başına kaplıyordu. Şehrin gürültüsü penceresinin kepenklerinde çınlıyor, hiç durmaksızın bir odadan diğerine yürüyerek, hem uykusuzluğuyla hem de gözyaşlarıyla mücadele etmekte olan annesinin ayak seslerini duyuyordu. Dışarıda taşradan dönen otomobillerin sesi duyuluyor, geç saate kadar sokaklarda kalmış çiftler geziniyor, banklarda öpüşüyorlardı. Hélène lambasını yaktı. *Directoire*[12] üslubu pembe ve su yeşili kökboyası silmelere, pembe perdelere, duvara gömülmüş dar ve uzun aynalara, hayatının bu dekoruna düşmanca gözlerle baktı. Bu dünya üzerinde hiçbir şeyi sevmiyordu.

12 Fransa'da 26 Ekim 1795 - 9 Kasım 1799 arasında etkinlik gösteren hükümet. (ç.n.)

"Hiçbir şeyi ve hiç kimseyi..." diye düşündü üzülerek. "Bu gece ne kadar mutlu olmam gerekirdi. Arzuladığım her şeyi elde ettim. Eğer isteseydim..."

Başını sallayarak güldü:

"Ah, Hélène," dedi çocukluğundan beri yaptığı gibi kendi kendine konuşarak, "içlerinde en güçlüsünün sen olduğunu da, onların acınacak kadar kolay avlar olduğunu da gayet iyi biliyorsun... Max'ı kendine âşık etmek de iş miydi yani? Ben on sekiz yaşındayım, o kadınsa kırk beş... Yerinde hangi kız olsa aynı şeyi başarabilirdi... Sense oturmuş gururlanıyorsun. Asıl önemli olan kendi kendini yenmek! Eğer onlardan daha güçlü, daha iyi değilsen, ne hakla onlara böyle küçümsemeyle bakabiliyorsun? Hayatım boyunca kirli kanıma karşı savaştım ben; ama o burada, içimde... damarlarımda akıyor," diye düşündü, damarları belirgin, kehribar rengi, ince kolunu havaya kaldırarak."Eğer kendi kendimi yenmeyi öğrenmezsem bu kan daha da güçlenecek..."

Odanın karanlığında Max'ın evinde, onun kendisini öpmesine izin verdiği sırada aynada gördüğü yüzü hatırladı. O ürkütücü, şehvet dolu, zaferle gülümseyen yüz, ona bir şimşek gibi annesinin gençliğini anımsatmıştı.

"Bu şeytanın beni yenmesine izin vermeyeceğim," dedi yüksek sesle ve gülerek. İstediğimi artık neredeyse elde etmiş olduğuma göre şimdi vazgeçmek kolay. İkiyüzlü değilim ben, kendimi olduğumdan daha iyi ola-

rak görmüyorum. İyi değilim, iyi olmak istemiyorum... İyi olmak gevşek, yavan ve boğucu bir şey... Ama ben kendimden güçlü olmak, kendi kendimi yenmek istiyorum. Evet, onları kendi balçıkları, kendi utançları içinde bırakmak ve... Tanrım," diye mırıldandı ani ve keskin bir vicdan azabıyla. "Ne kadar kusurlu, kindar, bencil ve kibirliyim... Yüreğimde hiç tevazu, hiç merhamet yok; oysa daha iyi biri olmayı çok isterdim... Yemin ediyorum ki Max bugünden sonra beni hiç yalnız görmeyecek. Ondan kaçacağım. Eskiden onunla karşılaşmak, yalnız kalmak için harcadığım çabayı bundan böyle ondan kaçmaya harcayacağım. Sıkılacağım öyleyse," diye düşündü gülümseyerek. "Eh! Hep istiyorum, hep istiyorum... Kibrin şeytanı mı yoksa intikamın şeytanı mı daha güçlüymüş yakında göreceğiz! Ama ya o kadını mutlu görmeye katlanacak cesaretim var mı? Evet, neden olmasın? Bugünden itibaren artık ondan nefret etmeyeceğim, onu bağışlıyorum..."

Battaniyeyi açıp içine girdi ve sırt üstü yatarak kollarını ensesinin altında kavuşturdu:

"Evet, garip bir şey, ama hayatımda ilk defa onu yüreğim ürpermeden ya da taş gibi ağırlaşmadan düşünebiliyorum... Hatta ona birazcık acıyorum bile..."

Annesinin solgun rengi, fondöteninin üzerindeki gözyaşı izleri, altüst olmuş yüz hatları gözlerinin önüne geldi.

"Ben, küçük Hélène... Nasıl diyordu? 'Ne sakar,

ne yabani çocuk bu böyle! Amma da beceriksizsin Hélène'ciğim...'"

Gözleri karanlıkta parıldadı.

"O kadar da beceriksiz değilmişim demek ki," diye mırıldandı dişlerini sıkarak. Ama kendini zorlayarak göğsündeki hızlı ve ateşli çarpıntıyı dindirmeye çalıştı. Açgözlü bir kurt olmak hiç zor şey değil, hem böylesi bana yakışmaz... Max'a onu sevmediğimi, hepsinin sadece bir oyun olduğunu söyleyeceğim. O da sırf bana acı çektirmek için bile olsa ona geri dönecek... Yarından itibaren, deyim yerindeyse, her şey normale dönecek... Madem babam hiçbir şey görmüyor ya da görmek istemiyor, o halde en iyisi işleri oluruna bırakmak... Bu keskin ve gaddar zevk aslmda kederin zehrini taşıyordu içinde... Ne tuhaf gece," diye düşündü lambayı yakıp, kepenklerin aralıklarından sızan gümüş rengi ışığı seyrederek, ay ışığı ne kadar güzel..."

Ayağa kalktı, çıplak ayaklarıyla pencereye doğru yürüyüp kepenkleri açtı ve geniş, bomboş sokağa baktı. Korudan bir rüzgâr esiyordu. Gece şimdi tertemiz, şeffaf ve maviydi. Pencereye oturup tatlı tatlı şarkı söylemeye başladı. Daha önce yüreğini hiç bu kadar hafiflemiş hissetmemişti. Neşe dolu bir canlılık kanını kaynatıyordu: "İçten içe onun mutluluğunu ellerimde tuttuğumu, canım isterse sıkıp canım isterse bırakmakta özgür olduğumu bilmekten daha iyi intikam mı olur? Daha fazla ne isteyebilirim ki? Onu sevmiyorum. Eğer sevseydim..."

Gözlerini sabitlemiş önüne bakarak zihninde onun boyun eğmiş, iştahlı yüzünü görmeye çalıştı... "Hiç kimseyi sevmiyorum ben. Tanrı'ya şükür özgür ve yalnızım. Elimde olsa," diye düşündü birdenbire, "hemen şimdi, bu gece kaçıp giderdim... Derinlerde tek arzum bu aslmda! Dünyanın hangi köşesine olursa olsun kaçıp gitmek ve bir daha da ne annemin yüzünü, ne de bu evi görmek, ne 'para' ne de 'aşk' sözcüklerini işitmek. Ama babam var... Gerçi onun da bana ihtiyacı yok ki," diye düşündü kederle,"kimsenin bana ihtiyacı yok. Max bana âşık, ama benim istediğim bu değil ki. Ben güvenilir ve huzurlu bir şefkat istiyorum... Ama artık çocuk da değilim, insanın en müşfik bağları dehşetle geri çevirdiği yaştayım. Evet, ama ben bunun eksikliğini öyle çok çektim ki... Üstelik, insan zamanında çocukluğunu yaşayamamışsa başkaları gibi büyüyüp olgunlaşamıyor. Rüzgâra ve soğuğa çok erken maruz kalmış bir meyve gibi bir köşeden diğerine savrulup duruyor."

Ona öyle geliyordu ki, sessizce gözyaşlarını yutup yumruklarını sıkarak şikâyet etmeden acısını çekebilmek için gücünü toplayan o küçük, güçlü ve dayanıklı çocuğa şu son birkaç karanlık yıl boyunca hayatında daha önce hiç yaklaşmadığı kadar çok yaklaşmıştı.

"Hayat hem güzel hem zor," dedi yüksek sesle.

Geri dönüp yatağına uzandı. Kepenkleri açık bırakmıştı. Gecenin solmakta, bahar sabahınınsa yaprakların üzerinde parlamakta olduğunu gördü. Sonunda uykuya daldı.

6

Max'tan kaçınmayı başararak tam sekiz gün geçirmişti, ama bu süre boyunca hayatları Bella'nın iradesiyle yaşamın kendi tutarsızlığının boyunduruğu altına girmişti. Şimdiden onu özlemeye başlamıştı. Özellikle de akşamları. Sofraya oturmak için saat dokuza, ona kadar Karol'ü bekledikleri o bitmek bilmez akşamlarda Hélène kendini öylesine üzgün hissediyordu ki elinde olmadan Max'ı düşünüyor ve özlüyordu. Bir iskemlenin üzerine dizlerini dayayıp süslü altın pençeleri sökülmüş, sallanan, XV. Louis döneminden eski bir çalışma masasının tahtasını kalemle boyarken, üst kattaki şef garsonun sabırsız ayak seslerini duyuyordu. Bu sesler yüreğinde bir dolu anı uyandırıyordu...

Bir akşam Bayan Karol, elinde telefon, peşinde üzerindeki elbiseyi kısaltmaya çalışan bir oda hizmetçisiyle Hélène'in bulunduğu odadan rüzgâr gibi geçip gitti. Ağzında dikiş iğneleri tutan oda hizmetçisi telefonun

kablolarına dolanıyordu. Onun arkasındaki bir başka hizmetçi kadın açık mücevher kutusunu taşıyordu.

Hélène, annesinin santrale Max'ın telefon numarasını verdiğini duydu. Bella bir yandan kulağına elmas küpelerini takmaya çalışıyordu, ama küpeler elinden kayıp yere yuvarlandılar. Bella Rusça konuşuyor, zaman zaman Hélène'in yandaki odada bulunduğunu hatırladığından olacak, sözünü yarıda kesip duruyor, sonraysa onu unutarak yalvarmaya devam ediyordu:

"Gelin, gelin diyorum size... Bu akşam beni dışarı çıkaracağınıza söz vermiştiniz... Boris evde yok, çok yalnızım, Max! Acıyın bana..."

Telefonu kapattıktan sonra bir süre öylece ayakta durup mekanik bir hareketle ellerini ovuşturdu. Bitmişti... Artık sevilmiyordu... Öfkeyle aklından onu kendisinden çalmış olabilecek kadınların yüzlerini geçirdi tek tek... Ondan bıkmıştı artık işte...

"Eskiden de kavga ederdik ama her seferinde boyun eğer ve eskisinden de uysal hale gelirdi. Eskiden... Daha bir yıl bile olmadı. Oysa şimdi... Ah! Onu benden başka bir kadm aldı, hissediyorum," diye düşündü umutsuzca. "Onsuz ne yaparım ben?"

Bu adama sonuna kadar sadık kalmıştı ve şimdi bunu düşündükçe kalbi kinle doluyordu:

"Son yıllarım... Göstermek istemiyorum, bunu kendime yediremiyorum, ama içten içe biliyorum ki artık gençlik ve aşk benim için bitti... Bundan sonra parası

ödenmiş gönül maceraları, jigololar, bakımlarını üstleneceğiniz, oğlunuz olacak yaşta, arkanızdan sizinle alay eden genç çocuklar olacak yalnızca," diye düşündü, genç ve yakışıklı çocukları birer kaniş köpeği gibi tasmasından tutarak gezdiren arkadaşlarını anımsayarak, "ya da tamamen vazgeçmek... Yaşlı bir kadın olmak... Ah hayır, asla! Bu asla olmaz! Aşktan vazgeçemem ben, buna imkân yok," diye mırıldandı mekanik kolyesinin incilerine akan gözyaşlarını silerek.

"Kocam beni altınlarla, elmaslarla süslüyor," diye düşündü kapının açılışını ve kocasının ayak seslerini duyunca. "Ama bana gereken şey bu değil ki. Hem sonra sıkılıyorum, çaresizce sıkılıyorum... İnsanın hayatında bir erkek, genç ve yakışıklı bir âşık olmayınca yaşamanın ne anlamı kalır ki? Hayatında aşk olmadan da mutlu olduğunu söyleyen kadınlar ya budala, ya cahil ya da ikiyüzlüdür... Benim aşka ihtiyacım var," dedi aynadaki çarpılmış yüzüne nefretle bakarak. "Kendimi nasıl acımasızca, hoyratça görebildiğimi bir bilseler," diye düşündü.

Akşam yemeği zamanı gelmişti. Evin girişindeki penceresiz holü yemek odası yapmışlardı. Buraya ağırbaşlı bir serinlik ve mavimsi bir loşluk hâkimdi. Yalancı mermerden silmelerin üzerini toz kaplamıştı.

Her yer yalancı mermerdendi. Mavi beyaz kareli halı, döşeme taşı taklidiydi. Mermer vazolardan birinin içine yerleştirilmiş yapma çiçekler hafif ve ekşi bir toz kokusu

yayıyorlardı. İçi elektrikle aydınlatılmış bir deniz kabuğunun içinde kaymaktaşından meyveler bulunuyordu. Dantel masa örtüsünün altındaki mermer masa, parmakları donduruyordu. Karol iştahla yemeğini yiyordu. Tabağmda ne varsa hiç bakmadan, tadını bile almadan silip süpürürken, bir yandan da temiz hava ve dinlenmenin yerine geçeceğini umduğu haplarından yutuyordu. Hélène, babasını derin bir acıma duygusuyla izliyordu. Eskisinden daha ince, daha yakışıklıydı şimdi.

Sahip olduğu o alev, o acınası canlılık en güzel ve en son ışıklarını yayıyordu artık. Yorgun ve solgun yüzündeki hüzünlü, delici bakışlı, akları sararmış gözleri neredeyse katlanılmaz bir parıltıyla ışıldıyordu. Sürekli zayıf parmaklarını masaya vuruyordu:

"Daha hızlı, servis daha hızlı..."

"Bu akşam da çıkacak mısın?" diye sordu Bella içini çekerek.

"İş toplantım var. Ama sen de çıkacaktın zaten," dedi ona bakarak.

Bella başını salladı.

"Hayır."

Hemen ardından cırtlak ve iniltili bir sesle yakınmaya başladı:

"Hep yalnız kalıyorum. Bizim bu yaşadığımız deli hayatı. Ben bu dünyanın en bedbaht kadınıyım. Hayatım boyunca hep çile çektim."

Kocası cevap vermiyor, yirmi yıllık evliliği boyunca iyice alıştığı bu inlemeleri duymuyordu bile.

Ama o akşam Hélène, karşısında oturmuş ve sanki onun genç yüzünü görmekten acı çekiyormuşçasına asla yüzüne bakmayan bu yaşlanmış, kavgacı kadını dokunaklı bulmaya hazırdı. Bella, bileziklerle dolu çıplak kollarının ucundaki güzel ellerini peçetesinde gezdirip duruyordu. Yüzü boyanmış, pudralanmış, fondöten sürülmüş, kremlenmişti ama sanki eti içeriden aşınıyormuş, tenının pürüzsüz pembe-beyaz yüzeyi çatlayacak da zamanın yarattığı bütün yıkımlar gözler önüne serilecekmiş gibi duruyordu. Oysa vücudu, sert ve dik göğsüyle hâlâ hayranlık uyandırıcıydı.

Hélène babasına döndü:

"Baba, babacığım, ne olur bu akşam çıkma... Çok yorgun görünüyorsun..."

Adam omuzlarını silkti ve kızı ısrar etmeye, Bella da yakınmaya devam edince sabırsızlıkla haykırdı:

"Şeytan götürsün şu kadınları!"

Hélène gözleri yaşlarla dolarak sustu. Babası onu böyle terslediği için, ama daha çok da onu annesiyle bir tuttuğu için incinmişti.

"Benim onu sevdiğimi göremiyor mu yani?" diye düşündü üzüntüyle.

Ama babasının gözleri, aynı gece üzerinde bir servet bırakacağı yeşil çuhadan başka bir şey görmüyordu.

"Hayır," diye düşündü Hélène, "Max'tan ve oyundan vazgeçmek o kadar da kolay değil..."

Ertesi gün ani bir kararla Biarritz'e gittiler. Hélène'in Paris'te kalmak için hiçbir bahanesi yoktu. Hem zaten ona hâlâ, alınan kararlara karşı gelemeyecek bir çocuk muamelesi yapıyorlardı ve üstelik Max da onlarla geliyordu.

Sabah Blois'da, Bella henüz uyanmadan önce Max onu yanına çağırdı ve güneşten pembeleşmiş küçük bir sokaktaki bir sergiden ona mevsimin ilk kirazını aldı. Kirazlar gümüş rengi bir buğuyla kaplıydı ve soğuk birer likör damlası gibi sarhoş ediciydiler. Max ona arzu ve şefkatle bakıyordu:

"Hélène, ne yaramaz, ne ele avuca sığmaz kızsın. Nasıl hoşuma gidiyorsun, bir bilsen... Hiçbir kadını seni sevdiğim gibi sevmedim ben... Öyle güzelsin ki, senin için çıldırıyorum..."

Bütün bu sözcükler, bu eskimiş sözcükler onun için yepyeniydiler ve o istemese bile yüreğine işliyorlardı.

"Yeterince cesaretim yok," diye düşündü. "Şeytanı yenecek kadar... Hayır, şehvetin şeytanı değil bu. Ne peki? Kibrin, acımasızlığın, hayatta bir kere olsun bir erkeğin aşkıyla oynama zevkinin şeytanı..."

"Cesaretim yok," diye tekrarladı kendi kendine ve insanüstü bir çaba göstererek başını yere eğdi; babasından aldığı o hüzünlü mizah duygusuyla düşündü: "Cennetteki yerimi kazandım."

Sakin, ifadesiz bir sesle cevap verdi:

"Max, bırakın beni, sizi sevmiyorum, sizinle oyun oynadım," dedi. İçinden şöyle geçiyordu:

"İkiyüzlü! Adamın ateşini körüklüyorsun o kadar..."

Max'ın yüzü soldu ve kıza sert bir bakış attı. Hélène o an birdenbire onu kaybetmekten korktu... Aslında her şey çok eğlenceliydi... "Niçin," diye düşündü, "hayatım boyunca nefret ettiğim o kadını acıdan kurtarmak için mi? Ama bunu yapmayı istemiyorum ki! Eğleniyorum ben!" Ateşli bir kibir ve zevk dalgasının yüreğine doğru aktığını hissederek usulca adamın elini tuttu.

"Bakın hele... O nasıl kötü bakış öyle? Şaka yaptım ben..."

Eli eline değince Max ürperdi ve kızın çocuk yüzündeki o kadınca ifadeye bir çeşit korkuyla baktı. Bu kız nasıl da hoşuna gidiyordu... Hâlâ sakarca ve köşeli olan hareketlerini, ince omuzlarına dökülen açılmış saçlarını, narin boynunu, el değmemiş gözkapaklarını, çocukça bir gurur ve masumiyet havasıyla parlayan gözlerini, uzun bacaklarını, güçlü parmaklarını, onun sarılmalarından kaprisli ve gözü pek bir havayla kaçışını, tertemiz nefesini... Yalnızdılar. Ona doğru eğildi ve sarılarak usulca fısıldadı:

"Bana bir öpücük verin..."

Kız hızlıca dudaklarını adamın yanağına değdirdi

ve adam içinde bulanık bir merhamet hissetti. Küçük bir kız çocuğu gibi öpüyordu; ama onun öpücüklerine sessizce, gözlerini yumarak karşılık verişi bir kadın gibiydi...

Hélène'in düşünecek fırsatı oldu:

"Ne yapıyorum ben?"

Ama artık oyunu bırakmak için çok geçti.

Hélène, ancak Paris'e döndüklerinde Max'ın onu ne ölçüde etkisi altına aldığını fark edebildi. Şimdi ona karşı da tıpkı bir zamanlar Bella'ya karşı olduğu kadar zorba, kıskanç ve acımasız olmaya başlamıştı. İnsan her şey gibi sevmeyi de öğreniyor ve bunu yapma biçimi hiç değişmiyordu. Kendi istemese bile, değişik kadınları aynı biçimde sevmeye devam ediyordu...

Sürekli tekrar edip duruyordu:

"Evlen benimle, bu evde mutlu değilsin..."

Hélène onu reddediyordu. Bunun üzerine Max öfke nöbetlerine tutuluyor, sararıp titreyerek hakaretler savuruyordu. Kızın kendisiyle alay ettiğinden kuşkulanıyor ama artık bu bile onu sakinleştirmeye yetmiyordu. Tatmin olmayan aşkın karanlık bir çılgınlığa benzeyen o aşamasma girmişti şimdi. Hélène kendi yol açtığı halde anlayamadığı ve adamı perişan eden bu sayıklamayı endişeyle izliyordu. Bir keresinde ağzından yanlışlıkla şu sözcükleri kaçırmıştı:

"Annem öğrenecek olursa..."

Max kahkahayla gülmüştü:

"Haydi, git de söyle. Görürsün hayatının ondan sonra ne tatlı olacağını, kızım... Seni asla bağışlamaz... Sen onun için hâlâ küçücük bir kız, bir çocuksun... Bunu sana öyle bir ödetir ki, görürsün..."

Bir yandan da birçok nedenden dolayı Bella'yla birlikte yaşamaya devam ediyordu. Onu kullanarak Hélène'den intikam alıyor, öfkesini ondan çıkarıyor, Hélène'in bütün vücudunun dehşet ve tiksintiyle tatmin etmeyi reddettiği vahşi öpme ve okşama arzularını onun üzerinde gideriyordu. Sonra da umutsuzca şöyle diyordu:

"Hepsi senin suçun... Ben sana temiz, dürüst bir yaşam sunuyorum, sen reddediyorsun..."

Hélène evde yalnız kalsın da akşamları ona telefon edebilsin diye Bella'yı evine çağırıyordu. Bella gece yarısına doğru solgun ve bitkin bir halde eve dönüyordu. Ama ertesi gün yine davetini kabul ediyor ve Hélène titreyerek, boş evde yankılanacak telefon sesini beklemeye koyuluyordu.

Önüne eğdiği gözleri sabit, titreyen elini yanağına dayamış, kaçıp kurtulma gücünü kendinde bulamadan bekliyordu.

Telefon nihayet çalınca Hélène ahizeyi eline alıyor ve Max'm sesini duyuyordu:

"Ne zaman geleceksin? Eğer beni sevmiyorsan ne-

den öpücüklerime karşılık veriyorsun? Ne istersen yaparım, yeter ki gel. Sana dokunmam bile. Yalvarırım gel..."

"Hayır, hayır, hayır..." diye cevap veriyordu Hélène, kalbinin buz kestiğini hissederek. Kendi sesinin yankısını babası, annesi ya da hizmetçilerden biri sanarak kapıya dönüyordu. Bu arada Max ise buruk ve yumuşak bir sesle, adeta sözcükleri teker teker ısırırcasına hiç durmadan, umutsuzlukla tekrarlıyordu:

"Sevgilim... Sevgili Hélène'im... Gel, acı bana..."

Sonra birdenbire susup telefonu kapatıyordu. Hélène bağlantının kesildiğini bildiren sinyal sesini duyunca öfke ve acı içinde düşünüyordu:

"O geldi. Kapıyı çaldı. Ona kapıyı açacak ve... Ama ben kıskanmıyorum! Onun beni kıskanması gerek! Benim zafer kazanmış olmam gerek... Ama bunu kendim istedim... Bu benim suçum... Bunu sen istedin Georges Dandin..." diye düşünüyordu çektiği acıdan utandığı için gözyaşlarının arasmda kendini gülmeye zorlayarak. "Ne yaptım ben? Tanrım, kendimi yenecek, bağışlayacak, unutacak ve intikamı yalnızca Tanrı'ya bırakacak cesareti nereden bulacağım ben?" diyordu.

Yatağına yatıp uykuya dalacağı, çocukluğundan beri sakladığı ve onu hiç şaşmadan, şimdi yok olmuş, neşeli ve masum anılara götüren o sakin ve mutlu uykuya kendini bırakacağı sırada yeniden telefon çalıyor, onu yatağından kaldırıyordu. Aynı şefkatli ve acımasız

ses konuşmaya başlıyordu:

"Hélène, Hélène, sesini duymak istedim. Senin sesini duymadan uyuyamıyorum ben. Bana bir şey söyle, tek bir söz ver. Tutmayacak olsan bile... Bana günün birinde beni seveceğini söyle... Dikkatli ol, sana kötülük yaparım," diye bağırıyordu birdenbire ani bir öfke sıçramasıyla: "Seni öldürürüm!"

Hélène omuzlarını silkiyordu:

"Çocuksunuz siz..."

"Öyleyse bırak beni," diye haykırıyordu Max çaresizce. "Neden sürekli çevremde dönenip duruyorsun? Aptal, yalancı, kendini beğenmiş çocuğun tekisin! Seni sevmiyorum, seninle alay ediyorum! Hayır Hélène, dur kapatma! Beni affet! Yalvarıyorum sana, bir kerecik olsun gel... Senin o serin, pürüzsüz yanağını dudaklarımda hissettiğim zaman çılgına dönüyorum. Hélène... Sevgilim, sevgilim, sevgilim..."

Hélène penceresinin tam altındaki sokak kapısının açıldığını duyarak fısıldıyordu:

"Bırakın artık beni, bırakın... Daha fazla konuşamayacağım..."

Bir çeşit utanç, "Annem geldi," demesine engel oluyordu.

Ama Max bunu kolayca tahmin ediyor, bir anlığına bile olsa güçlü duruma geçen taraf olmaktan, korkulan kişi olmaktan mutlu, devam ediyordu:

"İyi öyleyse! Yarın beni göreceğine resmen söz vermezsen bütün gece, annen duyuncaya kadar telefon etmeye devam ederim. Beni hafife alma, Hélène, beni tanımıyorsun! Senin gibi çok kadını yola getirdim ben!"

"Sizi seven kadınları..."

"Öyle olsun... Bütün gece telefon edeceğim, duydun mu beni? Annen de baban da her şeyi öğrenecekler, Hélène! Her şeyi, anlıyor musun? Her şeyi bilecekler. Geçmişi ve şimdiyi... Ah! Berbat bir şey bu biliyorum, ama hepsi senin suçun! Beni buna sen zorluyorsun! Bak, sadece bir söz vereceksin! Tek bir söz... Seni seviyorum! Acı bana!"

Hélène üst katta annesinin ayak seslerini duydu. Karol'ün yatak odasının kapısının açıldığını işitti. Mırıldandı:

"Söz veriyorum."

7

Yağmurlu bir günde koruda, kimseyle karşılaşmayacakları bu ıslak ve bomboş ağaçlıklı yollara sığınmaktan mutlu, otomobille amaçsızca geziniyorlardı. Mevsim sonbahardı. Ekim başlarında gökyüzünden boşanan o yoğun ve soğuk yağmur otomobilin camlarına vuruyordu. Şoför kimi zaman durup Max'a bakıyordu. Max ise sabırsızlıkla camı tıklatıyordu:

"İlerleyin. Nereye isterseniz oraya doğru sürün."

Otomobil tekrar hareket ediyor ve zaman zaman ağaçlıklı, dar sokakların yumuşak toprağına batıp çıkarak ilerliyordu. Kısa süre içinde Seine Nehri'ni geçerek kendilerini şehrin dışında buldular. Arabanın açık pencerelerinden içeriye acı ve taze bir koku doluyordu. Hélène bulanık bir kâbusun içindeymişçesine yanında oturan ve gözyaşlarını silmeyi bile düşünemeden ağlayarak konuşan adama bakıyor, biraz merhamet, birazcık da tiksinti duyuyordu.

"Hélène, beni anlaman gerek... Bu şekilde yaşamaya devam edemem. Şimdiye kadar ondan hiç söz etmedik," dedi metresinin adını ağzına almaktan kaçınarak. "Bu yaptığım iğrenç bir şey... Ama bu işi bir kere açık açık konuşup tamamen bitirmek en doğrusu. Sen... Sen, bizim ilişkimizi uzun zamandır biliyorsun, öyle değil mi?"

"Ah, ulu Tanrım," dedi Hélène omuzlarını kaldırarak. "Ne sanıyordunuz ya? Çocukken bunu anlamamam için kör olmam gerekirdi herhalde!"

"İnsan bu durumda çocukları düşünür mü sanıyorsun?" diye haykırdı Max. Hélène bir an için onun yüzünde eskiden tanıdığı o küçümser, bıkkın surat ifadesini görerek yüreğindeki o eski nefretin canlandığını hissetti.

Mırıldandı:

"İnsanın o durumda çocukları düşünmediğini gayet iyi biliyorum."

"Ama önemli olan bu mu şimdi? Şimdi söz konusu olan sen, sevdiğim kadın ve bir zamanlar sevdiğim, içtenlikle sevmiş olduğum başka bir kadın... Onu bu şekilde aldatmaya devam edemem. Şu son birkaç ayı korkunç bir karabasan gibi yaşadım. Şimdiyse uyandığımı hissediyorum. Ne derecede sefilce, iğrenç davrandığımın farkına vardım şimdi... Ya da belki bunu hep biliyordum da kendime engel olamıyordum, çünkü sana olan aşkımdan delirmiş gibiydim," dedi sert bir sesle.

"Ama daha fazla devam edemeyeceğim, kendimden nefret ediyorum..."

"Yıllarca babamı aldatırken hiç vicdan azabı çekmediniz," dedi Hélène hınçla.

Max mırıldandı:

"Babanı mı? Onun ne düşündüğünü biliyor musun? Onun ne düşündüğünü herhangi biri hiç bilebildi mi? Onu tanıdığını sanıyorsan aldanıyorsun. Bana sorarsan, ne biliyor diyebilirim, ne de bilmiyor... Hélène, eğer istersen..."

"Ne var?" dedi adamın, ateş gibi yanan yanağına dayadığı elini sertçe çekerek.

"Evlen benimle, Hélène, mutlu olacaksın."

Hélène yavaşça başını sallayarak onu reddetti.

"Neden?" diye sordu Max çaresizlikle.

"Sizi sevmiyorum. Bütün çocukluğumun düşmanısınız siz. Bunu size açıklayabilmem mümkün değil. Az önce, önemli olan çocukluğun değil, dediniz. Oysa önemli olan tek şey o. Ben hep aynı ben olacağım çünkü. On dört yaşımdaki, daha bile önceki zamanlardaki duygularım hâlâ bana ait ve hep öyle kalacaklar. Onları asla unutamam. Sizinle mutlu olmama imkân yok. Annemi hiç tanımamış, evimi hiç görmemiş, hatta anadilimi ve doğduğum ülkeyi bile hiç bilmeyen bir erkekle birlikte olmak istiyorum ben. Beni alıp buradan götürsün, buradan uzakta hangi cehenneme olursa olsun, götürsün is-

tiyorum. Sizi sevsem bile sizinle mutlu olamam. Üstelik sizi sevmiyorum da."

Max öfkeyle yumruklarını sıktı.

"Seni öpmeme hep izin verdin..."

"Ama bunun aşkla ne ilgisi olabilir ki?" dedi Hélène bezgin bir sesle.

Max, "Öyleyse ben de giderim. Ablam Londra'daymış. Mektup yazıp beni yanına çağırdı. Gideceğim öyleyse," dedi iniltiyle.

"Gidin o zaman, sevgili Max."

"Hélène, eğer gidersem beni bir daha hayatın boyunca hiç göremezsin. Belki günün birinde bir dosta ihtiyacın olur. Bir düşünsene, bu dünyada babandan başka hiç kimsen yok. O da yaşlı, hasta..."

Hélène ürperdi:

"Babam mı? Neden böyle söylüyorsunuz?"

"Ama," dedi Max omuzlarını kaldırarak, "apaçık belli değil mi? Sen göremiyor musun? Hayatını mahvetti. Peki o zaman ne yapacaksın? Annenle sen her zaman birbirinize düşman kalacaksınız."

"Her zaman," dedi Hélène tekrarlayarak. "Ama benim kimseye ihtiyacım yok."

Max umutsuzca konuştu:

"On yıldır hiç temiz bir duygu hissetmemiş gibiyim. Kendimden utanıyorum. Sana olan aşkım buruk ve bulanık; kinle, kederle dolu. Ama yine de seni seviyorum."

Hélène kolunu kaldırdı ve bir gaz lambasının soluk ışığında kolundaki saati görmeye çabaladı.

"Saat sekize geliyor. Dönelim artık."

"Hayır, Hélène, hayır!"

Hélène'in giysilerine asılarak, boynunu, kollarının hassas ve narin derisini öpmeye başladı.

"Hélène, Hélène, seni seviyorum. Senden başka kimseyi sevmedim. Acı bana, Tanrım, beni uzaklara gönderme... Benden bu kadar nefret ediyor olamazsın! Ben sana hiç kötülük etmedim! Sonsuza dek gideceğim, hiç umurunda değil mi?"

"Umurumda," dedi Hélène acımasızca, "mutlu olacağım. Hiç olmazsa siz gidince ev yeniden saygın ve temiz hale gelecek. Artık yaşlandı. Yakında mecburen kocası ve çocuğuyla yetinmek zorunda kalacak. Belki bir gün benim de diğerleri gibi bir annem olacak. Beni siz mutsuz ettiniz."

Max cevap vermedi. Hélène arabanın karanlığında arkasını döndüğünü ve titreyen ellerini gözlerine götürdüğünü gördü. Cama doğru eğilerek şoföre Paris'e dönmesini söyledi.

Tek sözcük söylemeden ayrıldılar. Max ertesi gün Londra'ya gitti.

8

O sırada yıllar hızlı akıyordu. Hayat kıyılarından taşan bir nehir gibi hızlı, bulanık ve düzensizdi. Sonraları Hélène, Max'ın gidişinden sonraki iki yılı ne zaman hatırlayacak olsa her şeyi bir selin, coşkun ve ağır suların ardındaymış gibi görüyordu zihninde. Bu iki yıl içinde olgunlaşmış, yaşlanmış, ama hareketleri hâlâ ani, sert, sakar; teni solgun, kollarıysa ince ve narin kalmıştı. Boyalı, süslü, parlak diğer kızların arasmda silik kalıyor, çoğu zaman sessiz duruyordu. Utangaçlığından yalnızca arada bir sıyrılıyor, böyle zamanlarda soğuk, vahşi ve alaycı bir neşeye bürünüyordu. Ama genç erkekler onun bu suskunluğunu, boyasız dudaklarını, öpüşlere kayıtsızca karşılık verişini bağışlıyorlardı; çünkü iyi dans ediyordu ve bu o zamanlarda en büyük zekâ ve en yüksek erdemle bir tutulan çok önemli bir nitelikti.

Max'ın gidişinden, buz gibi, kısacık bir mektupla evliliğini haber verişine dek geçen zamanda Bella uy-

kuya yatmış, uslanıp akıllanmış, yenilgiyi kabullenmiş bir havaya bürünmüştü. Ayrıca tıpkı öteki yaşlı kadınlar gibi kendine parayla yeni âşıklar tutmuştu. O yıllarda hayat kolaydı, milyonlar havada uçuşuyordu. Borsanın o zamana dek görülmemiş zirvelere çıktığı mutlu bir dönemdi bu ve dünyanın bütün büyük borsacıları Paris'e geliyor, kent yeryüzünün bütün dilleriyle çınlıyordu. Ellili yaşlardaki kadınlar, adına "zengin çocuğu" denen ve kalçalara yapışıp güçlü bacakların baldırlarını açıkta bırakan elbiselerden giyiyorlardı. Saçların ilk kez kısaldığı, sert ve tıraşlı boyunların kravatlar ve inci kolyelerle sarıldığı dönemdi. Deauville'de İngiliz kadınları, tenleri puro renkli, sarı tütün renkli, kepek ekmeği renkli yakışıklı çocukların ellerine kalın ve kuru yapraklar gibi hışırtılı sterlin tomarları sıkıştırıyorlardı.

Boris Karol'ün sinirlerini yatıştırmak için artık oyun yeterli olmuyordu. Şimdi şampanyaya, kadınlara, yemek davetlerine, rüzgârda yapılan otomobil yarışlarına, avuç dolusu dökülen paralara, dünyanın bütün asalaklarından oluşan dalkavuk kalabalıklara ihtiyaç duyuyordu. Sanki hayatın, her geçen gün biraz daha zayıflamakta olan açgözlü ellerinin arasından kayıp gitmekte olduğunu hissederek, o zamana dek hiç tanımadığı, gençliğinde tadına hiç varmadığı her şeye aceleyle, korkuyla saldırıyordu.

Bazen sabahın erken bir vaktinde, boyaların yaşlı yüzlerden akmaya başladığı, dans edenlerin yerler-

deki yılankavi konfetileri ayaklarının altında ezdikleri saatlerde, Hélène, babasına, annesine, çevrelerini saran anlamsız kalabalığa bakarak her şeye karşın bir eve, bir aileye ya da benzer bir şeye sahip oldukları o geçmiş zamanları özlemeye başlardı. Babasma gerçek bir umutsuzlukla bakıyordu artık. Elbisesinin göğüslüğü, buruşuk yüzünün sarı solgunluğunu daha da ortaya çıkarıyordu. Artık bıyığını boyuyordu ama şampanya boyayı sulandırıyordu. İhtiyar ağzı, kenarları bezgin bir somurtmayla büzülmüş dudaklarından aşağı doğru hafifçe sarkıyordu. Sanki içinde yanan ateş onu içten içe eritip bitirmiş ve geriye en ufak bir üflemeyle yıkılacak, narin bir iskelet bırakmıştı yalnızca. Parmaklarının arasından para akıyordu. Düşünü gerçekleştirmiş bir adamın korkunç imgesinin canlı örneği gibiydi. Bu hayatı nasıl da seviyordu! Şef garsonun önünde iki büklüm eğilişini, masasının önünden geçerken ona hafifçe sürtünen ve Hélène ile Bella'ya, "Bu ne biliyor musunuz? Bu benim işim öyle değil mi?" der gibi gülümseyen küçük yosmanın bakışını nasıl da seviyordu...

Küçük yosmaya, caz çalan zenciye, profesyonel dansçıya, karısının âşığına gülümsüyordu...

Bella'nın son âşığı, Mısır çengisi gibi badem gözleri, Levanten bir halı tüccarı gibi dolgun kaba etleri olan şişman, kara tenli bir Ermeni'ydi. Adamın dalkavukluğu, çenebazlığı Karol'ü eğlendiriyordu ve Hélène çocukluğu boyunca dinlediği, sanki bir melodinin akılda kalmayıp

kaçıp giden motifi gibi bütün hayatına eşlik etmiş olan o eski sözcükleri duyuyordu yine. Petrol madenleri, Meksika'da, Brezilya'da, Peru'da altın madenleri, platin ve zümrüt madenleri, inci avcılığı, mekanik telefonlar ve tıraş bıçakları, sinema, peynir ve boya maddesi tekelleri, kâğıt, kalay, milyonlar, milyonlar, milyonlar...

"Bütün bunları ben yaptım, ben," diye düşünüyordu Hélène hüzünle ve ölümcül bir bıkkınlıkla... "Max vardı... Max ölene dek kalabilirdi... Tıpkı bir çocuğun küçücük elleriyle bir seli durdurmaya çalışması gibi ben de hayatlarımızın akışını değiştirmek istedim ve işte sonucu: Şişman bir Levanten, solgun ve gücü tükenmiş bir adam ve yaşlı bir cadı. "Annesine karşı duygularının içine artık nefret karışmıyordu. Kızıl bir iplik gibi incecik dudaklı, çökmüş, berelenmiş bu yüze, üzerinde sayısız kırışıklık oluşmuş, sayısız gözyaşının izleriyle çukurlaşmış bu yüze baktığında bir çeşit korku, acıma ve vicdan azabı duyuyordu. Sonra da şöyle düşünüyordu:

"Herkes böyle yaşıyor..."

Çevresine bakınıyordu. Birçok kadm, sahte genç kız gövdelerinin üzerinde boyaların altına gizlenmiş, yarıklar, kesikler, sıyrıklarla dolu trajik yüzler taşıyordu. Birçok adam karılarının âşıklarına gülümsüyor, kendisi gibi birçok genç kız kaygısız ve görünüşte mutlu bir şekilde ortalıkta dolaşıyordu. Elbiselerini, kavalyelerini, dansı düşündü... Bu arada usulca babasının koluna dokunuyordu:

"Baba, bu kadar şampanya yeter... Babacığım, sana zarar veriyor bu..."

"Hayır efendim, daha neler artık," diyordu babası sabırsızca.

Bir keresinde şöyle cevap verdi:

"Biliyor musun? Bu içki insanı uyanık tutuyor."

"İyi de neden uyanık kalacaksın?"

"Başka ne yapayım?" dedi Karol, dudaklarının kenarına bir dokunup bir kaybolan küçücük, hüzünlü bir gülümseyişle. Hélène fark ettirmeden, Karol'ün kadehine gizlice şampanya doldurup duran Ermeni'ye bakıyordu.

"Neden böyle yapıyor? Onun hasta ve yaşlı olduğunu, şampanyanın ona hiç de iyi gelmeyeceğini bilmiyor sanki..."

Öte yandan bu dansöz kalçalı Ermeni'nin, Fars minyatürlerindeki figürlere benzer açgözlü ve düzenbaz bir soyluluğu vardı. Saçları düz ve mavi, burnu çengelli, ahududu rengi dudaklarıysa kocamandı.

"Mümkün değil," diye düşünüyordu Hélène hayretle, "mümkün değil! Mutlaka gençliğinde yerfıstığı satmış olmalı..."

"Ama babama zarar vermemesi gerek. Mutlaka parasını kadından alıyor. O paranın da babamdan geldiğini pekâlâ biliyordur. Tam tersine, babamı mümkün olduğunca uzun zaman hayatta tutmak onun yararına

olmalı..."

Bir gün uzun kirpiklerinin altında sahtekârca parlayan gözleriyle yüzüne bakarak ona şöyle demişti:

"Ah, Matmazel Hélène! Bay Karol'ü seviyorum ben... Bana inanmayacaksınız ama babam gibi seviyorum..."

"Kadın bunu seviyor mu?" diye düşündü Hélène, salonun parlak parkeleri üzerinde dans ederlerken âşığının kolları arasındaki annesiyle karşı karşıya geldiklerinde. "Yaşlandı, kendini umutsuzca yaşlı hissediyor. Kendine bir hayal satın alıyor..."

Bella'nın başka bir şeyin daha peşinde olduğunu anlayamıyordu: Onu tatmin edebilen tek şey tehlike duygusuydu. Max saldırganlığı ve kıskançlığıyla bu ihtiyacını giderebiliyordu. Oysa yaşlandıkça daha güçlü bir sarsıntıya ihtiyaç duyuyordu. "Bu adam beni öldürecek," diye düşünmesi gerekiyordu ve âşığının elindeki meyve bıçağına da şehvet dolu, ürperten bir dehşetle bakıyordu.

Öte yandan adam kötü kalpli değildi aslında, ama kumar tutkusunun farkında olan Karol'ün uzun zaman önce, iflas etmesi durumunda bütün servetine el konmasını önlemek üzere, her şeyini karısının üzerine geçirdiğini biliyordu. Karol'e bir hıncı yoktu; yalnızca gösterişli ve coşkun doğulu düş gücünün heyecanına kapılıyordu. Bella'yı seviyordu, ama bir blok halinde. Ona olan duygularının içinde boyayla örtülmüş yüz,

inciler, elmaslar ve yaşlanmış etinin kıvrımları birbirine karışıyordu. Karol'ü öldürmeyi düşünmezdi, ama onun hasta halini görünce kaderin ilerleyişini arkadan bir fiskeyle hızlandırmaktan da çekinmiyordu. Düş kuruyordu. Karol ölüp kendi de onun dul eşiyle evlenince parayı kumarda harcamayacaktı. Düşlerinde kocaman, güçlü şirketler kuruyor, sanki birer aşk sözcükleriymiş gibi, "Tekel... Holding... *International Financial Co...*" sözcükleriyle adeta sarhoş oluyordu. Ah! Karol'ün servetinden yararlanarak şarapla, güzel kadınlarla, iyi yemeklerle, bol keseden dağıtılacak altınlarla politikacıları nasıl kendine çekecekti! Altın madenlerinin, petrol kuyularının düşlerini kurarken Hélène'e de babacan bir şefkatle gülümsüyor, onun tepeden tırnağa titremesine neden oluyordu.

O sırada Karol son zamanlarda çok sık olduğu gibi feci şekilde öksürdü. Adam üzüntüyle başını salladı. Zavallıcığın yolunun sonuna gelmiş olduğunu düşünüyordu. Bir an için Karol'ün de hayatta kalacağı bir çözüm yolu aradı, ama o zaman her şey tehlikeye düşerdi. Para onun parasıydı, verdiği gibi geri alabilirdi de. Karol'e doğru eğildi ve şefkatle gülümseyerek elini adamın koluna koydu:

"Bir kadeh daha şampanya? Çok iyi çalkalanmış, çok lezzetli..."

Sabahın erken saatlerinde eve döndüklerinde Hélène'in kolları oyuncak bebekler ve balo süsleriyle

doluydu. Yorgun Bella bir yandan esnerken bir yandan da dalga geçerek şöyle dedi:

"Hep aynı şeyler... Bu küçük eğlenceler insanın uykusunu getiriyor."

"Öyleyse neden gidiyorsun?" diye mırıldandı Hélène.

"Hayatta ne yapayım istiyorsun?" dedi Bella sertçe. "Ölümü mü bekleyeyim? Senin evlenmeni mi bekleyeyim? Meğer," diye ekledi bir parça içtenlikle, "insan şimdi olduğum yaşta çocuk sahibi olmalıymış! Şu dünyada aşktan vazgeçebilecek bir canlı var mıdır sanıyorsun?"

9

Biarritz'de, sabahları otel henüz uykudayken Hélène dışarı çıkıyor, bomboş kumsala koşmaya gidiyordu. Otelin uzun, boş koridorlarında puroların soğumuş dumanının kokusu alınıyordu. Bir ucundaki açık bırakılmış büyük bir pencereden denizin rüzgârı, beraberinde duru, tiz bir uğultu ve deniz suyu damlacıkları taşıyan tuzlu havayla içeriye doluyordu. Kimi zaman asansörde gecenin son yolcuları olan, yorgunluktan sendeleyen, yanaklarındaki turuncumsu allık silinmiş kadınlar ve sabah ışığında yüzleri yeşermiş görünen takım elbiseli adamlar odalarma çıkıyor olurdu.

Mevsim sonbahardı, kumsal boştu. Ekinoks dalgaları öylesine yükseliyordu ki hava içlerinden nemli ve rengârenk gözüküyor, bin bir ateşle parıldıyordu. Hélène denize girdiğinde, sanki tuzlu su vücudundan akarken geçmiş günlerin yorgunluğunu ve hayatının kirini, pasını da alıp götürüyormuş gibi hissediyordu. Suda sır-

tüstü uzanıp başının üzerindeki gökyüzüne gülerek bakarken minnettarlıkla şöyle düşünüyordu: "İnsan buna sahipken mutsuz olamaz... Denizin kokusu, parmakların altında kumlar, hava, rüzgâr..."

Otele geç saatlerde, elbisesinin altında denizden çıktığı için hâlâ serin ve nemli vücudunu hissetmekten mutlu olarak dönüyordu. Islak saçlarını aceleyle toplamıştı. Bir yandansa kendinden biraz utamyordu. Böylesine masum bir tavırla böylesine kusursuz bir zevk alabildiği için bir budala olması gerektiğini fark edemeyecek kadar gerçeklerden uzaklaşmış değildi.

Yaşam görünmeyen bir amaca doğru hiç bitmeyen, nafile bir yarış gibi bütün sürati ve anlamsızlığı içinde ilerlemekteydi.

O sıralarda Biarritz ile Bidart arasında yeni bir Rus gece kulübü açılmıştı. Duvarlarına, üzerlerine altın rengi ipliklerle imparatorluk kartalları işlenmiş ten rengi satenler gerili bir evdi bu. Karol bu yerin hissedarıydı ve böylece burada içki içmekten aldığı zevk, şişe başına yüzde on daha az ödemesiyle iyice artıyordu.

O gece Karol'ler bir davet veriyorlardı. Çevreleri Boris Karloviç'in hesabından yiyen, içen ve sevişenlerle çevriliydi. Kimi zaman şiddetli ve boğuk bir öksürük, hassas, değerli ve yaşlı göğsü, şimdiden içine çökmüş, uykuya ve dinlenmeye ihtiyacı varmış gibi duran bedeni sarsıyordu.

Hélène'in tam karşısındaki grandük, varlığıyla

Amerikalıları, sinekleri kendine yapıştıran bal gibi etrafında toplamıştı. Meteliksiz ve açgözlü iki ırk olan sahte ve gerçek prensler, petrol tüccarları, uluslararası finansçılar, silah üreticileri, profesyonel dansçılar, eski askeri okul öğrencileri, sevilen ya da satılığa çıkarılmış kadınlar, afyon tüccarları ve küçük kızlar... Hélène'in zihninde, kaygısızlık ve lüks maskesini çıkardıktan sonra gergin ve kaygılı hatlarla karşılaşmadığı tek bir yüz bile yoktu. Işıklar loştu, açık pencereden içeri güzel ve sakin gece süzülüyordu.

Dışarıda da dans ediliyordu. Kadınların elbiseleri ve mücevherlerle süslü göğüsleri gecenin içinde balık pulları gibi hafifçe parıldamaktaydı. Yavaşça dans ederlerken akvaryumun dibindeymişçesine hareket ediyorlardı.

Altes ayağa kalktı. Sarhoş olup gevşemiş cazcı zenciler, zilleri ve borazanlarıyla *Tanrı Çar'ı Korusun*'u çaldılar. Haşmetli konuk hazır olda hizalanmış uşakların arasından geçti. Ermin kürklere sarınmış, uykusuzluk, yorgunluk ve şaraptan uzun, sivri topuklarının üzerinde sendeleyen kadınlar da ardından geliyordu. Sarhoş Amerikalı kadınlar ayağa kalkıp kortejin önünü tıkıyor, yerlere kadar eğilip saray selamı veriyorlardı. Bu arada Romanof'ların varisiyse, önünde parlatılmış balmumundan gümüş rengi bir bayrak taşıyan yüzü pudralı bir uşak olduğu halde yavaşça dışarı çıkıyordu. Karol'lerin masasının önünden geçerken durup Bella'nın eli öptü

ve Karol'e de parmaklarının ucuyla dostça bir selam yolladıktan sonra geçip gitti.

"Onu ne zamandan beri tanıyorsun?" diye sordu Hélène.

"Kendisine bin frank borç verdiğimden beri," dedi Karol gülerek. Çocuksu gülüşüyle kuru ve ince yüzünü neşeyle buruşturuşu hâlâ yerli yerindeydi, ama bu kez gülüş acı dolu bir iniltiye dönüştü. Öksürdü; her zamanki kadar şiddetli değildi bu kez, ama gözlerinde can çekişircesine bir ifade belirmişti. Titreyen elleriyle mendilini çıkarıp dudaklarında gezdirdi. Mendil kanlı bir köpükle sırılsıklam olmuştu. Korkuyla Hélène'e baktı:

"Bu ne böyle? Bu... Küçük bir damarım çatlamış herhalde, değil mi? Küçücük bir damar," diye mırıldandı.

İskemlesine yığıldı ve sanki bu ışıkları, bu kadınları, bu mavi ve gri geceyi son kez gördüğünü hissediyormuşçasına çevresine bakındı. Ama kendinde ancak susacak, son bir kez daha hesabı ödeyecek ve konuklarına mırıldanırken gülümseyecek gücü bulabildi:

"Bir şey değil... Küçük bir hastalık... Bir damar mutlaka, küçücük bir damar çatlamış olmalı. Görüyorsunuz ya geçti bile... Yarın görüşürüz..."

10

Boris Karol bir süre daha sahil kentlerinde gezip tozmaya devam ettikten sonra önce İsviçre'ye, ölmek üzereyken de Paris'e geçti. En son anına kadar yüzünü asmamakta, yenilgiyi kabul etmemekte direndi. Yalnızca bir tek kere, Auvregne'de yağmurun sel gibi aktığı, iç karartıcı yeşil bir ışığın ıslak yaprakların arasından süzüldüğü küçük bir kaplıcadayken Hélène'e şöyle demişti:

"Artık bitti..."

Aynalı dolabın yanı başında duruyordu. Elinde abanozdan iki tane fırça tutuyor, önce birini, sonra diğerini ince, beyaz saçlarına götürerek taranıyordu. Birden durdu ve aynaya yaklaştı. Parkın yeşil aydınlığını yansıtan aynadaki solgun, sararmış yüzü daha da hasta, hayatın son sınırına dek yıpranmış görünüyordu. Hélène onun yanına oturmuş, üzüntüyle yağmurun sesini dinliyor-

du. Karol birden uzun parmağını havaya kaldırdı ve hüzünle gülümseyerek *La Traviata*'nın melodisini ıslıkla çalmaya, sözlerini usulca mırıldanmaya başladı:

"*Addio, bella Traviata...*"

Sonra Hélène'e döndü ve ona ciddiyetle bakarak başını salladı:

"Evet kızım, işte böyle. Senin de elinden bir şey gelmez, benim de," dedi ve odadan dışarı çıktı.

Öte yandan para, aynen geldiği gibi uçup gitmekteydi... Karol kumara devam ediyordu. Hélène'in ve doktorların ellerinden kurtuluyor, bir yandan kan tükürürken, kendini kaplıca tesislerinin küçücük kumarhanelerine kapatıyordu. Oynuyor ve her seferinde kaybediyordu. Hayatının karanlık bir döneminden geçtiğini hissediyor, ama bu onu daha da kışkırtıyordu. Borsada da kaybediyor, her iflastan payını alıyordu. Şöyle düşünerek kendini avutuyordu:

"Neyse ki bütün parayı Bella'nın üzerine geçirmişim. Hiçbir şey kalmasa bile birkaç milyonumuz olacak, ama onları da kara gün için saklamak gerek..."

Bir gün Paris'te her zamankinden daha büyük bir şiddetle kan tükürdü. Hélène ile ikisi yalnızdılar. Hisselerinin çoğuna sahip olduğu bir şirketin iflasını bildiren bir mektup almıştı. Mektubu okurken hiçbir duygu belirtisi göstermemiş, Hélène'e şöyle demekle yetinmişti:

"Ne talihsizlik ama değil mi? Neyse, her şey yoluna girer..."

Biraz sonraysa soluksuz ağzından oluk oluk kan akmaya başlamıştı. Hélène doktorun ona öğrettiği şekilde kanı durdurmayı başardıktan sonra, babası solgun ve güçsüz bir halde dinlenirken annesini getirmeye gitti. Bella banyosunda, masözün ellerinin altındaydı. Odayı bir krem, ot ve kâfur kokusu doldurmuştu. Üç kanadı da açılmış portatif bir aynanın önüne oturmuş, yanı başında ayakta duran kadınsa yüzünü bir sıvıyla kaplamaktaydı. Hélène nefes nefese haykırdı:

"Gel, çabuk gel, yine kan tükürdü..."

Bella öne doğru bir hareket yaparak, altüst olmuş bir sesle konuştu:

"Ah Tanrım! Ne felaket! Koş çabuk, yanına git! Ben şimdi kımıldayamıyorum..."

"Kan tükürdü diyorum sana, hemen gelmen gerek!"

"Ben de kımıldayamıyorum şimdi diyorum... Çok hassas bir işlem bu. Yüzümün derisini soyuyorlar, yüz hatlarımı kaybedebilirim. Orada ne bekliyorsun hâlâ?" diye haykırdı Bella, heyecanla. "Doktoru çağır. Orada öyle sınır taşı gibi dikileceğine bir işe yara. Beş dakikaya geliyorum ben de!"

Nihayet gelebildiğinde kan durmuştu. Sakinleşmiş Karol, Hélène'e işaret etti:

"Dışarı çık, tatlım, annenle konuşacaklarım var..."

Günün geri kalanı boyunca içeride kapalı kaldılar. Bütün evi ağır bir sessizlik kaplamıştı. Hélène bir pencereden diğerine yürüyor, yaşamın feci dehşeti karşısında kendini çok zayıf, çok zavallı ve çok çaresiz hissediyordu. Sonunda annesi gözyaşları içinde odadan çıktı:

"Bana verdiği parayı," dedi Hélène'e huzursuzca, "geri almak istiyor, ama bende hiç para kalmadı. Olsa olsa yüz bin frank çıkar. Onun haberi olmadan bütün parayı şeker işine yatırmıştım. Kendi suçu... Bunun şahane bir yatırım olduğunu söylüyordu. Ne diyebiliriz ki? Kader! Zavallı adam nasıl olsa o paranın tadını çok fazla çıkaramayacaktı zaten..."

"Nasıl yalan söylüyor," diye düşündü Hélène. "Parayı âşığına saklıyor."

Bella devam etti:

"Hem zaten babanın ne demek istediğini de anlayamadım. Hiç parasının kalmamış olmasına imkân yok..."

"Neden olmasın?" diye sordu Hélène, soğuk bir sesle.

"Çünkü çok büyük bir serveti vardı..."

"Ama çok hızlı gitti, hepsi bu işte..."

"Ne diyeceksin ki?" dedi Bella omuzlarını kaldırarak. "Korkunç bir şey!"

Tekrar ağlamaya başladı. Eskiden istediği her şeyi zorlu, buyurgan, hükmedici bir tavırla elde ederdi, ama her şeye karşın yaşlandıkça gücünü kaybetmişti. Erkekler artık onu eskisi gibi sevmiyor, ona eskiden olduğu gibi itaat etmiyorlardı. Geçmişinin derinliklerinden tekrar su yüzüne çıkmaya başlayan çocukluk alışkanlıklarına geri dönüyor, güçsüz annesinin hayranlığıyla şımartılmış şişman bir kızken olduğu gibi, ağlanmalara, kaprislere, sinir krizlerine, kolay ve bol gözyaşlarına, iniltili feryatlara bırakıyordu kendini: "Ne talihsiz kadınmışım! Ben ne yaptım ki Tanrı beni böyle cezalandırıyor?"

Boris Karol onun sesini duyunca zorlukla yürüyerek odasından çıktı ve gelip ellerini usulca karısının saçlarında gezdirdi.

"Ağlama sevgilim... Her şey yoluna girecek. Ben iyileşeceğim, her şey eskisi gibi olacak. Şimdi kötü bir dönemden geçiyoruz, ama bu da geçecek," diyordu güçsüz sesiyle, soluk soluğa.

Bella dışarı çıkınca Hélène'e döndü:

"Zavallı kadıncağız, o parayı ona emanet etmeyecektim."

"Yalan söylüyor, baba," dedi Hélène dişlerini sıkarak.

Ama babası öfkeyle parladı:

"Sus! Annen hakkında böyle konuşmaya nasıl cüret edersin?"

Hélène cevap veremeden, üzüntüyle babasının yüzüne bakakaldı. Karol alçak sesle devam etti:

"Doğru bile olsa... Hakkı var... Ben yine her şeyi kaybederdim... Şansım beni terk etti bir kere..."

Bir an duraksadıktan sonra mekanik bir şekilde tekrarladı:

"Doğru bile olsa..."

Sustu. Hélène ne düşündüğünü anlamıştı: "Doğru bile olsa bilmemeyi tercih ederim..."

Çünkü insanın yaşamayı sürdürebilmesi için en az miktarda da olsa solunabilecek bir havaya, belli bir dozda oksijene ve yanılsamaya ihtiyacı vardır. O karısını hâlâ bir zamanlar baştan çıkardığı o genç kız, Safronov'ların balo elbisesi içindeki genç kız, uzun saçlarını parfümleyen ve onun için büyük ve lüks bir hayatın, inceliklerin simgesi olan dantelli sabahlıklar giyen genç kadın olarak görüyordu. Daha sonraları ondan daha genç ve güzel kadınlar da tanımıştı, ama karısına karşı hayranlığı ve sevgisi hiç azalmamıştı. Hem belki de aile hayatında bile olsa yenilgiyi asla kabullenemeyecek kadar gururluydu... Gerçeği hep görmezden gelmişti! Hélène çocukluğunda Petersburg'dayken ders kitabının üzerine gizlice o apaçık, çok samimi sözleri yazdığı günü hatırladı. Babası elini yavaşça gözlerinde gezdirdi:

"Benimle gel... Düzene koymak istediğim bazı kâğıtlar var..."

Onun peşinden çalışma odasına yürüdü. Babası ona işaret edip zayıf ve hırıltılı bir sesle konuştu:

"Şu anahtarı alıp kasayı aç."

Kasanın içinde bir puro kutusu, bir şişe eski şarap, yıpranmış bir kese içinde ilk Monte-Carlo yolculuğunun hatırası olan yüz franklık birkaç oyun fişi vardı. Oyun fişlerini eline alıp okşadı ve avucunda sıktı:

"Sarı bir zarfın içinde duran kâğıdı al, yavrum ve bana oku. Ama yavaş yavaş, duyulur bir sesle..."

Hélène okudu:

"Brezilya Kibrit Şirketi'nden on yedi bin hisse..."

Yüzünü ellerinin arasma gizledi ve alçak, boğuk, tekdüze bir sesle konuştu: "İflas..."

"Belçika Çelikleri... Yirmi dört bin hisse..."

"Hukuki tasfiye..."

"Santa Barbara Kaplıcaları... On iki bin hisse..."

"İflas..."

"Bellevue Kumarhanesi... Beş bin hisse..."

Buna cevap bile vermeyip bezgin bir gülümsemeyle omuzlarını silkti. Hélène okumaya devam ettikçe, o hep aynı cansız sesle cevap veriyordu:

"Şu an için yapacak hiçbir şey yok."

Hélène kâğıdı usulca katladı:

"Hepsi bu kadar baba."

"Pekâlâ," dedi Karol, "teşekkür ederim kızım... Haydi, git yat artık, saat geç oldu. Ne diyebiliriz ki? Benim suçum değil, sonumun bu kadar çabuk geleceğini düşünemedim. Hayat çok çabuk bitiyor..."

Hélène onu yalnız bıraktı. Hastalığı başladığından beri evin başka bir kanadında tek başına yatıyor, doktorların tavsiyesi üzerine havayı temiz tutmak için gece gündüz pencerelerini açık tuttukları salonun öbür tarafına gece olduktan sonra hiç geçmiyordu. Hélène odasına gitti. Annesinin odasının ışığı yanıyordu; iki odayı birbirinden ayıran makyaj dolabının yanından geçerken camlı kapıya bir göz attı. İçeriden bir makasla kâğıtların kesildiğini duymuştu çünkü. Bella yüzü kremden bir maskeyle kaplı, çenesine kauçuk bir bant takılı, geceye hazır, yarı çıplak bir halde yatağının üzerine oturmuştu. Annesinin kucağma yığdığı güzelce katlanmış kâğıtların üzerinde "Ulusal Kredi..." yazısını okuyabildi Hélène. Bella bu kâğıtlardan kuponlar keserek bir zarfın içine dolduruyordu.

"Biricik sevgilisi için küçük bir hediye," diye düşündü Hélène.

Nefesini tutup yüzünü cama yapıştırmış bir halde, iştahla seyrediyordu onu. Annesini sanki daha önce hiç bu kadar iyi, bu kadar soğukkanlı ve sakin bir bakışla görmemiş gibi geliyordu Hélène'e. Vücudu hâlâ güzeldi. Özel bakımlar, masajlar ve kültürfizikle korunan

omuzları ve kolları hâlâ hayranlık uyandırıcıydı. Ancak sanki başı kesilmiş bir vücudun üzerine başka bir kadının kafası yerleştirilmişçesine, güzel, beyaz, tombul omuzlarının üzerinde bir cadının boynu yükseliyordu. Zorunlu zayıflamanın etkileri kendini boynunda gösteriyor, arasında kolyesinin incilerinin aktığı bir şerit ve yarıklar silsilesi oluşturuyordu. Yüzünde tenini gençleştirip pürüzsüz kılması gereken bütün güzellik çabalarının izleri görülebiliyor, ancak bunlar yüzü bir laboratuara, bir deney alanına çevirmekten öteye gidemiyorlardı. Ama hiçbir boyanın gizleyemeyeceği asıl şey, bu kadının, Hélène'in çok iyi tanıdığı, bencil, katı, kusurlu da olsa insani, sırf Max'a göstermiş olsa da şefkati bilen ve şimdi de yaşlılık tarafından taşlaştırılarak bir canavara dönüştürülmüş ruhuydu. Boyalı kirpiklerinin dümdüz, küçük mızrakları arasında fal taşı gibi açılmış soğuk gözlerinden sabırsızlık; zayıf düşmüş ağzından günahkârlık; boya maskesinin altındaki hareketsiz, gergin, rengi uçmuş yüzünün her yerindense yalan, riya, hile ve acımasızlık okunuyordu.

Hélène, ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı.

"Babamın onu böyle görmesi gerek," diye düşündü, "parasını ondan geri alması gerek..."

Ama salona geri döndüğünde solgun yüzlü babasını gözleri kapalı, dudakları halsizlikle bükülmüş uyurken görünce onun yakında kurtulacağını, artık çok az zama-

nı kaldığını anladı. Eğilerek alnına bir öpücük kondurdu. Babası mırıldandı:

"Bella, sen misin?" Gözlerini açmadan mutlulukla içini çekti ve uyumaya devam etti.

Bundan kısa bir süre sonra da öldü. Sakindi ve sürekli uyuyordu. Yatağına yatmış, başı yatağın kenarından yere sarkmıştı. Onu kaldıracak gücü kendinde bulamıyor, sanki başı görülmez bir ağırlıkla yere doğru çekiliyordu. Gümüş rengi uzun saçları boynuna dökülüyordu. Haziran ayındaydılar, ama soğuk ve nemli bir gündü. Sabırsızlıkla örtüleri üzerinden atıyor ve kurşuni renkli, buz gibi, çıplak ayaklarını yatağın üzerine koyuyordu. Hélène bu narin ve soğuk ayakları ellerinin arasına alarak ısıtmak için boş yere çabalıyordu. Babası elini sallayarak Hélène'e masanın üzerinde duran cüzdanını işaret etti ve açmasını söyledi. İçinde bin franklık beş banknot vardı. Mırıldandı:

"Senin için... Yalnız senin... Sahip olduğum her şey..."

Sonra inleyerek pencereye baktı. Hemşire perdeleri indirdi.

"Uyumak ister misin, baba?" dedi Hélène.

Babası içini çekerek yavaşça tekrarladı:

"Uyumak..."

Başını elinin üzerine koydu, ölüm anında çocukça

bir güven dolu ve tatlı bir gülümsemeye kavuşarak yorgun gözlerini yumdu, bedeni kasıldı ve bir daha da hiç uyanmadı.

11

Karol yağmurlu ve soğuk bir yaz gününde toprağa verildi. Sabahın erken bir saatiydi ve çok az insan onu uğurlamak üzere o kadar erken bir saatte yataklarından kalkmaya razı olmuştu. Ama çiçekler çok güzeldi.

Hélène tek bir gözyaşı damlasının bile acıdan taş kesmiş yüreğinden kurtulmayı başaramadığını hissediyordu.

Bella boyanmakta tereddüt etmiş olduğundan matem tülünün altından görünen yüzü kurşun solgunluğunda ve şişkindi. Islak yanaklarını, kendisine benzeyen yüzleri bembeyaz sıvalı yaşlı cadılar öpsün diye uzatırken bir yandan ağlıyor, bir yandan da perişan bir halde söyleniyordu:

"Yapayalnız kaldım artık... Ah, ne güzel söylemişler kocanın yerini kimse tutmaz diye! Ama onun için ağla-

maya hakkım yok. Öyle çok acı çekti ki artık biraz dinlenmeye hakkı var..."

Dönüş yolu boyunca otomobilin içinde hıçkırmaya devam etti; ama eve girer girmez âşığını çağırttı ve birlikte ölünün bütün anahtarlarını tek tek deneyerek kasasını açmaya çalıştılar.

İçi boş dolabı, birkaç hafta önce gördüğü o içinde yeller esen kasayı hatırlayarak "Haydi, çabuk açın," diye düşünüyordu Hélène, soğuk ve kindar bir neşeyle. "suratlarınızın halini görmek istiyorum."

Çevresine bakınıp elini yavaşça yüzünde gezdirdi:

"Ne işim var benim burada?"

Ağzından boğuk bir hıçkırık çıktı, ama yine ağlayamadı. Sanki onu boğan bir ağırlığı kaldırıp atmak istercesine iki elini göğsüne götürdü. Nafileydi. Kalbi taş gibi ağır ve sertti.

Mırıldandı:

"Ne diye burada kalacağım? Burada ne işim var? Zavallı adamcağız da öldüğüne göre beni burada tutan ne var? Yirmi bir yaşındayım. Babam evden ayrıldığında benden çok daha gençmiş. Kendi hayatını kazanmayı bilmiş. Daha on beş yaşındayken hem de. Bana bunu hep anlatırdı. Hâlâ küçük bir kızım ama cesaretim var," diye düşündü yumruklarını acıyla sıkarak.

Üst katta annesinin ayak seslerini, kapıların açılıp

kapandığını duydu. Ölünün ceplerini, çekmecelerini karıştırmak için yatak odasına girmişlerdi mutlaka.

Hélène babasının kendisine verdiği parayı alıp çantasına koydu. Şapkasıyla matem tülünü çıkarıp yatağın üzerine fırlatmıştı. Elleri titreyerek onları geri aldığında aklmda tek bir düşünce vardı: Kedisi Tintabel'i nasıl götürecekti? Neyse ki henüz çok küçük ve hafifti. Onu bir sepetin içine koyduktan sonra bir valiz çıkardı ve içine çamaşırlarını doldurdu. Çıkmadan önce aynaya yaklaşıp kendi yansımasına bakarak hüzünle gülümsedi. Solgun ve zayıf yüzü, üzerinde siyah elbiseleri, boynunda katlanmış duran matem tülü, bir elinde valizi, diğerinde de kedisiyle, bir limanda unutulmuş göçmen çocuklarına benziyordu. Ama aynı zamanda da özgürlüğün soluğu yüreğini kabartmaktaydı. Daha hafif bir nefes aldı ve başını salladı:

"Evet, yapılacak tek şey bu. Beni aramaya kalkışmaz bile. Hem zaten reşidim artık. O da benden kurtulduğu için mutlu olacaktır."

Oda hizmetçisinin zilini çaldı:

"Juliette, beni iyi dinleyin," dedi. "Ben gidiyorum. Evi temelli terk ediyorum. Akşama kadar bekledikten sonra anneme benim gittiğimi söyleyin. Ona deyin ki, boşuna beni aramaya kalkışmasın, geri dönmeyeceğim."

Oda hizmetçisi içini çekti:

"Zavallı Matmazel..."

Kalbi birazcık yumuşayan Hélène kıza sarıldı. Genç kız ona sordu:

"Size bir taksi çağırıp valizinizle kediyi taşımanıza yardım edeyim mi? Matmazel isterlerse kediyi bu gece burada bırakıp bana adreslerini bildirsinler, ben yarın getireyim?"

Tintabel'i bağrına bastırarak, "Hayır, hayır," dedi Hélène heyecanla.

"Taksi çağırayım mı?"

Nereye gideceği konusunda hiçbir fikri olmayan Hélène bu teklifi de geri çevirdi. Kapıyı açtı.

"Yukarıya dönün, ses çıkarmayın ve sakın akşam oluncaya kadar bir şey söylemeyin."

Kapıdan dışarı süzülüp sokağın köşesini hızla döndükten sonra kendini Champs-Élysées'de buldu. İçini çekerek bir banka çöküp oturdu. İlk adım kolay olmuştu. Bir otomobil. Bir otel. Bir yatak.

"Uyumak istiyorum," diye düşündü ama yerinden kımıldamadı. Canlı ve serin havayı keyifle içine çekti. Boynuna doladığı matem tülü havadaki nemden ıslanıp ağırlaşıyordu. Ama öyle uzun zamandır bir hasta odasına tıkılmış halde yaşıyordu ki, açık havaya karşı doymak bilmez bir açlık hissediyordu. Eldivenini çıkarıp elini sepetin kapağından içeri soktu ve mırıldanmakta

olan kediyi usul usul okşadı:

"Neyse ki ağır değil," diye düşündü. "Onu orada bırakıp gitmektense kalmayı tercih ederdim herhalde. Tintabel, eski dostum, bu sözlerin ne kadar değerli olduğunun farkında mısın bilemiyorum. Ama göreceksin bak, mutlu olacağız," dedi kediye.

Gözlerinden ilk kez o anda yoğun ve ağır yaşlar dökülmeye başladı. Yalnızdı. Yağmurda Champs-Élysées bomboş kalmıştı. Yavaş yavaş ısınmaya başladı. Kanı damarlarında daha hızlı, daha neşeli akmaya başlamıştı şimdi.

Yüzünü kaldırdı. Rüzgâr esmeye başlamıştı. Oyuncak veya arpa şekeri satan küçük dükkânların ışıkları yağmurda parıldıyordu. Yağmur yavaş yavaş diniyordu. Tek tük ince damlalar havada uçuşuyor, rüzgâr da onları hemen kurutuyordu. Bir tek ağaçlıklı, alçak sokakların kumu kızıl ve hareketsiz bir suyla ıslanmaktaydı.

"Babamı hayatta terk edemezdim," diye düşündü Hélène. "Ama öldü o, artık huzurlu. Bense özgürüm artık. Evimden, çocukluğumdan, annemden, nefret ettiğim her şeyden, yüreğimi ağırlaştıran her şeyden kurtuldum, özgürleştim. Hepsini terk ettim, özgürüm artık. Çalışacağım. Genç ve sağlıklıyım. Hayattan korkmuyorum," diye düşündü yağmurlu gökyüzüne, ağır, yeşil ağaçlara, suya doymuş yapraklara, bulutlarm arasından sızmaya çalışan gün ışığına bakarak.

Yanından bir çocuk geçti. Elindeki elmayı ısırıp dişlerinin bıraktığı ize baktı ve güldü.

"Haydi!" diye düşündü Hélène.

Ama hemen sonra:

"Neden ama? Beni tutan, beni çağıran hiçbir şey yok ki. Özgürüm. Ne dinginlik..."

Gözlerini yumdu ve sakince rüzgârı dinledi. Kıyıdan esen batı rüzgârı olacaktı bu, denizin kokusunu ve tadını taşıyordu. Gökteki bulutlar aralanıp aralarından şaşılacak derecede canlı ve sıcak bir gün ışığı sızdırıyor, sonra kapanıp kalın ve ağır bir yığına dönüşüyorlardı. Güneşin parladığı anlardaysa yapraklar, ağaç gövdeleri, ıslak banklar, her şey ışıldıyor, ağaç dallarından yere hafif ve parlak bir su dökülüyordu. Yanakları biraz ısınmış olan Hélène, ellerini dizlerinin altında kavuşturmuş, bir dostuna kulak verircesine rüzgârı dinliyordu. Zafer Takı'nın altından doğan rüzgâr eğilmiş ağaçların tepelerinde koşarak Hélène'in yanına geliyor ve neşeyle ıslık çalıp sıçrayarak onun çevresini sarıyordu. Sağlıklı ve güçlü nefesi Paris'in kokusunu ortadan kaldırmıştı. Tanrı'nın eli gibi ağır, güçlü ve korkunç bir elle ağaçları gövdelerinden tutup sarsıyor, yerinden oynatıyordu sanki. Kestane ağaçları şaşkın bir hışırtıyla bir eğilip bir kalkıyorlardı. Rüzgâr Hélène'in gözyaşlarını kurutuyor, gözlerini yakıyor, sanki başının içine girerek, sakinleşen, hafifleyen kanını ısıtıyordu. Birden şapkasını çıkarıp ba-

şını geriye doğru attı ve ifade edilmesi mümkün olmayan bir hayretle gülümsemekte olduğunu, ıslık çalarak geçip giden bu tatlı fırtınayı yakalayıp tadına bakabilmek için dudaklarını öne doğru uzattığını fark etti.

"Hayattan korkmuyorum," diye düşündü. "Şimdiye kadar geçen zaman sadece çıraklık yıllarımdı. Son derece zor ve çetindiler, ama cesaretimi ve gururumu bilediler. Onlar bana ait. Elimden alınamayacak zenginliğim onlar benim. Yalnızım ama yalnızlığım buruk ve sarhoş edici."

Rüzgârın sesini dinlerken bu öfkeli ıslığın içinde denizin sesine benzer derin, gösterişli ve neşeli bir ritim hissetti. Başta kulağa tiz, boğuk, cırlak gelen sesler, sonunda güçlü bir uyuma dönüşüyorlardı. Bu uyumun içinde tıpkı bir senfoninin başında, şaşkın kulağın bir temanın izini bulup sonra hemen yitirmesi, arkasından düş kırıklığı içinde ararken onu bir anda yeniden bulup bu kez tekrar izini kaybetmeyeceğini, onun daha güçlü, daha güzel, farklı bir bütünün parçası olduğunu anlaması gibi, henüz bulanık halde olan bir düzen buldu. Kendinden emin, güvenli bir halde gürüldeyen seslerin iyi huylu fırtınasını dinlemeye koyuldu.

Ayağa kalktığında bulutlar aralanmıştı. Zafer Takı'nın sütunları arasmda mavi gökyüzü belirdi ve yolunu aydınlattı.

Yalnızlıktan özgürlüğe...

Şarap kadar buruk ve tatlı bir yaşamın hikâyesi

Yalnızlık Şarabı, 1942 yılında Nazi dehşetiyle yarım kalan başyapıt Fransız Süiti'nin yazarı Irène Némirovsky'nin bir başka önemli eseri. Roman, sıra dışı kahramanı Hélène'in hikâyesini anlatırken, arka planına Birinci Dünya Savaşı ve Rus Devrimi gibi tarihin önemli perdelerini yerleştiriyor.

Paris'teki Yahudi bir Rus mülteci ailesinin kızı olan Hélène, genç metreslerinden, süslenip püslenmekten başka bir şeyi önemsemeyen bencil annesi ve bütün bunları görmezden gelen pısırık babasının arasında sevgisizliğe mahkûm bırakılmış bir genç kız. Ama az rastlanılan türden bir zekâ ve duyarlılıkla hayatı ve kendini keşfederken, yalnızlığını özgürlüğe dönüştürmeyi de başarabilen bir genç kız...

Yaşam öyküsü ve eserleriyle 20. yüzyılın en trajik edebi figürlerinden biri olan ve Tolstoy gibi ustalarla karşılaştırılan Némirovsky'nin Yalnızlık Şarabı, okuyuculara her şeye rağmen cesaret ve özgürlükten, daha da önemlisi "kendi" olmaktan vazgeçmemenin güzelliğini bir kez daha hatırlatacak, "şarap" tadında bir roman.

Zor bir eğitim üzerine muhteşem bir roman. Romanın son sahnesi neredeyse Némirovsky'nin Auschwitz'deki sonu kadar tüyler ürpertici...

-Patrick Besson

Némirovsky'nin ufku Tolstoy'unki gibidir: İnsanı ve onun narin varoluşunu yakından tanıyan yazar bunları etkileyici, sabırlı ve katı bir dürüstlükle bir araya getirmiştir...

-Oprah Magazin

www.pegasusyayinlari.com
ISBN:978-605-4263-43-1

Kapak Fotoğrafı:
Lesley Aggar / Trevillion Images
Kapak Tasarımı: Yunus Bora Ülke